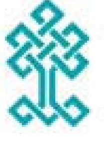
BEYÂNÎ

TEZKİRETÜ’Ş-ŞU`ARÂ

Hazırlayan

Aysun SUNGURHAN EYDURAN

Ankara-2008

3216
KÜLTÜR ESERLERİ

467
ISBN 978-975-17-3440-2

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

ÖZ GEÇMİŞ

1970 yılında Ankara'da doğdu. 1984-85 yılında Kalaba İlköğretim Okulu'nu, 1986-87 yılında Ankara Aydınlıkevler Ticaret Lisesi'ni okul üçüncüsü olarak bitirdi. 1987-88 yılında Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandı ve 1990-91 Haziran döneminde mezun oldu. 1992 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde başladığı Yüksek Lisans programını Prof. Dr. Mustafa İSEN'in danışmanlığı altında 1994 yılında "Beyânî Tezkiresi-İnceleme-Tenkitli Metin" (CCCXI+267s.) adlı tez ile tamamladı. 1995'te aynı Enstitü'de Doktora programını kazandı. Prof. Dr. Mustafa İSEN'in danışmanlığı altında 1996'da Doktora tezi olarak aldığı "Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu'arâ-İnceleme-Tenkitli Metin" (2cilt, 2167s.) adlı çalışmasıyla 1999 yılında Doktor ünvanını aldı. 1992-2000 tarihleri arası Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Araştırma Görevlisi, 2000-2001 tarihleri arasında Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde Öğretim Görevlisi, 2001-2002 tarihleri arasında Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. 2002 tarihinden itibaren aynı Üniversitede Yard. Doç. Dr. ünvanıyla görev yapmaktadır.

ÖZET

Beyânî Tezkiresi veya Tezkiretü'ş-şu'arâ olarak bilinen eser, Anadolu'da 1597-98 tarihinde Beyânî tarafından kaleme alınmıştır.

Tezkire, bir mukaddime, sultan şairler, şehzade şairler ve asıl şairler olmak üzere üç bölüm halinde düzenlenmiştir. Mukaddimeden sonra yer alan sultan ve şehzade şairler kronolojik, asıl şairler ise alfabetik olarak sıralanmıştır. Beyânî, eserinde padişah ve şehzadeler dahil 377 şair biyografisine yer vermiştir.

Beyânî Tezkiresi üzerine hazırlanan çalışma iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Birinci Bölümde Beyânî'nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri, Tezkire'nin dil ve üslûp özellikleri üzerinde durulmuş; şahıs, eser ve yer isimlerinden oluşan ayrıntılı bir dizinle çalışma zenginleştirilmiştir.

Çalışmanın İkinci Bölümü, Beyânî Tezkiresi'nin tenkitli metnine ayrılmıştır.

SUMMARY

The work known as Tezkiretü'ş-şu'arâ or as Tezkire of Beyânî was written bay Beyânî in 1597-98.

The Tezkire consists of a preliminary and it was devised as three episodes in the form of padishahs poets, shahzade poets and essential poets. The padishahs and shahzade poets of the first and second episodes are listed chronologically while the poets of the third section of the Tezkire. Beyânî mentioned the biographies of 377 poets in this work.

The Tezkire of Beyânî is organized in two chepters. In the first section, the life, leterary caracter and works of Beyânî were investigated. The so-called Tezkire was introduced in terms of stylistic and linguistic features. Before starting the second chapter, a conclusion and a bibliography derived from the investigations were also provided. The study was enriched with e detailed index incorporating the names of persons, boks and places.

The second chapter of the research was devoted to the critical heat of Beyânî Tezkire. The access numbers of the three versions were shown in the text. My individual corrections of the text were indicated by ( ) mark.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

Edebî eserlerin ortaya çıkmasını takiben bu eserleri ve onları meydana getiren kadroları ele alıp değerlendiren çalışmalar, belli edebî birikimi olan toplumlarda hep rastlanan örneklerdir. Dünyanın önde gelen büyük dillerinden biri olan Türkçemizde ise, bu görevi "şuarâ tezkireleri" üstlenmiştir. Tezkireciler, eserlerine almış oldukları şairleri çeşitli yönlerden inceleyip değerlendirirken eserlerinden de örnekler vermişlerdir. Bu bakımdan tezkireler, şairlerin ve eserlerin unutulmasını önlemenin yanı sıra o dönemin edebî anlayış ve değerler sistemini, edebiyat araştırma ve eleştirisini açıkça yansıtmaktadır.

Türk edebiyatında tezkire yazma geleneği içerisinde Anadolu sahasında XVI. yüzyılın en son tezkiresi olan Beyânî Tezkiresi, içerdiği şairler, bu şairlerin hayatlarına, eserlerine ve özellikle şiirlerine dair yorum ve değerlendirmeleriyle bu yüzyılın bir başka önemli eseri Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nin özeti durumundadır.

İki bölüm halinde düzenlenen bu eserin, birinci bölümünde Beyânî'nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri, Tezkire'nin tanıtılması, Tezkire'nin dil ve üslûp özellikleri, sonuç, kaynakça ve dizin; ikinci bölümünde tenkitli metin yer almaktadır. Tenkitli metin Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî, tarih Nu.57; Bayezid Genel Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, Nu.2659 ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Ty. Nu.2568 kayıtlı yazma nüshalar üzerine kurulmuştur. Kullanılan dört yazma nüshanın varak numaraları metin üzerinde gösterilmektedir. Tenkitli metnin yazımında uzun ünlülerin, kelime ortasındaki ayın ve hemzelerin gösterilmesine dikkat edilmiştir.

Beyânî Tezkiresi'ni, 1994 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans tezi olarak hazırlarken her türlü teşvik, destek, tecrübe ve engin bilgisiyle yol gösteren sayın hocam Prof. Dr. Mustafa İsen'e, ayrıca çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen tüm hocalarıma, arkadaşlarıma ve manevî desteklerinden dolayı da aileme tekrar sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aydın 2008

Aysun SUNGURHAN-EYDURAN

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.e.	: Adı geçen tez
Ktp.	: Kütüphane
Haz.	: Hazırlayan
Çev.	: Çeviren
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
C.	: Cilt
Ty.	: Türk Yazmaları
vb.	: Ve benzeri
str.	: Satır
yk.	: Yaprak
vr.	: Varak
Yz.	: Yazma
No.	: Numara
H.	: Hicrî
M.	: Miladî
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
M.L.	: Meydan Larousse
T.A.	: Türk Ansiklopedisi
T.D.E.A	: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
Y.T.E.A	: Yeni Türk Edebiyatı Ansiklopedisi
G.Ü.S.B.E.	: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
A.Ü.S.B.E.	: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

BİRİNCİ BÖLÜM

BEYÂNÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

1. HAYATI

Hayatı hakkında fazla bir bilgiye sahip olmadığımız Beyânî'nin asıl adı Mustafa olup Cârullahzâde lakabıyla tanınmıştır[1]. Kaynakların çoğuna göre bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Rusçuk'ta[2] bir kısmına göre de Niğbolu'da doğmuştur[3]. Önceleri Tekirdağ'ın aynı adı taşıması nedeniyle Beyânî'nin bazı kaynaklarda buralı gösterilmesi doğru değildir[4]. Beyânî, Rusçuk'ta doğduğunu Tezkire'sinde belirtmektedir [5].

Beyânî, ilk öğrenimine memleketinde başlamış ve İstanbul'da da devam etmiştir[6]. Bazı kaynaklar, onun Ebussuud Efendi'nin oğlu Mehmet Efendi'den mülazım olduğunu söylerken, Beyânî, Tezkire'sinde Ebussuud Efendiden mülazım olduğunu ifade etmektedir[7]. Kaynaklarda şairin bu tutumu eleştirilmekte ve Beyânî'nin Mehmet Efendi'den tahsilini tamamlamış olmasına karşın mülazemet rüûsunu Şeyhülislam Ebussuud Efendi'den almış olduğu belirtilmektedir[8].

Şükrullah Halife'den talik icazeti alarak hattat olan Beyânî, hocasının tamamlanan tefsirini temize çekmiş, karşılık olarak da yirmi akçe ile Kestel medresesine müderris olarak atanmıştır[9]. Daha sonra Havran kadısı olmuştur. Oradan hac görevini yerine getirmek için Hicaz'a gitmiş ve Hicaz dönüşünden sonra

---

[1] Beyânî, *Tezkire,* s.29; Aysun Sungurhan Eyduran, *Kınalızâde Hasan Çelebi-Tezkiretü'ş-şu'arâ-İnceleme-Tenkitli Metin,* c.II, s.233; Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-şu'arâ* (Haz.İbrahim Kutluk), Ankara 1989, c.1, s.229; Meredith Owens *Âşık Çelebi, Meşâ'irü'ş-şu`arâ*, Londra 1971, vr.59a; Mustafa İsen, *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı,*Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1994, s.201; Nev`îzâde Atâî, Şakaik-ı Numaniye ve Zeyilleri (Haz.Abdulkadir Özcan), İstanbul 1989, c.II, s.466; Riyâzî, *Tezkire,* Nuruosmaniye Ktp., nr.3724, vr.43a; Rıza, *Tezkire,* Süleymaniye Ktp., Âşir Efendi, nr.243, vr.10b; Haluk İpekten, *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu`arâ Tezkireleri*, Erzurum 1991, s.66; Agah Sırrı Levent, *Türk Edebiyatı Tarihi I*, Ankara 1988, s.286, İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, Ankara 1988, c.I, s.5; *Türk Dili ve Edebiyatı Ans.*, Beyânî mad., c.I, s.412; *Türk Ans.*, Beyânî mad., c.VI, s.268.

[2] Beyânî, *Tezkire*., s.29; İbrahim Kutluk, a.g.e., s.229; Rıza, *Tezkire*, vr.10b; Agah Sırrı Levent, a.g.e., s.286; *Türk Dili ve Edebiyatı Ans.*, a.g.md. c.I, s.412; *Türk Ans.*, a.g.md., c.VI., s.268.

[3] Meredith Owens, a.g.e., vr.59a; Riyâzî, *Tezkire,* vr.43a.

[4] Mustafa İsen, "Beyânî mad", *İslam Ans*., c.VI, s.32 (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları).

[5] Beyânî, *Tezkire*, s.29

[6] Haluk İpekten, a.g.e., s.66.

[7] Meredith Owens, a.g.e., vr.59b; İbrahim Kutluk, a.g.e., s.230.

[8] Beyânî, *Tezkire*, s.29

[9] Mustafa İsen, a.g.mad., *İslam Ans*., (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları), c.VI., s.32.

Okmeydanı Sofular Halvetî Tekkesi şeyhi Ekmelüddin Efendi'ye (ö.H.985/M.l577) bağlanmıştır[10].

Bir süre Gelibolu zaviyelerinden birinde kalan Beyânî, Şeyh Ekmelüddin Efendi öldükten sonra Sofular Tekkesi şeyhi olmuştur (H.985/M.1577)[11]. Beyânî, yirmi yıl kadar Sofular Tekkesi'nde şeyhlik yaptıktan sonra H.1006 / M.1597 yılında ölmüş[12] ve bu Tekkenin sahasına gömülmüştür[13].

---

[10]Abdulkadir Özcan, a.g.e., s.466; Mustafa İsen, a.g.e., s.97; Agah Sırrı Levent, a.g.e., s.286; *Türk Ans.*, a.g.mad., s.268; *Türk Dili ve Edebiyatı Ans.*, a.g.mad., s.412.

[11] Abdulkadir Özcan, a.g.e., s.466; *Türk Dili ve Edebiyatı Ans.*, a.g.mad., s.412.

[12] Abdulkadir Özcan, a.g.e., s.466; Riyâzî, *Tezkire*, vr.43a; Rıza, *Tezkire*, vr.10b; Haluk İpekten, a.g.e., s.66.

[13] Abdulkadir Özcan, a.g.e., s.466.

2.EDEBÎ KİŞİLİĞİ

XVI.yüzyıl biyografi alanında çok değerli eserlerin yazıldığı ve önemli şahsiyetlerin yetiştiği bir dönemdir. Şairlerin hayatı, sanatı ve eserleri hakkında bilgi veren şair tezkirelerinin en önemli örnekleri bu yüzyılda yazılmıştır.

Bu yüzyılda yetişen tezkire yazarlarının biyografilerine bakıldığında hepsinin şiirle ilgilendikleri; hatta, Sehî, Latîfî ve Âşık Çelebi'nin şiirlerini divan halinde topladıkları; Hasan Çelebi ve Ahdî'nin şiirlerinin ise o dönemin şiir mecmualarında bulunduğu kaynaklarından öğrenilmektedir. Bu yüzyılın en son tezkirecisi olan Beyânî'nin de şiirle yakından ilgili olduğu; mürettep bir divan sahibi olmamakla birlikte, Arapça ve Türkçe şiir söylediği bilinmektedir.

Beyânî'nin şiir hayatını tasavvuf yoluna girmeden önce ve sonra olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Hayatının birinci evresinde Beyânî, döneminin ikinci sınıf şairleri düzeyindedir [14]. Beyânî, Tezkire'sinde kendisinden söz ederken gençliğinde şiir söylemeğe heveslendiğini bazı şiirleri tanzir ettiğini ama şeyh olduktan sonra Allah dostlarının aşk ve sevgi ile ilgili hikemî, didaktik, mecâzî şiirlerini benimsediğini, hocası Ebussuud Efendi'nin yolunu izleyerek Türkçe şiir yazmayı bırakıp sadece Arapça şiir söylediğini ve bu tür şiirlerde de başarılı olduğunu belirtmektedir.

Gelibolulu Âlî de "Arabî kasâ´id nazmına kâdir... lâkin belâgata karîn güftâr-ı dürer-bârıdur" demiş ve Beyânî'nin "geçer" redifli şiirini örnek olarak vermiştir,

"Ömrüm bu sür´ât ile ki her an gelür geçer
Seyl-i revândur ki şitâbân gelür geçer

Gel geç libâs-ı atlâs-ı şâhîden ey gönül
Cûy-ı fenâyı halk çü uryân gelür geçer

Uşşâka zahm-ı tîr-i sitemdür elem viren
Ammâ ki rîş-i nâvek-i müjgân gelür geçer"[15]

---

[14] Mustafa İsen, a.g.mad., İ.A., s.32.
[15] Mustafa İsen, a.g.e., s.97.

Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkire'sinde Beyânî için "...Arabî şi`rde hayli kudreti anlarun tarz-ı üslûbı üzre şi`r dimege nihâyetde mahâreti vardur"[16]; Riyâzî, Tezkire'sinde "...Nazm-ı nâzik-beyânı derece-i kabûle vusûl bulmış id[17]; Nev`îzâde Atâî ise Şakâ´iku'n-numâniye'sinde Beyânî için "...tûtî-i şîrîn-beyân şeker-sitân-ı ulûm-ı şi`r ü inşâda mâhir be-tahsîs nazm-ı Arabiyyede nazîr-i nâdir hânkâhı mecmâ-ı ârifân ser-halka-i ehl-i irfân idi..."[18] demiştir.

Bazı eserlerde Beyânî'nin şairliği ve şiiri bir değerlendirmeye tâbi tutulurken Âşık Çelebi, Tezkire'sinde onun şairliği ve şiiri üzerinde hiç bir değerlendirme yapmamış, doğrudan örnek şiirler vermiştir[19].

Beyânî'nin edebî alanda asıl ünü Tezkire'sinden dolayıdır. Fakat, Beyânî hakkında bilgi veren kaynakların çoğunda onun şairliğinin ele alındığı, bir nâsir olarak değerlendirilmediği görülmektedir. Sadece Nev`îzâde Atâî, "...şi`r ü inşâda mâhir..."[20] derken Beyânî'nin nesir alanındaki başarısından söz etmiştir.

Beyânî, kendi döneminde tasavvufla ilgilenmeye başladıktan sonra Arapça söylediği şiirleriyle ün bulmuşken, günümüzde tezkireciliği ile ön plana çıkmıştır. Beyânî'nin nesir alanında kaleme aldığı tek eseri Tezkire'sidir. Tezkire'de XVI.yüzyılın önemli bir tezkiresi olan Hasan Çelebi Tezkiresi'nin özeti durumundadır. Beyânî, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nde bulunmayan ve sonradan şöhret bulan bazı şairleri Tezkire'sine ilave etmiştir. Bu şairlerden söz eden tek kaynak durumunda olmasından dolayı eser önemlidir. Ancak, Beyânî'nin, nesir alanında Latîfî, Âşık Çelebi ve Kınalızâde Hasan Çelebi kadar başarılı bir nâsir olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü Beyânî, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nde anlatılanları özetlemekten öteye gidememiş ve Tezkire'sinde bulunan şiir örneklerinin çoğunu ve onlarla ilgili takdir ve tenkit değerlendirmelerini Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nden aynen almış, kısaltmış veya bazı kelimeleri değiştirme yoluna gitmiştir.

---

[16] İbrahim Kutluk, a.g.e., s.230.
[17] Riyâzî, *Tezkire*, vr.43a.
[18] Abdulkadir Özcan, a.g.e., s.466.
[19] Meredith Owens, a.g.e., vr.59b.
[20] Abdulkadir Özcan, a.g.e., s.466.

3. ESERLERİ: TEZKİRETÜ'Ş-ŞU'ARÂ

XVI.yüzyılın en son tezkiresi Beyânî Tezkiresi'dir. Beyânî'yi edebiyat dünyasında unutulmaktan kurtaran bu eser, 1597-98 yılında tamamlanmış ve özel bir adı olmadığı için yazarının adıyla veya Tezkiretü'ş-şu'arâ olarak anılmıştır.

Tezkire, bir mukaddime ve iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Beyânî, eserinin "Mukaddime" bölümünde şiir ve şair hakkında bilgi verirken "tezkire" kelimesinin anlamı üzerinde durmuş; Farsça ve Arapça bir çok tezkirelerin yazıldığını, Anadolu sahasında Latîfî, Âşık Çelebi ve Kınalızâde Hasan Çelebi'nin Tezkireleri'nin halk arasında beğenildiğini, Hasan Çelebi Tezkiresi'ni bir dostundan ödünç aldığını ve fazla zamanı olmadığı için bu eseri özetleyerek sadece ünlü olan şairleri seçtiğini söylerken, eserinde yer alan şairleri neye göre seçtiği konusuna da bir açıklık getirmiştir.

Tezkire'nin birinci bölümünde beş padişah [Fatih Sultan Mehmed (Avnî), Sultan Bâyezîd (Adlî), Yavuz Sultan Selîm (Selîmî), Kanuni Sultan Süleymân (Muhibbî), Sultan II.Selîm (Selîmî)] ve dört şehzade [Şehzade Cem, Şehzade Mustafa (Muhlisî), Şehzade Bâyezîd, Şehzade Murâd] ele alınmıştır. İkinci bölümünde, XV.ve XVI.yüzyılda yaşamış olan 368 şairin biyografisine yer verilmiştir. Eserin şairlere ayrılan kısmı Ahmed Paşa ile başlayıp Yûsuf ile bitmektedir. Tezkire'de padişah ve şehzadelerle birlikte toplam 377 şair bulunmaktadır.

Beyânî Tezkiresi'nde padişah ve şehzadelere göre şairlerin biyografileri kısa tutulmuştur. Bu kısa biyografik bilgilerde şairlerin doğum yerleri, ad, unvan ve lakapları, akraba ve soyları, eğitim-öğretim durumları, hocaları, meslekleri, hastalıkları, ölüm nedenleri, ölüm yerleri ve mezarlarının bulunduğu yer anılmıştır. Ayrıca şairlerin şöhret buldukları alanlar belirtilmiş, eserlerinden kısaca söz edilmiş, şairlik güçleri ve şiirleri değerlendirilmiştir.

Beyânî Tezkiresi, aslında toplam 636 şairin biyografisini içeren Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nin özeti durumundadır. Beyânî, Hasan Çelebi Tezkiresi'nde olmayan beş şairi (Hakanî, Hâletî, Hızrî, Mu'îdî, Meylî) Tezkire'sine ilave etmiştir.

Tezkire'nin yazılış tarihi belli değildir. Türkiye kütüphanelerinde toplam 3 yazma nüshası vardır.

4. TEZKİRE'NİN DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

XVI.yüzyılın şu'arâ tezkire yazarlarının bir kısmının dil ve üslûbu sade, anlaşılır olurken, bir kısmı oldukça ağır bir anlatımı tercih etmiş; tasvirlere, secilere, zincirleme Farsça-Arapça tamlamalara yer vermiştir. Beyânî, çağdaşlarına göre daha sade bir dil kullanmış ve onlar gibi yüzyılın imla özelliklerini eserinde korumuştur. Bu yüzyılda düzlük-yuvarlaklık ses uyumu oldukça zayıftır. Bu özellik, Tezkire'nin diline de yansımıştır (andandur, bundandur gibi). Fakat, bazı eklerin yuvarlak şekilleri ile birlikte düz şekilleri de eserde kullanılmıştır (kendi, kendü gibi). Yüzyılın diğer özellikleri olan e > i, k > h, k > g ses değişikliklerini de Tezkire'de bulmaktayız (akşam > ahşam, yoksa > yohsa, kılmak > kılmag gibi).

Eserde konuşma dilinden alınmış "gelüp, idüp, olup, olıcak, bunlar, anlar, ol, diyü" gibi fiil ve bağlaç durumundaki Türkçe kelimelerin yanı sıra "âhirü'l-emr, ba'dehû" gibi Arapça kelimeler de kullanılmıştır. Çoğul eki olarak genellikle -ler, -lar kullanılırken, zamirlerde de durumun aynı olduğunu görmekteyiz. Ben, siz, ol, anı, anlar, bunlar gibi. Tezkireci tarafından "ki, kim, müşârü'n-ileyh, mezkûr, mezbûr" gibi Arapça-Farsça kökenli kelimeler de tercih edilmiştir.

Beyânî, Tezkire'sinde anlatıma renk katmak düşüncesiyle hareket etmemiş, secili anlatımı daha çok padişah ve şehzâdeler için, zaman zaman da büyük şairler için kullanmış; ancak secili anlatımdan oluşan biyografilerde bile anlaşılabilirliğini kaybetmemiş, vermek istediği mesajı yerine ulaştırmayı başarmıştır.

Ayrıca Beyânî, şiir değerlendirmelerinde de çoğunlukla şairlerin şairlik güçlerini ve şiirlerini genel bir değerlendirmeye tâbi tutarken, şiirlerinden örnekler de vermiştir.

Kısaca özetleyecek olursak Beyânî, Tezkire'sinde Arapça, Farsça ve Türkçe'nin imkanlarından faydalanarak Hasan Çelebi Tezkiresi'ne göre oldukça sade bir dil kullanmıştır.

SONUÇ

Beyânî, kendi adıyla veya Tezkire-i Şuarâ olarak bilinen eserini, XVI.yüzyılın en son tezkiresi olarak 1006/1597-98 yılında kaleme almıştır. Beyânî Tezkiresi, toplam 640 şair biyografisi içeren Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nin özeti mahiyetindedir.

Tezkire, bir mukadime ve üç bölüm halinde düzenlenmiştir. Eserin mukaddime kısmında Beyânî, şiir ve şair hakkında bilgi vermekte, tezkire kelimesinin anlamı üzerinde durmakta; Farsça ve Arapça bir çok tezkirenin yazıldığını, Anadolu sahasında Latîfî, Âşık Çelebi ve Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkirelerinin halk arasında beğenildiğini belirtmektedir. Beyânî, eserini yazarken, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'ni bir dostundan ödünç aldığını ve fazla vakti olmadığı için özetleyerek sadece meşhur olan şairleri seçtiğini kaydeder. Beyânî, eserini yazma sebebini "…halk görüp pesend ü tahsîn itsün diye itmedüm. Belki kendüm ahyânen okuyup kesb-i safa ve ashâbına duâ itmek için eyledüm" şeklinde açıklamaktadır.

Tezkire'nin birinci bölümünde beş padişah (Fatih Sultan Mehmed-Avnî, Sultan Bâyezîd-Adlî, Yavuz Sultan Selîm-Selîmî, Kanunî Sultan Süleymân-Muhibbî, Sultan II. Selîm-Selîmî) ve dört şehzade (Şehzade Cem, Şehzade Mustafa-Muhlisî, Şehzâde Bâyezîd, Şehzade Murad) ele alınmaktadır.

Eserin ikinci bölümünde XV. Ve XVI.yüzyılda yaşamış olan 368 şairin biyografisi yer almaktadır. Eserin şairlere ayrılan kısmı Ahmed Paşa ile başlayıp, Yûsuf ile bitmektedir. Tezkirke'de padişah ve şehzadelerle birlikte toplam 377 şair bulunmaktadır.

Beyânî'nin dili, süs ve özentiden uzak, sade ve açıktır. Beyânî, Kınalızâde Hasan Çelebi'nin Arapça, Farsça tamlamalarla dolu uzun cümlelerini kısaltarak sözü uzatmaktan kaçınmış; biyografileri kısa tutarken bir biyografide olması gereken bilgileri (doğum yeri, isim, unvan veya lakapları, akraba ve soyları, eğitim-öğretim durumları, hocaları, meslekleri, hastalıkları, ölümü, ölüm tarihi ve yeri, eserleri, eserlerinden örnekler) özenle vermeye çalışmıştır. Beyânî, anlatıma renk katmak düşüncesiyle hareket etmemiş, secili anlatımı daha çok padişah ve şehzadeler için, zaman zaman da büyük şairler için kullanmıştır. Ancak secili anlatımdan oluşan biyografilerde bile anlaşılabilirliğini kaybetmemiş, vermek istediği mesajı yerine ulaştırmayı başarmıştır.

Beyânî, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nde olmayan dört şairi (Hakânî, Hızrî, Muîdî ve Meylî) eserine ilave etmiştir. Beyânî Tezkiresi, ilave edilen bu şairlerden söz eden ilk eser olması bakımından önemlidir.

İbrahim Kutluk tarafından Tezkire'nin Arap harfleriyle üç yazma nüsha üzerinde yapılan edisyon kritikli metni hazırlanmış ve TTK yayınları arasında basılmıştır (Ankara 1997). Ayrıca Tezkire üzerinde Aysun Sungurhan tarafından akademik çalışma yapılmıştır (Ankara 1994).

KAYNAKÇA

ATAÖV, Türkkaya, **Bilimsel Araştırma El Kitabı,** Ankara 1989

ADIVAR, Adnan, Tarih ve Biyografi, **Tarih Dergisi,** İstanbul 1952, C.II, S.3-4, s.2

AKÜN, Ömer Faruk, "Ahdî mad.", **İslam Ansiklopedisi** (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları), C.V, s.510

BANARLI, Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I-II**, M.E.B. 1971

Başlahgıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri, Tarih-Antoloji-Ansiklopedi, İstanbul 1988, C.3, s.202

BİLGEGİL, Kaya, **Edebiyat Bilgi ve Teorileri I, BELÂGAT**, Ankara 1980, s.362

Burhan, Muhammed Hüseyn Halef-i Tebrîzî, **Burhân-ı Kâtı`**, İstanbul 1870

CANIM, Rıdvan, **Latîfî-Tezkiretü'ş-şu`arâ ve Tabsıratü'n-nuzamâ (İnceleme-Metin)**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2000.

ÇAPAN, Pervin, **XVIII.yüzyıl Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi**, Doktora Tezi, Elazığ 1993, s.1

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara 1990

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, Ankara 1983

İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, Ankara 1988, C.I, s.5

İPEKTEN, Haluk, **Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu`arâ Tezkireleri**, Erzurum 1991

İPEKTEN, Haluk- Mustafa İSEN, Recep TOPARLI, Naci OKÇU, Turgut

İPEKTEN, Haluk- İSEN, Mustafa, "XVI. Yüzyıl Divan Edebiyatı", **Türk Dünyası El Kitabı**, C.III, Ankara 1992, s.130

İSEN, Mustafa, **Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 1994.

-------------, "Anadolu Türk Tezkireciliğinde Şeklî Gelişim", **Millî Kültür**, S.49, Ankara 1985, s.60-62

-------------, "Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatına Bakışlar" (Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış), **Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 1986**, s.279-285

-------------, "Divan Edebiyatında Bir Tür: Tezkire", **Millî Eğitim Dergisi**, S.90, Ankara 1989, s.22-26

-------------, "Divan Edebiyatında Mahlasdaş Şairler", **Millî Eğitim Dergisi**, S.83, Ankara 1989

-------------, "Divan Şairlerinin Mesleki Konumları", **Millî Eğitim Dergisi**, S.83, 1989, s.35

-------------, **Latîfî Tezkiresi**, Ankara 1990

-------------, "Divan Şairi Kimdir", **Dergah**, S.3, İstanbul 1990, s.9

-------------, "Beyânî mad.", **İslam Ansiklopedisi** (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları), C.VI, s.32

-------------, "XVI.yüzyıl Sonuna Kadar Osmanlılar'da Biyografi Geleneği", **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi I**, Erzurum 1993, s.43

KARAHAN, Abdulkadir, "Tezkire mad.", **İslam Ansiklopedisi**, C.12/1

KARABEY, **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatında İsimler Sözlüğü**, Ankara 1988

KAVAKÇI, Yusuf Ziya, **İslâm Araştırmalarında Usul**, Ankara (Tarihsiz)

KUTLUK, İbrahim , **Tezkiretü'ş-şu`arâ**, Ankara 1989 C.I-II

LEVENT, Agah Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi I**, Ankara 1988, s.286

Meydan Larousse, "Tezkire mad", C.12

Muallim Naci, **Lûgat-ı Nâci**, İstanbul

OWENS, Meredith, **Meşâ`irü'ş-şu`arâ**, Londra 1971, vr.59a

ÖZCAN, Abdulkadir, **Şakaik-ı Numaniye ve Zeyilleri**, İstanbul 1989, C.II, s.466

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, I-II**, Ankara 1990

REDHOUSE, James W., **Turkish and English Lexicon New Edition**, İstanbul 1992

Rıza, **Tezkire**, Süleymaniye Ktp., Âşir Efendi, nr.243, vr.10b

Riyâzî, **Tezkire**, Nuruosmaniye Ktp., nr.3724

STEINGASS, F., **Persian English Dictionary**, London 1957

SUNGURHAN, Aysun, Beyânî Tezkiresi, İnceleme-Tenkitli Metin, Gazi Ünv. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.

SUNGURHAN, Aysun, "Beyânî Tezkiresi", Gazi Ünv. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1996, C.1, s.43.

Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul 1989

TOLASA, Harun, "Tezkire mad.", **T.A.**, C.31

TOLASA, Harun, **Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16.yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi I**, İzmir 1983, XII+423s.

Türk Ansiklopedisi, "Beyânî mad.", C.VI, s.268

Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisi, "Beyânî mad.", C.I, s.412

ÜNVER, İsmail, “Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, **Türkoloji Dergisi**, C.XI, S.1, Ankara 1993, s.51-91

DİZİN

A

B

C

Ç

D

E

F

G

H

I

İ

K

L

M

N

O

Ö

P

R

S

Ş

T

U

Ü

V

Y

Z

İ K İ N C İ B Ö L Ü M

TENKİTLİ M E T İ N

Hamd ü sipâse sezâvâr ol Hâlık-ı perverdigârdur ki nev-i insânı nutk u beyânla sâ'ir-i hayvân üzerine mufazzal itdügi gibi ba'zı ecnâs-ı insânı fesâhat-ı lisânla ba'zı üzerine mükemmel eyledi. Ve tâ'ife-i Arabı belâgatle sâ'ir-i tavâ'if üzerine ser-firâz itdügi gibi anlarun içinden Kureyşi ve anlarun mâ-beyninden Benî Hâşimî ve anlarun miyânından Resûl-ı Ekrem Seyyid-i âlem Hazretlerini انا افصح ا لعرب بيداني من قريش ile ser- âmed ü mümtâz eyledi صلى الله عليه وعلى اله واصحابه اجمعين الى يوم الدين

MUKADDİME

Erbâb-ı irfâna pûşîde vü nihân degüldür ki şi'rün kadimi ta'rîfi kelâm-ı mevzûn u mukaffâ idi. Şu'arâ-yı kudemâ şi'rlerinde kizb ü mübâlaga itmezler idi. Ve beyân-ı vâkı'adan gayrısıyle gitmezler idi. Şi'r sâ'ir-i kelâm gibi bir kelâm idi. Belâgat u fesahatı kemâ-yenbagî ri'âyet olınup tarîk-ı müstakim üzre edâ olınduktan sonra mevzûn u mukaffâ olması muhassenâtından olup anunla bir hüsn dahı baglayup şu'arâ bununla sâ'ir-i nâs üzerine imtiyâz bulup ser-firâz olurlardı. Şi'rde evvel kizb eyleyen Mühelhel nâm bir şâ'irdür. Dimişdür ki

ولو لاالريح اسمع اهل نجد
صليل البيض تقرع باذكور

şu'arâya bu ma'nâ hoş gelüp ana taklîd ide ide şi'ri bir mertebeye irişdürdiler ki اعذب الشعرا كذبه dinildi. Ve şi'r kelâm-ı mevzûn u mukaffâ (vü) muhayyel diyü ta'rîf olındı ve muhayyel olması kizb ü mübâlagadan ibâret olup *hatta bir şi'rde kizb ü* mübâlaga *olmasa bir kelâm mevzûn u mukaffâdur* diyü zemm olınurdı. Lâzım oldı ki şu'arâ lisân-ı şer'le mezmûm olup واشعراء يتبعهم الفاون الم تر انهم فى كل واد يهيمون انهم
يقولون مالا يفعلون dinilüp ve sâha-i risâlet-penâhî ol zümre-i tebâhîden tenzîh olınup
وما علمناه الشعر ومانيبغى له dinile. Lâkin lisân-ı şer'de mezmûm oldugından kat-ı nazar bir nesne ki amme-i enâm havâss u avâm ana münâkaşalar ve ragbetler idüp himmetler sarf idüp iştigâl ideler. Lâ-cerem ana kemâl ıtlâk olınur. Ve ol meydânda haylü't-tırâd

ZİKRÜ'S-SULTÂN MEHEMMED HÂN İBNÜ'S-SULTÂN MURÂD HÂN EBÜ'L-FÜTÛHÂT VE'L-GÂZİ SULTÂN MEHEMMED HÂN GÂZÎ: Hicret-i nebeviyye عليه افضل التحيه'nün sekiz yüz elli beşinde cenâb-ı izzet-kıbâb توتي الملك من تشا kalbinden menşûr-ı saltanat u eyâlet zât-ı pür-ma'deletlerine namzed olup ol cülûs-ı meymenet-me'nûslarında علو الممه من الايمان fehvâsıyla himmet-i vâlâ-nehmetleri munsarif olmadı. İllâ a'zam-ı husûn-ı rub-ı meskûn olan mahrûsa-i Kostantiniyye ki gayet-i emniyyet Tugrul u Sencer ve nihâyet be-gayet Kisrâ vü Kayser idi. Anun fethine olmışdur. Lâ-cerem همت الرجال تقلع الجبال muktezâsıyla بعنايه الله الملك الاكبر zemân-ı sehlde müyesser olup sene sekiz yüz elli yedide feth ü teshîr olınup *belde-i Tayyibe* târîh dinilmişdür. Zemân-ı şerîflerinde ma'rifet ü kemâl-i i'tibâr bulup ulemâ vü şu'arâ vü bülegânun her birinün cevâ'iz ü in'âmı mukarrer ve atâyâ vü hedâyâsı mu'ayyen ü mukadder idi. Kendi dahı ma'ârif ü fazâ'ilden behredâr olup nazm-ı eş'âr-ı abdâra kemâl-i iktidârı olup Avnî mahlası ihtiyâr itmişdi. Bu birkaç eş'âr ol hudâvendigâr-ı bâ-vakârundur.

Müfred: Cigerüm pâreledi hançer-i cevr-i sitemün
Sabrumun câmesini togradı mikrâz-ı gamun

Secdegâh eyler idi Ka'be vü mihrâb gibi
Kûyun içinde melek görse nişân-ı kademün

(Diger:) Sâkıyâ mey sun zemân-ı lâlezâr elden gider
İrişür fasl-ı hazan vakt-ı bahâr elden gider

(*Diger:)* Bizümle saltanat lafın idermiş ol Karamanî
Hudâ fırsat virürse ger kara yire karam anı

ZİKR-İ ŞEHZÂDE SULTÂN CEM: Hudâvendigâr-ı merkûmun ferzend-i ercümend-i mihteridür. Sa'âdet-i cihânbânî ve devlet-i kâmrânî bir birâder-i kihteri Sultân Bâyezîd Hâna erzân oldukda انا احق بالملك منه diyü cem'-i asker idüp tahtgâha azm ve Burusaya karîb bir yerde mübâşeret-i rezm itdükde vehle-i ûlâda askeri perîşân kendi girîzân olup sultân-ı Mısra ilticâ eylemişdür. Ve bu takrîble hacc-ı Beytu'llâhü'l-harâm ve ziyâret-i ravza-i Seyyidü'l-enâm aleyhi's-selâm müyesser oldukda sonra tekrâr ârzû-yı tâc u taht ve ricâ-yı sa'âdet-i baht ile tertîb-i hadem ü haşem ve tabl u alem eyleyüp azm-i rezm eyleyüp tekrâr inkisâr buldukda kenâr-ı deryâya düşüp Frengistâna cân atup kal'a-ı Rodos-ı menhûsda felâhdan me'yûs olup karâr eyleyüp ömri anda ahire irmişdür. Erbâb-ı ma'ârif sohbetine râgıb ve fünûn-ı irfâna tâlib olmagla her fenden ahz-ı cânib eylemişdür. Cevâhir-i nazma mâlik ve fünûn-ı şi'rün her vâdîsine sâlik olmışdur. Frengistândan bu diyâra hâl-i pür-melâlinden hikâyet ve rûzgârdan şikâyet tarîkiyle bir kasîde göndermişdür. Matla'ı budur.

Câm-ı Cem nûş eyle ey dil bu Frengistândur
Her kulun başına yazılan gelür devrândur

Velehû: Sâkıyâ devr-i Süleymândur el ur câm-ı Ceme
Bize mey sun içelüm çâre budur def-i gama

Seni maksûd idinüp ışkun ile yandı gönül
Yiridür yanmak oda her ki taparsa saneme

Gidemez kaldı girü Cem yolı baglandı gibi
Bir yüzi gül saçı sünbül lebi mül gonce-feme

Velehû Çün öper her nefes ol la'l-i şeker-bârı kadeh
Rûzgâr eylese topragımuzı bari kadeh

Çâre yok irmege ey Cem deheni câmına hîç

Kan yudup derd ile nâ-çâr içelüm bari kadeh

ZİKRÜ'S-SULTÂN BÂYEZÎD HÂN İBNÜ'S-SULTÂN MEHEMMED HÂN ES'SULTÂNÜ'L-AZÂM MÂLİK-İ RİKÂBÜ'L-ÜMEMEL-MAHSÛS BE-GAYETİ'L-MELİKİ'L-MECÎDİ'S-SULTÂN BÂYEZÎD: Hicret-i nebeviyye التحیه علیه اکمل'nün sekiz yüz seksen altısında izzet-i ikbâlle serîr-i saltanata cülûs-ı bâ-iclâlleri müyesser oldukda ekber-i husûn-ı ehl-i küfr ü erbâb-ı fesâd kal'a-i Belgrad fethine teveccüh idüp feth ü teshîr olınmışdur. Zemân-ı meymenet-'ünvânlarında ta'îfe-i sulehâ vü zümre-i ulemâ vü fırka-ı şu'arâ her biri nice hedâyâ vü atâyâya nâ'il ve merâtib-i aliyyeye vâsıl olmışlardur. Ve kendülerün dahı fünûn-ı ma'ârifden hatt-ı vâfiri ve nasîb-i bâhiri olup nazm-ı revân-bahşa kudret-i tammı ve mahâret-i mâ-lâ-kelâmı var idi. Mahlası Adlîdür. Bu ebyât ol hudâvendigâr-ı sütûde-sıfatundur.

Beyt: Ey süvâr-ı esb-i nâz olan rikâb-ı câne bas
Hüsn meydânı senündür ayagun merdâne bas

هر دود که پیدا شود از سینه چاکم
ابری شود و گریه کند بر سر خاکم

Şu'arâ bu beyti tetebbu itmişler Necâtî dimişdür:

هر تیر جفا کز تو رسد بر دل چاکم
سروی شود و سایه کند بر سر خاکم

Mü'eyyedzâde dimişdür:

هر تیر سه پر کز تو رسد بر دل چاکم
مرغی شود و رقص کند بر سر خاکم

Kemâl Paşazâde dimişdür:

سودای خطت کز تو رسد بر دل چاکم
سنبل شود و بری دهد بر سر خاکم

ZİKR-İ MENÂKIB-I SÂHİBİ'L-FETHİ'L-AZÎM ES-SULTÂN SELÎM: Târîh-i hicret-i nebeviye علیه من خالق البریه افضل التحیه'den tokuz yüz on sekizinde والله یوتی من یشاء kablinden menşûr-ı livâ-i sâhib-kırânî kabza-ı tasarrufına tefvîz olınup evvel cülûs-ı sa'âdet-me'nûslarında miyân-ı memâlik-i mahrûsada olan لعنهم الله علی حده ملاحده 'nün taraf taraf emrleri ber-taraf kalsun ba'dehû serdâr-ı zenâdıka-ı mehâzîl Şâh İsmâ'îlün tehzîl ü tezlîl cânibine inân-ı azîmetleri munsarif ü mün'atıf olup giceyi gündüze katdı ve gitdi kazâ-yı âsmânî gibi yitdi ve irişdügi gibi teşehhüd mikdârı eglenmeyüp کان لم یکن شیان مذکورا itdi. Rivâyetdür ki Acem fethine giderken Ehlu'llâhdan bir azîzi ziyâret idüp nefes-i mübâreklerinden bir haber-i meserret esere muntazır olup azîz bir mikdâr murâkabeye varup başın kaldurup buyururlar ki *beşâret olsun sana ki ol emâkin ü diyâr füssâk u füccâr elinden çıkup makâm-ı sâlihîn ve mukarr-ı ser-haddîn olacıgına Kur'ân-ı azîm ü Kitâb-ı kerîmde remz-i latîf ve işâret-i şerîf vardur. Kâllu'llâhi Te%âlâ* ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یر پها عبادی الصالحون . *Zikr* lafzı tokuz yüz yigirmidür. Târîhimüz dahı budur: *Hemân turma yüri* diyü hüsn-i himmetle kalb-i takviyyet virmişlerdür. Ulüvv-i himmetlerinden Türkî şi'r dimege tenezzül itmeyüp bî-nazîr Fârisî eş'ârı ve Acemâne güftârı vardur. Bu eş'âr ol pâdişâh-ı bâ-iktidârundur.

ZİKR-İ SULTÂN SÜLEYMÂN HÂN MÂLİK-İ MÜLK-İ SÜLEYMÂN HÂRİS-İ MEMÂLİK-İ CİHÂN SULTÂN SÜLEYMÂN HÂN İBN-İ SULTÂN SELÎM HÂN: Hicret-i nebeviyye علیه اکمل التحیه'nün tokuz yüz yigirmi altısında câlis-i serîr-i saltanat-ı cihânbâni ve hâris-i memâlik-i Osmânî olmışdur. İbtidâ-yı cülûs-ı hümâyûnlarında küffâr-ı hâksârun a'zam-ı husûnı olan kal'a-ı Rodos-ı menhûsun fethi ehemm-i umûr olmagla himmet-i vâlâ-nehmetleri ana masrûf بعنایت الله الملك الشکور makdûr u meysûr olup ve niçe diyâr u kişverün dahı fethi müyesser olup nihâyet-i ömrinde Sigetvâr gibi muhkem ü üstüvâr kal'ayı feth idüp hemân anda saltanat-ı fânîyi saltanat-ı bâkîye istibdâl idüp âhirete intikal itmişdür رحمت الله علیه رحمته واسته . Fârisî vü Türkî nazm-ı eş'âr-ı âbdâra kudret-i bâhire ve mahâret-i zahiresi vardur. Mahlası Muhibbîdür. Bu eş'âr-ı belâgat-âsâr ol hudâvendigâr-ı gerdûn-vâkârundur.

از آتش دل غرقه آبست مرا
دیده
کار این چشمه زسر چشمه خرابست مرا

می خوری و روی تو کردد جهان فروز
چون
خورشید بی فروغ شود چون چراغ روز

Câna kalmaz bûse-i la'l-i leb-i yâr isteyen
Baş virür bu yolda bir zülf-i siyehkâr isteyen

Bî-vefâ yârün Muhibbî cevrini ma'zûr tut
Yârsuz kalur cihânda aybsuz yâr isteyen

(Diger:) Hem-demün her yirde bir gül yüzli cânân oldı tut
Mahremün dün gün meh ü hûrşîd-i rahşân oldı tut

Çünki degmez zahmete vaslı sanavber kadlerün
Her elif sînende bir serv-i hırâmân oldı tut

Dehr bâgınun Muhibbî yok gülinde bûy-ı lutf
Dâglar cismünde yer yer verd-i handân oldı tut

(Diger:) Mukarrer tevbe mey sordum Muhibbî nûş idüp câmı
Şu gönlümden geçen gibi bana bir gül-izâr olsa

ZİKR-İ HAZRET-İ SULTÂN SELÎM-İ SÂNÎ ŞEHİNŞÂH-I NÛŞ-REVÂN-I MA'DELET-İ KEY-HUSREV FERÎDÛN DEVLET-İ SEZÂVÂR TÂC U DÎHÎM SULTÂN SELÎM İBN-İ SULTÂN SÜLEYMÂN İBN-İ SULTÂN SELÎM: Hicret-i nebeviyyenün tokuz yüz yetmiş dördinde serîr-i saltanat u hilâfete cülûs-ı sa'âdet-me'nûsları vâki olup vâris-i mülk-i Süleymânı oldukları gibi cezîre-i Kıbrıs ki

Kudretin izhâr idüp Hak Hazreti İzzü ve Cell
Cümle hûbân içre sen cânânı kılmış bî-bedel

Mısr-ı dilde şâh olur yüzin görüp olan esîr
Hüsni ey Yûsufdan ahsen ey güzellerden güzel

Ey Selîm ebrû diyü çeşm üzre miskin kaldıgum
Alnıma ışk ile yazılan yazulardur ezel

(Diger:) Bir durur dil-i âşık-ı sâdıkda olmaz yâr iki
Hîç bir taht üzre mümkin mi ola hünkâr iki

Şâh-ı ışk emrini tut var uyma akla ey Selîm
Şahne buyrugı nedür hükm eyleyen hünkârı gör

(Diger:) Nevâ-yı neyde rûh-efzâ olur uşşâka bir dem var
Dilânı gibi nâlân olmada bir özge âlem var

ZİKR-İ ŞEHZÂDE-İ BÂ-SAFÂ SULTÂN MUSTAFA: Zahm-ı hurde-i şemşîr-i cefâ cur'akeş-i câm-ı ibtilâ merhûm Sultân Mustafa İbn-i Sultân Süleymân Hândur. Mahlas-ı şerîfi Muhlisîdür. Hicret-i nebeviyyenün tokuz yüz altmış senesinde sâkî-i devrân elinden peymânesi tolup câmkeş-i şerbet-i şehâdet olmışdur. Rüstem Paşanun

mekr u hîlesi bâ'is olmagla *Mekr-i Rüstem* târîh dinilmişdür. Şehzâde-i mezbûr ale'd-devâm erbâb-ı ma'rifet ile sohbet ü ülfet ve ashâb-ı zekâ vü fıtnat ile münâdemet ü muhâlatat üzre olmagın nazm-ı eş'âra kemâl-i kudret ü miknet gelmişdür. Bu eş'âr-ı güher-bâr ol şehzâde-i kâmkârundur.

Rif'at istersen eger mihr-i cihân-ârâ gibi
Sür yüzün her gün yire eyle tenezzül mâ gibi

Sûzen-i müjgânlarundan geçmedi dil riştesi
Yolda kaldum ey Mesîhâ hazret-i Îsâ gibi

Katreden kemdür vücûdun Muhlisî ammâ aceb
Nazm idüp dürler döker tab'un senün deryâ gibi

ZİKR-İ ŞEHZÂDE-İ SA'ÎD Ü ŞEHÎD SULTÂN BÂYEZÎD: Mecrûh-ı tîr-i çarh-ı gaddâr ve zahm-ı hurde-i şimşîr-i sipihr-i sitemkâr mest-i sergerdân-ı sâkî-i devrân Sultân Bâyezîd ibn-i Sultân Süleymân Hândur. Mahlas-ı şerîfi Şâhîdür. Ârzû-yı şehinşâhî ile teyemmünen mahlas-ı mezbûrı ihtiyâr itmişti. Lâkin sipihr-i mekkâr ol mahlası kendüye nâ-mübârek eyleyüp serdâr-ı rafaza vü melâhide olan şâh-ı pür-tebâha ilticâ itdürdi ve anda kârı tamâma ve ömri encâma irişdi. Bahr-ı irfâna cânı âşinâ olmışdı. Ve kuhl-ı cilâ-yı kemâlâtla dîde-i basîreti rûşenâ bulmışdı. Lâkin

کار دولت بکار دانی نیست
جز بتأیید آسمانی نیست

Bu eş'âr-ı mihnet-âsâr ol şehriyârun şâh-ı menhûsun elinde mahbûs oldukda rûzgâr-ı sitemkârdan şikâyet tarîkiyle söyledügi hasb-i hâli nâ-hem-vârîdür.

Derd-i hicrün ile şehâ hâl diger-gûn olıyor
Dil perîşân u gözüm kâsesi pür-hûn olıyor

(Diger:) Vuslat elden gidiyor dil niçe handân olsun
Dem-i firkat geliyor ney gibi nâlân olsun

Bulınmadı bir destüm alur dünyede hayfâ
Tutdum yüzümi tâpuna ey Hazret-i Mevlâ

Nâmıyla n’ola Şâhî isem n’ola kapunda
Bir bende-hârum ki bulınmaz bana hem-tâ

(Diger:) N’ideyin zâyi idüp tûl-ı emelle nefesi
Kalmadı zerre kadar dilde bu dünyâ hevesi

Kârbân-ı reh-i ıklîm-i adem menzilinün
Tokınur oldı dilâ sem’üme bânun ceresi

Iztırâbı ko gel ey murg-ı revân sabr eyle
Eskiyüp işte harâbevârı yürten kafesi
Şâhî-i bî-dil ü bîmâr u günehkâra ne gam
Sen olursan eger ey bâr-ı Hudâ dest-resi

ZİKR-İ PÂDİŞÂH-I ÂLÎ-NEJÂD SULTÂN MURÂD HÂN İBN-İ SULTÂN SELÎM HÂN: Hicret-i nebeviyye عليه من خالق البريه اكمل التحيه’nün tokuz yüz seksen iki senesinde zimâm-ı tasarruf-ı cihânbânî kabza-i irâdetine tefvîz olındukda diyâr-ı Şirvân ve memâlik-i Revân ve Âzerbâycânı feth ü teshîr semtine inân-ı himmetleri munsarif olup ve fi’l-vâki oturdukları yirden ba’zı vüzerâ vü asâkir-i bî-girân irsâl itmekle ve memâlik-i firâvân teshîr idüp memâlik-i mahrûsasına zamîme kılmışdur. Lâkin kendi re’âyânun pây-mâl u muhtâlü’l-ahvâl oldugından mübâlât itmeyüp âlemün intizâm-pezîr olmakdan kalmasına bâ’is olmışdur.

تمنونى الخير الكثير وليتنى
نجوت كفاحا لا على ولا ليا

عفاه الله عما فعل. Bundan mâ-‘adâ kesret-i mu’âşeret-i nisâyla ve tevfîr-i civârı ve teksîr-i evlâdla mukayyed olmagla masârif ü ihrâcât ziyâde olmagın ebr-i âb-ı irtişâ her cânibden meftûh olup erbâb-ı devlet ve erkân-ı saltanat dahı الناس على دي ملوكهم diyüp her cânibden kovılup ve kendüye mürebbî vü mu’allim ü nâsıh olıcak kimesneler

هر عيب كه سلطان بپسند هنرست

diyüp ve şeyhi ve mürîdi ve mürşidi olan kimesneler dahı *sen vâsıl-ı Hakk oldun* الجنايه من سبقت له العناية لم تضره diyüp ve bi’l-cümle *sıgâr u kibâr nisâ vü ricâl tahsîl-i mâlâ iştigâl üzre oldılar* diyü bu mertebe ile dahı kalmayup ve bu kadar malla kanâ’at gelmeyüp müdebbirân-ı memâlik olanlar ticâret semtine sâlik olup taşradan İstanbula gelen zahîreyi ashâb-ı devlet ve erbâb-ı miknet alup der-mahzen itmekle ve kimini dahı mîrî içün alup behâları virilmemekle âlemi kaht u galâ bir mertebe ihâta vü istilâ eyledi ki lahmün vakıyyesi on beş akçeye ve yagun vakıyyesi elli akçeye mum yagınun vakıyyesi otuz akçeye bir tavuk elli akçeye ve bir yumurda bir akçeye satılur oldı. Dûd-ı âh-ı mâzlûmân âsmâna peyveste olur. Lâkin eseri asla zâhir olmaz. Eşrât-ı sâ’at temâm-ı nümâyân olmışdur. Şimdengirü âlem-i salâh-pezîr olmakdan kat-ı ümîd idüp cemî fukarâya husûsıyla sulehâya lâzım olan bu cümleyi kazâ-yı Rabbânî vü belâ-yı âsmânî bilüp rızâ vü teslîm ile nefsini tavtîn ve hatırı teskîn eylemekdür القهار لحكم الله الواحد . Müretteb ü mükemmel dîvân-ı bâ-ünvânı vardur. Gâhî Arabî vü Fârisî ebyât mezc itmişdür. Çendân âlemi yokdur. Eş’ârı ekser meşâyih kelimâtına taklîd itmekle muvahhidâne vü ârifânedür ve basît ü sâde olan eş’ârı cümlesinden râcihdür. Bu eş’âr ol hudâvendigâr-ı zevâl-iftihârun güftârıdur.

Dil derd-i yâre düşdi çâre var mı yâ Rab
Gönlüm gibi cihânda âvâre var mı yâ Rab

Ne aceb hâlet olur hâlet-i vuslat yâ Rab
Bir dahı el vire mi bana o hâlet yâ Rab

(*Diger:)* Ömrüm senün hayâlünle rûz u şeb geçer
Sabr idelüm belâya olur cümle hep geçer

(Diger:) Anun kim gözleri pür-nem degüldür
Hakîkat belki ol âdem degüldür

Dimezler ana âşık kim gözinde
Nem-i eşki yirine dem degüldür

(Diger:) Sen ana dime server kim ola anun serinde tâc
Serîr ü tâcı serden terk idenler belki serverdür

Murâdâ dirsen ışkı kimse ta'lîm idemez el-hak
Fû'âdında kitâb-ı ışk anun her demde ezberdür

(Diger:) Gel bu varlık perdesin kaldur cemâl-i yârı gör
Dîde-i cânı küşâde eyle gel dîdârı gör

Bir harâret yogsa ger sende gel ey müdde'î
Âşık-ı mihnetkeşün kalbinde yanan nârı gör

(Diger:) Bugün âşıklarun esrârına âgâh olan gelsün
Bu meydân-ı mahabbetde fenâfi'llâh olan gelsün

İki dünyâyı terk iden bu yola baş açık giden
İşi dil-dâr şevkından dem-â-dem âh olan gelsün

(*Diger:)* Işkı âsân sanma ey dil âşıka bürhân gerek
İbtidâ-ı ışka kadem basdukda terk-i cân gerek

AHMED: Efdal-ı efâzıl-ı Rûm çemen-ârâ-yı gülistân-ı ulûm nahlbend-i hadâ'ık-ı mensûr u manzûm Kemâl Paşazâdedür. Mollâ Lutfîden telemmüz ü istifâde itmişdür. Mahrûsa-i Edirnede Taşlık medresesine tâlib olup Rûmili kâzı'askeri Hâcı Hasanzâdeye mülâzemet itdükçe derûnında Mevlânâ-yı mezbûra hased ü adâvet ü bagza olmagla muttasıl medreseden sarf ve semt-i kazâya ilkâ idüp hattâ bir gün Sultân Bâyezîd Hâna bir gün mezbûr içün bir kâdîlık arz ider. Anatolı kâzî'askeri Mü'eyyedzâde mürebbî-i kavâbil ve mu'ayyen-i efâzıl olmagla pâdişâha mezbûrun menâkıb u mekârimün zikr eyleyüp hattâ selâtin-i sâlife-i Âl-i Osmânun fütûhat u gazavâtı içün bir tevârîh inşâ vü tahrîr olınmak lâzımdur. Ve bu mühimmün uhdesinden *Mevlânâ-yı mezbûrdan gayrı kimesne gelimez* diyü terbiyet idüp medrese-i mezbûreyi alıvirdüginden mâ-adâ hemân imdi ol emre şürû eylesün diyü otuz bin akçe câ'ize alıvirür. Ta'dâd-ı mü'ellefât u resâ'ili dâ'ire-i imkândan bîrûn olup ve sâ'ir-i ahvâl u rüsûmı *Şakâ'ık*de mufassalan mersûm olup bu risâleden murâd ancak ba'zı eş'ârı zikr olınmak olmagla anlardan rücû ve buna şürû olındı. Merhûm Sultân Selîm Hânun fevtinde bu kıt'ayı dimişlerdür.

Kıt'a: Az müddetde çok iş itmiş idi
Sâyesi olmış idi âlem-gîr

Şems-i asr idi asrda şemsün
Zılli memdûd olur zemânı kasîr

Kıssa-ı *Yûsuf u Züleyhâ*yı nazm itmişdür. Bu ebyât andandur.

Ne emr itse güneş eylerdi bir bir
Zeberced levha zer-i hâmla tahrîr

Berâtın Müşteri eylerdi imlâ
Meh-i nevden çeküp üstine tugrâ

Kamer irmiş degüldür pâyesine
Güneş düşmiş degüldür sâyesine

Yüzin göre diyü çeşm-i sitâre
Giceyle mâha itmezdi nezâre

Düzerler bu imârı hûb u zîbâ
Ki rahat ola içinde Züleyhâ

Sadef gibi içi pür-dürr ü gevher
Taşı nakş-ı sadefkârı ser-â-ser

Murassa sakfı gûyâ çetr-ı Cemşîd
Zer-efşân kubbesi çün gûy-ı hûrşîd

Revân olur yola çün esb ü ester
Olur sahrâ hilâl ü bedr ile pür

Hisâb-ı tûlı anun bir ameldür
İrişmek umkına tûl-ı emeldür

Ve bu eş'âr hidmet-i Mevlânânun yâdigâr-ı kalem-i sihr-âsârıdur.

Nice toyınca görem sen gül-i nâzik bedeni
Kendi kirpigüm olupdur bana gözüm dikeni

(Diger:) Ol dem kanı terâne-i bezmüm figân idi
Kanlu yaşum kadehde mey-i erguvân idi

Âyât-ı hüsn idi yazılan levh-i sînede
Dersüm kitâb-ı ışk idi bir hoş zemân idi

(Diger:) Gülşenün âb-ı revânı sana öykünmek neden
Oldı ise n'ola ger sengîn dil ü nâzik beden

(Diger:) Sanma gülgûn oldı câmum kanlu yaşumdan benüm
Nâr-ı ışkun şu'lesi görindi taşumdan benüm

Sene tokuz yüz kırkda rûh-ı cismin Rabb-ı kerîme teslîm eylemişdür. Mevlânâ Zâtî vefâtın *Mâte't-tah rîr* târîh düşürmişdür.

AHMED PAŞA: Şu'arâ-yı Rûmun pişvâsı ve bu tâ'ifenün mukalled ü muktedâsıdur. Anun zemânına gelince ve anun dahı evâ'il-i hâlinde vâkî olan eş'âr-ı Türkî âmiyâne olup Mîr Âlî Şîr Nevâyî mezbûra otuz üç dâne musanna' u muhayyel gazel göndermişdür. Andan sonra şi'ri bir tabaka belki yevmen-fe-yevmen niçe tabaka ziyâde olup sâ'ir-i şu'arâ dahı ana taklîd itmişlerdür. Necâtî anunla mu'âsırdur. Ammâ şi'ri tabaka-ı âliyyeye irişdürmişdür. Vezîr iken a'dâ hıyânet-i töhmet idüp Sultân Mehemmed Hân-ı kadîme gamz itmekle magzûb olup Burusada evkâf mütevellîsi ba'dehû sancakbegi olmışdur. Bu ebyât anundur.

Kul günâh itse n'ola afv-ı şehinşâhı kanı
Tutalum iki elüm kandayimiş kanı kerem

(Diger:) Zülfin gidermiş ol sanem kâfirligin komaz henüz
Zünnârını kesmiş velî dahı müselmân olmamış
(Diger:) As zülf-i dil-âvîzi çıkar habs-i külehden
Kim zulm elin uzatdı katı fitneleri var

(Diger:) Çîn-i zülfin miske benzetdüm hatâsın bilmedüm
Key perişân söyledüm bu yüz karasın bilmedüm

(Diger:) Müşkil budur ki her kime kim hâlüm aglasam
Işkun yolında ol dahı benden beter çıkar

Ahmed aceb mi cennet-i kûyından olsa dûr
Bilmezlik ile âdem elinden neler çıkar

AHMED BEG*:* Dukakinzâdedür. Bu gazel-i meşhûr anundur.

Zeyn itmek içün cennete insân iledürler
Kulluga ana hûr ile gılmân iledürler

EDÂYÎ BEG: Kapudan Piyâle Paşa yanında tîmâr defterdârı olmışdur. Bu beytler anundur.

Âsmân-ı hüsnün ey ebrû hilâli sen misin
Yoksa gözler görmedün bir tâk-ı âlî sen misin

Tîgden niçün geçürdiler bugün ey hatt seni
Rûmda baş kalduran yoksa celâli sen misin

ÂZERÎ: Mu'allimzâdenün oglıdur. Nâmı İbrâhîmdür. *Nakş-ı Hayâl* adlu Mahzen tarzında bir kitâbı var. Hayli latîf nazmı vardur. Bu birkaç beyt ol kitâbdandur.

Ey kalem-i fitneger-i sihr-sâz
Hâtır-ı âşüfteye ol dil-nüvâz

Eyle ser-âgâz Hudâ hamdına
Ol şeh-i ıklîm-i bekâ hamdına

Ya'nî Hudâvend-i zemîn ü zemân
Nakş-ı nigârende-i heft-âsmân

Tâcdih-i hüsrev-i hâver-zemîn

Şem-i fürûz-ı felek-i çâr-mîn

(Diger:) Akıtdı çok gönülleri mânend-i cûybâr
Ol serv-i gül-'izâr gönüllense vechi var

(Diger:) Niye dirsin ki sakın sevme cefâkâr olanı
Seni mi ey yüzi gül gonce-i ra'nâ seni mi

İSHÂK ÇELEBİ : Üskübîdür. Tokuz yüz kırk ikide Şâm kâdîsı olup bu târîhi dimişdür.

Şehr-i Zi'l-hiccede azmüm sefer-i Şâm oldı
Başladum yazmaga târîhini ahşâm oldı (942)

Hoş-âyende eş'ârı vardur. Bu gazel-i meşhûr anundur.

Yolına sen sanemün cânı fedâ eyleyelüm
Turalum kavlimüze ahde vefâ eyleyelüm

Kim bakar ni'mete pâyânı mı var h*a*n-ı gamun
Cümle ışk ehline İshak salâ eyleyelüm

Velehû: Bu çeşmüm çeşme-sârınun aceb hûnîn akar yaşı
Meger var ise ol aynün ciger dâgındadur başı

USÛLÎ: Vardarîdür. Şeyh Gülşenî hulefâsındandur. Bu gazel-i meşhûr anundur.
Vücûd-ı mutlakun bahrı ne mevci kim ider peydâ
Ene'l-hak sırrını söyler eger mahfî eger peydâ

ÂFTÂBÎ: Amasiyyada halvet ü uzlet ve halka nasihat üzre olmışdur. Bu gazel-i meşhûr anundur.

Gazel: Yine diş yâresi var sîb-i zenâhdanunda
Yine şeftalü yemişler gibi büstânunda

Velehû: Çekdi çâk eyledi ten cübbesini ışk henüz
Dostun dest-i gamından yakasın kurtaramaz

Âftâbî toga devlet güneşi bir gün ola
Hak Te'âlâ kulını kahr ile dâ'im karamaz

ÂGEHÎ: Vardarîdür. Kuzât zümresindendür. Firkate kasîdesi eşher min kasîdei İmrü'l-kays olmışdur. Bu ebyât anundur.

Beyt: Ayırdı ben gubârı reh-i kûy-ı yârdan
Çokdur bizüm şikâyetimüz rûzgârdan

Bahs-ı visâlün oldı niçe sebzezârda
Alınma sevdügüm çog olur söz kenârda

EMÂNÎ -İ KADÎM: Hazîne kâtiblerindendür. Bu beytler anundur.

Âhumun himmeti bülend oldı
Göklere çıkmaga kemend oldı

Yerde gökde seni arar turmaz
Dil âvâre hoş levend oldı

(Diger:) Öldürmege ben haste dili tîgunı çek gel
Cân nakdini îsâr ideyin yoluna tek gel

Erbâb-ı nazar hâk-ı rehin sildi süpürdi

Ey bâd-ı sabâ yâr işigine yelerek gel

EMÂNÎ-İ SÂNÎ: Ruscukdandur. Dânişmend iken semt-i kitâbete sülûk idüp pür-ma'rifetle ve pür-gûy şâ'irdür. Esnâ-yı eş'ârında latîf ebyât düşürmişdür. Bu ebyât anundur.

Beyt: Cânân odur ki anla aşûb-ı cân ola
Ammâ ne ân ki bir büt-i nâ-mihribân ola

Tak itdi tâkatüm bu firâk u elem benüm
Kaddüm ham eyledi bu cefâ vü sitem benüm

Târîh-gûylıkda hayli mâhir idi. Âftâbî nâm dîvân kâtibi fevt oldukda *Vefât-ı Âftâbî* târîh düşürmişdür.Yemen fethine bu târîhi dimişdür.

Bi-hamdi'llâh yine feth oldı yümnünle Yemen dirler

Râkımü'l-hurûf Beyâniyü'l-fakîr

Yemen feth oldı makdemün ile (978)
dimişdür.

EMÎNÎ: Kâgıdemîni oglıdur. Latîf nazmı ve hûb târîhi vardur. Bu beytler anundur.

Görmesek bâde-i sahbâyı açılmaz gözimüz
Gül gibi elde kadeh olmasa gülmez yüzimüz

Cevre yüz tutma görüp kaçma bu gam-h*a*rundan
Yüz çevirme güzelüm âşık-ı dîdârundan

Sultân Süleymân Hânun türbesine

Meşhed-i şâh-ı şehîd (974)

Sultân Selîmün türbesine

Türbe-i Sultân Selîm-i pâk-dîn (984)

Sultân Murâd türbesine

Türbe-i Sultân Murâd (l003)

diyü târîh dimişdür.

EMRÎ ÇELEBİ: Edirnedendür. Nâmı Emru'llâh olmagla Emrî mahlas itmişdür. Fünûn-ı ma'ârifün cümlesinde üstâd-ı kâmil olmışdur. Lâkin *hüner ehli zemânede gülmez* mefhûmı üzre fakr u fâka ile ömr geçirüp gâh ba'zı tevliyet ile gâh azl ile perîşân u dem-beste vü hayrân olmışdur. Şi'ri lâ-nazîr târîhi dil-pezîr mu'ammâsı âlemgîr olmışdur. Kendünün kadr u kıymeti bilinmedügine bu şi'rle iş'âr itmişdür.

Sûfî mecâz anladı yâre mahabbetüm
Âlemde kimse bilmedi gitdi hakîkatüm

Bir gevherüm ki hâl-i siyâh içre kalmışum
Sarrâf-ı dehr bilmez ise n'ola kıymetüm

Tokuz yüz seksen iki târîhinde intikal itmişdür. Kendi hânesi vasfında dimişdür.

Sıgmaya öz hânesine şevk ü şâdîden eger
Görse mihnet-hânemüz Emrî Ebû Derdâ bizüm

Bu eş’âr anun güftârıdur.

Gül-i terden dahı nâzik bedenün
Gonce-i bâgda yokdur dehenün

Âh güm kıldı hevâyı sanma
Dil ü cân tıflını tûb-ı zekanun

Zevkdur ayagına yüz sürmek
Kademünde sürelüm zevki senün

(Diger:) Ruhuna benzedügiçün gül-i âl
Eli üstinde tutar anı nihâl

(Diger:) Yârsuz bu cihânda n’eylersin
Güli yok bûstânda n’eylersin

Çünki âşık degülsin ey Emrî
Söyle kûy-ı fülânda n’eylersin

Velehû: Mâh mı girdi aceb koynuna ya sîne midür
Yoksa bir saf-ı mücellâ gümüş âyîne midür

Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kadd-i nigârumla
Gezem mahşerde sînem dögerek seng-i mezârumla

Çünki bir âşık dahı istersen ey şeh kendüne
Gamzenün celllâdı tîg ile iki biçsün beni

Pây-mâl eyleme gîsû-yı abîr-efşânun

Kuyrugın basma nigâra uyur ejderhânun

Gördüm ey dil minnet ister virmege dünyâ murâd
Ana minnet itmeden kurtuldum oldum nâ-murâd

Ehibbâsından birinün ogulcugı fevt oldukda bu târîhi dimişdür.

Hezârdan felek dün ayırdı berg-i güli âh

Bu mısrâ târîh oldugından gayrı ta'miye-i tarîkle

Hezâr ki bindür berg-i gül ki lâmdur

otuz hezârdan gidicek bir târîh dahı olur. Vâ'iz Küçük Emîr kendüye hayli ezâ vü cefâ idüp sonra emr-i pâdişâhiyle habs olındugına târîh dimişdür.

Târîh: Bir aceb târîh olurdı Emriyâ
Vâ'izün başın keseydi şâhımuz

Velehû: Bu felek şeş cihet ile beni incitdi katı
Terk idem gibi huzûr itmek içün şeş ciheti

Mu'ammâda hod müsellem-i âlemdür. Bu mu'ammâ anundur.

Be-ism-i Ayâz: Kuşagın çözdi miyândan ol sanem
Yine kuşandı idüp târ-ı Acem

ÜMİDÎ: İstanbuldandur. Mülâzım iken fevt olmışdur. Bâkî Efendinün mukallidlerindendür. Zerd ü nizâr olmagla kendüye hasb-i hâl dinmişdür.

Sarardup cism-i zârum itdi altun
Beni harcatmak ister gibi gerdûn

Fâ’ikü’l-akrân sâhib-i dîvândur. Bu eş’âr anundur.

Ayaga salma diyü zülf-i anber-efşânı
Sarıldı boynına ol afetün giribânı

(Diger:) Âlemi fasl-ı bahâr eyledi her sebz ü çemen
Başladı nâgmeye bülbül yine her vâdîden

(Diger:) Cennet anılsa ruhun hâtıra eyler âdem
Ka’be yâd olsa ser-i kûyuna varur âlem

(Diger:) Düşeyin hâk-ı pâyuna ko beni
Dostum sen de gör sana düşeni

Velehû: Cevr ider döne döne halka zikr içre nigâr
Söze geldükçe vefâ zikrin ider ol dil-dâr

EMÎREK: Acemzâdedür. Fenn-i tıbda mahâreti olmagla ol cihetden vazîfedâr idi. Hoş-âvâz ve sâzun her kısmında mümtâz idi. A’câmun hod-pesendlik lâzımı olmagla *menem diger nist dir* idi. Fârisî vü Türkî eş’ârı vardur. Bu ebyât anundur.

مجنون چه کسست و کوهکن کیست
در وادی غم منم دکر نیست

(Diger:) Sevdüm görince sen şeh-i Yûsuf-likâyı ben
Göz göre başuma satun aldum belâyı ben

Hatt-ı gubârınun eserin görmedüm henüz

Ey gül-‘izâr okumışdum bu du’âyı ben

Velehû: Çehre-i zerdüm benüm hâkdur dil-dârda
Topraga düşmiş hazân yapragıdur gülzârda

EMÎRÎ: Seyyid Hâşim oglıdur. Muhtârînün birâderidür. Erbâb-ı kalemdendür. Latîf nazma kâdirdür. Bu beytler anundur.

Tokınur kalb-i adûya iyü varur tîrün
Yüz çevirmez neye salsan güzelüm şemşîrün

Baglamış hûnı gözin gördüm ol âfet nâzdan
Hâl-i uşşâkı temâşâ itmege açmazdan

EMÎR: Nâmı Seyyid Mehemmeddür. Ebî Eyyûbda sâkindür. Mülâzım u kâdî olmışdur. Sâhib-i dîvândur. Bu ebyât anundur.

Cihân elemleri âlemdür iştiyâka göre
Dügüne varmalıdur mâtem iftirâka göre

Ter düşdi meclis içre bugün bâdeden arak
Hayli dem oldı bezmimüze basmadı ayak

Binâ-yı sabruma seyl-i gamun cânâ halel virdi
Belüm bükdi tahammül bârı ten divârı bel virdi

ÂNÎ: Zeyrekkzâde dimekle ma’rûfdur. Kuzâtun şânlularındandur. Maglûb-ı berş ü afyon olmagla kendüyi magbûn itmişdi. Bu eş’âr anundur.

Miyânından haber sorarsan ıklîm-i melâhatde
Ötesi kûh-ı billûre aşar bir ince yoldur bu

Velehû: Gözlerüm ey lâle-ruh hicründe kanlar dökdiler
Iyş içün bezm-i belâya erguvânlar dökdiler

Aldılar nâziklik ile agzı sırrından haber
Gonceye gülşende sûsenler zebânlar dökdiler

ENVERÎ: İstanbulda mürekkeb-fürûş olup ve mümtâz-ı ateş-bâz olmagla Mîrî Kumbaracılar kethüdâsı olmışdur. Âteşbâzlık iderken kendünün bu ebyâtını okurdı.

Sana nisbet ey şeh-i âlî-cenâb
Yedikulle dizdârıdur aftâb

Ayagun öpe öpe ey şeh-süvâr
Ayaklandurur işini rikâb

İki gözlerün eyledi Enverî
Belâ şehri içre iki çeşme âb

Bu eş'âr-ı letâfet-şi'âr anundur.

N'ideyüm sahn-ı çemen seyrini cânânum yok
Bir yanumca salınur serv-i hırâmânum yok

Bagrumun başına dag-ı gamun odlar yakalı
Kaldum ayakda kara başuma dermânum yok

(Diger:) Hicrânlı kumaş idi benüm Enverî sînem
Öldüm dem-i vuslatda anı yâre sarınca

Velehû: Gayre şerbet bana tîzâb sunarsan çekeyin
Çekmedin üstüme bir katre dökersem lekeyin

Bahş-ı Beyân:
Zülfünle hatun ilm-i vefâ bahsin ider hep
Biri kara câhil birisi cehl-i mürekkeb

(Diger:) İki destüm tolu mey destümi sındurma benüm
Tutalum iki elüm kanda imiş kanı kerem

ÂHÎ: Nigbolıdandur. Şu'arâ-yı Rûmun a'lâlarındandur. Eş'âr-ı dil-küşâsı müsellem-i dünyâdur. *Hüsrev ü Şîrîni* vardur. Ma'nâsı rasîn ve elfâzı rengîndür. Nizâmî görse tahsîn idüp *Hüsrev hezâr âferîn* diyeydi. Bu birkaç ebyât-ı pür-nikât ol kitâbdandur.

Meger bir subh-dem bu Zâl-i gerdûn
Sipihrün dâmenin kılmışdı pür-hûn

Meger kim vaz-ı haml itmişdi nâhîd
Anunçün kan içinde togdı hûrşîd

Togurdı subh-dem bânû-yı devrân
Bir altun başlu sırma saçlu oglan

Çü izzet matla'ından togdı ol mâh
Melekler didi gökden zâdehallâh

Nedendür ey meh-i âyîne ruhsâr
Ruhun jengâr-ı gam tutmış kamervâr

Mübârek hâtırun ey çeşme-i cân
Karanulıkdadur çün âb-ı hayvân

Gönül âyînedür sevmez gubârı
Götürmez câm-ı Cemşîd inkisârı

Görindi bir gubâr tûtîyâvâr
Güzeller hattı gibi anberîn-bâr

Şikâr ardınca uçmış bâz gibi
Kanat bükmiş gelür şehbâz gibi

Nedendür dilde nâyun sûz u sâzı
Delüklü sîneler eyler bu râzı

Ne fehm eyler defün derd-i dilinden
Tabanca yimeyen üstâd elinden

Ne bilsün şol ki öldi dârdan dûr
Ki ne çenberde Hallâc idi Mansûr

Rivâyetdür ki merhûm Sultân Selîm-i kadîm kitâb-ı mezbûrı gördükde gâyetle begenüp *ri'âyet olınsun* diyü buyurup Kemâl Paşazâde Burusada yigirmi akçe medrese arz ider. Rûmili kâzî'askeri Zeyrekzâde mezbûra s*ana pâdişâh külli ri'âyet buyurdı. Yigirmi akçe medreseyi kabûl eyleme dimekle* aldanup kabûl itmedügin pâdişâh işitdükde dilgîr olup sonra bu beyti ki dimişdür.

O kadd bâlâ vü zülf egri diyâr-ı hüsn pür-âşûb
Memâlik fitne şeh zâlim âlem serkeş sipâh egri

Pâdişâh-ı kişvergîrün sem'ine vâsıl olıcak inhirâkı meşned ve bâb-ı lutfı münsed olur. Niçe zemândan sonra Karaferyede medrese alup anda fevt olur.*Hüsn ü Dili*

hod-nâdire-i devrân ve hâric-i hayta-ı dâ'ire-i imkândur. Bu ebyât-ı letâfet ol kitâbdandur.

Şi'r: Niçe İskenderi ol çeşme-i cân
Suya iltüp susuz getürdi revân

Câhilün fahrı cem-i mâl iledür
Ârifün izzeti kemâl iledür

Bizi gör kim ne hâlimüz vardur
Ne kemâl ü ne mâlımuz vardur

Işk u şevk ehli vecd ü hâl ister
Ne kemâl ister ü ne mâl ister

Bu birkaç eş'âr-ı sihr-engîz anun kalem-i güher-rîzindendür.

Şi'r: Ne nakş ider bizümle nigârı gördün mi
Ne fitneler kopardur rûzgârı gördün mi

Direk direk dikilürken kapunda dûd-ı dilüm
Alem alem göge agan şerârı gördün mi

Hey ne fitne başıdur turra-ı tarf-ı külehün
Zâlimün öte ucıdur ser-i zülf-i siyehün

Velehû: Tâlib-i iksîr-i ışkum rûy-ı zerdüm var benüm
İşüm altun eyledüm kimden ne derdüm var benüm

Bir elif çekdi yine sîneme cânân bu gice

San sarıldı bana bir serv-i hırâmân bu gice

EHLÎ: Tayyibzâde dimekle ma’rûfdur. Nisâb-ı fezâ’ile mâlik iken tarîk-ı kazâya sâlik oldı. Bu latîf eş’âr anun güftârıdur.

Matla: Yolda aylarını görmezlenüp eflâke nazar
Gitdi ol mâh-ı cihân itmedi ben hâke nazar

Bilemez sırr-ı miyânını hayâlât ehli
Açamaz râz-ı lebin keşf ü kerâmet ehli

Ser-i kûyundan ayrılmam felek bir yana salmazsa
Kapunda ölmedür kasdum eger Hak cânum almazsa

BÂKÎ EFENDİ:

كوست چونير جهانتا
ان
عارى زتكلفات القاب

kendi vasfını yine ancak kendi itmege kâdirdür.

Zuhûr itdi zâhirün sırrı tab-ı nüktedânumda
Akıtdı kendüye şi’rüm revân-ı pâk-ı Selmânı

Belâgat kûsın urdum Hüsrevâne heft-kişverde
Sühan menşûrına çekdüm bugün tugra-yı hâkânı

Der-sıfateş: Evâ’il-i ömrinde sarrâc imiş. Ba’dehû dânişmend olup merhûm Şeyhü’l-islâm Ebu’s-su’ûd Efendinün oglı Mehemmed Çelebinün dânişmendi olup ba’dehû kendüye irtibât idüp ba’dehû eş’âr-ı zarîf ile merhûm Sultân Süleymânun makbûlı olup çok ihsânlar idüp hattâ mülâzemeti ile ma’an bir medrese ihsân idüp

BÂLÎ: Rûmilinde erbâb-ı timârdandur. Sultân Selîm-i kadîm devrindedür. Bu ebyât-ı meşhûr anundur.

Bâgun güli vü sünbüli serv ü benefşesi
Yâri gelür diyü kodılar gözci nergisi

Aldı haber sabâdan döndi göz eyledi
Ya'ni gelür o gözleri âhû kesün sesi

Müştâk imiş benefşe ki pâyuna yüz süre
Miskinün uymış çemen içinde tekmesi

Bâlî niçe halâs ola kaplan-ı ışkdan
Çünkim irişdi tenden öte câna pençesi

BAHRÎ: Nâmı Hasandur. Mevleviyyet ile Trablus kâdîsı iken âsî dürûzîler elinde şehîd olmışdur. Hoşca mesnevîleri vardur. Bu ebyât anundur.

Hâdî-i cadde-i Huda talebi
Fahr-ı âlem Mehemmed-i Arabî

Nakş-ı ser-levha kitâbe-ı vücûd
Nakşbend-i kitâbe-i der-i cûd

Hâtem-i pîşvâyı her mürsel
Evvel ü âhir âhir ü evvel

Şâhid-i nâzenîn-i bezm-i şühûd
Şâhid ammâ hakîkaten meşhûd

BASÎRÎ: Horasandandur. Câmînün ve Nevâyînün gazelleri ve nâmeleriyle Sultân Bâyezîde gelmişdür. Latîf latîfe-nâmeleri vardur. Mülâzımlarun lakablarına münâsib kâdîlıklar tevzî itmişdür. Müselmân Hüseyne İmânhisârı Uzun Mustafaya Boyâbâd Höşrî Hasana Çubukovası Süpürgeye Aksarây dahı bunun emsâli. Bu matla anundur.

Kirpigün sihr oklarıdur kaşlarundur yây ana
Bir benüm gibi belâkeş ugrar ise vây ana

BEKÂYÎ: Hankâh-ı Gülşenî dervîşlerindendür. Şâm-ı şerîfde mevlevî-hânede mesnevî-h*â*n idi. Bu ebyât anundur.

Kirpigün tîr-i cefâ kaşlarun anun yâyı
Kurup ol yâyı şikâr itmek olur dünyâyı

Zülf-i yârün haberin kim getürür bana didüm
Gösterüp bâd-ı sabâyı didiler bu getürür

Ey Bekâyî nice gûş eyleyeyin sözlerini
Vâ'izün pendi benüm gözüme uyhu getürür

BEKÂYÎ: Tursunzâde dimekle ma'rûfdur. Nâmı Abdu'l-bâkîdür. Galata kâdîsı olmışdur. Şi'ri hûb ve mesnevîsi mergûbdur. Bu eş'âr-ı dil-âvîz-i belâgat-engîz anundur.

Eşigün bekleyen cânâ egerçi yasdanur taşı

Velî her şeb seg-i kûyunla kor bir yasduga başı

Rubâ'î: Kaysveş zümre-i uşşaka şu kim server olur
Has ü hâşâk harîmün başına efser olur
Geh ü bî-geh yolumda dime pâmâl olmaz
Hâkdan fark idemezsin anı cânâ yer olur

BAHÂRÎ: Tırhaladandur. Rûmilinde kâdî olmışdur. Bu ebyât anundur.

Zülf-i dil-ber kim kemendin gösterür
Günde yüz bin dürlü bendin gösterür

Sîm-i eşküm yâre sarf olsa n'ola
Haracdur elbette kendin gösterür

Dimek olmaz bir sipâhî dil-berin sevdüm yine
Anun içün beklerüm her subh dîvân yolların

BAHÂYÎ: Nâmı Abdu'llâhdur. Baha'ü'd-dînzâde dimekle ma'rûfdur. Şeyh Bahâ'ü'd-dînün oglı oglıdur. Rûmili kâzî'askeri ba'dehû Mısr kâdîsı olup ba'dehû Mekke-i müşerrefe kâdîsı olup anda âhirete intikal itmişdür. Sâ'ir-i fezâ'ilinden fazla nazm-ı pâke mâlikdür. Bu ebyât anundur.

Âşıkun eşki indi zânûya
Ikd-ı dürdür sanasın iki dizi

Eşküm cihânı tutdı karalar seçilmedi
Ammâ hevâ-yı hâl ü hattından geçilmedi

Tâb-ı ruhsârı ser-i zülfiyle cânânun

Bir alevdür deheninden çıkar ejderhânun

BEHİŞTÎ-İ KADÎM: Begzâdedür. Sultân Bâyezîd zemânında seyâhatle diyâr-ı Aceme varup andan Mollâ Câmînün Nevâyînün şefâ'at-nâmeleriyle gelüp sancakbegi olmışdur. Bu gazel-i pür-iştihâr anun eş'ârındandur.

Şi'r-i û: Yâr bî-pervâ dirîgâ gussadan hâlüm harâb
Sevmesün âlemde kimse dil-ber-i âlî-cenâb

Biz de insâf idelüm yâr oldugıyçün n'eylesün
Zerre-i nâ-çîzden âr itmesün mi âftâb

Şem'dür ol şâh-ı hûbân kim yakar pervânesin
Ey Behiştî bunlara câ'iz degüldür intisâb

*Yûsuf u Züleyhâ*sı vardur. Bu ebyât andandur.

Nice olam hüsninün şerhinde fâ'iz
Kalem bir parmagı vasfında âciz

BEHİŞTÎ-İ SÂNÎ: Tarîk-i ilmden hareketi tamâm itdükden sonra sükûn gelüp Merkez Efendiye inâbet idüp kasaba-i Çorlıda sâkin olmışdur. Hayli hoş-âyende nazmı vardur. Bu ebyât anundur.

Bezme gel bu gice ey âlem-i hüsnün mâhı
Yoksa yerden göge dek incinürüz vâllahî

Kanı ol dem ki okunla yüregüm râhat idi
Geldi geçti güzelüm ol dahı bir hâlet idi

Allah müyesser eyleye mi ol güni
Oynayavuz habîb ile peygamber oyını

Muhtasar eyle dilâ yâre yazarsun nâme
Ko cefâ kıssasını yoksa buyur hengâme

Seg-i kûyunladur benüm cengüm
Bilmezüm taşlarun niye fırlar

Nice kılsun namâzı sûfî kim
Abdestün yerinde yeller eser

(Diger:) Visâlün Ka'bedür rûz-ı ecel azmi zemânıdur
Kefen ihrâmıdur tâbût anun taht-ı revânıdur

Vâ'iz melâmet eylese mest-i melâmeti
Gûş urma ana yanşagı sâgır hikâyeti
Ahbâb böyle çekdügi yirde cefâ yükin
A'dâ-yı har mizâca ne kuskun gömündürük

BEYÂNÎ: Sultân Selîm-i kadîm zemânında kâtib-i Dîvânı iken terk-i âlem-i fânî itmişdür. Bu şi'r anundur.

Şi'r: Gel kûy-ı nigâra varalum uy bana sûfî
Dünyâda sana göstereyin bâg-ı cinânı

Didüm yolına cân virsem hey âfet
Geçer mi minnete didi ne minnet

BEYÂNÎ-İ SÂNÎ: Râkımü'l-hurûf abd-i fânîdür. Nâmı Mustafa ibn-i Caru'llâhdur. Kasaba-ı Ruscukda vücûda gelüp tarîk-i ilme sülûk idüp Şeyhü'l-islâm Ebu's-su'ûddan mülâzım olup Kestel müderrisi ba'dehû Havran kâdîsı oldukdan sonra Hacc-ı Beytu'llâhü'l-harâm ve ziyâret-i Seyyidü'l-enâm aleyhi's-selâm müyesser olup

avdet olınurken muttasıl her ân hâtıra ferâgat hâtırası halecân idüp İstanbula geldükde ol hâtıranun hükmi cereyân idüp Ok meydânı kurbında sûfîler tekyesi şeyhi olan Ekmel Efendiden inâbet idüp birkaç yıl cân u dil ile hidmet kullugın cânuma minnet bildüm. Anlar civâr-ı rahmet-i mülk-i mute'âla intikal itmekle zâviye-i mezbûrede inzivâ üzre oldum. Halâl-i iştigâlde ve esnâ-yı tagallübât-ı ahvâlde nazm-ı eş'âra heves ve yârânla nezâ'ir dimege destres olmagla ba'zı hoş-âyende kelimât düşmişdür. Bu ebyât anlardandur.

Ne kadar kasr-ı bülend olsa irür âh u figân
Sanma kim sûz-ı dile hâ'il ola kevn ü mekân

Dahı vasfın işitdük oldun ey dil böyle rüsvâyî
Eger arz-ı cemâl eylerse cânân gör temâşâyı

Zihî Mecnûn ki mesken eylemişken kûy-ı Leylâsın
Ne gelmiş aklına bilmem ki tutmış semt-i sahrâyı

(Diger:) Aldılar aklum perî-rûlar perîşân itdiler
Bir yire gelmez meger cem'iyyet-i hûbân ola

Ey Beyânî tünd-bâd-ı mihnet-i hicrân ile
Işk odı hâkister-i tende nice pinhân ola

Tarîk-i tasavvufda umde-i nefy-i havâtır idüp hâtırı hevâcis ü vesâvisden tahlîs olmagla va'z u nasîhat semtin ihtiyâr itmeyüp belki mutâla'a-ı kütübden ve efkâr ile nazm-ı eş'ârdan ferâgat olındı. Lâkin ehlu'llâhun ışk u mahabbete müte'allik kelimât-ı şûr-engîzi belki şu'arânun mecâz sûretinde olan eş'âr-ı dil-âvîzi ehl-i sülûka hâlet-bahş olmagla anlardan ferâgat olınmayup manzûm u mensûr bu makule devâvin ve kütüb tetebbu'ından gâh u bî-gâh hâli olmadum. Eş'âr-ı Arabiyye ile dahı fi'l-cümle âşinâlık idüp Arabî nazma dahı fi'l-cümle kudret gelmişdi. Merhûm Ebu's-su'ûd Hazretlerinün meşhûr-ı âfâk olan خل الديار بما فيها هليها beytlerini tahmîs idüp kendülere virüp makbûl tutmışlar idi. Bu beyt anlardandur.

سل عن سليمى بارض انت عاديها
ولاتمكن بها ان كنت تبغيها
مابد يار من يضاهيها
فحيث
الد يار بمافيها لاهليها
خل
وقل سلام على الدنيا ومافيها

وابعد سليمى مطلب kasîdelerinün dahı evvelinden birkaç beyt tahmîs olınup kendülere okınmışdı. Bu beyt anlardandur.

ولما راة عينى من الحسن مابها
مطيته اثواقى انثت بجنابها
وشود خرام العزم مخوقبا بها
فهيهاة ان يثنى الى غير مابها
عنان الطايا اويشد خرام

BÎDÂRÎ: Acemdür. Merhûm Sehâbînün birâderidür. Bu şi'r anundur.

Göz göz oldı cism-i zârum nâvek-i dil-dârdan
Cümleten çeşm oldum ammâ toymadum dîdârdan

Sûret-i yâr ile dil-hânesini deyr eyle
Yâri her kûşede bir sûret ile seyr eyle

Kaddüm hilâle döndi tenüm bir hayâldür
Ya'nî ecel gelüp beni bulmak muhâldür

TÂBÎ: İstanbulda Küçük Tâbî dirler idi. Bâkî Efendinün mukallidi olmagla iftihâr iderdi. Kasaba kâdîsı olup ba'dehû hacc-ı şerîfe varup lebbeyk-i gûyân terk-i köhne-cihân itmişdür. Bu şi'r anundur.

Âhum ki âsmâne atar her gice hadeng
Kasdı budur ki kevkeb-i âhumla ide ceng

Dil âsitân-ı yârda âhumdan incinür
Ebr-i sipihr ile sanasın ceng ider peleng

TÂBİ'Î: Edirnevîdür. San'at-ı kitâbetde mahâret peydâ idüp e'azz-ı ze'âmete mutasarrıf idi. Mesîhînün *Şehr-engîz*ine bî-nazîr nazîre dimişdür. Bu matla-ı garrâ anundur.

Altun kalem-mis̱âl bu âh-ı şerer-feşân
Yazdı felek sahîfesine sûre-i Duhân

TÂCÎ: Merhûm Sultân Bâyezîd şehzâde iken defterdârı olmışdur. Bu matla anundur.

Göz yaşlı gönül zülf-i perîşânlar içinde
Kaldum karanu gicede bârânlar içinde

TÎGÎ: Edirnevî zümre-i sipâh-ı zafer-penâhdandur. Bu matla anundur.

Âhuma meyl eyledi ol servi itdüm der-kenâr
Ömrüm içre görmedüm böyle muvâfık rûzgâr

SÂNÎ-İ EVVEL: Sultân Bâyezîd devrinde bî-bedel güzel olmagla Yûsuf-ı Sânî denilmegin bu mahlası ihtiyâr itmişdür. Âşıklar dil-ber elinden katl olınmak ma'kûl iken bu dil-ber âşık eliyle maktûl olmışdur. Bu matla anundur.

Dil-rübâlar dilâ benüm nemdür
Nûr-ı dîdem sürûr-ı sînemdür

SÂNÎ-İ SÂNÎ: Bölük halkındandur. Ulufesiyle tekâ'üd iden Cân Memîdür. Sahib-i dîvândur. Latîf nazma mâlikdür. Husûsiyle hecv ü hezle hayli mütehâlikdür. Bu birkaç eş'âr anun güftârıdur.

Meylüm hayât-ı bâkiyedür gördi muttasıl
Pîr-i ecel nasîhat idüp didi müt tasıl

Humlar şikeste câm tehî yok vücûd-ı mey
Kıldun esîr-i kahve bizi hey zemâne hey

Merhabâ itmez isen bir niçe eyyâma degin
Çekeyin rûze-i hicrânunı bayrâma degin

Kilâb-ı kûyun ile her gice cânâ hırıldaşmak
Varup bezminde Tahmasun gazal-h*â*n olmadan yegdür

Mahallen itlerinün her gice mihmânıyuz cânâ
O kavmün mâ-hasal şermende-i ihsânıyuz cânâ

SENÂYÎ: Magnisadan peydâ olup Şehzâde Sultân Mustafa âsitânesine intisâb idüp kasaba kâdîsı olmışdur. Bu beytler anundur.

Görüp nâr-ı ruhun zünnâr-ı zülfün bir gün âh itdüm
Yirüm od oldı san küfre berâber bir günâh itdüm

Na'lçen nakşîdür ey mâh-rû yir yir degül ebrû
Gubâr-ı çehre zerdüm yolunda hâk-ı râh itdüm

CÂMÎ: Fuzalâ-yı Rûmun metîn ü be-nâmı Hâcı Hasanzâde dimekle ma'rûfdur. Sultân Bâyezîd zemânında Anatolı kâzî'askeri olmışdur. Bu beytler anun zâde-i tab'îdür

Râh-ı gam içre olalı gönlüm revân sana
Kat itdi ten alâkasını gitdi cân sana

Mihrüm ki oldı âleme rûşen güneş gibi
Bir zerre gelmez ey meh-i nâ-mihribân sana

CÂMÎ BEG: Sultân Selîm-i Kadîmün atmacacıbaşı olup sonra Mısrda sancakbegi olmışdur. Bu matla anundur.

Zülf-i dil-ber tolaşur boynuma iki gicedür
Ey mu'abbir vâkı'â ta'bîri anun nicedür

CA'FER ÇELEBİ: Beyne'l-enâm Tâcîzâde dimekle meşhûr u be-nâm olmışdur. Mahmûd Paşa müderrisi iken Sultân Selîm-i Kadîme nişâncı oldukdan sonra kâzî'asker olmışdur. Sultân Selîm sefer-i Erdebilden mürâca'ât itdükde Amasiyyada Yeniçeri tugyân idüp erbâb-ı hased pâdişâh-ı sâhib-kırâna yeniçeri Ca'fer Çelebi tahrîk eyledi diyü bühtân idüp i'tikâd virmekle tîg-i gazab-ı sultânî ile terk-i dünyâ-yı fânî itmişdür. Merhûm Sultân Selîmden nakl olınur ki *pâdişâh oldugımuzda iki zât-ı sütûde-sıfâta mâlik olduk biri Mü'eyyedzâde lâkin pîrligine irdük ve biri Ca'fer Çelebi anun dahı kanına girdük.* Rivâyet olınur ki merhûm katlinden üç gün mukaddem bu beyti vâkı'âsında mükerreren okumışlar.

آن دو روزه عمری که بز یستن نیرزد
منم
پس از ان که من بمیرم بکریستن نیرزد

Gazelinden kasîdesi ve şi'rinden inşâsı ve Türkî inşâsından Fârisî inşâsı râcihdür. Bu ebyât-ı belâgat-simât anundur.

Beyt: Söylemek kasd itdigümce yâre derd-i hasretüm

Aglamak tutar beni güftâra kalmaz kudretüm

Ben nice sen şem-i cân-bahşa revân cân virmeyüm
Yok mıdur âlemde bir pervâne denlü gayretüm

Kapuna iltüp getürdi ben gubârı hâkdan
Var durur yerden göge bâd-ı sabâya minnetüm

(Diger:) Günde bin kez görse bilmez ol büt-i ra'nâ beni
N'eylesün bir demde bin şekle koyar sevdâ beni

Saçunda küşte-diller çok bilinmez kim durur kâtil
Dehânun gıybet itmişdür gümânum anda ve'l-hâsıl

CELÂL ÇELEBİ: Kasaba-ı Manastırdandur. Sultân Selîm-i Sânî şehzâde iken dâhil-i meclis-i âlîleri olup cülûs-ı hümâyûnlarında emîr-i âlem oldukdan sonra bir sebeb ile şirk-i sohbet-i pâdişâhîden mehcûr olup vatan-ı aslîsine mürâca'at idüp pâdişâha bu beyti göndermişdür.

Beyt: Bunca feryâdum işitdün dimedün dâd ideyin
Sen ki dâd itmeyesin ben kime feryâd ideyin

Bu eş'âr-ı letâfet-şi'âr anun güftârıdur.

Hallâk-ı ezel âleme kıldukda tecellî
Her şeyi birer hâl ile kılmış mütesellî

Virme gîsû-yı dil-âvîzine dil cânânun
Göz göre agzına atılma bir ejderhanun

Bu çeşm-i hûn-feşânum giryân olur kalur mı
Seyl-i sirişküm âhir ummân olur kalur mı

Ayrık harâb gönlüm ma'mûr olur mı yoksa
Mânend-i mülk-i dünyâ virân olur kalur mı

CELÎLÎ: Burusavîdür. Dânişmend oldukdan sonra ba'zı hâl-i ârız olmagla halkla kîl u kâldan fârig olup niçe müddet sumt ile uzlet itmişdür. *Gül-i Sad-berg*i ve *Yûsuf u Züleyhâ*sı ve *Leylâ vü Mecnûn*ı vardur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Ne dil ki dâg-ı gamun ile cerâhatı yokdur
Yatursa pister-i gül üzre râhatı yokdur

Işk câmın Hüsreve sun ey felek Ferhâdı ko
Kim yeter hûn-ı ciger gülgûn şarâb-ı nâb ana

Baglamışlardı Celîlîye der-i mey-hâneyi
Himmet-i pîr-i mugândan oldı feth-i bâb ana

CELÎLÎ-İ DİGER: Nâmı Abdü'l-celîldir. Abdu'l-gânî Efendinün birâderidür. Kaza semtine sâlikdür. Latîf nazma mâlikdür. Bu birkaç metâli anun matla-ı hâtırından tâli olmışdur.

Matla: Öykünürse salınup kâmetüne serv-i çemen
Bilmez ol şîve-i reftârı efendi yüri sen

Ölmedün gitdün dime yolumda bana ey melek
İşte ben öldüm meded rencîde hâtır olma tek

Var ise meydân-ı ışkun bir dil-âver serveri
İşte meydân işte er merdüm diyen gelsin beri

Hatt-ı müşgînünde cânâ nükte-i rengîn o hâl
Anda her bir târ-ı zülfün bir şebistân-ı hayâl

CEMÂLÎ: Defterdârzâde dimekle ma'rûfdur. Hezl ü metâ'ibede üslûb-ı garîb ihtirâ itmişdür. Eş'ârda tarz-ı hâssı vardur. Bu ebyât anundur.

Beyt: Âh kim bir sipâhî dil-dârı
Beni itdi sokak silahdârı

Dilâ ol gonce devşîrme degüldür
Bu yerden kopmadur derme degüldür

Salarlar sayd-ı mâhî içün eks̱er
Başum taşında oglancuklar aglar

(Diger:) Çeşm-i giryânum görüp bin baş Hakkundur didi
Hak-ı pâyun bana toprak kâdîsı hükm eyledi

H*â*b-ı gafletde yatan menzil-i vasla iremez
Yasdanan yâr eşigini yaramaz düş göremez

Âkıbet çün kim tolar toprak gözine kaşına
Fahr iden şâhun murassa tâc ile taş başına

CENABÎ EFENDİ: Fahrü's-sâdât Emîr Hasanzâdedür. Su'ûdî Efendinün birâderidür. Bir cemi'-i fezâ'il ve ulûmı câmi oldugından gayrı muhâdarât u tevârihe mâ'il olmagla her sözi لله در قايل diyecekdür. İlm-i tevârihi şâmil kitâbı ve Arabî kasâ'idi vardur. Bu eş'âr anundur.

Şi'r: Gam-ı haddünle n'ola yansa vücûdı mumun

Dûd-ı âhını Hudâ yirde komaz mazlûmun

Geçüp serden safâ-yı ışkı ber-dâr olmayan bilmez
Mahabbet yolınun zevkın sebük-bâr olmayan bilmez

Sînede ışkunla dâgı bî-şümâr itsem gerek
Âleme sûz-ı derûnum âşikâr itsem gerek

CENÂBÎ PAŞA: Anatolı Beglerbegidür. Bu matla anundur.

Olsa peydâ dûd-ı âhum gözlerüm giryân olur
Ebr-i zulmet zâhir olsa lâ-cerem bârân olur

CEVHERÎ: Karaferyedendür. Dimetokada kâdî iken fevt olmışdur. Bu eş'âr mezbûrundur.

Aldanma nakş-ı hüsnüne h*á*b-ı hayâldür
Leylâdan o reng-i âl ki bu bir dest-mâldür

Gelmege hergîz hilâf anlanmaz idi yârdan
Dostlar ammâ geçilmez n'eylesün agyârdan

HÂFIZ-I ACEM: Kukla Acemün karındaşıdur. Diyâr-ı Acemden bile gelmişdür. Kelimâtı gass u semîndür. Kimi gâyet zîbâ ve kimi bî-meze vü bî-ma'nâdur. Bu matla anundur.

Matla: Felek altun benekdür kim zemînî âsmânîdür
Şeh-i mi'râca lâyıkdur o hil'at Hüsrevânîdür
(Diger:) Bâde hallinde acâ'ib hîle buldum gûş idün
Mest olun teklîf sâkıt olsun andan nûş idün

HÂFIZ-I SİROZÎ: Tarîk-i ilmden ferâgat itmişdür. Bu ebyât anundur.

Beyt: Âşıklaruz belâzedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir mahabbete kalmış gedâlaruz

Dilde safâ-yı ışkun dîde-i gamunla pür-nem
Bir oda ıyş u şâdî bir oda yas u mâtem

HÂLETÎ: Köstendil yânesinden Sanavber kâdînun oglıdur. Kendi dahı Rûmili kâzî'askerlerinün zî-şânıdur. Eş'ârı âşıkâne ve güftârı zarîfânedür.
Tokuz yüz yetmiş dörtde fevt olmışdur. Bu ebyât anundur.

Rubâ'î: Ko başdan ayaga cism-i nizârum na'l ü dâg olsun
Sana ey nûr-ı dîde her tarafdan göz kulag olsun
Bulandan ey kefen üstüme bana yâr-ı gâr oldun
Götürdün hâkdan ben hâksârı yüzün ag olsun

Velehû: Her kaçan devr okusa mahfilde cânânum benüm
İster ol devrün teselsül buldugın cânum benüm

HABÎBÎ: Diyâr-ı Acemden Sultân Bâyezîd devrinde Rûma gelmişdür. Şi'rde tarz-ı hâssı var idi. Bu müseddes-i meşhûr anundur.

Dün gördüm ol nigârı tarâbnâk u ercmend
Kâfûr eliyle destelemiş anberin kemend
Bakdum şikenc-i turrasına zâr u müstmend
Bir şahs-ı nâ-tüvân oturur gerdeninde bend
Kimdür bu şahs ol ne resendür didüm didi
Zülfüm kemendi tutkunı cânun durur senün

HAKANÎ: Merhûm Ayaz Paşanun evlâd-ı emcâdından Mahmûd Begün ferzend-i sa'âdetmendidür. Vâlideleri Şerîfedür. Merhûm Sultân Selîm Hân-ı kadîmün vezîri

Seyyid Mehemmed Paşanun kerîmesidür. Şâ'ir-i mezbûr hasîb ü nesîb oldugından mâ-adâ sîme-i kerîme ile ma'rûf hüsn-i eflâka mevsûfdur. Bâbı erbâb-ı hâcâte küşâde ve sofrası ashâb-ı fakra âmâdedür. Mîr-livâ oldukdan sonra terk-i hevâ eyleyüp kûşe-i kanâ'atde inzivâ eylemişdür. Unfûvân-ı cevânîde fünûn-ı irfânı tahsîl ve envâ-ı ma'ârifi tekmîl itmişken yine muttasıl izdiyâdına ictihâd üzredür. Şöyle ki bu ikdâmda sabitü'l-kadem ola Hakanî-i Rûm diyü mersûm olmaga sezâvâr olup eş'ârı bî-nazîr metâli-i âlemgîrdür. Bu metâli-i mihr-âsâr ol şâ'ir-i belâgat- şi'ârundur.

Ol kopan gonce degül dest-i şerîfünle senün
Gördi la'lün yüregi kopdı nihâl-i çemenün

Mülk-i melâhata n'ola sultân olursa yâr
Zıll-ı hümâ-yı hüsndür ol hatt-ı müşk-bâr

Felekde sübha-i gîsûna medh okur her ân
Sübhân-ı semavât olup müselsel-h*â*n

Aks-i câm eylese mir'ât-ı izârunda dırahş
Sâkî âyîne-i hûrşîde olur kevkebe bahş

Kâ'il miyüz bahârda meyden firâguna
Bi'llâh sâkıyâ düşerüz hep ayaguna

HÂLETÎ: Nâm-ı şerîfi Mustafadur. Şehzâde-i Sultân Mehemmed Hâna hâce olan Azmî Efendinün ferzend-i sa'âdetmendidür. Hadâs̱et-i sinn ve unfûvân-ı şebâbda mest-i cem-i celâ'il ü fezâ'il bir zât-ı kâmildür. Şâhidân-ı fazl-ı kemâl ü irfân ile tamâm mertebe ibtilâkı ve eslâfı gibi mekârim-i ahlâk ile ittısâfı vardur. Nazm-ı eş'âra kûşiş ve peder-i büzürgvârı gibi bu fenne verziş üzredür. Hâlâ Sahn medreselerinün birisinde müderris ve ulûm-ı celîleye müdâreseye mümârisdür. Bu eş'âr anundur.

Şi'r: Ebrûlar gele ruhlarun ey şûh-ı şîvegâh

Mecnûn-ı ışka biri meh-i nev biri bahâr

Câ'iz ki çîn-i seherün ile ol mâh-ı mihrbân
Gün togmadan neler toga kim bile nâ-gehân

Ol şeh-süvârun oldı gönül atı oynagı
Yetmez mi ana sînedeki na'leler nişân

Olmaz metâ-ı ma'rifeti kimse Hâletî
Nakkâd-ı dehr komış anun kıymetin girân

Maksûdımuz güneş yüzüne bir nezâredür
Mâni olur ana dahı eşküm sitâredür

HADÎDÎ: Kasaba-ı Ferecikdendür. Âhengirzâdedür. Medreseden ferâgat ve kedd-i yeminle kanâ'at itmişdür. Bu ebyât anundur.

Kaşlarundan gördi ey meh gurre garrâlanmagı
Saçlarundan ögrenür sünbül mutarrâlanmagı

Ne gam sana cihân içre Hadîdî çün kalendersin
İçinde bir hasırun yok tutarsa ger cihân âteş

HARÎRÎ: Burusa şâ'irlarinden Ahmed Paşa mu'asırlarındandur. Şi'rinde igen letâfet yokdur. Lâkin bu beyti meşhûr-ı âfâkdur.

Ey murâdum aksine devr eyleyen kec-rev felek
Şimdi n'eylersin ki gönlüm nâ-murâd olmak diler

HASÎBÎ: Nâmı Hüseyndür. Güzelce Rüstem Paşa oglıdur. Medâris-i âliyyeye vâsıl olındukdan sonra ferâgat semtine sâlik olmışdur. Bu ebyât anlarundur.

Beyt: Âh kim ta'bîr olınmaz gördügüm mihnet benüm
Yalınuz künc-i belâda çekdügüm zahmet benüm

Zinde eylersen olur bir dem ile mevtâyı
Sensin ihyâ idicek kâ'ide-i Îsâyı

HASAN ÇELEBİ: Gelibolıdan Aşcızâde dimekle ma'rûfdur. Burusa kazâsından müteka'id olmışdur. *Kemâl Paşazâde bana lâzımdur* diyü Mısra bile iletmişdür. Burusada azl olındukda nıkrîse mübtelâ olmagla ata binmege kâdir olmayup bir kanlıya binüp İstanbula gelürken kanlı kırılup fürû-mânde kaldukda bu kıt'ayı dimişdür.

Kıt'a: Tevsen-i dehrün itdügini bana
Hergiz itmeye kişi kanlusına

Cevr-i gerdûna sabr ide görelüm
Ya öküz öle veya kanlu sına

Bu beyt anun iken Yahyâ alup gazel itmişdür.

Yoluna virmez isem baş u cânı gösgötüri
Benümle Korkud efendi cihânı gös götüri

Aşcızâde Hasan Çelebinündür.

Velehû: Gamzen kimi öldürse şübhe olur imiş ol
Bu mesele aynıyla tatar handa bulındı

Bir gice o meh gelmiş eve tâli'ini gör
Bî-çâre Hasan ol gice yabanda bulındı

HASAN ÇELEBİ-İ MU'ÎD: Sirozî kâdîzâdedür. Kendi dahı kâdîdur. Nâmı gibi şi'ri hüsndür. Bu eş'âr anundur.

Döndi za'f-ı rûzeden mûya meh-i tâbânımuz
Gelse ıyd-ı mübârek kılca kaldı cânımuz

HASAN ÇELEBİ: Ahîzâde Efendinün nihâl-i vücûd-ı pür-efdâlinden bir gusn-ı bî-nazîrdür. Hâce Efendiden mülâzım olup müderris olmışdur. Tarz-ı hûb mergûbü'l-üslûb nazma mâlikdür. Bu eş'âr anundur.

Tîr-i müjene sîne dem-â-dem siper olsun
Tek âşık-ı bî-çâreye gâhî nazar olsun

Öldüm hele ben vâsıl-ı efkâr-ı ma'ânî

Bir bencileyin var ise ol dahı er olsun

(Diger) Göriceksün rakîbi ol gül-i ter

Didi lutf eyleyüp ana çi haber

Sînede kaldı ise peykânı
Gam yime Hasan bu dahı geçer

HÜSEYN ÇELEBİ: Kefeli dimekle meşhûrdur. Medâris-i âliyyeye müderris olup beyne'l-akrân mümtâz oldugı gibi nazmda dahı ser-efrâzdur. Bu eş'âr-ı pâk-ayâr anun güftâr-ı âbdârıdur.

Şerhalarla idelüm cismi ser-â-pâ mecrûh
Arz-ı hâl eyleyelüm yâre mufassal meşrûh

Velehû: Mezâk ehli lebün yâd itse tûtî kandı vasf eyler
Bilen söyler acebdür hâl-i âlem bilmeyen söyler

Velehû: Gam-ı dil-dâr gelüp mülk-i dile hükm itsün
Cân u dilden sürelüm zevk u safâyı gitsün

HİLMÎ: İznikîdür. Vahyîzâde dimekle ma'rûfdur. Tarîk-i tedrîse sâlik ve nazm-ı pâke mâlikdür. Bu ebyât anundur.

Meclisde ola dil-ber ile câm-ı mey elde
İnsâf mıdur içmemek andan o mahalde

Belin kuçmak lebin bûs eylemek emr-i muhâl ancak
Anı görmiş yog ey dil söylenür bir kîl u kâl ancak

Tîgin tokınup oldı cefâ semtine sâlik
Uşşâkı helâk itmege ol şeh mütehâlik

HALÎMÎ: Ahîzâde Efendidür. Nâmı Abdu'l-halîmdür. Hâlâ Anatolı kâzî'askeridür. Vefâtı bin on üçdür. Bu ebyât-ı belâgat-simât anlarundur.

Kasdum cihânda bir gözi âhuyı sayddur
Fikr kemend-i kâkül ü zülfine kayddur

Varup ayagına düşmek gerek ol meh-rûnun
Olmadı ışkıyla hâl-i Halîmî düşvâr

Ol nigârun rûyına bir kez nazar
Âşıkı yanında dünyâlar deger

HALÎMÎ-İ SÂNÎ: Kastamonîdür. Sultân Bâyezîd Hânun hâcesi ve Sultân Selîm Hânun musâhibi olmışdur. Bu şi'rler anundur.

Elüme girmiş idi dün gice ol zülf-i dü-tâ
Sanki destümde idi memleket-i Çîn ü Hıtâ

Ol mâh-ruh ki halkı yakan hüsni tâbıdur
Germ olmasun mı yiryüzinün âftâbıdur

HAMDÎ: Kasaba-ı Göynükden Şeyh Şihâbü'd-dîn-i Sühreverdî neslinden Şeyh Akşemsü'd-dînün oglıdur. Gazelde çendân iştihârı yokdur. Lâkin mesneviyâtı hûbdur. Husûsıyla *Yûsuf u Züleyhâ*sı beyne'l-ahâlî gâyetle mergûbdur. *Leylâ vü Mecnûn*ı ve *Muhammediyyeye* nazîre *Ahmediyye* nâm kitâbı vardur. Rivâyet olınur ki *Yûsuf u Züleyhâ*sı Sultân Bâyezîd Hân ünvânıyla mu'anven itmiş iken ihsân-ı pâdişâhî kendi dil-h*â*hı üzre olmamagla münkesirü'l-bâl olup itdügine nâdim ve semt-i kanâ'ate sülûka âzim olup ol kitâbı kitâbet ve ücret-i kitâbetle kanâ'at itmişdi. Bu ebyât *Leylâ vü Mecnûn*ındandur.

Hünerden şimdi âlem kurı kaldı
Asel gitdi hemân zenbûrı kaldı

Eger ilm ise olmışdur izâfet
Gidüp ma'nâsı hâli kaldı sûret

O zîbâ hullenün astârı kaldı
Hemân bir cübbe vü destârı kaldı

Eger eş'âr ise makbûlı nâdir
Egerçi çokdur itden şimdi şâ'ir

Yakındur ömri dünyânun tamâma
Sipâs it Hamdi bu denlü nizâma

Dilersen bulasın bu demde rahât
Gerekdür vahdet ü uzlet kanâ'at

Velehû: Zihî Mecnûn ki nâ-pervâ safâ-yı vasl-ı Leylîden
Zihî âşık ki müstagnî temâşâ-yı tecellîden

HAYRETÎ: Vardarîdür. Şu'arâ-yı Rûm içinde kemâl-i belâgatla mevsûmdur. Ekser-i eş'ârı hayâl-âmîz sâdesi dahı âşıkâne olmagla şûr-engîz olmagın müsellem-i âlemdür. İbrâhîm Paşaya kaside virüp mazhar-ı kemâl-i iltifât olmışken erbâb-ı hased bâb-ı lutfın sedd içün *Şî'î mezhebdür* diyü gamz idüp bu beytini okurlar.

Ne Süleymâna esirüz ne Selîmün kulıyuz
Kimse bilmez bizi bir şâh-ı kerîmün kulıyuz

Paşa dahı i'timâd idüp bir mercû tîmâr virmekle hâtırı münkesir ü mecrûh olur. Tîmârı dahı almayup koyup gidüp Rûmili begleri yanında âhir ömrine degin kalur. Bu ebyât anundur.

Beyt: Meclis içre bûse-i cânânum almak yol mıdur
Öldürüp ben nâ-tüvânı cânum almak yol mıdur

Ey kilâb-ı kûy-ı dil-ber size n'itdi Hayretî
Çagrışup her birinüz dâmânum almak yol mıdur

Mısrda Şeyh Gülşenî Hazretlerine gönderdügi gazeldendür.

Gazel: Ben de tapunda serverâ derbân olayın varayın
Ya'nî sa'âdet mülkine sultân olayın varayın

Ma'mûr iken bu hânmân-ı genc-i nihân olmaz ayân

Ey Hayretî yap yap hemân virân olayın varayın

Velehû: Hayretî ehl-i hüner çokdur velî ayb olmasun
Görmedüm ben kimse aybın görmemek gibi hüner

HÂTEMÎ: Merhûm Mü'eyyedzâdedür. Amasiyyadandur. Neseb-i şerîfi Şeyh Ebû İshak-ı Kâzirûniye müntehîdür. Sultân Bâyezîd Hân Amasiyyada şehzâde iken mezbûrun musâhabet ü münâdemetine âlüfte olup bir ân ve bir sâ'at müfârekat itmeyüp ıyş u işrete müdâvemet itmekle Sultân Mehemmed Hânun sem'ine irişüp gazabı heyecân idüp katline fermân-ı kâzâ cereyânı sudûr idicek mezbûr *Hâtemî yüzün batdı* diyü nâ-bedîd olup şehrden şehre irtihâl iderek Mollâ Celâl hidmetine ittisâl idüp yanında ilme iştigâl idüp tahsîl-i fazl u kemâl itdükden sonra bu cânibde Sultân Bâyezîd dahı serîr-i saltanata cülûs idicek Mollâ Celâlün terbiye-nâmeleriyle gelüp iltifât-ı pâdişâhîye mazhar olup ba'zı medreselere müderris ba'dehû kâzî'asker olup sonra azl olınup Sultân Selîm Hân devrinde yine kâzî'asker olup bir müddetden sonra mizâcına i'tilâl ve aklına ihtilâl gelmekle yine ma'zûl olup sene tokuz yüz yirmi ikide âlem-i bekâya rıhlet itmişdür. Fârisî kasâ'idi ve latîf gazelleri vardur. Bu birkaç Türkî ebyât anundur.

Çâk olan dest-i cefâ ile girîbânumdur
İlleşen hâr-ı gam u mihnete dâmânumdur

Zahm-ı müjgânına cân virmesi sehl idi eger
Ol cefâ-pîşe bir agız dise kurbânumdur

(Diger:) İçelüm içelüm şarâb içelüm
Niçe bir sûfî sâfî âb içelüm

Ahiretde olur şarâba hesâb
Biz anı bunda bî-hesâb içelüm

درکشت باغی همدم جانان خویش
هرکسی
ما و کنج هجر و همدم درد بی درمان خویش

HÂLİSÎ: Sultân Selîm Hân hâcesi Atau'llâh Efendinün ferzendidür. Nâmı Abdu'l-hayydur. Tîmâr ile müteferrika olup sonra Temişvara defterdâr olmışdur. Bu şi'r anundur.

Agyâr beni dün gice cânânuma geçdi
Sabr eylemege çâre mi var cânuma geçdi

Dir idüm ki bir bahâne ile seyr idem yüzin
Hîç bulmadum bahâne o gonce-dehâna ben

HÂVERÎ: Kasaba-ı Manastırdandur. Nâmı Alîdür. Kuzât mâ-beyninde hayli zî-şân u fâ'ikü'l-akrândur. Sipihr-i ma'rifetün mihr-i enveri ve âsmân-ı irfânun şems-i Hâverîdür. Bu matla-ı garrâ beyne'l-cumhûr anun olmak ile meşhûrdur.

Seni gözler bu çeşm-i hûn-feşânun niçe demlerle
Gel ey nûr-ı basar merdümlik it demler kademlerle

Lâkin Priştinelü bir pîr-i mevsûk-ı bih böyle dir idi ki mezbûr Priştine kâdîsı iken bir kâbil cevân var idi ki bu kıt'a anundur.

Kıt'a: Acımasun bana yârân ko cânum çıksun
Günde bin kez öleyin kıllet ile zillet ile

Tâlib-i cîfe-i dünyâ oluben kelb gibi
Tek hırıldaşmayayın yetmiş iki millet ile

Bir gün ol cevân matla-ı mezbûrı diyüp Hâverîye getürdi. Hâverî *bu matla'ı ben diyüp tururın tevârüd itmişsin* diyü gazab ider. Kendi nâmına geçirür. Bu eş'âr-ı bî-nazîr anun dil-pezîridür.

Anladum çeşmi ne fettân idügin kaşından

Bilinür reh-zen olan niteki yoldâşından

Ayun on dördi gibi bir mehe vir gönlüni sen
Hâverî sev güzeli iki yedi yaşından

(Diger:) Niçe tahrîr ideyin derdümi gayet çokdur

Hâmede çâg o kadar kuvvet-i bâzû yokdur

Rûzgârına göre kollan cihânı Hâverî

Gâh pür-cûş ol gehî hâmûş deryâlar gibi

HUDÂYÎ: Mustafa Begdür. İstanbuldandur. Okçızâde dimekle meşhûrdur. Mukaddemâ yayabaşı ba'dehû Budinde kâtib-i zümre-i yeniçeriyân olup sonra yine İstanbulda ikâmet itmişdür. Âşıkâne eş'ârı rindâne güftârı vardur. Bu ebyât anundur .

Beyt: Agyâr-ı kîne-h*â*h ile seyrâna gitme hîç
Gel gör ki n'oldı Yûsufa yabâna gitme hîç

Mey-i telh içdüm idi çâre sanup derd ü gama
Yârsuz oldugıçün acısı çıkdı depeme

Hâk-ı tenümi yile virüp râh-ı yârda

Bir toz koparmayınca koman rûzgârda

Her dil-ber içün sînede bir yâre mi olsun
N'itsün dil-i sevdâ-zede bin pâre mi olsun

Hatt-ı sebzün gelüp ruhsâruna yaraşdı gâyetde
Benüm serv-i ser-efrâzum güzellendün nihâyetde

MEVLÂNÂ HÜSREV: *Dürer Gurer* sâhibidür. Nâmı Mehemmeddür. Sultân Mehemmed Hân zemânında İstanbul kâdîsı Galata ile bile ve Ayasofya medresesi tevliyetiyle bile cümleten tasarrufında iken *sultân-ı mesfûr benüm ri'âyetümde kusûr itdi* diyüp bî-huzûr bilâd-ı sütûr Burusaya ubûr idüp fevt olınca anda ikâmet itmişdür. Seyyid Cürcânî ve Sa'dü'd-dîn-i Taftazanî ile sâ'ir-i ulûmda müsâhim ü müşârik ammâ fıkhda gâlib-i mutlakum dirler imiş. Bu matla-ı pür-iştihâr anun güftârıdur.

Matla: Bu çeşmüm çeşme-sârının aceb hûnîn akar yaşı
Meger var ise ol aynun belâ tâgındadur başı

HÜSREVÎ: Mollâ Hüsrevün ahfâdındandur. Nâmı Mustafadur. Zümre-i müderrisîndendür. Bu metâli anundur.

Yanuna alup rakîbi eyledün seyr-i çemen
Yanuna kalur mı ey serv-i sehî seyr eyle sen

Alınur görse her dahı âle
Âh n'itsem bu tab-ı meyyâle

Geçdi müjemün hançeri dirsen dil ü câna
Tîrüni de ey kaşı kemân atma yabâna

Sıhhat bulup olursa bende mecâl-i takrîr

Diyem seg-i nigâra derdüm nakîr ü kıtmîr

HÜSREV: Bir sancâkbegi oglıdur. Yeniçeri zümresindendür. Delü Hüsrev dimekle ma’rûfdur. Sarhoş Bâlî Efendiye irâdet getürüp birkaç yıl mestânedâr dîvâne-i girdâr gezdükden sonra yayabaşı olmagla aklı başına gelmişdür. *Dîvâne uslatmagun dermânı mansıb-ı Osmânîdür* dirler ve kendi dahı öyle dir idi. Bu metâli anundur.

Bu dehr-i vahşet-âbâdun geçüp câm-ı safâsından
Çevürdüm yüzümi âyîne-i âlem-nümâsından

Zindân olursa tan mı benüm başuma cihân
Bâzâra çıkmadı bugün ol Yûsuf-ı zemân

Bizümle imtizâc itse ne var ol server-i hûbân
Gedâlar pâdişâh-meşreb gerek şehler gedâ-meşreb

Bir âşıkun ki sevdügi ol kâsebâz ola
Bin kâse zehr içürse ana günde az ola

HIZR BEG ÇELEBİ: Ulemâ-yı Rûmun nâmdâr-ı pür-iştihârlarındandur. Hayâlî Çelebi ile Kestellinün üstâdıdur. İstanbul feth olındukda evvel kâdî olandur. Beş yıl kâdî olup fevt olmışdur. Kabri Necâtî kabri kurbındadur. Elsine-i selâsede latîf nazma mâlikdür. Bu şi’r anundur.

Ezhâr-ı leşkerî haberin lâleden işit
Kim şimdi geldi tozı ayagındadur dahı

Virmiş sabâ benefşeye peygâm-ı zülf-i yâr
Ol izzetün hevâsı dimâgındadur dahı

HIZRÎ: Müfti Ahmed Paşanun ferzendidür. Kapluca medresesinden ferâgat ve Şeyh Buhârî Hazretine irâdet itmişdür. Kelâmı muhakkıkâne ve şi'ri âşıkânedir. Bu eş'âr anundur.

Ger hicâb olur ise tal'at-ı cânâna tenüm
Bir avuç hâk nedür kim ola aynumda benüm

Dil yanar şem gibi sîne tolu nakş-ı nigâr
Sanki fânûs-ı hayâl örtüsidür pîrehenüm

Toldı kanla ciger-i lâle-sıfat döne döne
Yüzüme bir güle bakmadı o gonce dehenüm

HIZRÎ: Edirnedendür. Depegöz Hızr dimekle ma'rûfdur. Nıkrîs ârız olmagla kırk akçe tedrîsden fârig olmışdur. Bu ebyât anundur.

Beyt: Kasd-ı dil ol zülf-i anber-fâmedür
Bir kalenderdür ki azmi Şâmadur

Kirpigüm dil mâcerâsın yazmaga
Kâtib-i çeşmüm elinde hâmedür

Rûy-ı zerdüm eşk-i hûn-âlûd ile
Kan ile yazılur hasret-nâmedür

Devletünde bu yetîm eşkümün
Giydügi gülgûnı atlas-câmedür

Hızrî eyler ehl-i meygûnun heves
Meyli rindânun müdâmı câmedür

HIZRÎ: Elbasandandur. Arnavud Şeyh dimekle ma'rûfdur. Lâ'übâlî-meşreb meczûb-nakş kimesne idi. Âmî-şekl iken gavâmız-ı tasavvufı ve kelimât-ı Şeyh-i ekberi ekâbir-i ulemâ öninde bî-pâk tahkîk iderdi. Aslâ kimesne nekîr ü i'tirâz idemezdi. Bu şi'r anundur.

Şi'r: Âteş-i ışk olmadın âsâr-ı Hak mı görinür
Derd ü mihnet çekmeden envâr-ı Hak mı görinür

Ger bize kâlû belâdan kısmet-i ışk olmasa
Zâhidâ hîç zühd ile esrâr-ı Hak mı görinür

Nûr yanar olsa ey âşık zemîn ü âsmân
Hâlüne kılsun nazar ne fâ'ide var ne ziyân

Ulemâdan birisi bir kerre râkımü'l-hurûfa *ol kimesneyi niçe bilürsin* diyü su'âl eyledi. *Kimesne hüsn-i zann üzreyin* didüm. *Ya bu beyte ne dirsin* didi.

Beyt: Bahr-ı zâtum cûşa geldi mevcüm oldı kâ'inat
Her sıfâtum bir teşahhus giydi oldı mümkinât

Kimine eytdüm *bunun ma'nâsı budur ki sûfiyye dirler ki insân âlem-i sagîrdür. Âlem-i kebîrde her ne var ise âlem-i sagîrda mevcûddur. Sûfîler murâkabede kendi vücûdı âlemini seyr itdükde görür ki zemîn ü âsmân belki cümle-i cihân kendide hâsıl imiş. Kendi zâtınun sıfâtı bu kadar eşkâl ile müteşekkil olmış. Evvel gayr sandugı eşyâ gayr degülmiş ayn-ı zâtı imiş. Sûfîler bu hâli rü'yâsında ya murâkabesinde müşâhede itdükde böyle nutk sâdır olur* didüm.

HALÎLÎ: Diyârbekrdendür. Sultân Mehemmed zemânında İznike gelüp tahsîl-i kemâle iştigâl itmişdür. *Firkat-nâme* nâm bir kitâbı vardur. Mine'l-cumhûr ma'rûf u meşhûrdur. Bu ebyât andandur.

Didüm ey nâme-i ferhunde-ahter
Çü sensin bir hümâ-yı anberîn-per

Birûnun mazhar-ı envâr-ı eşvâk
Derûnun mahzen-i esrâr-ı uşşâk

Aceb nutk-ı fasîhün var zebânsuz
Murâdun arz idersin tercemânsuz

HALÎLÎ-İ SÂNÎ: Burusevîdür. Sarı Halîl dimekle meşhûrdur. Nahâfeti nihâyetde ve za'fı kemâl-i mertebe kuvvetde idi. Kanâ'atdan gayrı sebeb-i ma'îşeti yog idi. Lâmi'î ile mu'âsır latîf nazma kâdir idi. Bu gazel anundur.

Âşıka dil-berâ mı eksük olur
Ehl-i derde devâ mı eksük olur

Ben ölürsem belâ ile ey dil
Yâre bir mübtelâ mı eksük olur

Gülşen-i hüsnine o gonce lebün
Bülbül-i hoş-nevâ mı eksük olur

N'ola yâr olmaz ise ol yüzi gül
Bana bir meh-likâ mı eksük olur
Ne sorarsın Halîlî agladıgum
Yâr ile mâcerâ mı eksük olur

HÂCE ÇELEBİ: Nâm-ı şerîfi Ebû's-su'ûddur. İskilib nâm kasabadandur. Kutbü'l-'ârifîn Şeyh Yâfesînün ferzend-i emcedidür. Mü'eyyedzâdeden mülâzım olup İnegölde otuz akçe müderris oldukdan sonra medâris-i mu'teberenün ve menâsıb-ı

âliyyenün birinden birine nakl idüp aslâ azl u tahlîl itmemişdür. Sahndan Burusaya andan İstanbula kâdî olup andan kâzî'asker andan müftî olup bir gün ma'zûl olmamışdur. Bâb-ı sâ'adetine intisâb müftehir-i zeviyyü'l-elbâb olmışdur. Sene sülüs ve seb'în ve tis'ami'ede tefsîr-i şerîfi Sultân Süleymân Hâna virüp vazîfesi altı yüz akçe olup yazlık u kışlık ta'yîn olınmışdur. Râkımü'l-hurûf tefsîr-i şerîfini yazmagla ve mukâbele itmekle niçe müddet âsitânesine hıdmet ile ve kendülerinden mülâzemet ile behremend olmışdur. Arabî kasâ'idi Eşher ü min kasîdei İmrü'l-kaysdur. Fârisî nazma dahı kemâl-i rüsûhı vardur. Bu Türkî ebyât anlarundur.

Yine sevdâ-zede-i zülf-i siyehkâr oldum
Yine bir olmayıcak derde giriftâr oldum

Ey ecel bi'llâh amân vir bana kılma acele
Bir nefes dûş ola şâyed gözüm ol bî-bedele

Yolına harc ideyin nakd-ı hayât elde iken
Ki geçer fırsat-ı ömr-i güzerân girmez ele

Kalb-i meyyâlüm elinden nice dem yâ Rabb kim
Göricek âb-ı revân gibi akar her güzele

Ferzend-i ercümendleri Ahmed Çelebinün fevtinde buyurmışlardur.

Gel ey huceste-cemâl u melek-hısâlüm gel
Dükendi hasret ile tâkat-ı mecâlüm gel

Senünle mülk-i vücûdum tamâm âmir idi
Yıkıldı cümle oldı harâb hâlüm gel

Yakar şerâre-i âhum sipihr-i gerdûnı
Cihânı seyle virür eşk-i yemm-misâlüm gel

Misâl-i âlemine bari cilve kıl şâyed
Ki göre tal'atunı hâbda hayâlüm gel

Diyâr-ı hicrde kaldum gârib ü bî-sâmân
Ne hâle koydı beni gör firâk zâlim gel

Her mısrâ'ada gül ile benefşe iltizâm olınmış ebyâtı vardur. Bu anlardandur.

Yüz virmesün benefşe-i hatta o gül-izâr
Gül var iken benefşeye dahı ne i'tibâr

Hattun benefşesün koma gül-ruhlarında kim
İtmez benefşe gül gelince bâgda karar

Gûyâ benefşe encüm ü gül âftâbdur
Kalmaz benefşe gün gibi gül olsa âşikâr

Gül vaktine benefşe irişmek muhâl iken
Bitmek benefşe gül varakında acîb kâr

HAYÂLÎ-İ EVVEL: Abdü'l-kerimzâdedür. Ba'de'l-medrese kâdî olup Magnisaya ve Tîreye mütevellî olup Sultân Selîm Hân-ı kâdim devrinde defterdâr ve dâhil-i meclis-i hudâvendigâr olmışdur. Musâhabeti şîrîn ve edâsı rengîndür. Bu ebyât anundur.

Harâb olupdur ol âbâd gördigün gönlüm
Gamunla toptoludur şâd gördigün gönlüm

Cihânda başına sultân iken benüm ömrüm

Kul oldı sen şehe âzâd gördügün gönlüm

Hayret alur aklumı baksam gözine kaşına
Sad-hezârân âferîn ol sûretün nakkâşına

Meşhedi taşını Mecnûnun alâmet sanmanuz
Seng-i mihnetdür ki yagdurdı zemâne başına

HAYÂLÎ-İ MEŞHÛR: Memâlik-i Rûmun melikü'ş-şu'arâsı ve mecâlis-ârâsıdur. Vardarîdür. Nâmı Mehemmeddür. Unfuvân-ı cevânîde ser-halka-ı zümre-i kalenderiyân olup ol sûretde tahsîl-i kemâl u ma'rifete bezl-i himmet idüp melâz u melce-i erbâb-ı irfân olan İskender Çelebiye intisâb idüp anun terbiyesiyle İbrâhîm Paşaya ba'dehû Sultân Süleymân Hâna kasâ'id ü medâyihle envâ-ı in'âm u ihsân ve cevâ'iz-i bî-hadd u girâna mahrem olmışdı. Evvel def'a dâhil-i meclis-i pâdişâhî oldukda hicâb-ı galebe idüp açılmadugına i'tizâr içün bu gazeli diyüp irsâl itmişdür.

Gazel: Kaldı nümûne dehre cihân-ı harâbdan
Berg-i hazân hazâne-i Efrâsiyâbdan

Bu bezm-i hassa mahrem olupdur Hayâlî kim
Açılmaz anda gonce-i cennet hicâbdan

Sene erba'in ve tis'ami'ede terk-i cihân-ı fânî idüp Arşî nâm şâ'ir târîh dimişdür.

Târîh: *Sözi dilde Hayâlî gözde kaldı*

Eş'ârınun şöhreti bu muhtasarda îrâd itmekden mugannîdür. Lâ-cerem birkaç beyt ile iktifâ olındı.

Ebyât: Işk bir şem-i İlâhîdür benüm pervânesi
Şevk bir zencîrdür gönlüm anun divânesi

Garîbündür anı hoş tut efendi işte biz gitdük
Gönül dirler ser-i kûyunda bir divânemüz kaldı

Gayrlarla yârdur şimdi Hayâlî dir isen
Hâşâ li'llâh pâdişâhum ol Hayâlündür senün

Gazabla çekdi dil-ber tîgüni gösterdi yalmanın
Hayâlî öldi ol öldürmeden yalmanı yalmanı

Râh-ı gamda ten gubârın hâkdan kaldurmayan
Rûzgâr eksükligidür rûzgâr eksükligi

DÂNİŞÎ: Süleymânegîzâde Pîrî Çelebidür. Mukaddemâ müderris ba'dehû Mısr etrâfına kâdı olup Arabzâde ile Mısra gider iken keştî-i vücûdı tez bâd-ı mihnet-i rûzgârdan bahr-ı fenâya gark olmışdur. Bu eş'âr anundur.

Gördügüm leblerinün oldı miyânı şekker-âb
Çıkdı nâziklik ile aralarından sühanun

Lebiyle söyleşemezsin şeh-i sühandanun
Hemân agırlıgıdur gonce-i gülistânun

(Diger:) Kameti halka teni zerd olanı unıtma
Kulagunda küpe olsun senün ey gül sözümüz

DERÛNÎ: İznikîdür. Leysîzâdeye dânişmend olup berş ü afyon kendüyi magbûn idüp cem-i ömri fakr u felâket ve kıllet ü zillet ile âhir olmışdur. Merhûm Kadrî Efendiye didügi kasîde ki matla'ı budur.

Sâf-ı dil olup sebük-rûh ol mey-i rûşen gibi
Tîre tab olup girân cân olma dürd-i den gibi

Şâ'ir-i mezbûr ana nazîre dimişdür. Bu ebyât andandur.

Kut idinmişdür bizi mûr-ı ecel erzen gibi
Kim taşur zîr-i zemîne dâne-i hırmen gibi

Ruşen istersen vücûdun hânesin vîrâne kıl
Kim açılsun rahneler her cânibe revzen gibi

Gel girîbân gibi sûfî sadr-ı âlî gözleme
İzzet istersen yüzün topraga sür dâmen gibi

DERÛNÎ-İ SÂNÎ: Magnisavîdür. Dervîş-sûret fânî-sîret âlem-i edvârda kâmil ve tanbûr-nevâzlıkda tabaka-i âliyyeye vâsıl idi. Latîf murabba'lar baglamışdur. Mukaddemâ Şehzâde Sultân Mustafa âsitânına intisâbı olup sonra Sultân Selîm Hân âsitânesine gelüp dil-h*â*hı üzre ri'âyet bulamayacak bu murabba[1] kendi diyüp baglamışdur.

Ol dem ki fenâ buldı şehr-i dil-âbâdum
Hîç nesneye meyl itmez bu hâtır-ı nâ-şâdum
Şimdi garazum bu kim anlamıya hîç âdem
Ey bü'l-heves-i devlet magrûr-ı mey-i gaflet
Şimdengirü dünyâyı al sana bagışladum

Kasîde-i Âgehîye nazîre dimişdür hûb dimişdür.

Kıbleden döndi esüp bâd-ı nesîm-i kudret
Başladı itdi temevvüc yine deryâ-yı çemen
Câ-be-câ yelken açup çıkdı açıldı ezhâr
Sanki deryâ-yı sefîd oldı fezâ-yı gülşen

Serv bir hûb direk dikdi turup anda revân
Yâsemenler anun etrâfına bagladı resen

Keştî-i tâli'imüz gel salalum engîne
Be diye n'olsa gerek tente forasun yelken

Bizi salın diye çignetdi hevâ-yı kaddün
Karaya indi gam-ı hattun ile keştî-i ten

DERVÎŞ ÇELEBİ: İstanbulda Âşık Paşa mahallesindendür. Otuz akçe medreseden kâtib-i Dîvân olmışdur. Bu ebyât anundur.

Bezm-i cihânda itmez iken nûş-ı câm-ı Cem
Sâgar sunardı destüme ber-müstedâm dem

Emvâc-ı bahr-i kulzüm-i eşkümden itdi vehm
Yüz yire sürdi eyledi çok iltiyâm yemm

Sen gayrlar ile demde safada revâ mıdur
Dervîşün aka böyle gözinden müdâm dem

(Diger:) Yâr serkeş sîne pür-âteş gönül sevdâ-perest
Baht nâ-hemvâr tâli ser-nigûn hâtır şikest

DERVÎŞ ÇELEBİ: Konevî olup Mesnevî-i şerîf ile tamâm ülfeti olmagla Şâm-ı şerîfde bir mevlevî-hâne binâ idüp kendi mesnevî nakl idüp âhirete nakl idince anda ölmişdür. Bu beytler anundur.

---

[1] Muhammes.

Dimiş idün bir gice koynuna uryân gireyin
İderüm ol şevk ile çâk-ı girîbân her gice

Giceler dâ'im gamun bu sîne-i virânede
Eksük olmaz hâne dervîşe mihmân her gice

DERVÎŞ AGA: Sultân Murâd Hân zemânında harem-i pür-ihtirâm-ı sipihr-i ihtişâm-ı pâdişâhîde neşv ü nemâ bulup mürebbî olup togancılar kethüdâsı ba'dehû şâhincibaşı olmışdur. Mevlânâ-yı Bennâyînün *Sahâ-nâme*sini işâret-i pâdişâhî ile terceme idüp makbûl-ı âlem (ü) letâfeti müsellem bir kitâb itmişdür. Bu ebyât andandur.

Nukre-i hâmdur ruhâmı anun
Mihr ile mehdür iki câmı anun

Pîşgâhı nazîr-ı bâg-ı behişt
Ferşine âftâb u meh iki hışt

Hızr içseydi bir içim andan
Elini yurdı âb-ı hayvândan

Göricek âdemi alur hayret
Var ise dünyâda budur cennet

Bu metâli-i garra dahı anlarundur.

Ârız-ı sîmînün üstinde siyeh kâkül midür
Sâye salmış berg-i nesrîn üzre yâ sünbül midür

Pây-mâl-ı gam-ı hicrânunum elden gitdüm
Gel benüm ömrüm eger gelmez isen ben gitdüm

Çeşmüm akıtdı yaşlarını sîne dâgına
Su koymayınca komadı âhir ocagına

ZÂTÎ: Balıkesrîdür. Kendi dir imiş ki ismüm İvâzdur. Nâmum vilâdetüme târîh düşmişdür

Şi'r gayrilere ârız ana Zâtîdür

Üstâdü'ş-şu'arâ dimekle lâ'yık fenn-i şi'rde cümleden fâ'ikdür. Kendi kavli üzre bin altı yüz gazeli dört yüz kasîdesi vardur. *Şem ü Pervâne* nâm beş bin beyt *Ahmed ü Mahmûd* nâm bin beyt dahı nice bî-hesâb kitâbı vardur. Hakka ki yokdur letâfet ü belâgatla bu külliyyet hîç Rûm şu'arâsından birine olmamışdur. Mukaddemâ mûzedûz iken ferâgat idüp erbâb-ı devlet ve a'yân-ı sâ'adetden külli iltifâtlara ve in'âm u ihsânlara mahrem olup o âhir-i ömrinde kıllet ü zillete mübtelâ olup reml ile ma'îşet ider olmışdur. Lâkin dükkânı mecma-ı zurefâ ve mahfel-i şu'arâ vü bülegâ olup her şâ'ire ki bir hoşca ma'nâ vü latîfce edâ tulû eylese evvelâ varup ana arz itmeyince gayrı kimesneye göstermez idi. Sene tokuz yüz elli üçde vefât idüp

Eş'ârı kaldı yâdigâr

târîh dimişlerdür. Eş'ârı ile felek-i devvâr sipihr-i jengâr toptoludur. İrâdı bî-fâ'ide iksâr olur. Âşık Çelebi kendüden gâyetle makbûlinüz olan *kangı beytinüzdür* diyü sû'al itdükde bu beyti okımışlardur.

Düşdüm nişân-ı pây-ı seg-i dil-ber üstine
Ol gonce gördi didi yüzün güller üstine

Rakîb-i zâg elinden bir tezerv-i şîvekâr aldum
Dahı ben şâhbâz-ı ışk olaldan bir şikâr aldum

Kametün ey bûstân-ı lâ-mekân pîrâyesi
Nûrdan bir servidür düşmez zemîne sâyesi

ZİHNÎ: Dârü's-selâm Bagdâddandur. Fârisî vü Türkî eş'ârı ve mu'ammeyât-ı bî-şümârı vardur. Bu şi'r anundur.

Gülsün açılsun rakîb ile n'ola gonce-leb
Şimdi mi oldı gül-i ra'nâ açılmak hâr ile

Nâmeye sıgmaz hadîs-i şevk ey Zihnî meger
Gâh hâlün yâre iş'âr idesin eş'âr ile

RÂYÎ: İstanbuldandur. Derzîzâde dimekle ma'rûfdur. Kınalızâde Alî Çelebi yanında tahrîr-i arûz u mükâtibât itmekle fenn-i inşâda ve tahrîr-i hucec ü sicillâtda tahsîl-i mahâret ve tekmîl-i ma'rifet itmişdi. Hûb eş'ârı ve mergûb güftârı vardur. Bu matla anundur.

Matla: Şarâbum bezm-i gamda hûn-ı eşk-i çeşm-i pür-nemdür
Gamunla niçe demler sürdün ey şeh bu da bir demdür

Mûmâ ileyh Alî Çelebiye kasîde virmişdür. Bu ebyât andandur.

Halîl-sîret ü Yûsuf-şiyem Kelîm-kelâm
Hızır-likâ vü Mehemmed-sünen Mesîhâ-dem

Esâs-ı Ka'be-i takvâ der-Medîne-i ilm
Şu'â-ı nûr-ı Hüdâ mehdi sahâ vü kerem

Kaçan ki meclis-i fazl içre bahs-ı ilm itse
Efâzılun kimi mebhût olur kimi mülzem

Görince kulzüm-i fazlın itdi bahr-ı muhît
Bu bahrdur ki ben anun yanında katreçeyüm

RAHMÎ: Burusavîdür. Nâmı Pîr Mehemmeddür. Bir dil-dâr-ı vefâdâr u uşşâkına rahmi bî-şümâr olmagla Rahmî mahlasıyla iştihâr bulmışdur. Evâ'il-i hâlinde erbâb-ı sa'âdet yanında küllî i'tibâr bulmagla ma'ârife kûşiş idüp şâ'ir-i nâmdâr olmışdı. Sonra rûzgâr-ı müsâ'id olmayup felek-i devrân hilâf-ı murâdı üzre devr itmekle nâ-murâd olup hezâr-ı zûr u zârla yigirmi akçe müderris olup ol hâlde âhirete intikâl itmişdür. Hakka ki şu'arânun temâm-ı be-nâmlarındandur. Husûsâ ki müseddes ü müsemmen ü müsebba makûlesi eş'ârda ihrâz-ı kasab-ı sebak itmişdür. Bu eş'âr-ı belâgat-şi'âr anundur.

Şâh-ı dehre n'ola baş egmez isem dünyâda
Şimdi divâne gönül âlem-i istignâda

Cûşa gelse kim habâbîdür rüsûm-ı kâ'inât
Işkdur nâmı fezâ-yı dilde bir deryâ yatur

Şâh-ı âlem gelse çekmez pâyını dâmânına
Künc-i istignâda Rahmî şöyle bî-pervâ yatur

(Diger:) Degül ey lâle-hadd gülşendeki serv-i revân yer yer
Çemen kaddün anup âh eyleyüp çıkdı duhân yer yer

RAHÎMÎ: Amasiyyadandur. Nâmı Abdu'r-rahîmdür. Dânişmend oldukdan sonra Burusada Abdü'l-mü'min Efendiye irâdet getürüp bakıyye-i ömrinde kitâbet ile ma'îşet ider idi. Bu eş'âr anundur.

Uzatdı şem-i şeb-i gam zebâne bencileyin
Ki diye sûz-ı dilin yana yana bencileyin

Bu bezm-i ışkda hûn-ı ciger tolularını
Kim içdi sâkî diye kana kana bencileyin

Yolunda râst-rev olmasa ey kemân ebrû
Atılamaz idi okunda yabâna bencileyin

RAHÎKÎ: İstanbulda mukaddemâ zümre-i yeniçeriden iken ferâgat idüp Mahmûd Paşa çarşusında ma'cûn-fürûş olup ol kanda hayli iştihâr bulup muhtâc-ı ileyh-i ekâbir ü esâgır olmagla vâfir-i dünyâya mâlik olmışdı. Bu eş'âr anundur.

Kendi tabîb-i âlem iken gör Rahîkîyi
Her yıl bir iki âfetün ol şerbetin içer

Kimsenün gördügine râzı degül gönlüm seni
İki gözimün biri olursa çıksun aradan

RIZÂYÎ: Filibedendür. Baba Çelebi dimekle ma'rûfdur. Bir müddet a'yân-ı devlet ile münâsebet ü ülfet idüp bir müddet dahı terk-i mâl u ni'met ve sohbet ü işret itmişken yine evvelki hâline mürâca'at idüp Rüstem Paşaya şeyh ü hâce olmagla bî-şümâr dirhem ü dinâr ve emlâk u akâr sâhibi olmışdı. Bu eş'âr anundur.

Kaşlarunla nâme-i hüsnün aceb ünvânı var
Saltanat menşûrıdur tugrâ-yı âlî-şânı var

Bize uyhuyı harâm itdi aceb vâkı'adur
Ki görinmek dilemez âlem-i rü'yâda dahı

RIZÂYÎ: Burusadandur. Nâmı Abdü'l-kerîmdür. Lâübâlî ve şûh u küşâde-meşreb münâdemet olmagın beyne'l-cumhûr Deli Kerîm dimekle meşhûr olmışdı. Tarîk-i tedrîsde niçe azl ü felâket ve kıllet ü zillet çeküp âhirü'l-emr beşer yüz akçe ile Kudüs-i şerîf kâdîsı olup sefer ü intikâl esnâsında âlem-i kudse intikâl u irtihâl eylemişdür. Bu ebyât anundur.

Kosam bin dâgı bir dâg üzre sînemde aceb sırdur
Tefâvüt itmez ol gonce-dehen yanında hep birdür

Çemende gûşını medh itdi bülbül
Kulakdan âşık oldı ana her gül
Derd-i ışk-ı yâr kim ölmek durur dermân ana
Hasteler yine kırılmış gibi virür cân ana

REFÎKÎ: Amasiyyadandur. Hoş-nüvîs ehl-i kalemdür. Fünûn-ı şettâ husûsıyla şi'r ü inşâda makbûl-ı fuzalâdur. Merhûm Kemâl Paşazâde Edirne Dârü'l-hadîsinde iken mezbûr dahı mütevellî olmak münâsebetiyle münâsebet ü münâdemet idüp mâ-beynlerinde hayli ülfet olmışdur. Latîf tercî'-bendleri vardur. Efvâh-ı âlemiyânda meşhûr olan

Bu zemân bir aceb zemân oldı
Yahşılıklar kamu yamân oldı

tercî-bendi anundur.

REMZÎ: Burusada kibâr-ı tüccârdandur. Bir hâcenün oglıdur. Mu'azzamât-ı kasabâta kâdî olup Mardin kâdîsı iken sene tokuz yüz elli dörtde kazâ-yı baht itmişdür. Kasâ'id-i dil-pezîri ve eş'âr-ı bî-nazîr ile zemânında müsellem-i erbâb-ı irfân olmışdur. Bu eş'âr anundur.

Şekkeristândur bu meclis âl tûtîdür şarâb
Âşiyândur ana sâgar beyzedür gûyâ habâb

Ölürüm içmeyince bir dem mey
و من الماء كل شیء حی

Künc-i gamda beni kodun gitdün

Yüri hey yâr-ı bî-vefâ yüri hey

Didiler sakın seni tutar cefâsı taşına
Geldi hep didükleri bu mübtelânun başına

REMZÎ: Ser-defter-i Vüzerâ letâ'if-i inşâ olan Pîrî Paşadur. Silsile-i intisâbı hâ'iz olmaga hâ'izü'l-mefâhir câmi'-i ilmi'l-bâtın ve'z-zâhir Dâvud-ı Kayserî Hazretlerine anlarun intisâbı Ebû Bekr Sıddık Hazretlerine müntehî olur. Mukaddemâ yüz elli akçe kazâdan Sultân Mehemmed Hân evkâfı mütevellîsi andan defterdâr andan vezîr olmışdur. Sultân Selîm Hân gibi gazûb u mütehevvir pâdişâha vezîr olup melâmet ile halâs oldugı kendünün hüsn-i tedbîr ü kifâyetine ve zekâ vü kapâsitesine şâhid-i adldür. Fenn-i belâgatda dahı kemâl-i iktidârı ve yanında şu'arânun küllî izz ü i'tibârı var idi. Bu gazel-i pür-iştihâr mezbûrun güftârıdur.

Şeb-i zülfinde kalanlar zulemât ile yürür
İrişen leblerüne âb-ı hayât ile yürür

Zâhidi hayret-i mey şöyle za'îf eyledi kim
Elde tesbîh ü asâsı salavât ile yürür

Remzîyâ kaddine benzer nice serv ola ki ol
Salınur şîveler ile harekât ile yürür

Yüzlerin Hakka tutup nâliş ider hûr u melek
Geh görürdük anı yâ Rabb ne sıfat ile yürür

Hüsn ser-nâmesine olalı kaşları nişân
Hükm ider âşıkına sanki berât ile yürür

REVÂNÎ: Edirnedendür. Sultân Selîm-i Kadîm Trabzonda şehzâde iken dâhil-i meclis olup musâhabet ü münâdemet ile yanında küllî vakâr u i'tibâr buldukdan sonra

kendüden pür-nâdire sâdıre olmagla müsâdere olınup cemî mâ-mülki alınup uryân kalup cânib-i Arabistâna revân oldukda ol şâh-ı cihân itdügine peşîmân olup ardınca âdem gönderüp yoldan döndürdükde bu gazeli diyüp göndermişdür.

Ne aceb gerdiş -i âlem ne aceb devr-i felek
Bir iki demde yele vardı otuz yıllık emek

Beni bir ehremene kıldı felek şimdi esîr
Kanı ol dem ki benüm hidmetüm eylerdi felek

Nice at nice yedek şöyle piyâde kaldum
Binicek olsa idi sâyesi yiterdi yedek

Pây-mâl oldı piyâde kulun ey şâh-süvâr
At başunı çekerek hây dilek hây dilek

Sene tokuz yüz otuzda kayd-ı tenden Revânî âzâd olup cânib-i âlem-i câvidâna revân oldı. Bu mısrâ târîh dinüp mezârında yazılmışdur.

Cinândan yana cân atdı Revânî

Bu eş'ar anun güftârıdur.

Benefşe ile açar gönlüm ol cefâ-pîşe
Anahtar ile açılmaz kilid-i endîşe

Dil-rübâlar içün gazel didiler
Senün içün igen güzel didiler

(Diger:) Şâh-ı ışkum bir kadeh-i meydür benüm başımda tâç

Gördi mestüm didi sâkî begligün var gözün aç

Agladursın hattunı anma Revânî bendene
Nem kapar zîrâ bulutdan şâ'ir-i nâzik-mizâc

*İşret-nâme*si vardur. Hayli nefâ'îs bast itmişdür. Bu ebyât andandur.

İderse ehl-i meclis n'ola ikrâm
Ki yahni puhtedür gayet degül hâm
Kerâmet ehlidür eylen temâşâ
Salar seccâdesin su üzre sulemâ

Herîse lutfı gâlib yâre dönmiş
Tekellüfsüz yenür dil-dâra dönmiş

Görüp meclisde şâd oldı şarâbı
Soyınup raks ider tavuk kebâbı

Nedendür meclise çâk böyle ikdâm
Niçün pâlûdeye göz dikdi bâdâm

REVNAKÎ: Filibedendür. Nâmı Revnakzâde Mehemmeddür. Zümre-i kuzâtdan olup sene tokuz yüz yetmişde kazâ-yı mahtûm ile ömri hatm olmışdur. Mev'izeye müte'allik bir kitâbı vardur. Bu beyt andandur.

Deyr-i cihân zümre-i erganun
Toptoludur kanı bir ehl-i derûn

(Diger:) Fenâ peşmînesin sal egnüne kim dehr fânîdür
Diyâr-ı fakra sultân ol ki hoş genc-i nihânîdür

RÛHÎ: Babası merhûm Ebû's-su'ûdun kethüdâsı Hasan Kethüdâ dirler idi. Rûh-ı musavver dimege sezâvâr bir cevân-ı hoş-reftâr ve şirîn güftâr idi. Bâkî Efendi ile mâ-beynlerinde alâka-i mu'âşaka ve râbıta-ı mu'ânaka olup cevân-ı mezbûr bu gazel-i bî-bedeli Bâkî Efendiye göndermişdür.

Bendesin şâh-ı kerem itmeye yâd
Elimüzden ne gelür kûçe ne dâd

N'ola bed-nâm-ı mahabbet olsam
Rûhîyâ Bâkî kalur çün eyü ad

Bâkî Efendi dahı harâret-i mahabbet ve âteş-i ışk-ı meveddet ile ebyât-ı şûr-engîz ve gazeliyât-ı şevk-âmîz dimişdür. Cümleden bu gazel anlardandur.

Kûyun gedâsı oldı dil-i mübtelâyı gör
Sevdâ-yı mülk ü saltanat eyler gedâyı gör

Gögsin gererdi zühd ile Bâkî bu arsada
Nâ-geh tokındı tîr-i mahabbet kazâyı gör

Diyü gazeli cevâne cevâb içün göndermişdür.

Leb-i handânun ile kıldun yâd
Eyledün mürdelerün rûhın şâd

Beni yâd eyledün ihyâ itdün
Öldiler gitdiler ammâ hussâd

Yüri ey serv-i ser-efrâz yüri
Kadd-i bâlâ ki irişmiş şimşâd

Nâm-ı agyârı çıkar defterden

Ger çıkarmak diler isen bir ad

Bâkiyâ emr nedür sultânum
Sana kul oldı mutî münkâd

RİYÂZÎ: Üskübîdür. Nâmı Mehemmeddür. Zebân-ı Fârisînün dekâyıkına vâkıf ve isti'mâlâtına ârif Fârisîdânlıgla ma'rûf olan Riyâzî budur. Bu eş'âr anun güftârındandur.

Arûs-ı nev geçinme ey felek Zâl-i kühen sensin
Niçe dâmâda kendin râm kılmış pîrezen sensin

Derûnun ey hum-ı mey sâf herkes zevk alur senden
Aceb bilsem nedendür tıynetün yâ Rab neden sensin

(Diger:) Rehne çekdün mey-i gül-gûna yine destârı
Rindler içre Riyâzî baş açuk fâsıksın

ZÂRÎ: İstanbuldandur. Sûzenî dimekle meşhûrdur. Yaz u kış bâde-i nâb bî-gışşdan hâli degül idi. Eline ince şarâb almagla ince hayâlât ider idi. Bu ebyât anundur.

Künc-i mey-hâne cây-ı eglence
Kayd-ı dünyâ dilâ bir işkence

Pehlevândur eline sâgar alan
Şîr-i ner bebr ile tutışur nice

Bir güzel vaslına irişmekdür
Karı dünyâda ugramak gence

Eblehâne degül mi fikr-i tâvil

Ömr-i kûteh bu rûz-ı şeş-pençe

Ne kadar gussa çekse bu Zârî
Bir iki câm ile olur şence

Göz karasın eşkiyle boyayın agarınca
Tâ kim nazarı pâk ola dîdâra irince

Yâr ile görenler diyeler Zârîyi bu gün
Böyle onarur kişiyi Allah onarınca

ZEMÂNÎ: Edirnedendür. Nâmı Mahmûddur. Dânişmend iken Şehzâde Sultân Mustafa âsitânesinde kâtib olup fetret-i katli-i şehzâdede erkân-ı Dîvânı perîşân oldugı zemânda ömrinün zemânı nihâyet bulup nâ-bûd u nâ-peydâ olmışdur. Bu matla ve bu beyt anundur.

Nigârun hâtırı hattı ucından pür-gubâr ancak
Yine âyîne-i âlem-nümâda zeng-bâr ancak

Bilmez ki kasdı âzide agyârı gezdürüp
Gören sanur Zemâniyi sekbân olup gider

ZÎNETÎ: Sirozîdür. Mu'ammer olsa fâ'ikü'l-emsâl şâ'ir sâhib-kemâl olması muhakkak bir cevân-ı kâbil idi. Unfuvân-ı cevânîde Sahn dânişmendi iken bahâr-ı hayâtına hazân-ı memât bedel olup vücûdına ser-menzil-i fenâ-mahall olmışdur. Fevtine *Fevt-i Zînetî* (963) târîh düşmişdür. Bu ebyât anundur.

Meded öldürdi beni ol sanem-i şehr-âşûb
O levendâne revişler ol Hudâyî üslûb

Damen âlûde vü destâr perîşân yaka çak

Kapuna geldi yine Zînetî-i rüsvây

Yüzün karası kendüne kalur hicâb ile
Ey mâh karşu koma gel ol âftâb ile

ZEYNEB HATUN: Amasiyyadan bir kâdî kızıdur. Reşk-i kümelîn-i ricâl bir sâhibetü'l-kemâldür. Mihrî ile hem-asr u hem-sohbet olup mâ-beynlerinde niçe münâzara müşâ'are vü ülfet olmışdur. Eş'ârı ârifânedür. Kız nakşı degüldür merdânedür. Bu gazel anundur.

Keşf it nikâbunı yiri gögi münevver it
Bu âlem-i anâsırı firdevs-i enver it

Depret lebüni cûşa getür havz-ı kevseri
Anber saçunı çöz dü-cihânı mu'attar it

Hattun berât yazdı sabâya didi ki tîz
Var mülket-i Hıtâ ile Çîni musahhar it

Âb-ı hayât olmayıcak kısmet ey gönül
Bin yıl gerekse Hızr ile seyr-i Sikender it

Zeyneb ko meyli zînet-i dünyâya zen gibi
Merdânevâr sâde dil ol terk-i zîver it

SÂ'Î: Nâmı Abdü'l-kerîmdür. Babası Galata emîni olmagla Emînzâde dimekle meşhûrdur. Merhûm Ebû's-su'ûddan mülâzım olup müderris iken emânet-i cânını emîn-i ervâha teslîm itmişdür. Bu ebyât anundur.

Ömre sürsün dir isen zevk u safâ

Ka’be-i kûyın tavâf it Sâ’iyâ

Zülfün altında arak-rîz oldı sanma ârızun
Dostum nâzikligindür bulutdan nem kapar

SÂ’Î-İ SÂNÎ: İstanbuldandur. Nakkâşlıkda Mânî-i Sânîdür. Henüz sinn-i şebâbda hayli ma’ârif iktibâs itmişdür. Bu ebyât anundur.

Ebyât: Zîbâ yaraşdı hançer-i zerrîn o dil-bere
Hûbân-ı şehr reşk ile hep düşdi hançere

Sîneme çekdüm o nâzik bedenün sînesini
Dâg-ı ışkun bu gice tâzeledüm penbesini

Komaz ol sîm-ber kâfûrı merhem cism-i efgâre
Hakîrün sîne-i bî-kînesi mecrûhdur yâre

SÂ’ATÎ: Germiyânîdur. Kesîrü’r-rîş kebîrü’l-imâme mukahhal-çeşm ve murakka câme ber-mûcib

Mısrâ: Çekerler bunda ârifler toluyı tâc-ı Edhemden

bir ârif-i cihân idi. Talâkat-ı lisân ve letâfet-i beyânla va’z u nasîhat itmekle şehr-be-şehr seyâhat iderdi. Ahâcî vü hezliyyâtı bî-nihâyedür. Yalnuz Mollâ Firâkî hakkında bin beyt türrehât inşâ itmişdür تجاوز الله عما قال . Bu murabba-ı meşhûr anundur.

Bir yana yârün gamıyla rûy-ı zerdüm var benüm
Bir yana dîv-i rakîbiyle neberdüm var benüm

Bir yana il cevri ile âh-ı serdüm var benüm
Kangı birin diyeyin bin dürlü derdüm var benüm

Niçe yıl çekdüm mahabbet âleminde mihneti
Bir nazar göstermediler câna rûy-ı râhatı

Gerçi dirler derdüni söyle tabîbe Sâ'atî
Kangı birin diyeyin bin dürlü derdüm var benüm

SÂGARÎ: Nâmı Mustafa Çelebidür. Edirnedendür. Kazzâz Alî dimekle ma'rûfdur. Mutâyebât u nevâdirde hayli mâhir ehl-i sâz ve berbat-nüvâz li-râkıma

Sohbetine tâlib idi hass u âmm
Olmış idi bezm-i mey ansuz harâm

bir rind-i cihân ârif-i cân idi. Hazret-i Ömer zemânında olan Pîr Çengî gibi mu'ammer ü bî-fer olmışdı. Sultân Mehemmed zemânında Sultân Süleymân zemânına degin kalmış idi. Evâhir-i ömrinde menâhîden tâ'ib ve salâha râgıb olup kabrin kazdurup ve bir serv ve bir bâdâm bir şeftalü fidânların dikdürüp ve seng-i mezârına bu ebyâtı kazdırmışdur.

Anun içün mezârum üstinde
Ben bu eşcârı vaz itdüm

Ki gören sormadın bile hâlüm
Bu cihân içre n'eyledüm n'itdüm

Bir boyı serv ü çeşmi bâdâmun
Şeftalüsine toymadum gitdüm

Bu beytler kendünün temâm hasb-i hâli ve şâhid-i mâfi'l-bâli olmışdur.

Çeng-i hamîde-kamete döndi kaddi henüz
Ne sâzı kodı Sâgarî elden ne sâgarı

Pîr oldı Sâgarî komaz elden piyâleyi
Düşdi asâya nergis-i zerrîn-kadeh gibi

SÂKÎ: Filibedendür. Baldırzâde dimekle ma'rûf olmagla bu mahlası ihtiyâr itmişdür. Rûmili kâdîlarındandur. Âşık Çelebi medhinde ıtrâ idüp Merhabâ Efendiden nakl ile bu gazeli ana mensûb itmiş.

Ehl-i dikkat belüne mû didiler
Agzun anıldı yokdur o didiler

Gördiler seyl-i eşkümün seylini
Kandan oldı bu kanlu su didiler

Gonce ebkâr-ı andelîbi görüp
Kız kaçan geldi bunda bu didiler
Kuyımuz nâle ile toldurdı
Vayli vayli abû abû didiler

Ve bu gazel-i meşhûr dahı anundur dimişdür. Lâkin bu gazel Bâlînün idügi muhakkakdur.

Bâgun güli vü sünbüli serv ü benefşesi
Yâri gelür diyü kodılar gözci nergisi

SİPÂHÎ: İstanbuldandur. Suyolı nâzırı Hasan Begün ferzendidür. Mutasarrıf-ı ze'âmet cevân-ı nigû-sîretdür.Bu ebyât anundur.

Dil dirler kûyunı gülzâr-ı cinân oldugıçün
Meyl ider la'lüne ser-çeşme-i cân oldugıçün

Yâr döndürdi yüzin baht ise hem-vâr degül
Niçeye dek döne üstüme zemân oldugıçün

Bana şöyle bî-hesâb içür şarâbı sâkıyâ
Def idem tâ kim gam-ı rûz-ı hesâbı sâkıyâ

SEBZÎ: İstanbulda Dâvud Paşa mahallesinde hâfız-ı kelâmu'llâh u imâmdur. Eş'ârı bî-şümârdur. Bir mikdârına tertîb virüp dîvân itmişdür. Kelimâtı sâde ve ebyâtı küşâdedür. Bu ebyât anundur.

Kim ki ışkunla yanup kendüsini hâk idemez
Mecma-ı ehl-i fenâ içre yolın pâk idemez

Dil ü dîn oldı fedâ yoluna cânumda senün
El açuklıgın iden sonradan imsâk idemez

SEHÂBÎ: Diyâr-ı Hemedândandur. Sultân Süleymân Hân sefer-i Irakeyn itdükde gelüp merhûm Kadrî Efendinün terbiyesiyle intisâb-ı südde-i seniyye idüp sene tokuz yüz yetmişde âftâb-ı rûhı sehâb-ı vücûd-ı unsûrîden müncelî olmışdur. İşâret-i Pâdişâhî ile *Kimyâ-yı Sa'âdet*i terceme itmişdür. Bu ebyât anundur.

Ruhundan bâde-i hamra hacel berg-i gül-i ter hem
Kadundan serv-i bâlâ münfa'il şâh-ı sanavber hem

Gamzen hadenginün sanemâ sîne-çâkiyüm
Korkutma hançerünle ki anun helâkiyüm

Diler agyâr zevk-i vuslatı uşşak hicrânı
Meges cüllâb arar pervâne ister nâr-ı sûzânı

Cünûnum mübtelâ-yı zülf-i cânân olmayan bilmez
Perîşân-ı hâtırun hâlin perîşân olmayan bilmez

SİHRÎ: İstanbuldan Kız Memi dimekle ma’rûfdur. Bir ân şarâbsuz ve bir sâ’at bâde-i nâbsuz olmayanlardandur. Haleb-i Şehbâde bir dil-ber-i zîbâ ile bir gice zevk u safâ idüp irtesi cevânun müte’allikâtı Veysî Paşaya şikâyet itmekle bî-çârenün uzv-ı recûliyyetin kat itdürmişdür. Şi’ri sihr-i helâl olan şu’arâ-yı şirîn-makâldendür. Hayli müverrihdür. Kapudan Sinân Paşanun vefâtına dimişdür.

Taldı rahmet denizine Kapudan

Rüstem Paşa ma’zûl oldukda karındaşı kapudan ve âdemisi binâ emîni azl olınıcak bu kıt’ası meşhûr-ı âfâkdur.

Biri evden anun biri kapudan
Bunları sanmanuz gider tapudan

Azl olınsa emîn-i bennâyı
Yapu taşı kalur mı hîç yapudan

İlâhî isterüm cismüm ser-â-ser tâze dâg olsun
Bir er yatar disünler kabrüm etrâfı çerâg olsun

SÜRÛRÎ: Gelibolıdandur. Nâmı Mustafadur. Mukaddemâ tarîk-i ilme sülûk idüp Kâsım Paşa medresesi binâ olındukda evvel ana virilmişdür. Envâ-ı ma’ârif ile âşinâ olup tahsîl-i fezâ’il iderken sevdâ-yı mansıb u câhdan ferâgat dâ’iyesiyle Emîr Buhârî zâviyesinün şeyhi Abdü’l-latîf Efendiye inâbet idüp Kâsım Paşada bir mescid binâ

idüp fârigü'l-bâl ibâdete iştigâl üzre iken Şehzâde Sultân Mustafaya hâcelik vartasına mübtelâ olur. Anun dahı âhiri perîşânî olmagla netîcesi peşîmânî olup nekebât-ı vâfireye ugrayup belki husrü'd-dünyâ ve'l-âhire olur. *Gülistân*a ve *Bûstân*a ve *Divân-ı Hâfız*a ve mesnevîye şerhleri vardur. Erbâb-ı irfân yanında çendân makbûl degüldür. Lâkin avâm içinde küllî ragbet ü i'tibârı vardur. Eş'ârı dahı bî-şümârdur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Bûsene ben cân virürken virdi bûsen bana cân
Ma'nide ey gonce-leb öpdüm lebüni râygân

Velehû: Dil anunçün dûd-ı âhından cihânı târ ider
Yârini agyâr ile gördüklerinden âr ider

Düşde dahı görmesün kimse benüm mislüm diyü
Gussa-ı hicrân ile halkı o meh bîdâr ider

Didiler te'sîri var ismün müsemmâda velî
Ey Sürûrî görmedüm âlemde sürûr oldugum

SA'DÎ: Sivrihisârlı Sa'dî Çelebidür. Cem Sa'dîsi dimekle ma'rûfdur. Şehzâde Sultân Cemün nedîm ü hem-demi ve cemi'-i esrarınun mahremidür. Şehzâde Frengistâna düşdükde tecessüs-i ahbâr içün mezbûrı bu cânibe irsâl ider. Tebdîl sûretiyle bunda geldükde zurefâ nakşın çıkarup râz-ı pinhânı âşikâre olmagla kevkebinün sa'dî nahs olup gazab-ı sultânî ile vücûdı nâ-bûd olur. Eş'ârı şevk-engîz husûsa hamr-ı nâbı safâ-âmîzdür. Bu ebyâtı misl-i sâ'ir gibi cümle-i âfâkı dâ'ir olmışdur.

Temâşâgâh-ı uşşâka cemâlün gibi bâg olmaz
Bu rûşendür ki âlemde göze hergîz yasag olmaz

Vaz geldüm ey sanem sana hevâdâr olmadan
Gül yüzünçün her seher bülbül gibi zâr olmadan

Ben elüm çekdüm şehâ sevdâ-yı zülfünden senün
Çünki sen el çekmedün agyâr ile yâr olmadan

Velehû: Getür sâkî şu yakut-ı revânı
Ne yakut-ı revân kût-ı revânı

Nasârâ milletinün tende cânı
Aristo kavli üzre rûh-ı sânî

SA'DÎ: Tâczâde Ca'fer Çelebinün birâderidür. Anun inşâsı avâm-pesend olmagla şöhreti ziyâde olmışdur. Lâkin bunun inşâsı üstâdâne olmagla makbûl-ı havâs oldugı erbâb-ı irfâna ayândur. Hikâyet olınur ki Ca'fer Çelebi tîg-i kahr-ı sultânî ile cânı der-bâhit itdügi esnâda Sultân Selîm Sultân-ı Mısra nâme irsâli lâzım olıcak Ca'fer Çelebiyi yâd idüp tahayyüf ü te'essüf ider. Nüdemâsından ba'zı mezbûrı terbiye idüp birâderinden niçe mertebe râcihdür didükde ihzârına fermân-ı pâdişâhî cereyân idüp da'vet itmege derbânlar irsâl olınur. Mezbûr Sa'dî ise bakıyye-i gazab-ı sultânîden hirâsân ve muztaribü'l-cinân imiş. Bevvâblar geldükde berg-i bîd gibi lerzân olup hayâtdan nâ-ümîd olup huzûr-ı pâdişâhiye vâsıl oldukda iltifât-ı sultânî ile cân remîdesi âremîde olup nâme tahrîrini kemâ-yenbagî edâ idüp makbûl u mer'î olup medresesine otuz akçe terakkî ve otuz bin akçe câ'izeye câ'iz olur. Belâgat üzre kasâ'id-i Arabiyyesi vardur. Türkî eş'ârı nâdirdür. Bu beyt anundur.

Yâ Rabb n'olaydı âlem içinde dil olmasa
Bâri olursa her güzele mâ'il olmasa

SA'DÎ EFENDİ: Samsunîzâdeden mülâzım olup anlar fevt oldukda yerine müftî olmışdur. Sene tokuz yüz kırk beşde ser-menzil-i sa'âdet-i ebediyyeye vâsıl olup *Fekad-ı mâte şehîden* târîh denmişdür.Fezâ'ilinden fazla eş'âr-ı âbdârı ve rengîn güftârı vardur. Bu ebyât anundur.

Öpmege istedigüm mûzesinün kebkebidür
Kimse diş koyuramaz ana demür leblebidür

Marîz-ı fâkaya dârü'ş-şifâ-yı la'lünden
Cevâb-ı şâfî ile vir şarâb-ı dinârı

Bir fetvânun cevâbını böyle yazmışdur.

Zeyd-i şâ'ir şi'riyile laf urursa vechi var
Hüsn-i nazmı dâldur itdügi da'vâ üstine

Yüsr tesbîh mi mercân mı efdaldur diyü sû'al olındukda böyle cevâb virmişdür.

Yüsr ü mercân degül vesîle-i Rabb
Yüri ihlâs-ı derîn eyle taleb

SU'ÛDÎ EFENDİ: Nâmı Mehemmeddür. Edirne kâdîsı Emîr Hasan Efendinün ferzendi Cinânî Efendînün birâderidür. Merhûm Ebû's-su'ûddan mülâzım olmagla bu mahlası ihtiyâr itmişdür. Süleymâniye müderrisi iken kâdî olup âlem-i kudse irtikâl itmişdür. Bu ebyât anundur.

Oldı habâb gibi gönül mübtelâ-yı mey
Başdan çıkardı anı dirîgâ hevâ-yı mey

Cismümün bünyâdını urdunda hallâk-ı cihân
Kasr-ı ışka üstüh*â*n-ı sînem itmiş nerdbân

Kûhken ışkını terk eylemedi Şîrînün
Çıkmayınca depesine acısı miskinün

SIRRÎ: Vardarîdür. Nâmı Îsâdur. Şâh Efendiden mülâzım olup mukaddemâ müderris ba'dehû kâdî olmışdur. Bu ebyât anun güftârıdur.

Ne hâlüm anmaga kudret ne sabra takat var
Efendi hal mükedder ziyâde hayret var

Âdemler öldürür gözün ey şûh-ı şîvekâr
Dirler ise vechi var sana şehbâz-ı cân şikâr

Geh tîr-i gamze ile gehî tîg-i cevr ile
Kırdı geçürdi halk-ı cihânı o gamzekâr

Hatt-ı hûb-izâr-ı cânâna
Yazdı bir hâşiye Gülistâna

Elde tîr-i asâyile zâhid
Benzemez mi yeni müselmâna

SIRRÎ-İ SÂNÎ: Trabzonîdür. Muzaffer Sırrîsi dimekle ma'rûfdur. Nâmı Mehemmeddür. Sultân Murâd şehzâde iken kâtib-i Dîvânı olup İstanbula bile gelmişdür. Ömrden bir mikdâr behredâr olaydı şu'arânun nâmdârlarından olmak muhakkak idi. Bu eş'âr anun nutk-ı dürer-bârındandur.

Kanı hâk-ı rehün âhumla berbâd itdügüm demler
Anılmaz mı ser-i kûyundan feryâd itdügüm demler

Gözümde uçar oldı ol tezerv-i şîvekârum ile
Dem-â-dem murg-ı cânı gamdan âzâd itdügüm demler

(Diger:) Reng-i rû olsa eger mâhda ey gonce dehen
Benzedürdüm ruh-ı renginüne meh-mâ-emken

Görüp ben nâ-tüvânun kaçma lutf it ey perî-peyker
Seni görsem vücûdum mahv olur kimden kaçarsın sen

Şehâ tîg-i gamun kesmek dilermiş bendeni senden
Beni gam öldürür şimdengirü ümmîdi kes benden

SA'YÎ: Kasaba-ı Prizrîndendür. Nehârînün birâderidür. Sultân Bâyezîd Hân eş'âr-ı âbdârın görüp harem-i muhteremleri huddâmına mu'allim idüp küllî ri'âyet itmişdür. Mahâfil-i cevâmi'de okınan Ta'rîfat anun inşâsıdur. Bu beyt mezbûrundur.

Sûretün nakşını yazınca gönül nâmesine
Kanlar aglatdı gözüm kirpigümün hâmesine

SA'YÎ-İ SÂNÎ: Kasaba-i Tîredendür. Nâmı Ramazândur. Memikzâde dimekle ma'rûfdur. Merhabâ Efendinün dânişmendi ve mülâzımıdur. Otuz beş akçe kâdî iken hidmetkârları elinde şehîd olmışdur. Bu ebyât anundur.

Fenâ gülzâr ider âlem bahârından hazân kalmış
Meh-i nev sanma uçmış andelîbi âşiyân kalmış

Nâle ney gözyaşı mey oldı ciger büryânum
Hâne-i tende hayâlün olalı mihmânum

Hâr u hasdur ki getürdi anı seyl-âb-ı sirişk
Sanmanuz çeşm-i terümde görinen müjgânum

Şerm-sârum yakalı Sa'yî seg-i dil-berden
Üstühân-ı tenümi nâr-ı dil-i sûzânum

SİFÂLÎ: Yahya Paşa evlâdından Arslan Paşadur. Hakka ki Arslan bîşe-i vegâdur. Zemânenün Seyyid Battalı ve devrânun Rüstem-i Zâli olup küffâr-ı hâksâr semend-i azminün pây-mâli iken ashâb-ı garaz Sultân Süleymân Hâna hilâfın inhâ idüp tîg-i gazab-ı sultânî ile şehîd itdürdiler. Bu beyt anundur.

Gördi âhum kâkül-i müşgînine dil bagladı
Baş açup meydâna girdi hidmete bil bagladı

SELMÂN: Mahrûsa-i Burusadandur. Rahmî ile hem-sâz u hem-dem diyâr u mahremdür. Tarîk-i ilmün hayli elem-keşîdesi ve felâket-dîdesi olup hezâr-ı zûr u zârla mülâzım ve kâdî olup Rûmilinde şahâdet müyesser olmışdur. Bu matla anundur.

Ne şîve vaktidür sâkî bir aydur rûzedâruz biz
Bu dem pîr-i harâbâtun öninde şermsâruz biz

SELMÂN: Vardarîdür. Fenn-i inşâda yed-i tûlâsı olup mu’ammâ-küşâlıkda ve mu’ammâ-gûylıgda şöhre-i dünyâdur. Zemânınun Selmânı iken bir mu’în ü zâhiri olmayup gâyet fakîr olmış idi. Âhirü’l-emr Hasan Begden mülâzemet ile ömri gâyete irmişdür. Bu ebyât anundur.

Ol pâdişâh-ı hüsn ide mi bana i’tibâr
Ben bir gedâ-yı bî-küleh ol şâh-ı tâcdâr

Gam leşkeri alurdı beden kal’asın eger
Peykânlarundan olmasa cismüm demür hisâr

Sırrumı fâş eyledi ol nokta nokta haller
Kumda oynasun begüm şimdengirü remmâller

SÜLÛKÎ: Amasiyyadandur. Nâmı Mehemmeddür. Ümerâ ile musâhib ve yanlarında kâtib olup şi’ri mertebe-i kemâle îsâl itmişdür. Bu eş’âr anun güftârıdur.

Sanma cismüm görüben dâg ile pür-yâre beni
Cümleten kapladı bir hırka-i sad-pâre beni

Niçe bir uyuyasın sen gülle ey dîde-i baht
Sen uyan ben varayın h*â*ba ko bir pâre beni

(Diger:) Zülfi yüzin ki örte gelür gönlüme gubâr
Hatt-ı izârı irişicek göresin tozı

(Diger:) Gamzen hadengi deldi dili ey kaşı kemân
Bir nâvek ile şîşe deler sanki pehlevân

Zerâfet-âmîz bir latîf şehr-engîzi vardur. Bu ebyât andandur.

Birisi tâlib-i ilmün Ömerdür
Mutavvel sanma medhin muhtasardur

Bizüm maksûdımuz izz-i visâli
Velî matlûb-ı âlemdür hayâli

Anun yolında ömrin itmeyen sarf
Kelâm-ı ışkdan bilmez o bir harf

Mehemmeddür birisi şeyhzâde
Hudâ virmiş ana hüsni ziyâde

Tazarru eylerüm Hakk Hazretine
Elin alup girem tâ halvetine

SELÎKÎ: Kasaba-ı Ispartadandur. Nâmı Şa'bandur. Bir kasabaya kâdî olup kazâ-yı vatar idüp gelür iken cemî-i ehl ü ıyâl ile nâ-bûd u nâ-peydâ ke'en lem-yekün olur. Bu beyt-i bî-misâl kendinün hasb-i hâli olmışdur.

Yolunda cân virem gibi derûnumda alâmet var
Şehîd-i tîg-i ışk olmaga gönlümde şahâdet var

(Diger:) Gel beni öldür hey âfet hançer-i bürrân ile
Kurtulayın günde bin kez ölmeden hicrân ile

Kan dahı itdümse cânâ tîg-i çeşm ile beni
Kanuma gark itme kim kanı yumazlar kan ile

Tende ger bin cânum olsa sana eylerdüm fedâ
Bende olmalı degül midür sana bin cân ile

Gam yimez agyârdan hâtır-nişân iden seni
Zahm-ı hârı aynına almaz efendi gül diken

SİNÂN: Kasaba-ı Manastırdandur. Mu'allimzâdeden mülâzım olmışdur. Rûmili kâdîlarınun istikamet ile şöhret bulanlarındandur. *Yûsuf (u) Züleyhâ*sı vardur. Bu ebyât andandur.

Görmesem Yûsufı eger bir ân
Görinür kirpigüm gözüme sinân

Dilemem dûr ola gözüme yüzi
Yine koynumda yaraşur o kuzı

Bâg-ı cihânda ıyş ide gör bir dem ola kim
Güller yerinde yeller eser rûzgâr ola

SÛZÎ: Kasaba-ı Prizrîndendür. Tarîk-i ilme sülûk itdükden sonra ferâgat idüp Mihalogıllarına hidmet idüp anlara *Gazavât-nâme* yazmışdur. Sözleri sûznâk ve edâları pâkdur. Bu eş'âr anundur.

Serv-kaddün dikmesidür şâh-ı gül gülzârda
Eşkimün perverdesidür lâleler kühsârda

Vasl-ı dil-berdür hemîn dünyâ metâ'ından garaz
Yoksa ışk ehli ne aldı satdı bu bâzârda

Lebün sun kim hattum geldi dimek cânâ cevâb olmaz
Ki Hızra âb-ı hayvân içmege Zulmet hicâb olmaz

Mahbûba pend virmekde bu beyt-i dil-pesend ol kitâbdandur.

Çü gül rahm eylemez âşüftesine
Anunçün ömri varmaz haftasına

Mahabbet şem'ini câna delîl it
Dil-i sûzânı ol şem'e fitil it

Bulınmaz şimdi bir sâfî-derûn yâr
Meger âyîne kim anda nazar var

SEHÎ: Edirnedendür. Necâtî Begün mürebbâsı ve hareminde neşv ü nemâ bulmış sehî-i serv-i bâlâsıdur. Kâtib-i Dîvânı iken Edirne Dârü'l-hadîsinün mütevellîsi olmışdur. *Tezkiretü'ş-şu'arâ* diyüp Sultân Süleymân Hâna virüp bu ebyâtı yazup göndermişdür.

Ne itdüm bilmezem ben dirligümde

Ki kapudan sürüldüm pîrligümde

N'ola ihsân-ı sultân olsa mebzûl
Koca kul kapusında olsa makbûl

Sene tokuz yüz elli beşde vefât itmişdür. Bu ebyât anundur.

Dâglar halkası geydürdi zirihler tenüme
Cebe satmak nic'olur göstereyin düşmenüme

Sîmden heykel asar boynuma gûyâ meh-i nev
Toladukca kolını yâr benüm gerdenüme

SEYDÎ: Bölük halkındandur. Dülgerzâde Seydîsi dimekle meşhûrdur. Nazmı sâde vü küşâdedür. Bu ebyât anundur.

Serîri külhan olanlar sarâyı n'eylerler
Palâs-ı ışkı giyenler kabâyı n'eylerler

Güzeller uşa gelüp pây-mâl ider bilmem
Bu pâre pâre dil-i mübtelâyı n'eylerler

Du'ânı sûfî belâ def ider dimişsin sen
Belâya karşu varanlar du'âyı n'eylerler

SEYFÎ: İstanbuldandur. Halebe ve iki def'a Anatolıya defterdâr olmışdur. Fenn-i inşâda mahâreti ve nazma kemâl-i kudreti vardur. Bu ebyât anundur.

Ögünme mülk-i izze degirmen diyü şehâ
Gel ibret al hikâyet-i Efrâsiyâbdan

Hum-ı şarâb gibi denî olma Seyfiyâ
Dir dâmenün arakdan ayak çek şarâbdan

Döndi cism-i za'îf-i pür-nâle
Mûyeden mûye nâleden nâle

Velehû: Şerminde iden gülleri gonce dehenündür
Efgende iden yâsemini gül bedenündür

Ey cevr ü cefâlar kılıcı bî-kes olana
Kesme keremün Seyfî-i bî-kes de senündür

ŞÂMÎ: Şâm-ı şeref-encâmındandur. Kudemâ-yı şu'arâdandur. Sultân Bâyezîd devrinde mîr-lîvâ olmışdur. Bu matla anundur.

Yetmez mi temâşâ-yı nigâr elde sunarsın
Ey âşık-ı mihnetzede buldukça bunarsın

ŞÂMÎ-İ SÂNÎ: Bu dahı Şâmîdür. Bir tarîk ile harem-i muhterem-i pâdişâhîye dâhil olup çâşnigîrbaşılıgı ile çıkmışdur. Ve Amasiyyaya mîr-lîvâ olmışdur. Bu matla anundur.

Olmayum şâhid ü meysüz bir ân
Niyetüm çok hele çıksun ramazân

ŞÂNÎ: Kastamonîdür. Kemâl Paşazâdeden mülâzım olup Bagdâd seferinde dünyâdan güzer itmişdür. Bu ebyât anundur.

Ey felek meylün eger câhil ü nâ-dâna ise
Ben dahı çâk o kadar kâmil ü dânâ degülüm

Bana bu cevr nedür ehl-i hüner mi sandun
Ehl-i fazl anladun ise beni hâşâ degülüm

Ebleh u dûn u denîyüm bana da bir nazar it
Gayrıdan cehl ü hamakatda da ednâ degülüm

ŞÂHİDÎ: Kasaba-ı Mugladandur. Lugat-ı Şâhidîyi te'lîf idüp şâhzâdelere göndermişdür. *Leylâ vü Mecnûn*ı ve *Gülistân*a ve *Mesnevî*ye şerhi vardur. Hezl-gûne bu beyti latîfdür.

Gâh olur kîsem tolar pır pır döner bâzârda
Gâh olur hâli bana bâzârı pır pır döndürür

ŞÂHÎ: İstanbuldandur. Haleb Beglerbegisi Okcızâde Mehemmed Paşanun ferzendidür. Tarîk-i ilmün meşakkatine tahammül itmeyüp ze'âmet semtine tahavvül itmişdür. Fezâ'il-i bî-hisâb iktisâb itmişdür. Bu ebyâtı kendi intihâb itmişdür.

Berg-i gül ârız-ı dil-dâra dime oldı nazîr
Ter düşer sana ruh-ı âli olur reng-pezîr

Gör du'âyı kadehi niçe mücerrebdür kim
Ne kadar serd ise dil-berlere eyler te'sîr

Benden ırag olursa aceb mi o meh-cebîn
Şakk itdi kulı oldıguma gelmedi yakîn

ŞERÎFÎ: Kasaba-ı Egridirdendür. Tarîka-i Zeyniyyeden Burhân Efendi dimekle ma'rûf bir şerîfü'n-neseb latîfü'l-haseb azîzün ferzendidür. Rûmilinde kâdî iken kazâ-yı baht itmişdür. Bu ebyât anundur.

Dil şehîd-i ışk oldı diyü cânâ müjen
Kıl kalemle bir şehâdet-nâme tahrîr eyledi

La'lüni resm eyleyüp gönlümde Nakkâş-ı ezel
Bir kara su üzre şekl-i cânı tasvîr eyledi

ŞERÎF: Mezbûr Şerîfînün ferzendidür. Zekeriyyâ Efendinün tezkirecisi idi. Bu ebyât anun dürer-bârıdur.

Komaz la'l-i gevher-rîz ü zülf-i anber-bâr
Gönülde zerrece ârâm u cânda kılca karâr

Varmadan mekteb-i dehr içre dahı üstâda
Ezber itmiş sebak-ı şîveyi Hâfızzâde

Çekmeyince ol perînün rûze-i hicrânını
Bilmedüm rûz-ı visâlün ıyd imiş her ânını

Geldi yârün hatt-ı reyhânı dimişler âşıka
Kılca kalmış görmege cânı ruh-ı cânânını

ŞEMSÎ: Cenderecizâde dimekle ma'rûfdur. Sultân Mehemmed Hânun defterdârı olup yanında küllî kadr u i'tibârı olmagın Kâgıd-hâne kurbında Cenderecizâde çiftligi didükleri çayırları ikâmetlik itmişdür. Bu beyt anundur.

Var iken gülzâr-ı hüsnün gül-sitâna bakmazın
Mihr-i ruhsarun tururken âftâba bakmazın

ŞEMSÎ: Vilâyet-i Acemden Rûma gelmişdür. *Kitâb-ı Deh Murg* nazm idüp Sultân Selîm-i kadîme virmişdür. Bu ebyât ol kitâbdandur. Baykuşun sâ'ir kuşlara nasihatıdur.

Kursagınuz dâneden toldurdınuz
Hânenüz yükseklere kaldurdınuz

Koyalum kıssa vü efsâneyi
Mûrun agzından kaparsuz dâneyi

Yıkılur ayaklar altında cihân
Siz yaparsuz dürlü dürlü âşiyân

ŞEMSÎ-İ DİGER: Burusadandur. Sultân Selîm-i mâzî devrinde Kefede kâdî iken emr-i mahtûma râzî olmışdur. Bu matla anundur.

Dervîş-i nemed-pûş gibi bülbül ırakdan
Gül ruhlarunun vasfın okur al varakdan

ŞEMSÎ PAŞA: Vilâyet-i Amasiyya hâkimi İsfendiyâr evlâdlarındandur. Silsile-i intisâbları kıdve-i ashâb-ı kirâm seyfü'l-islâm Hâlid ibn-i Velîde راضى الله عنه irişmegle müştehirler ve bu şeref ile müftehirlerdür. Lâkin ulemâ intisâb içinde şâyi' ü zâyi'dür ki Hâlid ibn-i Velîdden evlâd gelmeyüp akabları kalmamış ola. Harem serây-ı sultânîde neşv ü nemâ bulup taşra çıkdukda ba'zı agalık tasarruf itdükden sonra Şâm ve Anatolı ve Rûmili beglerbegisi olup sonra ber-vech-i tekâ'üd Sultân Selîm ve Sultân Murâda nedîm ü musâhib olmışdur. Sene tokuz yüz seksen yedide terk-i âlem-i fânî ve azm-i mülk-i câvidânî itmişdür. Şâ'ir-i mâhir sâhib-i dîvândur. Bu ebyât anundur.

Halka halka kâkülün tak boynuma zencîrveş
Kanda gitsün âşıkun yanunca gitsün şîrveş

Bülbül figâna başladı evvel bahârdur
Şeydâlıgum benüm yine bî-ihtiyârdur

Kırmızı güller durur sînemde dâg
Kim dimişler âşıka dâg üsti bâg

ŞEM'Î: Kasaba-i Prizrîndendür. Şem-i cem-i şu'arâ ziyâ-bahş-ı encümen-i bülegâdur. Âsitân-ı Hazret-i Mevlânâya rûy-mâl ve iktisâb-ı vecd ü hâl idüp evâhir-i hâlinde hankâh-ı Şeyh Vefâda inzivâ idüp bir gice cem'iyyet idüp yârân-ı safâ zikr-i Vefâya meşgûl olurlar. Kendüler bir mikdâr istirâhat ideyin diyü halvete girer hemân sâ'at halvet-sarây-ı câvidânîde istirâhat ider. Bu eş'âr-ı âbdâr anundur.

Âr idermiş beni öldürmege ol sîm-tenüm
Varayın yalvarayın boynuma takup kefenüm
Hulle-i cennet olursa çekeyin çâk ideyin
Dem-i vuslatda bana hâ'il olur pîrehenüm

Velehû: Kucam dirdüm nigârı pîrehensüz
Çürütdüm varumı kaldum kefensüz

Benüm rûh-ı revânum sîneye gel
Bilürsin çünki cân olmaz bedensüz

Ölürsem kimse itmez bana tîmâr
Ne dirlik pâdişâhum bana sensüz

Eritdün cânunı hasretle Şem'î
Sarardun zer gibi bir sîm-tensüz

ŞEHDÎ: Sultân Mehemmed devrinde küllî i'tibâr bulup şâ'ir-i nâmdâr olmışdur. Pâdişâha dört bin beyt *Şeh-nâme* dimişdür. Bu ebyât ol kitâbdandur.

بنام خداوند دادار پاك
برآرنده آتش و باد و خاك

جان و خداوند هوش
خداوند
خداوند روزی ده و راز پوش

بر بخشش اوندارد ستوه
کله های چرخ و کمرهای کوه

ŞÜHÛDÎ: Magnisadandur. Terk-i tekellüf idüp tarîk-i tasavvufa sülûk itmişdür. Küşâde musahabet latîf sohbet kimesnedür. Bu beytler anundur.

Mevlevîvâr semâ eylese meclisde o yâr
Devr-i gerdûnda döner bir meh-i tâbâne döner
Rişte-i nazm-ı Şühûdî döner dürer-i elfâzı
Dizicek her biri bir la’l-i Bedahşâna döner

ŞEYHÎ: Germiyânîdür. Hâcı Bayrâm Sultâna inâbet idüp tarîkata sâlik ve cevâhir-i ma’ârif-i sûfîyeye mâlikdür. İlm-i hey’etde ve sâ’ir ulûmda müşâreketi fenn-i tıbda hayli mahâreti vardur. Sultân Murâd Hân-ı mâzî nâmına *Hüsrev ü Şîrîn* nazm itmişdür. Hakka ki hayli ma’ârif derc itmişdür.

Cihân halkına ol şehd ü şeker-rîz
Bahâ n’olsun hemân Şîrîn ü Pervîz

dimişdür. Ol kitâbda îrâd itdügi gazellerdendür

Kemân-keş gamzenün sihri libâs-ı zühdi çâk itdi
Eger doymazsa bu tîre ne hâsıl vera’ ü takvâdan

Nice takat getürmişlerdür envâr-ı tecellîye
Meger kim berk imiş yâ Rab gönüller Tûr-ı Mûsâdan

Bilürdi âlem ü âdem ki Mecnûn nice âkıldur
Sabâ keşf eylese bir dem hicâbı hüsn-i Leylâdan

ŞEYHÎ: Nâmı Mehemmeddür. Tayyibzâde dimekle ma'rûfdur. Ehlî Çelebinün birâderidür. Fazl u irfân ile beyne'l-müderrisîn fâ'ikü'l-akran müşârü'n-ileyhi bi'l-benândur. Eş'ârı hûb u hem-vâr ve güftârı hayâlât-engîz ü ma'nâdârdur. Bu ebyât anundur.

Çün emr olındı yâr eşigünde kıyâmımuz
Uşşâk içinde biz dahı bildük makâmımuz

Yine sâkî mey-i gül-gûne yasak var gibi
Bâdenün katresi yok la'l-i leb-i yâr gibi
Gelürdi raksa hâküm girdbâd-ı şevk ile dâ'im
Gubâr olsa tenüm pây-ı semend-i dil-ber altında

ŞEVKÎ: Edirnede bir pîre-zenün kulıdur. Şehzâde Sultân Mahmûd ibn-i Sultân Bâyezîd Magnisada iken Necâtî vü Tâli'î anda olmagla mezbûrun şevkî gâlib olup anlarun hidmetine varmışdur. Egerçi şi'ri anlardan ednâdur. Lâkin sâ'ir-i şu'arâya nisbet yine a'lâdur. Bu eş'âr anundur.

Yazan hilâl resmini tâk-ı zebercede
Evvel kaşun mis̱âlini kılmış müsevvede

Kimdür dir isen ey yüzi gün Şevkî-i gârib
Bir gözi yaşlı yıldızı düşkün felek-zede

Dirîgâ hasretüm kaldı benüm ol serv-i kametde
Bu gün dünyâda bulmazsam bulam yarın kıyametde

ŞEYDÂ: Mahmiye-i Kostantiniyyedendür. Âşık Efendinün cüz-i lâ-yenfekki ve kâdîlıklarında kâtib-i sakkı idi. Mülâzım iken merâtib-i ukbâ urûcına vâsıl oldı. Bu beytler anundur.

Hûblar meydân-ı hüsn içre harîfün olamaz
Şeh-süvârumsın semend-i nâz ile âlâya sal

Öldürem Şeydâyı yârin diyü ahd itdün bugün
Gün-be-gündür öldürüp anı yeter ferdâya sal

ŞİRÎ: Nâmı Alîdür. Hersekoglı Vezîr Ahmed Paşanun oglıdur. Sultân Selîm-i kadîmün harem-i hassında neşv ü nemâ bulup kapucıbaşılıgla çıkup agır sancâklara mutasarrıf olup bi'l-âhire Mısra sancâkla ömri âhir olmışdur. Bu beyt hasb-i hâlümdür diyü lâ-yezâl ve her-bâr tekrâr iderdi.

Nahîf cismümi döndürdi âh u zâr yine
Görün beni yine döndürdi rûzgâr yine

Göreyin ol güneşe mihr-i felek benzer mi
Çıkayın nâle kemend ile bu gün gerdûna

SÂBİRÎ: İstanbulda Mollâ Arabun kızı oglıdur. Nâmı Mustafadur. Diyâr-ı Arab kâdîlarından ve kâdîlarun zî-şânlarından ve şu'arânun fâ'ikü'l-akrânlarındandur. Evâ'il-i hâlinde Trabzonî bir cevâna alaka idüp cevân erâzil-nişîn olmagın hicv-i garîb idüp tercî-bend idüp bendini böyle itmişdür.

Götüne eylemeyen tîmârı
Hiç helâl ola mı anun kârı

Bu eş'âr-ı belâgat-şi'âr anun güftârıdur.

Degül bu kavs-i kuzah âh idince ben haste
Yeşil kızıl dütünüm çarha oldı peyveste

Seher bir tas alup hûrşîdden gerdûn-ı dil-haste
Gider dârü'ş-şifâ-yı kûyuna âheste âheste

Çekince bir dür-i yektâyı sîneye uryân
Yolında her nesi var ise çalkadı ummân

SÂFÎ: Cezerî Kâsım Paşa dimekle ma'rûfdur. Neşr-i Kebîr sâhibi Şeyh Mehemmed Cezerî Hazretlerinün bende-i direm-hırîdesidür. Sultân Mehemmed Hân yanında hayli i'tibâr u ünvân bulup nişâncı ba'dehû vezîr olmışdur. Sonra tekâ'üd vechiyle Selânik Begi olup anda câmi' ü imâret binâ idüp ömrin anda âhir itmişdür. Bu ebyât anundur.

Sünbülün her dem gül üzre târumâr olmak neden
Nergisün her gûşede mest ü humâr olmak neden
Geh cefâsı hükm ider mülk-i dile gâhi gamı
Bir harâb-âbâda iki şehr-yâr olmak neden

Hatt-ı dil-ber gibi âhir çün gelürmiş yazılan
Sâfiyâ âyîne-i dilde gubâr olmak neden

Gül germ oluben yoluna saçılmasun ey dost
Sovuk geçer igen dahı açılmasun ey dost

SÂLİH ÇELEBİ: Celâlzâde dimekle ma'rûfdur. Koca Nişâncınun birâderidür. Şâm-ı şerîfe ve mısr-ı Kâhireye kâdî olup ba'dehû mütekâ'id olup kasaba-ı Ebî Eyyûbda karındaşı Nişâncı Begün câmi'i kurbında bâgçe alup anda bir müddet sâkin iken Şehzâde Sultân Bâyezîd işâretiyle *Câmi'ü'l-hikâyât* nâm kitâbı terceme itdükde yüz akçe ile medrese-i Ebî Eyyûb in'âm olınup sonra mekfûfü'l-basîre olmagla andan dahı

kat-ı nazar idüp dâmen-i menâsıb-ı dünyeviyyeden el çeküp tohm-ı emelin mezra'a-ı âhirete ekmişdür. Bu gazel-i bî-misâl kendüye hasb-i hâldür.

Âhir oldı ömr çün geçdi hevâ şimdengirü
N'ideyin el virdügin dünyâ bana şimdengirü

Pîrlik eyyâmıdur irişdi eyyâm-ı sükûn
Su gibi dil tıflı akmaz her yana şimdengirü

Tâ'ir-i kuds idi cân andı tecerrüd âlemin
Cîfe-i dünyâ gamı düşmez ana şimdengirü

Ben cihân sevdâlarından çekdüm el ey müdde'î
Ser-be-ser gavgâ-yı dehri al sana şimdengirü

Bir gün âgâh olmadun dûş gibi geçdi mâ-mezâ
Sâlihâ hâlün n'olur bârî ana şimdengirü

SÂNİ'Î: Edirneli Attar Ahmedün oglıdur. Nâmı Mehemmeddür. Zabt-ı kânûn-ı fenn-i tıbb itmekle hayli i'tibâr ve küllî iştihârı var iken hidmet-i selâtin ihtiyâr itmeyüp ve vazîfe kabûlinden i'râz u firâr idüp şâh-râh-ı el-kâsibü Habibu'llâha sâlik olup İstanbulda Sarâc-hâne kurbında eşribe dükkânı açup dest ü refâhet ile ma'îşetine intizâm virmişdür. Meşâyih-i sûfîyeden Yigitbaşı dimekle ma'rûf bir azîze irâdet idüp hayli mücâhede itmişdür. Kimesneye kendi dimişdür ki *on iki dâne kızıl üzüm ile on iki gün halvete girüp günde birer dâne ile iftâr u kanâ'at eyledüm*. Dükkânı mecma-ı zurefâ idi. Bu ebyât anundur.

Ne var sen bagrumun başın gözetsen sûfî peymânum
Kişinün dost başına bakar düşmen ayagına

Zeyn ider berg-i semenle hatt-ı reyhânun senün

Bir çukur bûstânıdur çâh-ı zenehdânun senün

Üstine ditremese gonce-i nevrestelerün
Silküp atmazdı sabâ berg-i gül-i gülzârı

SABÂYÎ: Edirnedendür. Sultân Bâyezîd Hân devrinde nâmdâr şâ'ir-i kâmil ve şi'ri mertebe-i kabûle dâhildür. Müretteb dîvân sâhibidür. Bu eş'âr anun güftârıdur.

İştihâ yalın kılıc h*â*n-ı visâle irmez el
Söyleşür ben âc ile agyâra irdiyse ecel

La'l-i şekker başı kim üc hâli vardur müşgsâ
Ol mükerrer noktalarla kanda benzer fi'l-mesel

Tâb-ı tebden lerze tutdukça ten-i cânânumı
Nâr-ı gayret kül ider eczâmı yakar cânumı

SUBHÎ: Hakîmzâde dimekle ma'rûfdur. Nâmı Mustafadur. Rûmili kâdîlarınun fâ'iki medh ü sezâya lâyıkdur. Sofya kâdîsı iken kazâ-yı baht itmişdür. Bu ebyât anun kelimâtıdur.

Eş'âr -ı û: Zahm-ı sînem şerh ider derdüm dehân olmış durur
Ol dehâne kanlu peykânun zebân olmış durur

Virüp sabâya kâkülüni dâmenün gibi
Başdan çıkarma zülfüni pîrâhenün gibi

Ben şehîd-i tîg-i ışkum ten gubârumdur benüm
Yerde sâyem sûreti resm-i mezârumdur benüm

SUBHÎ: Mahrûsa-i Burusada imâm u hatîb bir zât-ı necîbün mahlası iken mahlasını oglına temlîk itmişdür. Ferzend-i mezbûr Agazâdeden mülâzım oldukdan sonra tarîkdan ferâgat ve ziyâret-i Beytu'llâhü'l-harâma azîmet ve anda mücâvereti aksâ-yı

ünsiyyet itmişdür. Ba'dehû Rûma gelüp pâdişâh-ı Rûm Sultân Murâd Hânun gazellerin şerh itmekle mâ-beynlerinde münâsebet-i ma'rifet olup niçe câ'izelere câ'iz olmışdur. Fârisî vü Türkî eş'ârı vardur. Bu ebyât mâ-bihü'l-iftihârı ve kendünün muhtârıdur.

Şi'r -i û: ره عشقیم و مقیم عرفات
حاجیان
که نشان می دهد از ذات و صفات
عرفاتی

Heves-i zülfün ile zâhir olur dilde müdâm
Râz-ı ser-beste-i mazmûn-ı aleyküm bi'ş-şâm

Tîg-i ışk-ı yâr ile cism olınmayınca pür-şikâf
Âftâb-ı ışkdan gelmez derûna inkişâf

SABUHÎ: Abdî-i Zarîf dimekle meşhûrdur. Nâmı Abdu'llâhdur. Kadîmî zurefâdandur. Ba'albek kâdîsı iken vefât itmişdür. Bu şi'r anundur.

Rûh-ı s̲ânî getür ey sâkî bize
Ki gönül müşkilini hall idelüm

Eksilübdür dil ü cân mihnetden
Beddele mâ-yetehallel idelüm

SADRÎ: İştibîdür. Nâmı Hüseyndür. İstanbulda kırk akçe medreseden ma'zûl iken intikâl itmişdür. Bu beyt anundur.

Gerek dervîş ü dil-rîş ü gerek şâh-ı cihân olsun
Sana âşık geçen evvel benümle imtihân olsun

SUN'Î: Necâtî Sun'îsi dimekle meşhûrdur. Merhûm Necâtînün vefâtına *Gitdün Necâtî hay* diyü târîh dimişdür. Necâtînün akabince kendi dahı eglenmeyüp âlem-i ukbâya revân olmışdur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Yaşlı gözüme zülf siyehkâre görindi
Ey merdüm-i keştî sevinün kara görindi

(Diger:) Ben cihândan etegüm silküp ayak kaldurdum
Yüri ey gam çek elün sen dahı damânumdan

Cânunı vir leb-i cân-bahş dilersen didi yâr
Uyuyordı yine ol rûh-ı revân cânumdan

SUN'Î-İ SÂNÎ: Gelibolıdandur. Nâmı Mehemmeddür. Ba'zı ümenâ ve nüzzâr yanında kitâbet ile ma'îşet iderdi. Şân u kadr-ı mikdârı i'tibâr bulmayup rûzgâr kendüyi izâ'a iden erbâb-ı ma'ârifdendür. Eger fi'l-cümle i'tibâr bulaydı şu'arâ-yı nâmdâr-ı pür-iştihârdan olmak muhakkak idi. Emrî gibi şâ'ir-i müdekkık ve üstâd-ı muhakkık *Ben Sun'înün cümle dîvânını tetebbu idüp mukayyed oldum. San'at u hayâldan hâli bir beytin bulmadum* diyü şehâdet eylemişdür. Bu eş'âr anundur.

Kangı âşık ki gubâr-ı reh-i cânân olmış
Tahtını yel götürür kendi Süleymân olmış

Salar zindân-ı hicre kulların ol Yûsuf-ı Sânî
Kıyâmet korkusın anmaz yâhûd unutdı mîzânı

Gerçi Yûsuf güzelüm hüsn ile sultân oldı
Demler oldı ki cihân başına zindân oldı

Bir câm ile kıldı yine sâkî beni Mecnûn

Benzer ki dilâ itdi şarâba ol efsûn

Hatm eyleyin ey hâce benüm mushaf-ı ışkı
Ve'l-leylîye dek okımuş ancak anı Mecnûn

Hûbân-ı kelâm içre bugün ehli katında
Ey Sun'i kanı Yûsuf-ı şi'rüm gibi mevzûn

Kısmet idicek akl u dil ü cânı güzeller
Gönlüm sana düşdi benüm ey rûh-ı musavver

SUN'Î-İ DİGER: Kasaba-ı Yalvaçdandur. Nâmı Sun'u'llâhdur. Tarîk-i tedrîse sâlik hüsn-i edâya mâlikdür. Bu ebyât anundur.

Didüm kûyunda benden pâdişâhum bir mekân ister
Didi ol hüsrev-i rûy-ı zemîn ana zemân ister

Gönlimüz alınca ol mihr ü mahabbet gösterür
Eyleyüp tebdîl-i sûret sonra mihnet gösterür

Sâkîyâ aks-i ruhun şevk ile devr itsün kadeh
Görelüm âyîne-i devrân ne sûret gösterür

ZA'ÎFÎ: Sultân Süleymân Hânun evâ'il-i devrinde gelmişdür. Bu ebyâtı bed ü sezâvâr-ı redd degüldür.

Şimşâd-ı kadd-ı dil-ber bir bûstânda bitmez
Zîrâ nihâl-i tûbâ bâg-ı cihânda bitmez

Cân virdügüm yolunda ey tâze gül-nihâli
İgende az görme cân bûstânda bitmez

ZA'ÎFÎ-İ DİGER: Kastamonîdür. Nâmı Mehemmeddür. İlm ile salâhı cem itmişdür. Eş'ârında salâh âs̱ârı müşâhiddür.

Sa'âdet kulına Hakdan atâdur
Ana zûr ile cehd itmek hatâdur

Ne sa'y ile olur izz ü sa'âdet
Ne taksîrât ile fakr u felâket

Kişi sa'y ile ger devlet bulaydı
Gedâlar kalmaya sultân olaydı

ZAMÎRÎ: Kasaba-i Kankırıdan remmâl olmagla bu mahlası ihtiyâr itmişdür. Bu matla-ı meşhûr anundur.

Matla: Korkutma sırât ile yolı seçerüz vâ'iz
İl geçdügi köpriden biz de geçerüz vâ'iz

TÂLİ'Î: Necâtînün mu'âsırı ve Sun'înün mu'âşırı olup Magnisada Şehzâde Sultân Mahmûd âsitânesinde niçe müddet mahabbet üzre ülfet ü sohbetleri olup ba'dehû şehzâde mülk-i câvidânî sultânî oldukda Necâtî südde-i sultânîde tekâ'üd ihtiyar idüp Tâli'î zümre-i Yeniçeriyân kâtibi olup ba'dehû Tâli'î râci olup meflûc olmak ile kitâbetden dahı âzâde düşüp kevkeb-i vücûdı magrib-i fenâda gârib oldı. Şi'ri râ'ik şâ'ir-i fâ'ikdür. Bu eş'âr-ı belâgat-şi'âr anun güftâr-ı âbdârıdur.

Eş'âr-ı û: Bâd ile gam u gussa devrânı basarlar
Âl ile erenler kagan arslanı basarlar

Sürme ayagun tozını meydâna çekermiş
Komazlar iki gözüm n'içün anı basarlar

Göreli tal'at-ı garrâsını ol sîm-berün
Çarhı batdı güneşün yıldızı düşdi kamerün

Ey dîde ciger kanını turmazsın azarsın
Benzer ki yine yâre yeni nâme yazarsın

Ey eşk eger yumuşadasın gönlini yârün
Âlemde bu gün sikkeyi mermerde kazarsın

Yazup yakılup Tâli'î şi'ründe rakîbi
Zinhâr anayın hemân beyti bozarsın

TAB'Î: Gelibolıdandur. Nâmı Süleymândur. Mansıb-ı kazâdan sonra Bagdada defterdâr olmışdur. Nazm-ı eş'âra hayli iktidârı vardur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Şi'r-i û: Bâd-ı hevâ-yı âhum ile bahr-ı bî-kenâr
Kalkındı şimdi haylice el virdi rûzgâr

Fikr-i hattunla bister-i mihnetde hûn-ı dil
Bîmâr-ı ışk olana benefşe şarâbıdur

Bâde yiter la'l-i dil-dârum bana
Sana ey sâkî ırakdan merhabâ

Kerem kıl kesme tîrün ey kaşı yâyı nevâlardan
Elünden geldügi sehmi dirîg itme gedâlardan
Başdan geçmedük iş yok durur ey sîm-beden
N'ola ger pîrehenün gibi kucarsam seni ben

ZUHÛRÎ: Kasaba-i Manastırdan Dülbendzâdelerdendür. Kırk akçe kâdî iken kazâ-yı mahtûma rızâ virmişdür. Şûh-tab ve küşâde-dil mey ü mahbûba cân u dilden mâ'ildür. Elsine-i âlemde meşhûr olan bu matla anundur.

Matla: Sever gönlüm şu dil-dârı cefâsı olsun olmasun
Kabûl itdüm cefâsını vefâsı olsun olsun olmasun

Zuhûrî hücreye tenhâ gelürse ol melek-simâ
Öp agzını tudagın em rızâsı olsun olmasun

(Diger:) Görmeyelden gözüm ol gonce-i pîreheni
Lâle-gûn itdi yaşum kan ile sahn-ı çemeni

ZUHÛRÎ-İ DİGER: Şâm-ı şerîfde Pîrîzâde dimekle ma'rûf bir perî-ruhsâr (u) şîrîn güftârdur. Babası muhâsebeci kendi mutasarrıf-ı ze'âmetdür. Bu ebyât anundur.

Nazm-ı û: Dil-hastelerün tutsa n'ola tîrüne sîne
İlter ölicek ehl-i kubûra bile sîne

Miskinlik idüp kâkül-i perçîne ezilmiş
Saklandugı miskün bu imiş nâfe-i Çîne

Bî-mûze kadem basdugına hâke tarılmış
Bir nakş geçer mûze zemân ile zemîne

ÂŞIK ÇELEBİ: Mahrûsa-i Burusadandur. Nâmı Pîr Mehemmed mahlası Âşıkdur. Tezkiretü'ş-şu'arâsında dimişdür ki *bu fakîrün nâmı Pîr Mehemmeddür. Vilâdetine Feyz-i İlâh târîh* dimişdür.

Beyt: Togaldan vasfı ismine muvâfık
Güzeller mübtelâsı ya'nî Âşık

Babası Seyyid Alî Natta'î dimekle ma'rûf sâdât-ı pür-berekât-i A'câmdandur. Sâlik-i mansıb-ı kazâ olmışdur. Kuzât içinde fazl u irfânla meşhûr her ciheti ma'mûrdur. Fenn-i inşâda a'lâ şi'rde a'lâdan a'lâdur. Kitâb-ı mezbûrını Sultân Selîm Hân-ı Sânî ünvânıyla mu'anven idüp ithâf itdükde makbûl-ı tab-ı selîmleri olup niçe müddet kazâ-yı Üsküble ref görüp idüp sene tokuz yüz yetmiş altıda civâr-ı mülk-i müte'âla intikâl eylemişdür. Eş'ârı âşıkâne vü güftârı rindânedür. Bu eş'âr anundur.

Matla: Ne ümîdün la'l-i cânânı ne çekdün sîneye anı
Biri yüz cümle hatlardan ne rûhânî ne cismânî

Libâsın sanmanuz ol gül-'izârun çeşm-i bülbüldür
Hezârân çeşm-i bülbülden tecellî itdi bir güldür

Jâleler dimiş dür-i dendânun ey gonce-dehen
Gonceye incinme oldur anun agzına düşen

Zer ister isen cânuma minnet yüzüm üzre
La'l ü dür ü mercân ise iki gözüm üzre

ÂLÎ ÇELEBİ: Gelibolıdandur. Nâmı Mustafadur. Hâce Ahmedzâde dimekle ma'rûfdur. Âlî-himmet olmagla hîç bir vech ile ri'âyet kendüye mûcib-i tesliyet olmamışdur. Tarîk-i ilmün mülâzemet-i meşakkatine tahammül itmeyüp tahavvül itmişdür. Arz-ı Rûma defterdâr olup sonra İstanbulda zümre-i Yeniçeriyân kâtibi olmışdur. Eş'ârı hadden efzûn mü'ellefâtı hasrdan bîrûndur. Birkaçı budur. *Mihr ü Mâh Tuhfetü'l-'uşşâk Mihr ü Vefâ Ravzatü'l-letâ'if Zübdetü't-tevârîh* kırk cüz *Dîvân-ı mükemmel* Türkî vü Fârisî ma'a-kasâ'id *Heft Meclis* Sigetvâr fethine bu eş'âr anundur.

Eş'ar-ı û: Gider nevreste dil-berlerle seyr-i bâga cânânum
Bir iki goncesüz kopmaz yirinden verd-i handânum
Bulınmaz hâtırumda degme cem'iyyetde hamiyyet

Ben ol kâkül-i perîşânumla cem olmakdadur sohbet

Yıkıldı hâtırum gönlüm harâb oldı o gül bilmez
Yine cevr itmek ister tâzedür hâtır gönül bilmez

ÂRİF ÇELEBİ: Şeh-nâmeci Fethu'llah Çelebidür. Babası zurefâ-yı A'câmdan olup Elkas Mîrzâ ile Rûma gelüp Mısrda Şeyh İbrâhîm-i Gülşenînün kerîmesin alup mezbûr Ârif Çelebi anlardan vücûda gelmişdür. Sultân Süleymân Hâna Şeh-nâmeci olup vasf-ı magâzî-i mücelledât yazmışdur. Yazdugında aslâ ilm yogiken âlemün Firdevsîsi geçinüp ayân-ı devlet (ü) erkân-ı sa'âdet ekserî sâde dil ve ma'rifetden âtıl olmagla anı gerçek fâzıl u kâmil sanup her birinden envâ-ı cevâ'iz câ'iz olmışdur. Mezbûrun şi'rinden gayrı garâ'ib ihtirâ'ları var idi. Bir mahbûb yâhûd birer fürs şeklin tasvîr idüp a'zâsında hurûf şeklin gösterüp cümlesinden bir beyt ihrâc ider. Bu ebyât anundur.

Nazm-ı û: Ey efendüm hilâl kimdür kim
Gözün üstinde var diye kaşun

Ta'n idüp alma agzuna câmı
Kim degül zâhidâ senün işün

Götürelden tâbânını Mecnûn
Ârifâ gelmedi ayakdâşun

ÂRİFÎ: Kulogullarındandur. Hüsn-i hatt hayli kûşiş ve şi'r ü inşâya temâm verziş idüp Anatolı tezkirecisi olup ba'dehû terk-i alâ'ik vak-ı avâ'ik idüp hankâh-ı Gülşenîye lâhik olup tarîk-i fenâya sâlik olmagla gınâ-yı kalbe mâlik olmış idi. Muhakkıkâne bir tercî vardur. Bendi budur.

Gözün ac âlem-i kübrâsın sen
Mazhar-ı eşref-i esmâsın sen

Bir tercî dahı vardur. Bendi budur.

Beyt: Ayn-ı Ârifde vücûd-ı eşyâ
Görinür cümle ken'nakşı fi'l-mâ

Ba'dehû yine İstanbula gelüp Sultân Süleymân Hâna gazel virmekle yigirmi akçe bölüge geçüp şâhinciler kâtibi olmışdur. Küşâde tabi'at hoş sohbet idi. Şeyh İbrâhîmün fevti *Mâte kutbü'z-zemân İbrâhîm* târîh dimişdür.

ÂRİFÎ-İ DİGER: Trabzondandur. Nâmı Mehemmeddür. Ma'rûf Çelebi dimekle ma'rûf evsâf-ı cemîle ile mevsûfdur. Zâhirde Vezîr-i a'zâm Sinân Paşanun hâcesi vü tedbîr-i umûr-ı cumhûrda müsteşârı ve mahrem-i cemî'-i esrârı iken tarîkat-ı Bayramiyyeden ba'zı e'izzeye inâbet idüp mücâz olmışdur. *Kitâb-ı Reşehât*ı terceme itimişdür. Hayli bî-nazîr kitâb olmışdur. Mısr-ı Kâhireye kâdî olup kazâ-yı vatar idüp gelürken gûş-ı hoş-nefes mutma'inesine ارجعی الی ربك راضیه مرضیه nidâsı irişüp الله اجیبوا داعی du'âsına icâbet itmişdür. Bu ebyât anundur.

Şi'r-i û: Bî-gâneler mahabbeti bilmez kenârdan
Girdâb-ı bahr-ı ışkı sorun âşinâlara

Belâ bezminde bî-pervâ ciger-hûnın içen âşık
Ferâgat işret-âbâdında n'eyler câm-ı fagfûrı

Surâhi dökülüp saçılmada bezmünde ey meh-rû
Yanup yakılmada şevkünle her dem şem-i kâfûrı

ABDÜ'L-VEHHÂB: Mahrûsa-i Burusadandur. İsli Abdî dimekle ma'rûfdur. Kendüye mahlas ihtiyâr itmeyüp eş'ârı bî-mahlas olan şu'arâdandur. Yigirmi akçe müderris ba'dehû yetmiş akçe kâdî olmışdur. Mâ-mülki mebzûl etvârı makbûl cevânâne mâ'il mahbûb dostlıkda kâmil idi. Tatar Memî nâm bir dil-ber-i gamzekâr

sabr u karârın yagma vü târmâr itmişdi. Lâmi'î Çelebi ile muhâcâtı olup Lâmi'îyi garîb hicv itmişdür. Budur.

Hicv-i Lâmi'î: Ferîd-i fenn-i nifâk u dilîr-i arsa-i şer
Enîs-dîv şeyâtin-celîs hîre-düber

Akûr-nefs ü şagal-hey'et ü hunuk peyker
Dırâz-dest ü kasîr âstîn ü günbed-ser

Tabîb-i pür-maraz u mürşid-i reh-i telbîs
Tarîk-i râstde kûr u kelâm-ı râstde ker

Egerçi eş'ârı kalîl ammâ her beyti kâ'ilinün kuvvetine delîldür. Bu gazeli halk Kemâl Paşa oglına isnâd iderler ammâ bunundur.

Gazel: Maraz-ı ışkı gör şifâ yerine
Ala gör derdini devâ yerine

Bana sevdâ-yı zülfün âhir-i kâr
Kara çul giydürür kabâ yerine

Yüzüme bakmadan geçüp gitme
Sög begüm bârî merhabâ yerine

Müft mesken sanur cihânı kişi
Nakd-ı ömrin virür kirâ yerine

(Diger:) Günde bin kez ölürüm firkat-i dil-dâr ile ben
Ey felek ölmek ile korkudamazsın beni sen

(Diger:) Ne elüm var benüm miyânunda
Ne dilüm var senün dehânunda

Âşık öldürmek ile pâdişâhum
Hançerün yer idindi yanunda
Devr-i hüsnünde cümle il giryân
Kim güler ben gülem zamânunda

ABDU'LLÂH: Bergamadandur. Kızılca Hayrü'd-dînoglı dimekle ma'rûfdur. Elli akçe müderris olmışken sûfîye ile musahabet ve meşâyihle sohbet ü ülfet itmegin terk-i örf ü izâfet itmişdür. Her ciheti ma'mûr zühd ü salâhla meşhûr bu beyti elsine-i nâsda mezkûrdur.

Mey ü mahbûbı imiş zevki behiştünde hemân
Haber alduk o tarafdan bize âdem geldi

ABDU'L-'AZÎZ: Ümmü'l-veledzâde dimekle ma'rûfdur. Dâvud Paşa müderrisi iken kâzî'asker Zeyrekzâde *mezbûrun mukteză-yı şânı kâzî'askerlikdür* diyü tevehhüm idüp bir hîle ile Magnisa ve Tîreye kâdî itmişdür. Ba'dehû yine medrese tarîkine girüp Halebe kâdî olmışdur. Arabî vü Fârisî vü Türkî nazma kudret-i tâmmı vardur. Bir hüccet imzâsında böyle yazmışdur.

Gazel: حجة مبانيها
هزه
است بالوثوق تأسيسا

صار عبدالعزيز كاتبها
قاضيا في ديار مغنيسا

Nesr: Bu ebyâtı Kâdirî Efendiye göndermişdür.

بود يا رب كه كوى ياررا منزل كنم
كى

جان و دلرا کعبه مقصود خود حاصل کنم

قبله حاجات من بود از ازل درگاه او
کی بود کز قبله خود روی رامایل کنم

UBEYDÎ: Şehr-i Edirnedendür. Nâmı Abdu'r-rahman Nebî Halîfe dirler azîzün ferzendidür. Kâdîzâdeden mülâzım olup semt-i kazâya âzim olmışdur. Eş'ârı âh-ı âşık gibi sûznâk vü edâsı âb-ı revânâsâ pâkdur. Emrî ile hem-asr u hem-şehri olmagla fenn-i mu'ammâda dahı tabaka-ı ulyâya irişmedi. Hüsn-i edâ ile mü'eddeb cemî-i ahlâkı mühezzeb fenn-i edvârda felek-i devvâr mislin bedîd aratmamışdur. Bagladugı murabba'lar dil-küşâ tasnîf itdügi nakşlar rûh-efzâdur. Nihânî nâm bir cevân-ı sîm-endâma mâ'il ü rübûde-dil olup on sekiz murabba baglamışdur. Yüz elli akçe Zagra kâdîsı iken sene tokuz yüz seksende andelîb-i cânı gülistân-ı cinânda gazel-h*â*n olmışdur. Bu eş'âr anun güftâr-ı âbdârıdur.

Ez-eş'ar-ı û: Âdemün sâgar-ı ömrine cihân bir demdür
Hey meded ol dahı hûn-ı dil ile hem-demdür

Halkı lâ-ya'kıl iden h*â*b degüldür her şeb
Anlarun gündüzin içdükleri câm-ı gamdur

Ne açılduk fezâ-yı gülşene gül pîrehenlerle
Ne salınduk murâd üzre boyı serv-i semenlerle

Fakîr olduksa istignâ satarlar bilmezüm yâ Rabb
Neye varur bizüm ahvâlimüz sîmîn-bedenlerle

Yitirmişdük ezel bâzârı içre gönlimüz nakdın
Cihâna geldük anun mâlikin bir sîm-ten bulduk

Beni zencîr-i ışka sanma kim baglanmadum gitdüm

Senün dîvânen oldum ey perî uslanmadum gitdüm

Be-ism-i Süleymân:

Bahra ey gavvâslar girdükde ihsân eylenüz
Dîde-i âşık gibi sende sadef yokdur deniz

Be-ism-i Receb:

Ger öykünürse görüp kadd-ı bülendün şîvesin
Silkün dırahtı koparun dalın koman bir mîvesin

ADNÎ: Sâhib-re'y-i sâ'ib nizâm-ı mülkde *Nizâmü'l-mülk*e gâlib olan Vezîr-i Sultân Mehemmed Hân Mahmûd Paşadur. Fenn-i inşâda müsellem münşe'âtı makbûl-ı âlemdür. Hâce-i cihânla mürâselâtı ve mükâtebâtı olmışdur. Her birisi pür-nükât ü isti'ârâtdur. Alacahisârdan peydâ olup Sultân Mehemmed Hânun harem-i hâssında neşv ü nemâ bulmışdur. Cûd u sahâsı mertebe-i ulyâda olup medresesin binâ itdügi zemânda her dânişmende iki dülbend ve bir sof bir çuka ferâce beş yüz akçe ihsânı olurmış. Âhirü'l-emr fermânü'l-hayy ile zemân-ı vezâretine tenâhî gelüp bir sebeble mazhar-ı gazab-ı pâdişâhî olup birkaç gün Yedikullede mahbûs olup tu'me-i şemşîr-i şehinşâhî olmışdur. Bu ebyât anundur.

Matla: Gördükçe anberîn zülfin ruh-ı dil-dârda
Mâh-ı müşk-efşân bitüpdür sanırum gülzârda

(Diger:) Gözüm yaşına rahm it sürme derden
Ki merdümzâdedür düşmiş nazardan

(Diger:) Ol serv-i mâh-çehre ki gülden yanagı var
Cân u gönülde lâleyin mihri dâgı var

Benzetme mihr ü mâhı felekde cemâline
Nâ-geh kimesne işide yirün kulagı var

Bâkî Efendi bu ma’nâyı eltaf-ı vech üzre edâ itmişdür.

Âh itme na’l-ı esbi nişânın görüp dilâ
Şâyed kimesne işide yirün kulagı var

IZÂRÎ: Kâsım Çelebi. Germiyândur. Şeyhînün hemşîrezâdesidür. Mollâ Lutfî ile mu’âsır u mu’âşır latîfe-gûylıkda mâhirdür. Mollâ Lutfî ile mutâyebeleri vardur. Sahn müderrisi iken sahn-ı cennet-i firdevse âzim olmışdur. Hûb metâli’i mergûb eş’ârı vardur. Bu eş’âr anundur.

Şi’r: Sakın âhumdan ey nigâr sakın
Kînecûdur bu rûzgâr sakın

Göge agarken ejder-i âhum
Yakmasun dâmenün şerâr sakın

(Diger:) Bir yana küştegîr-i ışk-ı nigâr
Bir yana âteş-i gam-ı dil-dâr

Bilmezüm kangısıyla tutuşayın
Vekınâ Rabbenâ azabe’n-nâr

(Diger:) Dilde geh tîgine geh hançerine yir itdüm
Odlı olmadum anun ben bir içüm suyından

IZÂRÎ: Şehr-i Edirnedendür. Hasan Begden mülâzım olup tarîk-i tedrîse sâlikdür. Muhâzarâtdan hayli yâddâştı olup lezîzü’l-müsâmere latîfü’l-muhâveredür. Bu ebyât anundur.

Matla: Nihâlden ayırup goncesin gülistânun

Koparma yüregini andelîb-i nâlânun

Dik gelmek istedi kadd-i bâlâ-yı dil-bere
Tûbâyı dikdiler depesi üstine yire

Sâkîyâ gelmez kanâ'et var iken mey-hânede
Bir ayagum evdedür bir ayagum mey-hânede

ÖZRÎ: Kara Hasan nâm kâdînun oglıdur. Pâyı leng olmagla dil-teng idi. Ammâ meydân-ı ma'rifetde kadem-i râsihi ka'b-ı şâmihi var idi. Bu beyt-i meşhûr anun güftârıdur.

Beyt: Deşt-i gam peyki geçindi niçe yıllar Mecnûn
Ey dirîgâ yalınuz buldı deli meydânı

ARŞÎ: Rûmilinde kasaba-ı Yenibâzârdandur. Nâmı Mahmûddur. Mahlası Çâkî iken tebdîl idüp bu beyti dimişdür.

Beyt: شعر من بعرش رسيد
غلغل
زان سبب شد تخلصم عرشى

Târîh-gûylıgla küllî iştihâr bulup nâmdâr olmışdur. Bu ebyât anundur.

Kıyâm itmez misin benden yana mazlumunum gâyet
Hudâ bu zulmi sormaz mı kıyâmet yok mı sultânum

Visâlüm saltanat sen bir gedâ haddün degül dirsin
Gedâlar pâdişâh olmaz mı himmet yok mı sultânum

AZMÎ EFENDİ: Defterdâr Ahmed Çelebinün ferzend-i sa'âdetmendidür. Nâmı Pîr Mehemmeddür. Câmi'-i kemâlât-ı kesbi ve hâvî-i fezâ'il-i vehbîdür. Arabî vü Fârisî

vü Türkî vü Nevâyî nazma kâdir belki cümlesinde kâmil ü mâhirdür. Sahn müderrisi iken Şehzâde Sultân Mehemmede hâce olup akab-ı sûr-ı pür-sürûr Şehzâde-i mesfûrda murg-ı revânı âlem-i kudse revân oldı. Bu eş'âr-ı dil-pezîr anun güftâr-ı bî-nazîridür.

Matla: Halîlüm sûz-ı ışkı âteş-i ışka düşenden sor
Bir oddan pîrehendür anı başından geçenden sor

Yürek oynamamaga arz-ı cemâl eylese yâr
Güle insâf it elün gögsüne ko çâre mi var
Çıkarursa felege nâkısı mi'yâr-ı zemân
İndirür narhına bir gün agır ol gözle hemân

Hüseyn Vâ'izün *Ahlâk*ını terceme itmişdür. Lâkin çok fevâ'idü'l-hâk itmege makbûl-ı âfâk bir kitâb olmışdur. Sultân Selîm Hânun emr ü fermânıyla Mehemmed Attarun *Mihr ü Müşteri*sini terceme itmişdür. Lâkin encâma irmeyüp nâ-tamâm kalmışdur. Matla'ı budur.

Matla: Cenâb-ı şâh-ı vâlâ rütbe-i ışk
Ki nâmına okındı hutbe-i ışk

Gamına mihr kızgın müşteridür
Kamu ins ü perî fermân-beridür

Bu ışkun bî-tereddüd bî-tekellüf
Kulı kurbanı İsma'îl ü Yûsuf

İZZETÎ: İstanbuldandur. Nâmı Mehemmeddür. İnsânun izzeti ilmle idügine âlim olmagla tarîk-i ilme sülûk idüp müsta'idd-i mülâzemetde fenn-i mu'ammâda risâle tertîb idüp nâm istihrâc itmekde nâm çıkarmışdur. Bu gazel-i bî-bedel anundur.

Gazel: Kâsebâzum mihrün ile çarh-ı ser-gerdân senün
Döne döne raks idersin dâ'imâ meydân senün

Bana seyr-i gülşeni vasf eyleme ey bâgbân
Ârız-ı dil-ber benüm berg-i gül-i handân senün

Ger beni âzâd kıl ger katlüme emr it şehâ
Her ne hükmün olsa râmum kul senün fermân senün

AZÎZÎ: Yedikulle kethüdâsıdur. Nâmı Mustafa Begdür. Nazmı muhkem ü rasîn ve şi'ri müstahkem ü metîndür. Bu ebyât anundur.

Nazm: Çünki virdün dehen-i dil-bere dil
Kendün ey âşık-ı bî-dil yok bil

Gözün kan dökmegi ol gamze-i bîdârdan görmiş
Zihî bunı ki merdümküşligi cellâddan görmiş

Şeb irüp elvedâ itdükçe seyr-i kûy-ı dil-dâra
Asılmaga gider gibi gider Mansûr dil-dâra

Tâ'ife-i zemâne *Şehr-engîz*-i meşhûr-ı zemânedür. Bu ebyât andandur.
Biri mahbûbenün Saçlı zemândur
Katı çok başlı fettân-ı cihândur

Zemâne gibi cevvâr u sitemkâr
Saçınun sagışı âşıkları var

Alur dil kişverinden zülfi bacı
Beni başdan çıkardı ense saçı

Birisi Penbe Aynî bir semen-ber
Teni manend-i penbe nâzik ü ter

Boyı cân bâgınun tâze nihâli
Dehânı çeşme-i âb-ı zülâli

Didüm gel sîneye didi ol dil-dâr
Odıyla Penbenün ne oyını var

ASKERÎ: Latîfî Edirnedendür diyüp Âşık Çelebi Vardarîdür dimişdür. Mutasarrıf-ı ze'âmet iken fakr u felâketden hâli olmamışdur. Bu matla anundur.

Matla: Her denînün dönse tan mı çarh-ı gerdûn üstine
Cinsidür elbette döner dûn olan dûn üstine

İŞRETÎ: İstanbul civârında deryâ kenârında kasaba-ı Yenihisârdandur. Nâmı Mustafadur. Edirne kurbında Hasköy kâdîsı olup Şehzâde Sultân Bâyezîd Edirne muhâfazasında iken şi'r ü inşâ vâsıtasıyla hoş-âvâz u hûb-sadâ olmagın nagme vü nevâ râbıtasıyla âsitânelerine irtibât idüp küllî münâsebet hâsıl idüp giderek dâhil-i meclis-i ıyş u işreti ve nedîm-i bezm ü sohbeti olmış idi. Şehzâde-i mesfûr Kütahyaya avdet itdükde mezbûra Eskişehr kazâsın alıvirüp bile alup gitdi. Şehzâdenün tâli'î râci ve cem'iyyeti perîşân olıcak Sultân Süleymân Hâna ehl-i nifâk mezbûrı nifâk itmegle bir müddet magzûb u menkûb olup sonra bu gazeli virmegle afv olınup fezâ'ile makzi'l-merâm olmış idi. Gazel budur.

Gazel: Ol ala gözlü bizümle mekr ü âl üstindedür
Gamzeler uşşâk ile ceng ü cidâl üstindedür

İşte gerden işte şemşîrün kefen ber-dûş idüp
İşretî emr-i şerîfe imtisâl üstindedür

Bu ebyât anundur.

Ebyât: Bire ra'nâ bire garrâ bire beg
Yüzi gülden saçı sünbülden yeg

Bilsün eksiklügini mâh tamâm
Şeb külâhunı meh-i nev gibi eg

(Diger:) Sanma ışk ehlini mevt ile güzâr eylediler
Hicre sabr idemeyüp terk-i diyâr eylediler
Sûretâ görmeyelüm diyü rakîbün yüzini
Bindiler mahmil-i tâbûta karâr eylediler

IŞKÎ: İstanbula hem-civâr Yenihisârdandur. Nâmı İlyâsdur. Yeniçeri zümresinden iken Mü'eyyedzâde Şeyh H*â*cı Efendiye inâbet ü hidmet idüp ba'dehû bir müddet imâret kâtibi oldukdan sonra Sultân Süleymân Hâna bu kıt'ayı virmegle kendüye on akçe tekâ'üd ulûfesi itdürüp kûşe-i ferâgatda fârigü'l-bâl ve muntazamü'l-hâl olmışdı. Bu ebyât anundur.

Kıt'a: Pâdişâh-ı cihân-penâhun ben
Niçe yıl eşiginde çâker idüm

Haste oldum kesildi dirlicigüm
Sag olursam solag olam dir idüm

Yimez idüm cihân gamın zîrâ
Pâdişâhun ulûfesin yir idüm

Kal'a ceng olsa anmayup ölümüm
Yanar oda girer semender idüm

Şâh-ı âlem-penâh sag olsun
Çâkeriyüm ezelde çâker idüm

Bu murabba'ı hûb dimişdür.

Gâh mir'at-ı felek rûy-ı sa'âdet gösterür
Geh döner jeng-i melâmetle felâket gösterür
İvme ey dil sabr kıl ivmek melâmet gösterür
Görelüm âyîne-i devrân ne sûret gösterür

ATÂ: Üskübîdür. Ecdâdı A'câm silsile-i nesebi Şeyh Ahmed Yesevî Hazretine müntehîdür. Mübâhîdür. Bu ebyât anundur.

Matla: Bagrum firâk odına yanmış kebâba benzer
Keyfiyyet ile şi'rüm rengîn şarâba benzer
Derdâ bu eski eski göynekler ile sînem
Yir yir ocagı kalmış şehr-i harâba benzer

Kıt'a: Hor bakma fakîr dervîşe
Ne bilürsin ki şâhzâde ola
Nemed içre misâl-i âyîne
Zihnî rûşen zamîri sâde ol

İLMÎ: Edirneden Lutfî Çelebi dirler bir kâdînun oglıdur. Nâmı Ahmeddür. Abdu'r-rahman Efendiden mülâzım olmışdur. Eş'ârı üstâdâne güftârı nâzikânedür. Bu ebyât anun netîce-i kalb-i safâ-sıfâtıdur.

Leb degül câm-ı şarâb-ı dil-küşâdur gördigün
Ruh degül âyîne-i âlem-nümâdur gördigün

Açıl açıl ki cihân gülşeni bahâr olsun

Salın salın ki çemen servi bî-karâr olsun

Hezâr gonceye şeydâ geçürmiş ey İlmî
Anunla söyleşürüz biz hele bahâr olsun

ULÛMÎ: Yeniçeri zümresindendür. Kulogıllarındandur. Hüsn-i hatta mâlik devâvin-i tetebbu'ına sâlikdür. Şi'ri dahı vechden hâric degüldür. Bu ebyât anundur.

Ebyât-ı û: Almasa eger bûyı kebâb-ı dil-i zârum
Eşmezdi seg-i yâr benüm hâk-ı mezârum

Besdür bize gubâr-ı rehün kuhl-i çeşm-i cân
Soksun gözine sürmesini ehl-i Sıfahân

Agzun misâli gonce dahı görmedüm diyü
Gül mushafını açdı yemin eyledi şimâl

ULVÎ MEHEMMED ÇELEBİ: İstanbulda Derzîzâde dimekle ma'rûf şu'arâ içinde imtiyâzla mevsûfdur. Evc-i belâgatda hayli ulvî pervâz idüp beyne'l-akrân mümtâz olmışdur. Eş'ârınun edâsı pâk ma'nâsı sûznâkdur. Gazelleri musanna ü muhayyel kasâ'idi bî-misâl ü bî-bedeldür. Latîf ihtirâ'âtı vardur. Bu kasîdesinün her mısrâ'ında hazân u bahârı iltizâm itmişdür. Bu beytler andandur.

Eş'ar-ı û: Misâl-i âşık u ma'şûk olur hazân u bahâr
Hazân sarardı vü oldı bahâr lâle-izâr

Hazân zemânını fikr it bahâra aldanma
Bahâr-ı âlemün olur hazânı âhir-i kâr

Bir kasîdesinün her mısrâ'ında âteş ü âbı iltizâm itmişdür.

Dil yanup âteş-i ışkunla dökerdi gözüm âb

İmtizâc eylemedin âteş ü bâd âb u türâb

Çâr-ender-çâr bir kasîdesi vardur. Bu beyt andandur.

Matla: Cihân bâgında hadd u zülf ü çeşm ü kaddün ey dil-ber
Biri güldür biri sünbül biri ar'ar biri anber

Bir zemân Şehzâde Sultân Selîm Hân âsitânına intisâb idüp niçe in'âm u ihsâna mazhar olup ba'dehû İstanbula gelüp Sultân Süleymân Hân şikâra şehrden taşra çıkmış iken

Matla: Dil harâba varıyor sîneye cânân gelsün
Şehri hâli komasun bahtına sultân gelsün

Bu beyt sem-i pâdişâha vâsıl oldukda vehmi gâlib olmagın reng-pezîr olup habs emr olındukda perîvâr nâ-bedîdârâ olup şehzâde yanına dahı varmayup niçe rûzgâr seyâhat üzre bî-karâr olup ba'dehû Sultân Selîm Hânun cülûs-ı hümâyûnında gelüp Mollâ Çelebiden mülâzım olur. Lâkin bî-ser ü sâman hemân ba'zı a'yânla musâhabet ü münâdemet ile geçinüp ahvâli perîşânlıkdan hâli olmamagla tertîb dîvân itmemişdür. Bu ebyât anundur.

Şi'r: Öpdi dil yârün elin özr idüp âhından çok
Hep görenler didiler özri günâhından çok

Maraz-ı ışk devâsın leb-i cânândan sor
Yüri ey haste gönül hükmini Lokmândan sor

Hatun fikriyle sahn-ı dil çemenzâr-ı mahabbetdür
Müjen okları yagsun turmasun bârân-ı Rahmetdür

Bir niçe âşıkı gördüm der-i cânâna gider

Mûrlardur çekilüp taht-ı Süleymâna gider

ULVÎ-İ SÂNÎ: Nâmı Alîdür. Agır ze'âmetle beglerbegi yanında defteremînidür. Kâh-ı sımâhına âfet irişmegin Sagır Ulvî dimekle şöhret bulmışdur. Oldugı hidmetde mahâreti kemâlde idi. Rûmili vilâyeti cem'iyyen karye-be-karye hâne-be-hâne hâtırında mazbût idi. Bir mikdâr imsâkı var idi. Lâkin gâyetle âlî ziyâfetler idüp zurefâ cem olup latîf müşâ'areler ve muhâvereler olınurdı. Sene tokuz yüz seksen altıda defter-i a'mâli dürilüp âlem-i ukbâya yol yaragı görilmişdi. Kendünün muhtârı bu eş'âr anundur.

Ebyât-ı û: Fenâ bezminde yok cây-ı safâ mey-hâneden gayrı
Sürildi kalmadı eglencemüz peymâneden gayrı

Bizi sûzunla yakdın mutribâ âheng-i sâz itme
Çalınmaz gûş-ı cânâ na'ra-i mestâneden gayrı

Eflâke her gice çıkar âh u figânımuz
Tak mı olursa nâle-i dil nerdbânımuz

ULVÎ: Burusavîdür. Kudemâ-yı şu'arâdandur. Sultân Gâzî meddâhındandur. *Heft-peyker-i Nizâmî*yi terceme itmişdür. Bu matla anundur.

Matla: Ey sefer azmin iden yâr-ı Hüdâ yârün ola
Himmet-i ehl-i nazar kâfile-sâlârun ola

ALÎ ÇELEBİ: Kınalızâde dimekle meşhûr u ma'rûf ahlâk-ı hamîde ve evsâf-ı pesendîde ile mezkûr u mevsûfdur. Fezâ'il ü ma'ârifde yegâne-i zemân havâ'il-i avârifde müşârün-ileyhi bi'l-benândur. Cem-i ulûmda bahr-ı zâhir fünûn-ı mekârimde nevr-i bâhir

كانه ايته من ايات الله

من غير رتبه و اشتباه

يقول لسان الدهر يمدح فضله
ولكنه فوق الذى هوقايله

ne nesr ü inşâda adîli gelmişdür ve ne nazm-ı eş’ârda misli vücûd bulmışdur. Na’t-ı Resûl-ı aleyhi’s-selâmda altmış üç beyt bir kasîdesi vardur. Bir beyti Arabî ve bir beyti Fârisî ve biri Türkîdür. Matla’ı budur.

على الرواحل يا سايق الحمال
بكر
احرق الفواد هوى ذلك الجمال
قد

رحيل ميرسد اى جان توهم برد
وقت
رجال بشنوم اى جان توهم بنال
بانك

نفير كبى ايدر ناله اهل درد
ناى
رحيل كبى دوكر سينه اهل حال
كوس

Bu kasîdeyi henüz mülâzım olup dahı mansıba mutasarrıf olmamışken vâlidi ile Hüccetü’l-islâma teveccüh itdükde yolda inşâ eylemişler ve Kalemiyye risâlesin dahı ol zemânda dimişler. Hakka ki risâle mezbûra kalem-misâl müşârü’n-ileyhi bi’l-benân olup bir ân dest-i erbâb-ı irfândan düşmez. Mutasarrıf oldugı medâris-i âliyyenün ve taht kâdîlıklarınun her birinde oldukça muttasıl te’lîf ü tasnîfden hâli olmayup cümleden Şâm-ı şeref-encâmda kâdî iken *Ahlâk-ı Alâî* nâm kitâbı vücûda getürmişdür. *Kitâb-ı Re’y Kitâb-ı Ahlâk-ı Nâsırî* ve *Ahlâk-ı Celâlî* bunun yanında *Ahlâk-ı Siyâb*

Gazel: Olalı hicründe âlem hâne-i mâtem bana
Dâ’imâ gökler giyüp mâtem tutar âlem bana

İşigünde devr olaldan oldı sahn-ı rûzgâr
Nevha gâh mihnet ü mâtem serây-ı gam bana

Bu ebyât-ı belâgat-simât ol zât-ı melikü’s-sıfâtundur.

Ebyât-ı û: Şevk-i rûyı itmiş idi âteşi miskin bana
Ey hat-ı dil-dâr geldün Hızr irişdün sen bana

Velehû: Hâtem-i yâkût u zülf-i şeb mis̱âlünden meded
Ya’nî kim bir sîm ile ol iki dalundan meded

Derûn-ı dilde cân yirine itdün çün sükûn cânâ
Sana mahfî degüldür hâlet-i derd-i derûn cânâ

Kıt’a: Egerçi hâne-i pür-nakşdur serây-ı cihân
Velî kitâbeleri كل من عليها فان
Zemîn-i mahall-i belâ vü zemîn-i mahall-i elem
Budur serây-ı cihân nakşına zemîn ü zemân

Mu’ammâda dahı tûlâsı vardur. Bu mu’ammâlar anundur.

Be-ism-i Ömer:

Açma ol sîneni kim sîm gibi sâfîdür

Beni öldürmege çün zer kemerün kâfîdür

Be-ism-i Ahmed:

Şevk-i la'lün ile ey dürr-i nâ-yâb
Hûn-ı dil oldı dâmen-i ahbâb

Be-ism-i Bekr :

Kendüyi mertebe-i ışka şu kim vâsıl ider
İki üç mertebede nâm-ı nîgû hâsıl ider

Be-ism-i Yûsuf: Miyân-ı suffe-i ıyş üzre kodılar ahbâb
Sebûyı şöyle ki andan dökildi dürd-i şarâb

Be-ism-i Diger Yûsuf :

Dil-i uşşâkı yıkmadan hazer it
Dem-be-dem cânib-i dile nazar it

Be-ism-i Ömer: Şehr içre yüritmez bizi yârün kahrı
Terk idelüm ol mâhun öcinden şehri

ALÎ: Vâsi Çelebiden mülâzım olmagla Vâsi Alîsi dimekle ma'rûfdur. Edirnede Sultân Bâyezîd Hân medresesinden Burusaya kâdî olup sene tokuz yüz ellide kazâ-yı mahtûma rızâ virmişdür. Medrese-i mezbûrede iken *Hümâyûn-nâme*yi yazup vech-i tesmiyede bu beyti dimişdür.

Nazm: Pâdişâhun çün hümâyûn nâmına oldı tamâm
Ana virdi hâtif-i gaybî Hümâyûn-nâme nâm

Nesr: Hakka ki ol kitâb-ı Hümâyûn ve nâme-i letâ'if-i meşhûn bir tertîb-i şerîf ve inşâ-yı latîf olmışdur ki münşiyân-ı cihân-misâlin te'lîf ve musannifân-ı devrân mislin tasnîf itmemişdür. Kitâb-ı mezkûrde münâsebet ile îrâd itdügi ebyâtdan nazma tamâm

mertebe kuvveti ve nihâyet derece mikneti zâhirdür. Lâkin gazelden ve kasîdeden bir nesnesi mesmû olup şüyû bulmış degüldür. Bu beyt anundur.

Matla: Görmesem bir dem seni gam derdnâk eyler beni
Gayr ile görsem eger gayret helâk eyler beni

ÖMER BEG: Hayâlîzâdedür. Mukaddemâ bir mikdâr ze'âmetle kanâ'at itmişken mansıb sevdâsına düşüp niçe mansûbeye ugrayup gâh azlle felâket görüp gâh mansıbla refâhiyet sürüp bi'l-âhire Haleb defterdârlıgından ma'zûl iken sene bin beşde terk-i âlem-i fânî ve azm-i mülk-i câvidânî eyledi. Bu bir iki eş'âr ol zât-ı belâgat-şi'ârundur.

Eş'âr-ı û: Sâkî pür eyle bâde ile sâgar-ı hûmı
Sür ey tabîb sîne-i mecrûha merhemi

Velehû: Hep sîm-i sirişkin yoluna eylesün îs̲âr
Ey dost benüm dîde-i gam-dîdede nem var

Cânâ ne aceb şehr-i mahabbetde güm oldı
Şûrîde gönül sıgmaz iken kevn-i mekâna

AMRÎ: Mevlânâ Abdü'l-kerîmün iki kulı olup birinün nâmına Zeyd birinün Amr komışdı. Amr tahsîl-i kemâl idüp şi'r ile gerçekden iştihâr bulup şâ'ir-i nâmdâr olmışdur. Eş'âr-ı hoş-âyende vü şîrîn ve nazmı latîf ü rengîndür. Bu eş'âr anundur.

Gazel: Cânı bir dil-rübâya ısmarla
Çık aradan Hudâya ısmarla

Al kilîdin gönül hazînesinün
Ol büt-i dil-küşâya ısmarla

Dil-i şeydânı usladı dirsün
Dil-ber-i pür-cefâya ısmarla

(Diger:) Bilmez miyüm seni nesin ey bî-vefâ nesin
Âşûb-ı rûzgâr u bâlâ-yı zemânesin

Devlet nişânların görürin sende ey gönül
Benzer hadeng-i gamze-i yâre nişânesin

(Diger:) Aks-i ruhunı dîde-i giryâna düşürdüm
Bir deste güli cûy-ı firâvâna düşürdüm

ANKÂ: Şirâzdandur. Nâmı Hüseyndür. Acemden seyâhat tarîkla Rûma gelüp kalmışdur. Eş'âr-ı üstâdân-ı Acemden hayli yâd-dâştı var idi. Türkî eş'âra dahı mümâreset itmekle tamâm iktidârı olmış idi. Bu ebyât anundur.

Zikr-i leb-i la'lün olalı vird-i zebânum
Pür-dürr-i güher-i ma'nâ ile dürc-i dehânum

Ruba'î: Biz mülk-i dilün tûtî-i gûyâlarıyuz
Cân gülşeninün bülbül-i şeydâlarıyuz
Kılsak ne aceb perîleri cümle şikâr
Biz kulle-i Kaf-ı ışk Ankâlarıyuz

Velehû: Atdı bizi tîr-i gam-ı hicrâna nişâne
Bilsek acebâ n'eyledik ol kaşı kemâna

Âşık cihâna virmez iken dil-rübâsını
Dil-dârı gör ki hîçe satar mübtelâsını

AHDÎ: Edirnedendür. Sultân Bâyezîd Hân ahdinde kitâb-ı dîvân u hüsn-i hatla ve inşâ ile meşhûr olan a'yândandur. Bu matla-ı pür-iştihâr anundur.

Matla: Kanda varam sâye-i serv-i bülendüm var iken
Kime kul olam senün gibi efendüm var iken

AHDÎ-İ DİGER: Dârü's-selâm Bagdâddandur. Nâmı Ahmeddür. A'câmun gâlibi Türkî eş'ârda râcil iken mezbûr dakâ'ik-i zebân-ı mesfûrda tabaka-i bülegâya vâsıldur. Bir müddet İstanbulda olup Tezkiretü'ş-şu'arâ yazmışdur. Bu eş'âr şâ'ir-i mezbûrundur.

Eş'âr-ı û: Cân metâ'ı bulmadı bâzâr-ı dehr içre revâc
Gel hadeng-i gamzen ile ana lutf it kapu aç

Velehû: Kan idüp ey kaşı yâ oldı okun dilde nihân
Yâremün agzın arar cerrâh anunçün her zemân

Ok gibi üftâdeni atdun yabana gerçi kim
Hâkdan geldün götürdün yine ey ebrû kemân

IYÂNÎ: Nâmı Muzaffer Çelebidür. Vâlidi diyâr-ı Halebde müftî idi. Kendi medâris-i âliyeye müderris olup hâlâ Semâniyeye vâsıl olmışdur. Latîfü'l-mu'âşere hüsnü'l-muhâvere olmagla a'yân-ı sa'âdet erkân-ı saltânat ile muhâlatat üzredür. Me'mûldur ki an-karîb me'mûlına vusûl-ı müyesser ola. Bu eş'âr-ı letâfet-şi'âr anun güftârıdur.

Gazel: Geçmeden dilden hayâlî nâvek-i müjgân dahı
Başka bir sevdâya saldı zülf-i müşk-efşân dahı

Rûşen iken câm-ı çeşmümle derûnum hânesi
Sîneye bir revzen açdı hançer-i cânân dahı

Hâr-ı mihnetle Iyânî mülk-i dil kan aglasa
Hâlini bilmez henüz ol gonce-i handân dahı

Velehû: Aglar ümîd-i vasl ile bu çeşm-i eşk-bâr
Sanur ki akçe dökmek ile sayd olur nigâr

Mihmân-ı derd ü gam konacak kûşe kalmadı
Dil-hânesini tîşe-i cevr ile yıkdı yâr

Cânâ Iyâni haste dilün bir cevâb ile
Şâd eyle hâtırını kanı inkisârı var

GUBÂRÎ: Akşehrdendür. Nâmı Abdu'r-rahmandur. Evâ'il-i tahsîlinde zâviye-i Şeyh Vefâda sâkin iken bu beyti dimişdür.

Nazm: Ser-i kûy-ı Vefânun hâksârı
Ayaklar topragı ya'nî Gubârî

Meşhûr bir tercî'i vardur. Bendi budur.

Bend-i Tercî: Gâfil olma gözün aç âlem-i kübrâsın sen
Sidre vü levh ü kalem arş-ı mu'allâsın sen

Mukaddemâ tarîka-i ulyâ-yı Nakşbendiye sülûk idüp Sürûrî ile bile mücâhede eyleyüp sonra mezbûr Mekkeu'llâha varup mücâvir olup Sürûrî Sultân Mustafaya hâce oldukda ta'ne-zenân bu ebyâtı yazup göndermişdür.

Ey sidre-nişîn-i arş-pervâz
V'ey tâ'ir-i kuds-i âlem-i râz

Bi'llâh degül nedür bu hâlün
Kat oldı meger ki perr ü bâlün

Rif'atde iken tenezzül itdün
İzzetde iken tezellül itdün
Boynunda senün bu bâg n'eyler
Pâyunda senün duzâg n'eyler

Benzer seni h*â*b-ı gaflet aldı
Sayyâd-ı emel bu dâme saldı

Nesr: Sürûrîye bu minvâl üzre ta'n eyledi. Lâkin çok zemân geçmedi anun dahı başına seyyidî hâlleri geldi. Rûma gelüp Şehzâde Sultân Bâyezîdün evlâdına hâce olup Şehzâde-i mezbûrun vâlid-i mâcidine âkk olup birâderi Sultân Selîm Hân üzerine asker çeküp muhârebe itdüginde ol dahı bile ölüp Sürûrîden ziyâde vartalara mübtelâ olmışdı. Sonra yine Ka'be-i mükerremeye varup mücâvir iken âlem-i kudse misâfir olmışdur. Eş'ârı avâm-pesend ammâ kendi tamâm mertebe cûd-pesenddür. Kendüye pindârı kendi mikdârından hezâr mertebe ziyâdedür. Mollâ Câmîye i'tirâzları vardur. Bu kıt'a ve bu eş'âr anundur.

Kıt'a: Ey Gubârî senün eş'âruna hîç
Kimse bir zerrece toz konduramaz

Meger ol kâtib-i müsta'cil kim
Tâ kuruyınca mürekkeb turamaz

(Diger:) Ey Gubârî ele girmezse şarâb işte gubâr
Su bulınmazse zarûretde teyemmüm câ'iz

(Diger:) Nakş iden Hakkı hilâli tâk-ı mînâ üstine
Görmedüm ebrû ben ol ebrû-yı garrâ üstine

(Diger:) Yolunda ser virüp şu ki serverlik eyledi

Meydân-ı ışk içinde dilâverlik eyledi

GARÂMÎ: Kasaba-ı Karaferyedendür. Nâmı Mehemmeddür. Rûmili kâdîlarındandur. Hoş-âvâz u tanbûr-nevâzdur. Hatta kendi bir sâz ihtirâ itmişdür. İlm-i remelde dahı mâhir ihtirâc-ı zamîre kâdir geçinürdi. Eş'ârı sâdedür. Bu beyt anundur.

Matla: Kapuyı dîvâr ider erbâb-ı ışka nâzdan

Kendüsin bir gûşe ile gösterür açmazdan

GAZÂLÎ: Mahrûsa-i Burusadandur. Nâmı Mehemmeddür. Kendi vasfında dimişdür.

Gözi âhûların şûrîde-hâli

Hevâ şûrîdesi miskin Gazâlî

Beyne'n-nâs Deli Birâder dimekle meşhûr olmaga sebeb kendünün bu beyti olmışdur.

Matla: Mecnûn ki belâ deştini geşt itdi ser-â-ser

Gam-hâneme geldi didi hâlün ne birâder

Evâ'il-i hâlinde Magnisada Şehzâde Sultân Korkud âsitânesine intisâb idüp şehzâde-i mezbûr Mısra gitdükde anı bile alup gidüp birâderi Sultân Selîm Hâna *Tazarru-nâme* gönderüp *bezm-i cihânda buna piyâle ile birâder-i hem-dem ü hem-sohbet yeter* dimişdür. Şehzâde-i merkûmun emri ber-taraf oldukda mezbûr bir müddet Burusa kurbında Geyikli Baba zâviyesinde kûşe-nişîn olup bu beyti dimişdür.

Hayâl-i çeşm-i âhûlarla her-bâr

Geyikli Babaya döndük be hey yâr

Bir zemân dahı Sivrihisârda medrese alup lâkin çok oturmayup sû'âl itdüklerinde *sivri yer imiş oturup huzûr idemedüm* diyü bu latîfe ile Akşehr medresesin elli akçe ile alup

ba’dehû Agras fetvâsına tâlib olup Kadrî Efendi *pâyen degüldür* didükde bu kıt’ayı dimişdür.

Deminde yagmasa bârân-ı Rahmet
Letâfet sebzezârı tâze olmaz

Efendi lutf it ölçüp dökmegi ko
Metâ-ı himmete endâze olmaz

Ba’dehû mansıbdan fârig olup kendüye ayda bin akçe vazîfe itdürüp Beşiktaşında câmi ü zâviye vü hammâm binâsına şürû idüp vüzerâ vü a’yânı vü erkân-ı dîvânı bu kıt’a ile deryûze itmişdür.

Çünki mîr-i mücerredân oldum
Bana bir yir gerek emîrâne

Ola dürr-i yetîmmânendi
Sadef-i dehr içinde bir dâne

Virmeye yol erâzile hergîz
Yasag ola ziyâde derbâne

Ba’dehû ba’zı a’dâdan rencîde-hatır olmagla murg-ı hâtırı hevâ-yı sahrâ-yı Hicâza pervâz idüp vazîfesin surreye tebdîl itdürüp bu kıt’ayı ve bu kasîdeyi diyâr-ı Rûma göndermiş idi.

Kıt’a: Sanmanuz kim diyâr-ı gurbetde
Kişi mesrûr olup safâ sürmez

Dûr olur gerçi kim ehibbâdan
Hele a’dâ yüzin dahı görmez

Kasîde: Sag esen misin ey nesîm-i şimâl
Nedür ahvâl-i rûzgâr iyi mi

Şöyle benzer ki Rûmdan geldün
Nice bi'llâh ol diyâr iyi mi

Bi'l-âhire ol diyâr-ı celîlü'l-i'tibârda ömri âhire irüp emânet-i rûhını Emîn-i ervâha teslîm eylemişdür. Gazeliyâtı beyne'l-ahâlî ragbet ü şüyû bulmamışdur. Lâkin târîhleri ve hicivleri hayli i'tibâr bulup meşhûr-ı âlem ve makbûl ü müsellemdür. Mustafa Paşa köprisine târîh dimişdür.

Kıt'a: Bildi merhûm Mustafa Paşa
Köpridür fi'l-hakîka bu dünyâ
Yapdı bir köpri harc idüp mâlın
İde tâ kim bu ma'nâyı inhâ
Dahı köpri tamâm olmadan
Ana itdi hücûm seyl-i fenâ
Göçdi merhûm didiler târîh
Köpriden geçdi Mustafa Paşa

GULÂMÎ: Bir kimesnenün kulıdur. Rûmilinde kâdî iken kazâ-yı baht itmişdür. Bu matla anundur.

Şi'r: Ey sabâ tutdun ise lutf ile gülzâr etegin
Dâmen-i gül mi sanarsın açasın yâr etegin

GAMÎ: Mevlânâ Alî ibn-i Yûsuf El-fenârîdür. Tahsîl-i ilme kemâl-ı hırs u mahabbetden diyâr-ı Aceme gidüp Herât ve Semerkand ve Buhârâda niçe müddet ikâmet idüp Sultân Bâyezîd Hân devrinde yine Rûma mürâca'at itdükde bir iki

medreseden sonra Burusa kâdîsı ba'dehû bir def'a on yıl kâzî'asker olup bir def'a dahı sekiz yıl olmışdur. Kendüden nakl olınur ki *Acemden gelürken hıfzumda olan gazeliyâtı muhâsebe itdüm. On binden ziyâde gazel buldum* diyü buyurmışlar. Fezâ'il-i bî-nihâyesinden fazla âb-ı hayât gibi nazma mâlikdür. Bu eş'âr-ı âbdâr anun reşha-i kilk-i sehhârıdur.

Eş'âr: Ben umardum ki cihân içre bana yâr olasın
Yârlık işi tamâm oldı begüm var olasın

Beni âzâde iken ışka giriftâr itdün
Göreyin sen de benüm gibi giriftâr olasın

Beddu'â itmezem ammâ ki Hudâdan dilerüm
Bir senün gibi cefâkâra hevâdâr olasın

Ey Gamî nâle vü zâr ile ölürsen yiridür
Sana kim didi ki her bir güzele yâr olasın

زیاد لعل شیرینت دهانم شکرین
ای
زوصف زلف مشکینت زبانم عنبرین
وی

که کفتی سربنه بر خاکپایم ای غمی
تا
انچنان شادم که هرکز پای ننهم بر زمین

GAMÎ-İ SÃNÎ: Şehr-i Konyadandur. Nâmı Mahmûddur. Şâm-ı şeref-encâmda ze'âmetle mutasarrıf-ı tevliyetdür. Bu tercî'-i meşhûr mesfûrundur. Bendi budur.

Meded Allahı seversen meded ey yâr didüm

Va'de-i vasla hilâf eyleme zinhâr didüm

GANÎ EFENDİ: Umde-i ulemâ-yı âfâk mir'ât-ı cemâl-i kemâl-i istihkak Abdu'l-ganî Efendidür ki Çivizâdeden mülâzım olup medâris-i şerîfeye müderris ve Şâm ve Kâhireye kâdî oldukdan sonra iki def'a İstanbul kâdîsı olup müşerref-i mesned-i sadâret olmışdur. Bu Türkî vü Fârisî eş'âr ol fezâ'il-i nâmdârındur.

Eş'âr-ı û: Bir meh-likâya düşdi dil-i zâr u müstemend
Salmış gazal-ı mihre mu'anber saçı kemend

Bir gamze ile itdi gönül murgını şikâr
Şâhin bakışlı bir gözi mestâne şeh-levend

Hâk-i siyâha yüz süre geldüm giyâhvâr
Lutf eyle çekme dâmenün ey server-i bülend

Tâli'ümdür bana gün göstermeyen devr içre mâh
Âsmânî bir belâdur âşıka dûd-ı siyâh

Dünyâya virmez isem n'ola şarâb-ı nâbı
Kim reşk-i âsmândur her nîl-gûn habâbı

نرفت از سر هوای جام جم بیرون
حباباسا
از بزم می هرکز نخواهم زد قدم بیرون
ازان

تعالی الله چه قد نازنین و دلپسند است این
مکر سرو روانست آمد از باغ ارم بیرون

GINÂYÎ: İstanbuldandur. Nâmı Alîdür. Ze'âmetle kâtib-i Dîvânî olup Vezîr-i Sânî Piyâle Paşaya intisâbla kâmrânı iderken azm-i serây-ı câvidânî kılmışdur. Te'sîr-i mahlas ile hayli gınâya vâsıl ve tuhaf u hedâyâya nâ'il olmışdı. Bu matla'eyn-i latîfeyn anundur.

Matla: Ey lâle-ruh güle nice teşbîb idem seni
Sen pâdişâh-ı âlem o dervîş-i Gülşenî

Ol nihâle el irişmez yüri ikdâm itme
Yâd idüp mîve-i vaslın tam'-ı hâm itme

Üsküf redîf gazeller dinilmişdi. Bu makta'ı gâyet hûb dimişdi.

Kemer eylerse Gınâyî kolın ince belüne
İşte va'llâhi fakîrâne bir altun üsküf

FÂNÎ: Filibedendür. Nâmı Îsâ Hâcedür. Latîfînün hâcesi olmagın medhinde mübâlaga eylemiş hele bu beytleri kem degüldür.

Şi'r: Devr-i la'lünde senün mey-h*â*re bir ben bir habâb
Baş açık yalın ayak âvâre bir ben bir habâb

Saf dil sâfî derûnuz eylerüz âyînevâr
Pâk-çeşmiyle nazar dîdâra bir ben bir habâb

FÂNÎ-İ SÂNÎ: Nâmı Abdü'l-kerîmdür. Filibe kâdîsı iken fevt olan Mehemmed Çelebinün oglıdur. Diyâr-ı Araba kâdî olup henüz kazâ-yı vatar itmeden kazâ-yı mahtûma rızâ virmişdür. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Şi'r: Meyl itdi ruhından dil gîsû-yı perîşâna
Rûmilini terk idüp düşdi Arabistâna

Nûr-ı hüsnin kim tırâşında o mehveş gösterür
San karanu gicede Mûsâya âteş gösterür

FAHRÎ: Burusa kâdîsı iken vefât iden Ecezâdenün oglıdur. Sultân Selîm-i kadîm Trabzonda iken mezbûrun babası Mehemmed Çelebi anda kâdî olup mezbûr Fahrî anda dünyâya gelüp Sultân Süleymân Hân dahı ol zemânda vücûda gelüp rızâ'en karındaş olmışlardur. Ol cihetden Sultân Süleymân Hân mezbûra bî-nefsihi mukayyed olurlarmış. Sahn müderrisi iken sahn-ı kazâ-yı kudse âzim olmışdur. Bu ebyât anundur.

Ebyât: Çün siyeh-pûş ola ol dil-ber-i şirîn harekât
Kaplamışdur sanurum âb-ı hayâtı Zulemât

Cemâlün mushafın etfâl-i eşk-i çeşmüm ey dil-ber
Okurlar mekteb-i ışkunda da'im su gibi ezber

Her dem ol sîm-tenün turra-i anber-şikeni
Kıldı dem-beste vü sevdâzede misk-i Hoteni

FİRÂKÎ: Kasaba-ı Kütahyadandur. Tarîk-i va'z ve tezkire-i sâlik âbid ü nâsikdür. Şehzâde Sultân Bâyezîd Kütahyada iken meclis-i va'zına niçe kerre hâzır olmışdı. Savt-ı âlî ile ayag üzre kalkup şehzâdeye nazm üzre du'â idüp

Kamu şehzâdelerden fâ'ik eyle
Atası devletine lâyık eyle

diyüp bî-hadd cevâ'ize câ'iz olmışdur. Bu metâli-i garrâ ol meclis-ârânundur.

Gülşeninde âlemün irmez bu sırra hîç kes
Zâglar âzâde vü bülbül giriftâr-ı kafes

Hâl-i müşgîn ile ol kâkül-i pür-çîn arası
Kârbân-ı dil-i uşşâka harâmî deresi

Işk pul pul dâgla zeyn itdi uryân cismümi
Oldum İbrâhîm-i Edhemden Firâkî hırka-pûş

FİRDEVSÎ: Mahrûsa-ı Burusadandur. Sultân Bâyezîd Hâna *Şeh-nâme* diyü üç yüz seksen cild bir kitâb diyüp pâdişâh-ı âlî-cenâb seksen cildini intihâb itdürdükde hayli ıztırâb çeküp Firdevsî-i Tûsî tarîkasına sâlik olup pâdişâh-ı dîn-penâh hakkında nâ-şâyeste nazm idüp ol sebeb ile diyâr-ı Aceme firâr itmiş idi. Îrâd olınacak kadar şi'ri yokdur.

FİRDEVSÎ-İ SÂNÎ: Kasaba-ı Moradandur. Rûmili kâdîlarındandur. Bu matla anundur.

Şi'r: Başı n'ideyin virmez isem yoluna anı
Boynumda niçe bir götürem bâr-ı girânı

FERRUHÎ: Saruhanda kasaba-ı Akhisârdandur. Kudemâ-yı şu'arâdandur. Kendi kasabasında tevliyet ü kitâbet ile kana'ât ve arzû-yı menâsıbdan ferâgat itmişdi. Eş'ârı müstahkem ü üstüvârdur. Bu ebyât anun güftârıdur.

Nazm: Pâdişâhum hâtem-i la'l-i dürr-efşânun mı var
Âleme hükm eyledün mühr-i Süleymânun mı var

Uydurup kanda gidersin bir bölük âşıkları
Kesmege Eyyûb-i Ensârîde kurbânun mı var

Bir vefâsuz gönlüm aldı gitdi yâr olmaz bana
Pâyına düşdüm sabâ gibi karâr olmaz bana

Kâfir olsun mey içüp âlemde dil-ber sevmeyen
Hey müselmânlar bu yolda ihtiyâr olmaz bana

Nesr: Mezbûrı bu beyt içün ikfâr itmişlerdür. *Ben kâfir olsun mey içüp didüm* diyü cevab virmişdür.

FÜRÛGÎ: Nâmı Hibetu'llâhdur. Sâdâtü'l-kesîrü'l-berekâtdandur. Atau'llâh Efendiden mülâzım olup tarîk-i kazâya sülûk itmişdür. Kemâlât-ı külliyye vü cüz'iyyeye şâmil bir zât-ı kâmildür. Ale'l-husûs fenn-i mu'ammâyı tahsîl ü tekmîl itmekle be-nâm olmışdur. Bu ebyât anundur.

Şi'r-i û: Nihâl-i kadd-i dil-cûyun senün şâh-ı gül-i terden
Dehânun taze gonce ruhlarun gül-berg-i ahmerdür

Gubârî hattı zâhir olalı rûyında cânânun
Dilâ âyîne-i ehl-i safâ hayli mükedderdür

Aceb mi mûrlar cem ola la'li üzre dildârun
Leb-i şîrîn-i cân-bahşı Fürûgî şehd ü şekkerdür

FÜSÛNÎ: Vilâyet-i Saruhandandur. Eş'âr-ı sihr-i füsûnî ma'nâdâr ve pesendîde-i ulü'l-absârdur. Bu ebyât anundur.

Eş'ar-ı û: Dilâ bulanma akup her yâneye âb gibi
Yüzine urma sakın kimsenün şarâb gibi

Kalem gibi ne ki dirler ise levh-i hâtıra yaz
Kimesneye dime kalbündekin kitâb gibi

Bu dil sanevberi câm-ı şarâb ile açılur
Misâl-i gonce-i gül âftâb ile açılur

Bu kanlu gözlerüm izün tozıyla rûşen olur
Zücâc-ı sâgar-ı bâde türâb ile açılur

FAZLÎ EFENDİ: Câmi'ü'l-fezâ'il Ebû'l-fazl Efendidür. Vâlid-i mâcidi Mollâ İdrîsün Sultân Selîm Hân-ı kadîm hidmetlerine irtibât-ı tâmmı ve alâka-ı mâ-lâ-kelâmı olup Diyârbekr kâzî'askerligin virüp iki bin sikke ve bir şemşîr-i murassa gönderüp *oglınuz Ebû'l-fazl hakkında fârigü'l-bâl olasuz ki biz anun terbiyetiyle mukayyedüz* diyü buyurmışlar. Mezbûr evâ'il-i hâlinde ilme iştigâl idüp kâzî'asker Mü'eyyedzâdeden mülâzım olup bir müddet kâdî oldukdan sonra Anatolı ba'dehû Rûmili defterdârı olup ba'de'l-azl Top-hânede mütemekkin olup bir câmi-i dil-küşâ vü rûh-efzâ binâ idüp ömr-i girân-mâyesin ibâdete ve erbâb-ı ma'ârifle musâhabete masrûf kılmışdı. Dîvân-ı Hâfızı gazel-be-gazel tetebbu idüp nazire diyüp Sultân Süleymân Hâna virmişdi. Lutf u ihsân-âmîz iderken bâ'is gayz u udvân olmışdur. Fi'l-vâkî kelimât-ı Hâce Hâfıza nazîre dimek ma'kûl u münâsib degüldür. Ve ana cevâb tarîk-i savâbdan ba'îd oldugı zâhirdür. Meclisinde ihyâ-yı mâ-takallüb ahvâl-i dünyâdan şikâyet-âmîz kelimât itdükde yârândan ba'zı i'tirâz idicek *bizden evvel gelenler dünyâyı bize müntazamü'l-hâl teslîm itmişler iken biz sonra gelenlere böyle muhtellü'l-ahvâl teslîm itmek insâf mıdur diyü cevâb virürler* idi. Bu Türkî vü Fârisî eş'âr anundur.

Şi'r-i û: Âsmânî libâs ile ol mâh
Gün gibi oldı âleme meşhûr

Çâk idüp ceyb-i vaslı dest-i seher
Beni ol mehden eyledi mehcûr

از خال نقطها بخط عنبرين منه
داغ عشق بر جكر مشك چين منه
صد

برك كل زنركس تراب ميزنى
بر
وز لب كلاب بر شكر ناب ميزنى

FAZLÎ-İ SÂNÎ: İstanbuldandur. Kara Fazlî dimekle ma’rûfdur. Nazm-ı eş’âra sarf-ı enzâr idüp evkâtı musâhabet-i Mollâ Zâtîye mahsûr ve şi’riyle müşâ’areye maksûrdur. Zâtînün tilmîz-i hâssı geçinüp anunla müfâhâre iderdi. Şehzâde Sultân Mehemmedün sûr-ı hıtânında Mollâ Zâtî ser-defter-i şu’arâ olmagla cümleden mukaddem kasîdesin okudukda *bir kâmil şâkirdüm vardur. İcâzet buyurulursa kasîdesin gelsün okısun dir*. Kendünün akabince anun kasîdesin okımışdur. Şehzâdelerden evvelâ Sultân Mehemmede sâniyen Sultân Mustafaya sâlisen Sultân Selîm Hâna kâtib-i dîvân olmışdur. Mü’ellefât-ı adîde musanna kasîdeleri vardur. *Hümâ-yı Hümâyûn* nâm kitâbı ve *Tuhfe* bahrında bir *nazm-ı müstetâbı* vardur. Cümlesinden mu’teber ü eşher *Gül ü Bülbül*idür. Vasf-ı Bülbülde bu ebyât ol kitâbdandur.

Mesnevî: Didi n’eyler bu arada bu gedâ
Ki figân ile virdi câna gıdâ

Niçe güstâhdur ki bî-pervâ
Haremümde kalur giceyle sadâ

Niçe yanaşır bu niçe yanşakdur
Öte tur disenüz ana hakdur

Dili turmaz aceb ne kuşdur bu
Bilmezüm kim nice ötüşdür bu

Niçe baş agrıdur o murgak-ı mest
Ötme din ana incinürse kûşest

Bu ebyât ol şâ’ir-i sütûde-sıfâtundur.

Leylinün Mecnûnı Şîrînün dilâ Ferhâdı var
Kâr-ı ışkı bana sor her san'atun üstâdı var

Sana göz âşık u dil âşık u cânla ten âşık
Tenümde her kalem cânâ olubdur cümleten âşık

Sen bu kemâl-i hüsn ile mihr-i felek misin nesin
Nev-i beşerde görmedük yoksa melek misin nesin

Lezzetini kelâmunun ehl-i mezâk olan bilür
Yoksa be Fazlî sözde sen kân-ı nemek misin nesin

FUZÛLÎ: Dârü's-selâm Bagdâddandur. Nevâyî ile Türkî mâ-beyninde bir üslûb-ı bedî ihtiyâr itmişdür. Tarzında ferîd semtinde vahîd bir şâ'ir-i belâgat-şi'âr ve nâzım-ı fesâhat-disârdur. Şi'ri rasîn ve nazmı rengîndür. Zebân-ı Türkîde *hamsesi* vardur. Cümleden *Leylâ vü Mecnûnı* ziyâde iştihâr bulmışdur. Hüseyn Vâ'izün *Ravzatü'ş-şühedâ*sı tarzında *Hadîkatü's-sü'edâsı* vardur. Hayli nefîs kitâb olmışdur. Sefer-i Irakeynde Sultân Süleymân Hâna gül redîf bir latîf kasîde virmişdür.

Matla-ı Kasîde-i Gül:

Çıkdı yaşıl perdeden arz eyledi dîdâr gül
Sildi mir'ât-ı zamîr-i pâkdan jengâr gül

Ve bir niçe rengîn ü muhayyel gazel dahı virmişdür.

Cânum virüp senün gibi cânâna yetmişem
Rahm eyle kim yetince sana cânâ yetmişem

Mûr-ı muhakkarum ki serâsîme cok gezüp

Nâ-gâh bârgâh-ı Süleymâna yetmişem

Hudûd-ı seb'înde âzim-i firdevs-i berîn olmışdur. Müretteb ü mükemmel dîvânı vardur. Bu ebyât anundur.

Şi'r: Âh eyledügüm serv-i hırâmânun içündür
Kan agladugum gonce-i handânun içündür

Yakdum tenümi vasl güni şem teg ammâ
Bil kim bu tedarük şeb-i hicrânun içündür

Velehû: Perîşân ehl-i âlem âh u efgân itdügümdendür
Perîşân oldugum halkı perîşân itdügümdendür

Degül bî-hûde ger yagsa felekden başuma taşlar
Binâsın tîşe-i âhumla vîrân itdügümdendür

(Diger:) Dost bî-pervâ felek bî-rahm devrân bî-sükûn
Derd çok hem-derd yok düşmen kavî tâli zebûn

(Diger:) Mukavves kaşlarun kim vesmelerle reng tutmışdur
Kılıçlardur ki kanlar dökmek ile jeng tutmışdur

(Diger:) Subh salup mihr-i ruhundan nikâb
Çık ki temâşâya çıka âftâb

Mest çıkup salma nazar her yana
Görme revâ kim ola âlem harâb

Yâr sû'âl itse ki hâlün nedür

Haste Fuzûlî ne virürsün cevâb

FİGÂNÎ-İ KADÎM: Küttâb zümresinden Sultân Bâyezîd Hân evlâdından Sultân Abdu'llâhun Dîvân kâtibi olup medh ü senâsında gûyâ bülbül-i gûyâsı olmışdı. *Şeh-nâme* bahrında *İskender-nâme* nazm itmişdür. Garâ'ib-i ittifâkâtdandur ki bu Figânînün dahı nihâl-i vücûdı bâg-ı âlemde esip rûzgârla pâydâr olmayup ashâb-ı garaz mekriyle Mansûrvâr ber-dâr olmışdur. Eş'ârı نسجت عليه عناكب النسيان olmışdur. Bu beyt anundur.

Matla: Yaşum merdümlerin çeşmüm tutardı bunca izzetle
Yolunda sâ'il olmışdur yürür şimdi mezelletle

FİGÂNÎ-İ SÂNÎ: Trabzonîdür. Nâmı Ramazândur. Evkâtın fezâ'il ü irfâna hasr itmekle kıdve-i şu'arâ-yı asr olmışdur. Enfâs-ı nefîsesi âh-ı derdnâk-ı âşık gibi sûznâk ve kelimât-ı belâgat-simâtı ter-âb-ı revânâsâ sâfî vü pâkdur. Kasâ'idi musanna muhayyel muhassal her ciheti mükemmel üstâd-ı bî-bedeldür. Şehzâde Sultân Mustafa sûr-ı hümâyûnında şu'arâ kasîdelerin arz idecek gün südde-i seniyye-i Hakâniyyede şu'arâ cem olduklarında yârân-ı safâ işte bizüm kasîdemüz diyüp okıyıcak şu'arânun ekseri kendi kasîdesinden bî-zâr olup hafiyyeten firâr iderler. Matla-ı kasîde budur.

Matla-ı Sûriyye-i Figânî:

Subh-dem alup Utârid destine zerrîn kalem
Safha-i sîm-âb kevn-i târuma çekdi rakam

İbrâhîm Paşaya didügi kasîde-i garrânun matla'ı budur.

Matla-ı Kasîde-i Diger:

Bir dûn ki cünd-i şâm ile ceng itdi âsmân
Oldı burûc-ı kal'a-ı gerdûnda çok kırân

Sultân Süleymân Hâna sundugı kasîdenün matla'ı budur.

Velehû: Azm-i şikâr idince şeh-i Kahramân-ı ceng

Kasîdeleri cemî’an ser-tâ-pâ garrâ nazîre dinilmekden mu’arrâdur. Gazelleri hod mertebe vasfından kalem âciz zebûn kâsırdur. El-hakk letâfet-i nazm ancak bu kadar olur. Bunun mâ-fevki tabaka-i i’câzdur. Bu birkaç eş’âr-ı âbdâr ol füsûnkârundur.

Virdüm dehân-ı dil-bere dil gâ’ibâne ben
Mikdâr-ı zerre görmedin andan nişâne ben

Velehû: La’lün hadîs̲ine açamaz zerrece dehân
Esrâr-ı gaybe vâkıf olan tab’-ı hurdedân

Aglamazsa bana bir dem acıyup dîdelerüm
Göreyin tursun iki gözüme hûn-ı cigerüm

Dökmege kanını halkun ki müjen âl eyler
Bize geldükce tokınmaz geçer ihmâl eyler

Gazelleriyle ve kasîdeleriyle erbâb-ı irfânun mecmû’aları mel’ân olmagla îrâdına ihtiyâc olmayup istignâ olındı.

FAKÎRÎ: Üsküb kurbında kasaba-i Tatovadandur. Fırka-i fukarâ vü zümre-i zurefâdandur. Küşâde dil mey ü mahbûba mâ’il taleb ü mansıb u câhdan müstagnî nakd-ı ışk u mahabbetle gönli ve gözi ganî idi. Kavâ’if-i muhtelifeyi ta’rîf idüp bahr-ı hezecde bir kitâbı vardur. Bu ebyât andandur.

Ta’rîf-i Şi’r: Nedür şâ’irlerün bildün mi hâlin
Ögüp bir dil-berün zülfi vü hâlin

Kimin dâm eyleyüp kimini dâne

Tolaşup gâh zülfe geh miyâne

İderler yok yire dirler makâlât
Netîce çıkmaz illâ ki hayâlât

Beyt: Namâza nice el degsün gerekse bir sen ol sûfî
Bir elde sâ'id-i sâkî bir elde sâgar-ı bâde

FİKRÎ: Nâmı Dervîşdür. Mâşîzâde dimekle meşhûrdur. Rûmili kâdîlarınun zî-şânlarından ve sahib-i ünvânlarındandur. Şi'ri rakîk fikri dakîk her vech ile medh ü senâya hakîkdür. Ekser-i ömri Mesîhâsâ tecerrüd üzre geçüp ta'îfe-i zenâna nefrîn zenân iken âhir-i ömrinde mekkâre-i dünyâ gibi niçe erden kalmış bir acûzeye mübtelâ olup anunla ömri âhir olmışdur. *Ebkâr-ı Efkâr* adlu bir kitâbı ve *Behrâm u Zühresi* ve hûb şehr-engîzleri ve kasîdeleri vardur. Bi'l-cümle îcâd-ı ma'nâya kâdir şâ'ir-i mâhirdür. Bu eş'âr anundur.

Ey gönül itme telezzüz ni'met-i dünyâ ile
N'eyledi Ferhâda şol bir pîrezen helvâ ile

Sevdi dil bir sanem-i sîm-teni
Hey meded kâfire kul itdi beni

Kef-i pây-ı seg-i yâre şu denlü gözlerüm sürdüm
Kabarmış göz göz olmış ol kef-i pâ sonradan gördüm

Dîde ha kirpük elif üstine medd ebrûdur
Âh ezelden ser-i sevdâzedeme yazudur

FİKRÎ-İ DİGER: Burusadandur. Erbâb-ı hirfetden iken tâlib-i ma'rifet olup fârig ü âzâde etrâf-ı âlemi seyr ü temâşâda iken mülk-i ademe revân olmışdur. Fürsle ve mu'ammâ ile âşinâ dîde-i cânı kuhl-ı irfânla rûşenâ idi. Bu şi'r anun netîce-i fikrîdür.

Matla: Yâredür sanman görinen ârız-ı dil-dârda
Bir elifdür gûyıyâ zâhir olur ruhsârda

Ya kamer şakk eyledi engüşt-i fahr-ı kâ'inât
Dikdiler bitdi yâhûd bir servdür gülzârda

FEVRÎ EFENDİ: Nâmı Ahmeddür. Nakkâş Alî Begün kulı olup terbiyetinde bezl-i mechûd ve sarf-ı mevcûd itmekle zâtında mevdû olan kabiliyyet-i fezâ'il ü irfân mansıbe-i akl u müstefâde varup ulûm-ı âliyyeyi tahsîl ve fünûn-ı mühimmeyi tekmîl itmişdi. Tarîk-i tedrîsden inhirâf itmeyüp âhir Şâm-ı şeref-encâmda müftî vü şeyhü'l-islâm olmışdı. Hem anda iken âzim-i kazâ-yı kuds olmışdur. Sene tokuz yüz yetmiş tokuzda hakkâ ki şu'arâ-yı Rûmun nakkâdlarından ve bu merzbûmun kâmil-i üstâdlarındandur. Hüccetü'l-islâm eyleyüp tarîk-i hacca ve hacc-ı Beytu'llâhü'l-harâma ve ziyâret-i ravza-ı seyyidü'l-enâma müte'allık u münâsib Mollâ Câmî itdügi gibi kasîdeleri vardur. Bu birkaç ebyât-ı pür-nükât ol zât-ı sütûde-sıfâtundur.

Ebyât-ı û: Üstüh*â*n-ı ser tola hâk içre mâr u mûrdan
Gitmeye fikr-i hat u zülfün dil-i mehcûrdan

Pençe-i şîr-i belâdan cismümi ayurmasun
Tîg-i hasret etle tırnak arasına girmesün

Dâglar yakdı sîneme dil-ber
Her birisi birer filori deger

Geçüp mülk-i vücûdı âlem-i ışka kadem basdum
Bugünden sonra ölmezsem adem iklimidür kasdum

Tutuşdum küştgîr-i gamla Fevrî meclis-i meyde
Erenler himmetinde bir ayag ile yıkup basdum

Cism-i nizârum ile görüp sâyem ehl-i dil

Didi ten za'îf ü nahîfe hayâl-i zıll

Mûy-ı miyânını ten-i zârumla mû-şikâf
Vezn itdi geldiler ikisi râst kıl-be-kıl

FEHMÎ ÇELEBİ: Zikr olınan Kınalızâde Alî Çelebinün ferzend-i sa'âdetmend-i kihteridür. Fezâ'il ile ârâste-i irfânla pîrâste zât نبیهنده معنا ی الولد سزابه nümâyân u ayândur. Ulûm-ı külliyyeden ve fünûn-ı cüz'iyyeden tahsîl ü tekmîl itdügi nesne kalmamışdı. Tarîk-i tedrîsde sâbit ü üstüvâr iken unfuvân-ı cevânîde nihâl-i vücûdı esip rûzgârdan bî-berg ü bâr olup ravza-i dârü'l-karârda karâr-ı ihtiyâr itmişdür. Bu eş'âr anundur.

Gice dil-dâr bîdâr olmadı bir şem yanınca
Kef-i pâyına yüz sürdüm murâd üzre uyanınca

Vefâlar itdi dil-ber halka-i zikre girüp yâda
Beni öldürdi ol İsâ nefes dün gice ihyâda

Kıldum nis̱âr cânı miyânun hevâsına
Virdüm meta'-ı sabrı yine yok bahâsına

Yâr ıyd irdi diyü eyledi nûş-ı bâde
Sâgar-ı mey el öpüp geldi mübârek bâde

Zahm-ı şemşîr-i müjen râzumı ifşâ itdi
Beni bir onmayacak âleme rüsvâ itdi

FEYZÎ ÇELEBİ: Sıfât-ı sütûdesi mezkûr olan Kınalızâde Alî Çelebinün ferzend-i devletmendi sâhibü't-tezkire Hasan Çelebinün birâder-i kihteri Hüseyn Çelebidür. Birâderleri tarîk-i tedrîs ihtiyâr itdüklerinde mezbûr tarîk-i kazâya ubûr itmişdür.

Hakkâ ki ol ırk-ı pâkdan nâbit ü nâşı olan nihâllerün her birisi bir devha-ı sâye-güster ve şecere-i bârver olmışdur.

Şi'r-i Arabî: تنشأ لينه هو عرقها

كذلك

و حسن نبات الارذ من كرم البذر

Bu eş'âr anundur.

Şi'r: Pâyun altında sanma kebkebdür
Yüz sürer ayaguna ki kevkebdür

Didi agyâr ile gören o mehi
Menzil-i mâh şimdi akrebdür

Velehû: Esrâr-ı lebün cânda nice dil ide pinhân
Şemşîr-i nifâk ile adû çalmada hayrân

FEYZÎ-İ DİGER: Tursunzâde Bekâyî Efendinün birâder-i kihteridür. Envâ-ı ma'ârif ü avârifi câmi ve maşrık-ı zamîrinden ehille-i ulûm-ı lâmi'dür. İlm-i hendese vü hey'et-i nücûm ve sâ'ir-i ulûm-ı rüsûmda akrânından fâ'ik ve ikfâsından sâbık vasfında ne mertebe ıtrâ olınsa lâyıkdur. Mutasaddî kat-ı merâtib ü menâsıb olup medâris-i ulûma muvâzıbdür. Bu eş'âr anundur.

Eş'âr-ı û: Şöyle geçdi sîneden tîrün âyâ kaşı kemân
Yir delindi yire geçdi bulmadum andan nişân

Niçe bir elde mey-i surh ile sâgar tutalum
Ak gül gibi arak nûş idelüm ter tutalum

Bagrumı deldi tîr-i hûn-efşân

Zâlimün öte ucıdur peykân

Gül gibi elde o gonce mey-i hamra tutsa
Iyş u nûş eylese uşşâk ile ra'nâ tutsa

KÂDİRÎ EFENDİ: Nâmı Abdu'l-kâdirdür. Kasaba-ı Ispartadandur. Silsile-i nesebi Şeyhü'l-kutbü'd-dîn-i Irâkî Hazretlerine vâsıldur. Emîr Ahmed kasaba-ı mezbûreyi mezkûr şeyhe temlîk itmekle evlâd-ı kirâmı Ispartazâde dimekle meşhûr u be-nâm olmışlardur. Mezbûr ba'de'l-medrese semt-i kazâya azîmet ve kâzî'asker Tâczâdeye mülâzemet itdükde Işk ile Hüsne müte'allik bir hüccet tahrîr idüp husûl-ı matlâbına sebeb olmışdur. Ol hüccet budur: صاحب المجه والبلا عشق بن الهوى عن ذى الابهته والبها اشترى خلق بن الصفا الحديقه المشتهره بباغ الجمال ilâ-âhire meşhûr olmagın iktifâ olındı. Mezbûrun nazmı-ı eş'âra dahı iktidârı kemâlde idi. Bu gazel-i meşhûr zâde-i tab-ı pür-şu'ûrîdür.

Leylâ gibi çemende konup gül otag ile
Mecnûn yüregi gibi yanar lâle dâg ile

Hengâmegîr olmasa surâhi aceb degül
Kim niçe pehlevânı basar bir ayag ile

Dil tıflı gözlerümle düşüp bahr-ı eşküme
Ögrendi suda yüzmegi iki kabag ile

Pervâneler nemed giyüp envâr-ı hüsnüni
Dervîşler durur tolanurlar çerâg ile

Kûyunda Kâdirîyi rakîb ile dir gören
Bülbül çemende hem-nefes olur mı zâg ile

Nesr: Burusalı Lâmi'î Çelebi ile bir meclisde cem olup Lâmi'î Çelebi *Fârisîde olan teşbîhât u sanâyi Arab şi'rinde yokdur* diyü bahs olınup mezbûr Kâdirî vardur diyüp Lâmi'î bir Fârisî beyt okıdukça Kâdirî ol ma'nâya belki dahı musanna bir Arabî beyt okıyup Lâmi'î mebhût ehl-i meclis mütehayyir olup âferin itmişler.

KABÛLÎ: Sirozîdür. Sâlik-i tarîk-i ilmdür. Şi'ri mertebe-i kabûle vusûl bulmışdur. Bu eş'âr anundur.

Var mı bir âşık derûnında gamunla dâgı yok
Dostum erbâb-ı ışkun içlerinde sagı yok

Sanma kim ayıra peykânunı dilden tîgün
Kimse hâ'il olımaz iki gönül bir olıcak

KABÛLÎ: Kütahyadandur. Nâmı Ahmeddür. Nâzırzâdeden mülâzım ve tarîk-i kazâya âzim olmışdur. Nazmı makbûl-ı ehl-i irfân kendü kâbil-i şândur. Bu ebyât anundur.

Şi'r-i û: Yokdur günâh o gamzesi hûnîde bendedür
Şâhum suç öldürende degül ölendedür

Gül açıl didükçe gülmenün de vakti var dirsin
Açıl ey gonce-i bâg-ı letâfet gül zemânıdur

Gönül bir gayrısın sev çünki ol terk-i cefâ itmez
Sana şimdi güzel birkaç gerek biri vefâ itmez

KADRÎ EFENDİ: Nâmı Abdu'l-kâdirdür. Zât-ı sa'îdi Hamîdîdür. Zeyrekkzâdenün mu'îdi olup Sahn medresesinden Burusa kâdîsı ba'dehû on yıl Anatolı kâzî'askeri ba'dehû Şeyhü'l-islâm müftiyü'l-enâm olmışdur. Ba'dehû mansıb-ı fetvâdan istifâ idüp Burusada mescid ü medrese binâ idüp âhir-i ömrine dek anda inzivâ üzre

olmışdur. Türkî *Leylâ vü Mecnûnı* vardur. Kâzî'askerlikden ma'zûl oldukda bu murabba'ı ve gazeli dimişdür.

Şi'r: Hikmet ile cümle âlem halkı ger Lokmân ola
Yel dem-i Îsâ ola su çeşme-i hayvân ola
Derdler dermân ola tenler ser-â-ser cân ola
Ne bite yârem benüm ne derdüme dermân ola

(Diger:) Ne dûd-ı âteş-i hasret ne reşk-i odla dâgum var
Ferâgat mülkine şâhum ne tûgum ne otagum var

Ta'alluk bîhini kat eyleyüp kesdüm emel şâhın
Bu âlem geştzârında ne büstânum ne bâgum var

Ne gam gitdiyse Kadrî mansıb-ı ikbâl ü izz ü câh
Bi-hamdi'llâh kifâf-ı sıhhat u emn ü ferâgum var

KADRÎ-İ DİGER: Bunun dahı nâmı Abdu'l-kâdirdür ve Hamîdîdür. Tâlib-i irfân bir cevân-ı pâk-iz'ândur. Bu beytler anundur.

Şi'r: Aks-i engüştüni câm içre gören itdi hayâl
Meh-i nevdür ki şafak içre ayân olmışdur

Elif çek sînene derd-i derûnun yâre arz eyle
Dilâ ahvâlüni mektûb ile hunkâra arz eyle

KUDSÎ: Kudsî mekân-ı firdevs-âşiyân gark-ı deryâ-yı rahmet gavvâs-ı ummân-ı magfiret merhûm Arabzâdedür. Nâmı Mehemmeddür. Merhûm Vâ'iz Mollâ Arabun ferzendidür. Müdârese tarîkiyle medârise mutasarrıf olup Sahna geldükde ayne'l-kemâl irişüp bir zillet-i illet ile dîvân-ı âlîde ta'zîr ü azl olınup bir müddet Burusada ikâmet itdükden sonra yine Semâniyeye ba'dehû Süleymâniyeye müderris olup

ba'dehû mısr-ı Kâhireye kâdî olup keştîye süvâr olup deryâ-yı ummândan limân-ı İskenderiyeye revân oldukda tünd-bâd-ı şitâ sefîneyi bir elma gibi geh zîr ü geh bâlâ oynadup âhir bir mevc-i azîm zevrakı dü-nîm idüp ol bahr-ı bî-kenârda garîk-i lücce-i bevâr olup Yûnusvâr batın-ı hutda karâr itmişdür. Bu kıt'a anundur.

Kıt'a: Henüz dahı ana rahminde iken
Ne kanlar yutdururdı bana devrân
Togaldan dâ'im aglatmakdur işi
Dahı güldürmedi bir lahza bir ân

KANDÎ: Burusalıdur. Kand-fürûş olmagla bu mahlası ihtiyâr itmişdür. Güftârı şîrîn eş'ârı sükkerîndür. Târîh-gûylıkda ferîd-i dehr ve vahîd-i asr olmışdur. Koca Nişâncıya didügi mısrâ'-ı târîh beyt-i mühri olmışdur.Budur .

Târîh: *Mustafa ibn-i Celâl-i Tevkî'i*

Merhûm Sa'dî Efendinün fevtine,

Târîh: *Bekâya göçdi Sa'dü'd-dîn-i Sânî*

dimişdür. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Kanda kandum dil-berâ cüllâb-ı la'lün kandına
Kim bana Kandî diyü bühtân idersin her zemân

Bölük bölük yürüyen şîvekârı gördün mi
Taraf taraf çekilen âh u zârı gördün mi

Çeküp çeküp götürür bend-i hûra uşşâkı
Girih girih tolaşan zülf-i yârı gördün mi

(Diger:) Çün tolaşdun zülfine yârün perîşân ol yüri
Kara bahtun var imiş ney gibi nâlân ol yüri

Pâdişâh-ı âlem olursan rakîbâ gam degül
Dâmen-i dil-dârı ko var Mısra sultân ol yüri

KIYÂSÎ: Kastamonîdür. Hazret-i Ebî Eyyûbda niçe müddet niyâbet idüp bu beyti dimişdür.

Kıyâs sanma kâdî nâ'ibidür
O kâdî bil ki kâdî nâ'bîdür

Münkalibü'l-ahvâl olup bir zemân tahsîl-i ilme râgıb bir zemân sipâhî olmaga tâlib olup bi'l-âhire Saçlı Emîr mevtâsından mülâzım olmagla tarîk-i kazâya âzim olmışdur. Bu ebyât anundur.

Eş'âr-ı û: Kodum ben bir hisâr-ı ışka bünyâd
Komaz bir taşını bin olsa Ferhâd

Kıyâsî leyletü'l-kadr içre gördüm
Bana Mecnûn didi ışk olsun üstâd

Pâyun gubârıyum senün ey şâh-ı kâmkâr
Anma beni ki hatıruna gelmiye gubâr

KÂTİBÎ: Mahrûsa-i Burusadandur. Kudemâ-yı şu'arâdandur. San'at-ı kitâbetde üstâd-ı mâhir her gûne hatta kâdirdür. Zemânında şi'rle iştihâr bulup lâkin bu zemânda eş'ârından âsâr kalmayup ancak bu matla bezmârâ vü safâ-efzâ olmışdur.

Matla: Yine ey câm-ı musaffâ seni gördük silme
Meclisün revnakısın dünyede art eksilme

KÂTİBÎ-İ SÂNÎ: Galatadandur. Seydî Alî dimekle meşhûr mahâsin-i ahlâkla mezkûrdur. Azablar kâtibi olmagla Kâtibî mahlas idinmişdür. Bâb-ı vücûd-ı ihsânı erbâb-ı kemâl ü irfâna ale’d-devâm küşâde ve sürfe-i h*â*n-ı bî-imtinânı ashâb-ı hâcâta meftûh u âmâde olup Mevlânâ Yetîm dimişdür.

Bu nüh-kıbâba saldı cûd u keremle âvâz
Seydî Alî-i Rûmî hâcı kıvâm-ı Şîrâz

Sultân Süleymân Hân nevbet-i sâniyede memâlik-i İranı virân itmege azîmet itdükde mezbûr deryâ-yı Hinde kapudan olup keştî-i himmeti ummâna saldukda

Mısrâ: تجری الریاح کما تشتهی السفن

fehvâsıyla rîh-i âsıf u bâd muhâlif-i hilâf-ı murâdı üzre cârî olup keştîlerini hilâf-ı semte salup h*â*h u nâ-h*â*h deryâdan sahrâya düşüp niçe kühistân aşup vilâyet-i Hindûsına ve Horâsan ve Âzerbâycânı tolaşup on sekiz pâdişâh-ı taht-nişîn sohbetine irişüp her birinden terbiyet-nâmeler alup hidmet-i Sultân Süleymân Hâna yüz sürdükde mazhar-ı avâtif-i aliyye-i sultânîye olup yüz elli akçe ile müteferrika olmışdur. Ol sefer-i seyâhatde vâki olan ser-güzeştin ve seyr-i kûh u deştin bir kitâb idüp cenâb-ı felek-kıbâb-ı pâdişâhîye ithâf itmişdi. İlm-i hesâb u hey’etde küllî mahâreti var idi. Rub’-ı mucîb ü mukantarat u mu’addel ve zâtü’l-kürsî a’mâlinde Türkî beş makâle üzre *Mir’ât-ı Kâ’inât* nâm bir risâlesi vardur. Bu eş’âr anun güftârıdur.

Şi’r-i û: Dest-i hûn-âlûdun itdi niçe mercânı pest
Dostum elde meseldür dest-ber-bâlâ-yı dest

Hadeng-i gamze-i mestünle sâkî sîne-çâküm ben
Demidür sun lebün câmın be-gâyet derdnâkum ben

Yolında öldügüme aglamazdum dil-berün ammâ

Mezârum üzre bir gün ugramaz ana helâküm ben

Ta'n itdügini âşıka mescidde vâ'izün
Mey-hâne içre anma müsâvî yiri degül

Egerçi mücrimüz yârın şefâ'at-h*â*hımuz vardur
Tayansın zühdine zâhid bizüm Allahımuz vardur

KÂTİBÎ-İ SÂLİS: Nâmı Hasandur. Harem-i pâdişâhîde neşv ü nemâ bulup keşîde-bâlâ olup kâtib-i dîvân olmagla ünvân bulup tugrâ-misâl sâhib-i nâm u nişân olmışdur. Nazm-ı eş'âra hüsn-i iktidârı vardur. Bu ebyât anundur.

Ebyât: Cihâna gelmege ışk oldı bâ'is
Benüm Ferhâd ile Mecnûna sâlis

Yolunda Kâtibî harc itdi varın
Gamın yiye meger öldükde vâris

Gönül mir'âtına konmaya diyü gerd-i melâl
Su seper iki gözüm yolına mânend-i sehâb

Nâz ile çemen seyrine azm eyle hırâmân
Saf saf tura tâ serv ü sanavber tuta dîvân

KÂMÎ EFENDİ: Nâmı Mehemmeddür. Babası Edirnede mesnevî-h*â*n olmagın Mesnevî-h*â*nzâde dimekle meşhûrdur. Tarîk-i tedrîse dâhil olup hâric elli iken Mustafa Paşa medresesine vâsıl oldukda niçe müddet anda ikâmet idüp necm-i tâli'i tulû itmeyüp hayli zemân zâviye-i nisyânda kalmışken Sultân Süleymân Hânla bir münâsebet ile münâsib idüp cemî-i hurûfı menkût ve cemî'isi gayr-ı menkût gazeller ve musanna kasîdeler virmekle iltifât-ı pâdişâhîye mazhar olup *Kimyâ-yı Sa'âdet* tercemesine me'mûr olup edâ-yı hidmete mübâşeret itdükde kemâl-i ri'âyet olınup az

müddetde tayy-ı merâtib idüp kendi medreselerinden birini ba'dehû mahrûsa-i Edirne kazâsını ihsân itmegle hâtır-ı mahzûnını handân itmişdür. Ba'dehû pâdişâh-ı mezbûr terk-i dâr-ı gurûr itdükde ma'zûl olup sonra Kıbrısın kâdîsı badehû seksen akçe ile müteka'id olmışdur. Bu ebyât-ı bî-nazîr anun güftâr-ı dil-pezîridür.

Gazel: O meh ki arz-ı cemâl itdi ref idüp bürka
Güneşdür ol kameri yakası ana matla'

Bu hüsn-i hatt ile yâkût lebleründür iden
Kalem-tirâş-ı gama üstüh*â*numı makta

Şarâbı az diyü sâkî ta'allül eyleme kim
Ayagı sun elüme küllü dâhilin yenfâ

(Diger:) Meyl itme sîme olma bahâda hazef gibi
Dür dahı olsa gözyaşın alma sadef gibi

Eller kefende key bir iki pula zâr olup
Hırs âteşiyle yüzüni kızdurma def gibi
(Diger:) Belâ-yı ışkı gel ey andelîb söyleşelüm
Ki müşkilât sû'âl ü cevâb ile açılur

Görürse tan mı seher rûy-ı subh-ı maksûdı
Şu dîde kim giceler terk-i h*â*b ile açılur

(Diger:) Kuş uçmaz nâr-ı âhumdan diyâr-ı yâre bilmem hîç
Mahabbet-nâmemi iltüp kebûter var mı yâ Rabb

Temâşâsına toymayup ümîd-i vuslat eylerken
Hayâl-i yâr anlar mı dil âvâre mi yâ Rabb

(Diger:) Ey serv-i nâz lâle-had bâg-ı bahârısın kimün
Ben andelîb-i zâr kim sen gül-izârısın kimün

Rüstem Paşa ba'de'l-'azl yine vezîr oldukda bu mısrâ târîh dimişdür.

Târîh: عصر بس رام رستم ثانی

Menkûtası bir târîhdür gayr-ı menkûtası bir târîhdür.

KÂMÎ-İ DİGER: Kıdvetü'l-meşâyihi't-tarîkati'l-halvetiyye Cemâl Efendinün birâderzâdesidür. Merhûm Müftî Alî Çelebiden mülâzım olup hâdim-i şer-i Mehemmedî iken kazâ-yı baht itmişdür. *Yûsuf u Züleyhâ* nazm itmişdür. Lâkin vücûd-ı Ankâ gibi nâ-peydâdur. Bu şi'r anundur.

Güle gûş itdüremez yok yire bülbül inler
Işk destânını şimdi kim okur kim dinler

Bende-i halka-be-gûşum diyü yâd itdi meger
Beni ol verd-i letâfet ki kulagum çınlar

Gerçi olmaz güzel ol serv-i ser-efrâz gibi
Güzel oldur ki kolında ola şehbâz gibi

KİRÂMÎ: Nâm-ı kerîmi Abdu'r-rahîmdür. Evsâf-ı sütûdesi mezkûr olan Kınalızâde Alî Çelebinün birâder-i kihteridür. Rûmilinde ve Anatolıda olan kasabât-ı mu'teberede kâdı olup kuzâtun zî-şânı ve sâhib-i ünvânlarındandur. Sene tokuz yüz seksen ikide Yenişehr kâdîsı iken kazâ-yı mahtûma rızâ virmişdür. Bu ebyât-ı belâgat-simât anundur.

Matla: Felegün hâline ey hâce nazar kılmazsın
Çarh-ı atlâs ne kumaş idügini bilmezsin

Velehû: Çarha tayanma her ne kadar üstüvâr ise
Yirün efendi altı da var üsti var ise

Velehû: Dâm-ı nazara düşdi egerçi niçe dil-ber
Gönlüm seni tutdı benüm ey rûh-ı musavver

Ka’be-i kûyuna gelsün diyü yârân-ı safâ
Kum yıgar kapuna vardukça sabâ

Velehû: Bana cihân gerekmez o la’l-i revân gerek
Evvel kişiye cân gerek andan cihân gerek

Velehû: İbret aldı bunca gamlarla görüp âlem beni
Âh kim ibret-nümâ-yı âlem itdi gam beni

KEŞFÎ: Germiyânda kasaba-ı Gedusdandur. Zu’mınca sahib-i dîvân şâ’ir-i nüktedân geçinür. Sultân Bâyezîd Hân câmi’i yapıldukda buhûrcı olmışdur. Bu şi’r anundur.

Matla: Dil rakîb ile görüp sen sanemi âh didi
Burc-ı akrebde yine seyr ider ol mâh didi

Bâg-ı hüsn içre görüp kamet ü reftârunı serv
Bir ayag üzre turup yârıcun Allah didi

KEMÂLÎ: Nâmı İsmâ’îldür. Defterdârzâde dimekle meşhûrdur. Şûh-tab u küşâde-dil yârân-ı safâ ile muhâvereye mâ’il musâhabeti safâ-bahş u şevk-engîzdür. Arzû-yı câhı dâfi olup bir mindâr cüvâliye kâni olmış idi. Mesnevîdânlık ile şöhret bulup ba’zı zemânda mesnevî-h*â*nlık iderdi. Bu eş’âr anundur.

Yeniçeridür âb-rûy-ı dergâh

İçinde bir içim sudur Ömer şâh

Visâli Ka’besine teşne çokdur
Başında yükligi altun ol kadar

GÜLÂBÎ: Şehr-i Gelibolıdandur. Ümerâya musâhib kuzâta nâ’ib ü kâtib olmagla terk-i arzû-yı menâsıb itmişdür. Bu matla-ı meşhûr anundur.

Şi’r: Sana öykünmege cânâ sanemün cânı mı var
Yâ seni koyup ana tapanun imânı mı var

GÜNÂHÎ: Vardarîdür. Sîneçâkun ta’lîm ü terbiyesiyle ehl-i irfândan olmışdur. Ve beyne’l-âhâlî kadr u i’tibâr bulmışdur. Bu makta anundur.

Matla: Günâhî gâh ebrûsın ögersin geh zenahdânın
Sühan meydânınun şimdi elünde tob (u) çevgânı

GÜVÂHÎ: Geyve nâm kasabadandur. Sultân Selîm Hân-ı kadîm devrinde erbâb-ı tîmârdandur. *Pend-nâme* nazm itmişdür. Her beytinde bir darb-ı mesel îrâd itmegi iltizâm itmişdür. Bu ebyât ol kitâbdandur.

Matla: Bulur itdügin ol kim bed amelümdür
Kim iti öldüren sürür meseldür
Gerek mal elde kim mansıb kazana
Girür yaglı kazan yaglı kazana

Ulûlar yüzi olur gerçi ıssı
Unıtma kim olasın devlet ıssı

KEVSERÎ: İstanbuldandur. Nâmı Alîdür. Sipâh zümresindendür. Bu şi’r anundur.

Bâr-ı ışka ne zarâr eşkümün ihrâcından
Aglamaz ey gözümün merdümi yük bâcından

Sipâhî bend-i kafa eyledügüm budur kim
Geçmesün tîri öte sînemün umacından

LUTFÎ: Kasaba-ı Tokatdandur. Mollâ Lutfî dimekle meşhûrdur. Merhûm Sinân Paşadan ulûm-ı âliyye ve fünûn-ı âliyye tahsîl idüp merhûm Alî Kuşcı Acemden geldükde telemmüz idüp ulûm-ı riyâziyyeyi tekmîl itmişdi. Niçe medârise müderris olup müdârese itdükden sonra Sahna ba'dehû Burusada Murâdiyeye vâsıl olmışdur. Kendüden olan fezâ'ili müşâhede itmekle bir mikdâr kendün görüp kendüye adîl görmemegin ulemâdan çok kimesnenün hâtırın şikest ve arzın pest idüp ve a'yân-ı devlete ve erkân-ı sa'âdete nush u tahkîkde mübâlaga itmekle

لزمت النصح و التحقيقا
لما
لم يتر كالى فى الورى صديقا

fehvâsınca Cem-i gafîr kendünden dilgîr olup ve kendi dahı mutâyebe vü mümâzahada lâ'übâli-meşreb olmagla halk-ı vâsi'ü'l-mezheb sanup erbâb-ı garazdan mukarrebân-ı hazret olanlar bir takrîb ile Sultân Bâyezîd Hâna الحاد و زندقه ايله انها idüp teftîşi fermân olındukda şîr-i dilîr gibi mukayyed-i zencîr olup kendüden dilgîr olanların şerîrlerün kimi şâhid kimi kâdî olup اذكان خصمى حاكمى كيف اصنع fehvâsıyla mertebe-i şehâdete irişdürdiler. Mahbûs iken Sultân Bâyezîd Hâna irsâl itdügi ebyâtdandur.

Öldürmeyince mihr ü vefâ itmezüm dimiş
Ger eyler ise mihr ü vefâ öldürün beni

İbrâhîm Paşaya irsâl itdügi ebyâtdandur.

Ey mürüvvet ma'deni lutf ıssı sultânum meded

Dey âbâ an-cedd vezîr-i âl-i Osmânum meded

Dâmen-i Yûsuf gibi çâk oldı zeyl-i ismetüm
Hısm-ı bî-insâf elinden al giribânum meded

LÂMİ'Î: Sipihr-i belâgatun bedr-i lâmi'îdür ki ufk-ı mahrûsa-i Burusadan tâli olmışdur. Mollâ Câmînün ekser-i kitâbların terceme itmekle Câmî-i Rûm diyü mevsûm olmışdur. Aded-i sa'ât-i leyl ü nehâr üzre yigirmi dört mü'ellef kitâbı vardur. Nesr üzre olan kitâblarından *Hüsn (ü) Dil Şeref-i İnsân* ve *İbret-nümâ* ve *Terceme-i Nefehât* ve gayrıhâ nazm üzre olan *Ferhâd-nâme Vâmık (u) Azrâ* ve *Veys ü Râmin* ve gayrıhâ Mollâ Arab *Maktel-i Hüseyn okumak küfrdür* didükde mezbûr Lâmi'î ulemâ-yı şehrî câmi'e cem idüp kendi didügi *Maktel-i Hüseyn* okumışdur. Hazret-i Hüseyn leşker-i Yezîd arasında kaldugına bu beyti dimişdür.

N'eylesün bir haste cân bin tîr ile
Şîr-i tenhâ bir süri hınzîr ile

Nesr: Yezîd-i pelîd tâmdan uçup tâmûya göcdigine dimişdür.

Nazm: Tâmdan tâmûya dek hoş cân atar
Ana bu üslûb ile uçmak yeter

Nesr: Bu birkaç ebyât ol zât-ı sütûde-sıfâtundur.

Eş'âr-ı û: Kuhl içün bir zerre yârün hâk-i pâsın görmedük
Aglamakla dîdeden çıkdun karasın görmedük
Çün ezel subhında urdı nevbetin sultân-ı ışk
Tan degül arş üzre degse râ'yetin sultân-ı ışk

Âteş üzre saldı anber kâkül-i müşgîn-i dost
Yakdı cân bezminde micmer kâkül-i müşgîn-i dost

Düzdi Dâvudî zirihler hatt-ı anber-sây-ı yâr
Çekdi Abbâsî alemler kâkül-i müşgîn-i dost

Gûyıyâ hâl-i perîşânum anılmış dil-berün
Rahm idüp gûşına söyler kâkül-i müşgîn-i dost

LÂYİHÎ: Sirozîdür. Nâmı Mustafadur. İlm ü irfâna tâlib olup fezâ'ilden ahz-ı cânib itdükden sonra dâr-ı gurûrdan tecâfî idüp libâsdan âri vü hâfi Mısrda âsitân-ı Gülşenîye irişüp niçe müddet âlem-i incizâba düşüp ba'de'l-âfâka ihtiyâr-ı âleme fakr u fâka ile mahmiye-i İstanbulda zâviye-i humûlda münzevî oldukdan sonra Vezîr-i a'zâm Alî Paşa mezbûra hüsn-i zann ve hüsn-i iltifât itmekle kapusı melcâ ü melâz-ı âlem ve işigi erbâb-ı cânâna müzdeham olmışdı. Fârisidânlıkla meşhûrdur. Ammâ şi'ri vasatü'l-hâldür. Bu şi'r anundur.

Eş'âr-ı û: Dimek lâzım degül na'l ü elifler kesdügüm yâre
Zebân-ı hâl ile söyler agız açup kamu yâre

Kamuya feyzün irür bârgâhdur işigün
Şu resme kim felek-i mihr ü mâhdur işigün

Kapundan özge olur mı bu Lâyihîye sened
Garîb ü bî-kes olana penâhdur eşigün

LATÎFÎ: Kasaba-ı Kastamonîdendür. Evâ'il-i hâlinde tahsil-i ilm ü kemâle iştigâl idüp ba'dehû amâ'ir-i celîlede kitâbetle kesb-i ma'îşet eylemişdür. *Tezkiretü'ş-şu'arâ* yazmışdur. *Vatanın ve yirin bilmedügi şu'arâyı Kastamonıya nisbet eylemişdür* diyü zurefâ kitâbınun nâmını *Kastamonı-nâme* dimişdür. Lâkin tahrîr ü inşâsı semtden hâric olup medhûl olacak kadar degüldür. من صنف فقد استهدف fehvâsıyla hîç kimesne dıhâllerün dahlinden hulâsâ mecâl yokdur. Hattâ bu evrâkun

Sürme çeksün özini nergis-i mestânundan
Şâne çeksün elini zülf-i perîşânundan

Biz kim gubâr-ı pây-ı ser-i kûy-ı dil-berüz
Ulularun ayagı tozı hâk-ı kemterüz

Nakş-ı dü-kevni âyîne-i cânda siper ider
Fakr u fenâ serîrine mâlik Sikenderüz

Zülf-i anber-bârunı yüzden götürsen vechi var
Çünki ey hûrî yaraşmaz gülşen-i cennetde mâr

Gözüm yaşını bahr itdüm firâkunla cüdâlıkdan
Senünle kanı â zâlim su sızmazdı aramızdan

LİSÂNÎ: Mahrûsa-i İstanbuldandur. İsmi Yahyâdur. Kâtib-i Dîvânî ba'dehû emîn-i defter-i hâkânî ba'dehû defterdâr-ı emvâl-i sultânî olmışdur. Hayli uzûbet-i lisânı ve belâgat-ı beyânı vardur. Bu ebyât-ı pür-nükât anundur.

Perîşânlık ser-i zülf-i perîşânunda kalmışdur
Perîşân eylemek âşıkları yanunda kalmışdur

Neler geçdi dile cellâd-ı gamzen ey kemân-ebrû
Nişân istersen işte zahm-ı peykânunda kalmışdur

Dem-i katlümde hûnum tîg-i bürrânunda kalmışdur
Niçe mazlûmlarun kanı senün yanunda kalmışdur

Libâsunda degüldür nakş-ı kemhâ pençe resminde
Benüm dest-i ümîdümdür ki dâmânunda kalmışdur

Merdûd-ı ser-i kûyun olup mübtezel oldı
Agyâr-ı siyeh-rûya bu işler güzel oldı

LA'LÎ: Üskübîdür. Tarîk-i ilmden ferâgat idüp bir iki ciheti kendüye cihet-i ma'îşet idinüp kanâ'at itmişdür. Edâsı rengîn şi'ri rasîndür. Bu ebyât anundur.

Matla: Zâhidün fikrinde cennet âşıkun dîdâr-ı yâr
Lâ-cerem her kişinün başında bir sevdâsı var

(Diger:) Safha-i haddünde yârün sanmanuz hatt-ı gubâr
Zerrelerdür kim güneş ruhsârı itmiş âşikâr

Âşıkun hâlât-ı vecdin ihtiyârı sanmanuz
Dil-rübâlar işvesi âdemde komaz ihtiyâr

LA'LÎ-İ SÂNÎ: Nâmı Mehemmeddür. La'lin Kabâ dimekle meşhûr-ı âlem olan kâdînun ferzend-i hûşmendidür M88a. Zekeriyyâ Efendiden mülâzım olup Rodoscukda Rüstem Paşa medresesine müderris olmışdur. Bu gazel-i bî-bedel anundur.

Dilerin şifte-i dil muntazamü'l-hâl olsun
Seng-i mihnetle adû münkesirü'l-bâl olsun

Bâd-ı âhumla cihân bâgını lerzân ideyin
Tâ ki ol serv-i revânum bana meyyâl olsun

Zât-ı pür-cûdı o şâh-ı keremün ey La'lî

Menzil-i rif'at u şâyeste-i ikbâl olsun

LEM'Î ÇELEBİ: Mukaddemâ mezkûr olan Lâmi'înün ferzendidür. Nâmı Dervîşdür. Tarîk-i tedrîse dâhil ve kırk akçe medreseye nâ'il oldukda lem'a-i kevkeb-i vücûdı zâ'il olmışdur. Bu gazel anundur.

Fikr-i zülfündür şeb-i firkatde cân eglencesi
Gicelerde murgun olur âşiyân eglencesi

Gönlümi tûl-ı emel fikri idüpdür pây-mâl
Olalı sevdâ-yı zülfün her zemân eglencesi

Gamzesi fikriyle ebrûsı hayâli dil-berün
Lem'iyâ yiter sana tîr ü kemân eglencesi

LEM'Î-İ DİGER: Mahrûsa-i Burusadandur. Nâmı Abdu'llâhdur. Mısr-ı hüsnün Yûsuf-ı Ken'ânı ve sipihr-i melâhâtun mihr-i pür-leme'âtı olmagla mahlas-ı mezbûr kendüye gökden inmişdür. Saded-i âlî-kadr olan Çivizâdeden mülâzım olup henüz unfuvân-ı cevânîde tekmîl-i fazl u irfân idüp kelimât-ı belâgat-simâtınun leme'âtı etrâf-ı kâ'inatı pür-ziyâ itmişdür. Ve sît u sadâ-yı ebyât-ı pür-nükâtı maşrıkdan magribe gitmişdür. Bu ebyât-ı pür-hayâl anun makâlidür.

Ebyât-ı û: Şu seng-i tefrika kim atdı dest-i bî-dâdı
Önüme düşdi adem mülkine olup hâdî

Misâl-i bâd-ı tîr geşt-i deşt-i râhat kal
Karârgâhunı kûh-ı gam it budur vâdî

Yakın olmasun agyâr ol mehe söylen yasag itsün
Meded ol günleri görmeyelüm Allah ırag itsün

Bu üslûb ile şâyed bezm-i dil-dâra varam bir gün
Ben öldükde belâlarla felek başum ayag itsün

Külüng-i cân-ı Lem'î muntazırdur bismil-i yâre
Din ol çâbük süvâre tîgi şâhînin yarag itsün

ME'ÂLÎ: Yârhisârzâde dimekle şöhre-i dâr u diyâr olan fâzıl-ı nâmdârun oglıdur. Rûy-ı emlesi felek-i atlas gibi nakş-ı mehâsinden sâde kayd-ı rîşden âzâde garîb sûret acîb hey'et idi. Gelibolı kâdîsı iken kazâ-yı baht itmişdür. Târîh-i vefâtı bu mısrâ'dur.

Târîh: *Me'âlî kıldı cânı Hakka teslîm*

Nesr: Sene tokuz yüz kırk iki. Zemânında şi'rle iştihâr bulan şu'arâ-yı nâmdârlardandur. Bu eş'âr anun güftâr-ı belâgat-şi'ârıdur.

Beyt: Kâkülün ol cime benzer kim cinân üstindedür
Gamzeler ol sîne benzer kim sinân üstindedür

Eşk-i hûnînümle her-dem çeşm-i giryânum benüm
Şol habâba benzer ey dil-ber ki kan üstindedür

La'l-i şekker-bârı üzre turre-i tarrâar-ı yâr
Ey Me'âlî cîmdür gûyâ ki cân üstindedür

(Diger:) Öykünse sanavber kadd-ı yâre aceb olmaz
Zîrâ ki başı taşra olanda edeb olmaz

(Diger:) Eşk ü âha gönül inanursın
Yele uyup suya tayanursın

Ey kadeh kangı bezmde k’ola yâr
Ol arayı tokuz tolanursın

MÂLİKÎ: Nâmı Abdü’l-mâlikdür. Mukaddemâ zikr olınan Kâdirînün ferzend-i pür-mefâhiridür. Kınalızâde Alî Çelebiden mülâzım olup kazâ-yı tarîk ile diyâr-ı Mısriyeye âzim olmışdur. Ba’dehû kasaba-i Sanduklıya müvellâ iken cânib-i müvellâya müteveccih olmışdur. Tarîk-i nazmun sâliki cevâhir-i me’ânînün mâlikidür. Bu eş’âr anundur.

Matla: Didiler hat geldügin ruhsâr-ı cânân üstine
Gerd-i gam kondurdılar âyîne-i cân üstine

Söyledükçe ol iki leb âşıkı eyler helâk
Ger sükût eylerse bir dem kan olur kan üstine

(Diger:) Zahm-ı hadeng-i gamzen ile kan olur ciger
Bu denlü yâre pâdişâhum kanda baş tutar

Tâ çîn-i turren ile ruhun gördi Mâlikî
Pür-pîç ü tâb olur gice olınca çîn seher

Yâri mest anlama bu resme tek ü tâzından
Tayanur hüsnine şöyle turamaz nâzından

MÂNÎ ÇELEBİ: Kuzât-ı kasabâtdan Çâlık Alî dimekle ma’rûf kâdînun ferzend-i dilbendidür. Nâmı Şeyh Mehemmeddür. Gülistân-ı melâhatün gül-i handânı ve çemenzâr-ı letâfetün serv-i revânıdur. Musavver-i ezel Hallâk-ı lem-yezel rûy-ı zîbâsın misâl-i Erjeng-i Mânî itmiş idi.

Şi’r: چه بود و صورت بی مغیش چه د
مانی
مانی منم که چهره کشای ملاحتم

fehvâsına mutâbık olmagla mahlas-ı mezbûr kendüye münâsib ü muvâfık düşmişdür. Hadâs̱et-i sinn ile her fenni tekmîl idüp Ma’lûlzâdeden mülâzım ve tarîk-i tedrîse âzimdür. Şi’ri dahı kendi gibi bî-nazîr ü bî-bedel ma’nâsı latîf ve nazmı güzeldür. Bu eş’âr anun güftârıdur.

Gazel: Ey hatt-ı siyeh ârız-ı cânâna tolaşma
Yüz karalıgın eyleme imâna tolaşma

Agûş-ı miyânın taleb itme kemerâsâ
Mânî meded ol serv-i hırâmâna tolaşma

(Diger:) Reh-i ışkunda ne gam çekse gönül derd ü gamun
Ey şeh-i mülk-i cefâ şimdi mi gördün keremün

Arturup düşmeni dâg üstine dâg urdı o mâh
Oldı ey Mânî-i dil-haste ziyâde elemün

MÜTTAKÎ: Nâmı Mehemmed Müttakîdür. Sâbıkan mezkûr olan Kudsî mahlas olan Arabzâdenün ferzend-i sa’âdetmendidür. Fazl u irfân gayrlara kesbî ana ba’zı âbâ vü ecdâdından mevrûs ba’zı vehbîdür. Şükûfezâr-ı vücûdı tamâm açılmadan sarsar-ı bâd-ı fenâ ile yirün hazân gibi rûy-ı zemîne saçıldı.

خورشید روز جوانی
دریغا
چو صبح دوم کشت کم زندکانی

Ba’zı emrâz def’i içün çûb-ı Çîni içmege mübâşeret idüp mevsim-i vebâ olup hudûs-ı vebâya mü’eddâ olup sene tokuz yüz toksan ikide revân-ı bâg-ı cinâna

revân oldı. Dürr-i meknûn-misâl muntazam u hem-vâr makâlî vardur. Bu kelimât andandur.

Şi'r-i û: Beni Mecnûn-misâl itdün bu istignâ nedür senden
Vefâ vü mihr uman şimdengirü divânedür senden

Ahvâlümi arz eylemege düşmedi fırsat
Bir lahza yanumda benüm ayrılmadı firkat

Teşbîh ider oldı şu'arâ mûya miyânın
Ey Müttakî şimdi katı inceldi nezâket

Visâl ümîdiyle çünki virmedün cânı
Ölince çek gönül imdi belâ-yı hicrânı

MİSÂLÎ: Dârü'n-nâsr Edirnedendür. Nâmı Hasandur. Mukaddemâ erbâb-ı hirfetden iken kemâl ü ma'rifete ragbet idüp az müddetde şu'arâ-yı zemânun bî-nazîr ü bî-misâli ve bülegâ-yı cihânun şâ'ir-i şîrîn-makâli olmışdur. Bu ebyât-ı rengîn ol şâ'ir-i sihr-âferînündür.

Matla-ı û: Dimezsin pây-bûsa âşık-ı zârî muhaldür bu
Öperler göz göre ruhsârunı iller güzeldür bu

Koyup kûyunda gönlüm râh-ı ışkun ihtiyâr itdüm
Gönül kalsun begüm yol kalmasun dirler mes̲eldür bu

(Diger:) Sa'âdetiyle gelür diyü ıyd-ı ferruh-fâl
Hilâl şehr evcine çıkdı idüp istikbâl

(Diger:) Didüm âhir hatt gelür ol la'l-i handân üstine

Didi ol rûh-ı revân gelsün n'ola cân üstine

(Diger:) Asmânda mâh-ı nev deryâda mâhî havf ider
Mâhdan mâhîye dek hükmi revândur hançerün

Tatlu diller ile Mis̱âlînün girüpdür gönline
Gûyıyâ bir dil-ber-i şîrîn-zebândur hançerün

MECDÎ EFENDİ: Mahmiye-i Edirnedendür. Nâmı Mehemmeddür. Fezâ'il ü ma'ârifde câhı refî ve mecdî-i esîl îrâd-ı ma'ânî-i bedî'ada nâşî-i gayr-ı dahîldür. Beyne'ş-şu'arâ letâfet-i şi'rle imtiyâz bulup belâgatla ser-efrâz olan beyne'l-âhâlî fazl u ma'rifetle ta'ayyün bulan erbâb-ı ma'ârifdendür. Ahîzâde Mehemmed Çelebiden mülâzım olup *devlet kazâ yanındadur* diyü kazâya rızâ virmişdür ve Rûmilinde olan kuzât-ı kasabât silkine girmişdür. Bu bir iki eş'âr anun rakamzede-i kilk-i sehhârıdur.

Seher bezm-i çemende jâle ile gonce-i hamrâ
Mey ile subha kalmış şîşedür agzında bir elmâ

Ne turur devr-i gülde sâkî kim
İçmege gül gibi bahânesi var

Mecdî kendün yitürdi dimişler
Bulurın ben anı dimiş dildâr

Didiler kaddün elifdür iki kaşun iki râ
Bir diyüp iki diyüp komadı anı şu'arâ

Aradum bulamadum kûyında yârı
Bulınamaz ana benzer bir cefâkâr

Sâkî cem itdi birer ayagı ile yârânı
Pâdişehdür n'ola eyler ise ayak dîvânı

Nesr: Kalemiyye tarzında *Şem'iyye* dimişdür. El-hakk makbûlü't-tıbâ hûb ma'nâlar ihtirâ itmişdür. Bu bir iki fıkarât ol risâledendür:

شمس الایمه سراج المله امام زجاجی فناری شرح الضو السراجی له ذهن وقاد و طبع نقادا انوی سنایی القریحه یکادان یقال له قاسم الانوار اذ هوللانوار منار هیکل من هیاکل اننور و مسئله الطبیعه

سایره بین یدی الجمهور یتمثل بامر مم اللیل الا قلیلا ویسبح فی النهار سبحا طویلا سلطان ولی الایادی والنعم آخذ بایدی ارباب العلوم والحکم لقبه القایم بامرالله ویقول له البعض المستفیی بامرالله

MAHREMÎ: Galatadandur. Hidmet-i erbâb-ı medârise itdükden sonra kitâbet ü niyâbete mümarese idüp bir müddet Galatada bir zemân Selânikde sâkin olup İstanbula gelürken mâl ü menâl ve ehl ü ıyâl ile bi-esrihim Frenge esîr ve beste-i iglâl u zencîr olup kendüyi bahâya kesüp bunda gelüp bahâsın tedârük itmişken sarsar-ı fenâ keştî-yi hayâtını semt-i âdeme sürmişdi. Bahr-ı hezecde *Şeh-nâme* dimişdür. Tab'ı şûh harem serây-ı belâgatda ebkâr-ı me'ânînün mahremî ve erbâb-ı lutfun hem-demidür. Bu gazel-i bî-bedel ol zât-ı mükemmelündür.

Âb-ı zencîrin sürür ışkunla bir şûrîdedür
Seyr içün rûşen cemâlün her habâb dîdedür

Âleme esrâr-ı ışkum fâş oldı âh kim
Hidmetinde sen şeh-i hüsnün dahı pûşîdedür

Mahremî ma'nâ-yı gayra itme zinhâr iltifât
Câna lezzet mi virür ol lokma kim hâyîdedür

MEHEMMED ÇELEBİ EFENDİ: Mukaddemâ merkûm olan merhûm Abdu'l-ganî Efendinün mahdûm-ı sa'âdet-mersûmıdur. Henüz nev sinn ü nev sâl iken envâ-ı halli ma'ârifle mahallâ ve mir'ât-ı dili mıskal-ı avârifle mücellâdur. Me'mûldur ki

inâbet-i bî-nihâyet-i Perverdigârla nihâl-i nev-resîde vücûd-ı pür-efdâlı ber-hûrdâr olup serv-misâl hazân-ı ahzândan masûn ve nekebât-ı hadesâtdan me'mûn ola. Bu bir iki eş'âr ol mahdûm-ı fezâ'il-âsârun zâde-i tab-ı kehrübârıdur.

Derdün ile andelîb-i çemen kıldı nâleler
Senden şikâyet itdi güli eyleyüp siper

Müjgân tîz eyle göricek çeşm kâtilün
Sayd itdi murg-ı cânı o şehbâz-ı tîz-per

Kaddüm kemâne döndi velî mübtelâ gönül
Her gördügi tezerv-i hırâmâna cân atar

MEHEMMED EMÎN: Şehr-i Kazvin muzâfâtından kasaba-i Ebherdendür. Şâh Tahmâsun vezîri olan Mîrzâ Beg ki silsile-i nesebleri Şeyh Şihâbü'd-dîn-i Sühreverdîye müntehîdür ferzend-i ercümendîdür. Maskat-ı re'si olan şehr-i Ebherde behre-i İslâm olmadugın müşâhede idüp arzû-yı diyâr-ı Rûm sa'âdet-i mersûmla ol bûm-i şûmı terk idüp diyâr-ı Rûmı ârâmgâh idindükde bir zemân amâ'ir-i celîle tevliyeti ile bir müddet muhâsebecilik ile bir zemân dahı defterdârlıgla behredâr olmışdur. Bu diyârda karâr itdükden sonra Türkî eş'âra azmâyiş-i tab-ı belâgat-meniş itmekle anda dahı ihrâz-ı kasab-ı sebak itmişdür. Bu kelimât-ı fesâhat-simât anundur.

Figâr-ı sînemi tîg-i gamunla çâk iderüm
Tarîk-i ışkında âhir vücûdı hâk iderüm

Gam-ı firâk u belâ-yı cefâya mümkin sabr
Rakîbe mey idicek kendümi helâk iderüm

Ham itme bâr-ı gamun ile kemân gibi kadem
Ki tîr-i âh ile eflâkı zahmnâk iderüm

Cefâ vü cevrini bildüm ki yârün imtihânıdur
Dil ü câna anun her biri bir lutf-ı nihânıdur

دل بدست دلربا تا چه پیش آید
سپردم
باز خود را دربلایی تا چه پیش آید
نکندم

بعد جا بستم از تار تعلق رشته جانرا
بزلف سست عهدی بیوفایی تا چه پیش آید

MEHEMMED-İ DİGER: Rûmilinde kasaba-ı Manastırdandur. Dülbendzâde dimekle meşhûrdur. Mukaddemâ tarîk-i ilme sülûk idüp İçel müderrisi ba'dehû Yenişehre Selânike kâdî oldukdan sonra İstanbulda şehr-emîni ve defterdâr-ı emvâl-i pâdişâhî olmışdur. Câmi'ü'l-fezâ'il ve'l-ma'ârif ârifü'n-nevâdirr ü letâ'if Fârisîdân-ı sâhib-i irfândur. Mollâ Câmînün *Lüccetü'l-esrârına* nazîresi vardur.Bu bir iki eş'âr anun güftârıdur.

Şi'r: Pây-ı dil-bestedür ol kâkül-i sünbül bûya
Gönül âşüftedür ol zülf-i perîşân mûya

Mâh her gün kaşı tugrâsı misâlin karalar
Misl ü mânend olur mı o hilâl ebrûya

Kıyma uşşâkuna nizüm ile dil-sengînün
Dimek ol şûha taş andurmak olur ugruya

کلزار جهان رشك جهان خواهد شد
باز
زال صد سال فلك تازه جوان خواهد شد

MUHYİ'D-DÎN ÇELEBİ: Evlâd-ı emcâd-ı Mollâ Fenârîdendür. Pederi Alî Çelebi Rûmiline ve Anatolıya ma'an sadr-ı âlî-kadr olmışdur. Kendi on beş yıl Rûmili kâzî'askeri olup ma'zûl olıcak devlet-i ziyâret-i ravza-i pür-bereket Seyyidü'l-enâm-ı aleyhi's-selâm ve mücâveret-i Beytu'llâhü'l-harâm ile müşerref oldukdan sonra şeyhü'l-islâm müfti'l-enâm olmışdur. Ba'dehû andan dahı isti'fâ idüp mu'tekif-i künc-i inzivâ olmışdı. Şübühâtdan ittikâ ve takvâda mübâlaga itmekle halk kendüye vesvese isnâd iderler idi. Karzen her metâ'ı iştirâ yâhûd ahbâbdan ihtidâ ide bir niçe kerre yumayınca isti'mâl itmez idi. Hattâ kalemi ve kâgıdı ve midâdı dahı gasl iderdi dirler ve bunun ems̲âli niçe garâ'ib isnâd iderler. Nazm-ı eş'ârı bî-şümârdur. Müretteb dîvânı vardur. Bu eş'âr anundur.

Nâzikâne agzı kanum nûş idüp oldı nihân
Katre-i kanum anun yirinde kalmışdur nihân

Ögdiler gerçi kim sabr-ı cemîli
Veli sabrun dahı oranı hoşdur

Dil-i Muhyîden eksük olmasun derd
Misâfir-hânenün mihmânı hoşdur

Bahr-ı eşküm köpri tutmaz köpri sanman kaşumı
Çeşmeler üzre kemerlerdür iki kaşum benüm

Aceb mahbûbsın ey şûh-ı tannâz
Dili virmezsem olmaz virsem olmaz

Öli dirgürmegi Muhyî inanmaz
Lebün sunmazsan ana mülzem olmaz

MUHYÎ-İ DİGER: Karamanîdür. Nâmı Mehemmeddür. Ahmed Çelebi ibn-i Şeyhü'l-islâm Ebû's-su'ûddan mülâzemet ile mes'ûd olup hâlâ kuzât-ı kasabâtun

be-nâmından ve kudret ü miknet ile şöhret eyyâmındandur. Bu eş’âr kendünün muhtârı olan güftârıdur.

Nazm: Senden yanup yakılmaga cânâ meleklere
Tutdı duhân-ı âteş-i âhum feleklere

Gezerken yâr ben bîmâr ile âheste âheste
Didiler kim ölümlü oldı cânın gezdürür haste

Câme-h*â*bumda görüp çin seher ol mâhveşi
Öyle sandum ki uyanup koynuma girdi güneşi

MUHTÂRÎ: İsmi Ahmeddür. Mukaddemâ zikr olınan Emîrînün birâder-i mihteridür ki sâdât-ı kes̱irü’l-berekât mahrûsa-i İstanbuldan Emîr Hâşimün ogullarıdur. Kalem-misâl hüsn-i hatda alem ve ilm-i defter ve fenn-i hisâbda müsellem-i âlem olmışdur. Şu’arâ-yı zemân ve fusahâ-yı cihân ile ve muhâlatat u mu’âşeret idüp tahsîl-i belâgat u beyân idüp müşârün-ileyhi bi’l-benân olmışdur. Bu bir iki ebyât u eş’âr kendi muhtârıdur.

Şi’r: Zülfin nesîm açup ide mi haddın âşikâr
Ol güni gösterür mi aceb bana rûzgâr

Bezm-i çemende lâle-i hamrâda jâleler
Muhtârî câm-ı Cemde görinür habâbvâr

Lebün sırrın n’ola keşf itse güftâr
Söz ile açılur âlemde esrâr

(Diger:) Bâde nûş eyleme agyâr ile dirsem ter olur
Meded ol şûh-ı cefâ-pîşe ne ter-dil-ber olur

MÜDERRİS EFENDİ: Trabzondandur. Nâm-ı şerîfi Yahyâ Efendidür. Mukaddemâ tarîk-i ilme sülûk idüp medâris-i semândan birine müderris olmışken ta'allukat-ı heyûlânî ve küdûrât-ı âlem-i fânînün gerd ü gubârın dâmen-i rûhânîden silküp Beşiktaş nâm makâmda temekkün ü ikâmet idüp mescid ü medrese binâ idüp bir rubâ'î dimişdür.

Cihânun zînetine aldanup halk
Kızıl başlıca bayrak ile oynar

Müderris şimdi oglancık olupdur
Beşiktaşında toprak ile oynar

Eş'ârı sûfiyâne güftârı muhakkıkânedür. Bu ebyât anun güftârıdur.

Varlık kamu çün bir durur şâdî nedür mâtem nedür
Gel şeyhüm ol göster bana âlem nedür âdem nedür

Nefsin mukaddes eyleyüp kuddûse hem-râz olmayan
Bilmez nedür rûhü'l-kuds Îsâ nedür Meryem nedür

(Diger:) Ferhâd kim durur kim külüngüm sala benüm
Uşşâk içinde bencileyin taş dögen mi var

MÜDÂMÎ: Nâmı Mehemmeddür. Kara Memi Çelebi dimekle meşhûrdur. Zümre-i sipâhdan ve bendegân-ı dergâh-ı âlem-penâhdandur. Evâhir-i hâlinde emîn-i beytü'l-mâl olup ellün tereke-i mâl u menâl zabt iderken bu âlem hayâl-misâli terk ve âlem-i fânîye intikâl eyleyüp kendi terekesi dahı beytü'l-mâla zabt olındı. Bu matla anundur.

Kûh-ı gam çeşmesidür çeşm-i güher-pâş degül
Satr-ı târîhdür üstinde anun kaş degül

MEDHÎ: Gelibolıdandur. Nâmı Mahmûddur. Kara Kâdîzâde dimekle meşhûrdur. Şeyhü'l-islâm merhûm Ebû's-su'ûddan mülâzım olup niçe medârisde müdârese-i ulûm idüp vilâyet-i Kefede müte'ahhid-i emr-i fetvâ olup ba'dehû taht kâdîlıgı ile Kütahyaya ve Gelibolıya ve Trablusa kâdî olmışdur. Mahmûdü'l-hasâ'il câmi-i eştâtü'l-fezâ'il bir zât-ı kâmildür. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Bâdemi nakş gerek câme-i zîbi yârün
Deve tabanıdur agzına düşen agyârun

Na'lcen nakşın görüp ey mihr-i âlem hâkda
Şevkden bir na'l kesdi mâh-ı nev eflâkde

Mihr-i ruhsârını vasf it o mehün matla'da
Ser-i a'dâyı nihâyet anasın makta'da

MEDÎHÎ: Kasaba-i Sirozdan bürûz itmişdür. Nâmı Mustafadur. Atau'llâh Efendiden mülâzım olup niçe kasabâta kâdî oldukdan sonra hubbü'l-vatan mine'l-imân fehvâsıyla kazâ-yı Siroz ile pîrûz olmışdur. Kuzât mâ-beyninde kesret-i haşem ve fart-ı hadem ile alemdür. Fazl u irfânla müsellem-i halk-ı cihândur. Bu ebyât anundur.

Ne bilür kamet-i dil-cûn elemin bâd-ı seher
O bir âvâre durur kendi hevâsında yeler

Bir ân idi âlem ruh-ı dil-dârda lîkin
Hattı gelicek görmemişe döndi ol ânı

Ân-ı hüsnünde olan hâleti gördükde gözüm
Mübtelâ derd ü belâya beni ol an itdi

MUHÎTÎ: Kal'a-ı Rodosdandur. Bûstânzâde Mehemmed Çelebi Efendiden mülâzım olup Mustafa Paşa Kızılbaş seferine teveccüh itdükde ordu-yı hümâyûn kâdîsı olmış idi. Sonra Şâm-ı şeref-encâmda cüvâliden kendüye birkaç akçe atdurup tekâ'üd itmişdür. Hazret-i Ömer zemânında رضى الله عنه olan Pîr Çengi ki Mesnevî-i şerîfde vardur. Anun hikâyetin ve dahı ba'zı latîf hikâyeler zamm idüp Tuhfe bahrında nazm itmişdür. Mollâ Câmî içün dimişdür.

Rişte-i nazma geçüren Sübhayı
Şehr-i vücûda getüren Tuhfeyi

Ma'nîlerin bâde-i gül-fâm idin
Cins-i terâkibi ana câm idin

Şeyh Ma'rûf-ı Kerhî medhinde mesnevî dimişdür.

Olmış idi Hazret-i Kerhî meger
Hûy-ı pesendîde ile mu'teber

Zâtı kemâlât ile mevsûf idi
Nâm-ı şerîfi gibi ma'rûf idi

Nâmelere nâmı anun oldı per
Nâmeler anun kanadıyla uçar

(Diger:) Mey içmek içün gelmededür meykedeye çok
Ey zâhid anı umma ki gözüne koruk yok

MERDÜMÎ: Dârü'l-amân şehr-i İstanbuldandur. Niçe rûzgâr Galata emîni olup ba'dehû Budine defterdâr olan Alî Çelebinün ferzend-i ercümendidür. Kuzât-ı kasabât içre hâ'iz-i kasabâtü's-sebak olup miyân-ı halk-ı cihânda dîde-i merdümi

gibi manzûr ve hüsn-i ahlâkla beyne'l-cumhûr mezkûrdur. Bahr-ı belâgatdan le'âlî manzûmı der-kenâr iden nâzımân-ı belâgat-şi'ârdandur. Bu eş'âr anundur.

Yaraşur ey meh-i sipihr-i cemâl
Kameri yaka olsa sana hilâl

Yog idi âlemde dermân dilde derdün var iken
Işkunun dârü'ş-şifâsında gönül bîmâr iken

Âftâb-ı âlem-ârâ togmamışdı âleme
Hâne-i dil mihr-i ruhsârun ile pür-envâr iken

Başa çıkmaz kâr-ı âşık geçmeyince başdan
Geçmeyenler başdan âşık mıdur çak başdan

MÜSLİMÎ: Sıfât-ı sütûdesi zikr olınan Kınalızâde Alî Çelebinün birâder-i mihteridür. Kırk akçe ile İbrâhîm Paşa müderrisi iken semend-i tab-ı mekârim iktizâsıyla müteveccih kaza-yı kazâ oldı. Lâkin kazâ kendüye kazâ-yı âsmânî oldı. İkinci kazâsı Amasiyya olup niçe müddet mansıbdan me'yûs olmış idi. Şehzâde Sultân Bâyezîdün tugyânı zemânına râst gelüp Şehzâde-i mezbûr meksûr olup emri ber-taraf oldukda mezbûr içün *Amasiyyada kâdî ola şehzâdenün tugyânını niçün arz itmeye diyü* mazhar-ı gazab-ı pâdişâhî olup niçe müddet mansıbdan me'yûs oldukdan sonra Sultân Süleymân Hâna bir Fârisî *Bahâriyye* kasîde virmekle cerîde-i ceremine kalem-i afv çekilüp mahalle kazâsı ihsân buyurılmış idi. Nazîri nâdir şâ'ir-i sâhirdür. Mükemmel dîvânı Fârisî vü Türkî eş'âr-ı belâgat ünvânı vardur. Bu ebyât-ı belâgat-simât ol zât-ı sütûde-sıfâtundur.

Şi'r: Gamzen okına pâdişehüm dil siper olsun
Tek ben kuluna bir göz ucıyla nazar olsun

Mahbûb u meye tevbe buyurmış yine zâhid
Buyurdugını itmeyelüm tevbeler olsun

Bûy-ı zülfin getürürsin bize ol sîm-berün
Ey nesîm-i seheri soluma alduk haberün

Hâce Attârun *Deryâ-yı Ebrâr*ına didügi nazîrenün matla'ı budur.

Matla: انرا تاج زربرسر اكرچه زيوراست
سرور
تاج زررا هركه او سر درنيارد سرورست

MESÎHÎ: Kasaba-ı Priştinedendür. Mesîhâsâ sühan mürdelerini ihyâ itmekle bu mahlas kendüye gökden inmişdür. Dikkât-ı hayâl ve letâfet-i makâlde adîmü'n-nazîr ve Necâtî ile Ahmed Paşaya sâlis-i sülüse dinilmege cedîrdür. Eş'âr-ı belâgat-şi'ârı mânend-i mihr-i münîr-i âlemgîr ü şöhret-pezîrdür. Aksâm-ı hatda mahâret-i tâmmı ve hoş-nüvîslikde kudret-i mâ-lâ-kelâmı olmagla Sultân Bâyezîd Hânun vezîri Alî Paşanun kâtib-i dîvânî ve muharrir-i ahkâm-ı ünvânı olmışdı. Vezîr-i mezbûrun evrâk-ı defter-i hayâtı sarsar-ı memâtıyla evrâk-ı hazân-dîde gibi târümâr oldukda merhûm Tâczâdenün hâk-ı pâyun ser-tâc idinüp âsitânesine intisâb idüp bu *Kasîde-i Bahâriyyeyi* virmişdi ki eyyâm-ı bahâr gibi dil-küşâ vü ferah-fezâdur.

Matla: H*â*bı gafletden uyanmaga uyûn-ı ezhâr
Her seher su sepeler yüzlerine ebr-i bahâr

Şöyle cânlandılar erbâb-ı çemen kim servün
Ayagı bâgda olmasa iderdi reftâr

Tali müsâ'ade itmemekle hîç bir bâbdan feth-i bâb müyesser olmayup cüz'î bir tîmâr ile ömri âhir olup sene tokuz yüz on sekizde Mesîhâsâ urûc-ı âlem-i bekâ eylemişdür. *Mesîhî fevt şod* vefâtına târîh düşmişdür. Bî-nazîr kasîdeleri âlemgîr bir *Şehr-engîz*i vardur. Şu'arâdan niçe kimesne Şehr-engîz dimişdür. Lâkin الثريا والثرى بين شتان gâyetle zîbâce dibâcesi vardur. Bu ebyât-ı münâcât andandur.

İlâhî âciz ü zâr u zebûnum
Giriftâr-ı kemend-i nefs dûnum

Senün yolunda tutmaz beni zencîr
Yeder bir kıl takup bu nefs-i şerîr

Cihânda var mı bir ben denlü güm-râh
Meger sürçem düşem kim diyem Allah

Ne mümkindür ki zikre söz kaçuram
Meger tesbîhi gönlümden geçürem

Elüm kaldursam ellerle du'âya
Sanurum el uzatdum merhabâya

Çü mescid içre tutam kıbleye yüz
Cemâl-i yâr olur mihrâb düpdüz

Gazelleri ser-â-pâ bî-bedeldür. Bu gazel anundur.

Gazeliyyât-ı û: Rûy-ı dildâra nazar eyle ki devletdür bu
Kime yüz tutarsa ulu sa'âdetdür bu

Safha-i hüsnüne hatt geldügine incinme
Yine ey dost güzelligünle hüccetdür bu

Zahm urmaga Mesîhîye gelürken tîrün
Canı karşu çıkarın didi ne zahmetdür bu
Bir ulu ni'met degül midür Mesîhî bize kim
Fakrımuzla bunca ebkâr-ı ma'âni beslerüz

MEŞÂMÎ: Rüstem Paşa kethüdâsı Mustafa kethüdânun nihâl-i devha-i vücûdıdur. Dil ü cânınun meşâmı revâyih-i fakr u fenâ ile hoş-bûy ve sohbet-i dervîşânla nîk-hûy olup arzû-yı câh u celâlle tek ü pûydan fârigü'l-bâl olup kırk bin akçe ze'âmetle kanâ'at itmişdi. Kelimât-ı tayyibesiyle meşâmm-ı âlemiyânı misk ü anber gibi mu'anber ve dimâg-ı halk-ı cihânı enfâs-ı nefesiyle mu'attar iden şu'arâ-yı belâgat-güsterdendür. Bu eş'âr anundur.

Gazel: Boşala kîse-i kân kâse-i ummân dükene
Ne gam-ı dil ne gam-ı dîde-i giryân dükene

Şol kadar arayayın şâhid-i maksûdumı kim
Tek ü pûda talebüm rahşına meydân dükene

Gide mi fikr-i leb-i yâr meşâmmı dilden
Kândan hiç ola mı la'l-i Bedahşân dükene

Dilâ düş tîg-i yâre sana âlemden güzer düşdi
Sipâhisin yarag üstinde ol çün kim sefer düşdi

Ben ol Ankâ-yı Kaf-ı lâ-mekânum kim kanâdumdan
Nümûne oldı Çîn nakkâşına bir dâne per düşdi

Sîneden hâli degül hicrân hicrân üstine
Tekyedür eksük degül mihmân mihmân üstine

MEŞREBÎ: İstanbuldandur. Meşrebi hevâyî olmagla niçe rûzgâr bâd-ı bahârî gibi bî-ser ü kâr etrâf-ı diyârı geşt ü güzâr ve tarîk-i Hayderîyi ihtiyâr idüp halka-i irâdetlerin gûş-ı cânına gûşvâr idüp ol zümrenün ihtiyârı olmış idi. Sultân Selîm Hân-ı Sânî şehzâde iken Magnisada deryûze-i lutf u nevâl içün âsitân-ı âsmân-

misâline rûy-mâl itdükde fermân-ı Hakk irişüp anda teslîm-i cân itmişdür. Bu beytler anundur.

Ebyât-ı û: Firâkunla za'îf ü nâ-tüvân u derdnâkum ben
Gamundan şerha şerha pâre pâre çâk çâkum ben

Kimi öldürse ol Îsâ nefes ihyâ ider ammâ
Bu ben ölümlüsin katl eylemez ana helâkum ben

MU'AMMÂYÎ: Nâmı Alîdür. Kasaba-i Tîrede vücûda gelüp pederiyle Selânike hicret idüp anda neşv ü nemâ bulmagla Selanikî diyü meşhûr olmışdur. Fenn-i mu'ammâya ziyâde kûşiş itmekle mahlas-ı mezbûrı ihtiyâr itmişdür. Merhûm Sultân Selîm-i kadîm teshîr-i memâlik-i İran ve zabt-ı bilâd-ı Âzerbâycân itdükde A'câmdan erbâb-ı ma'ârif mu'ammâ-küşâ vü mu'ammâ-gûy niçe ârif kimesneler getürüp fenn-i mu'ammâ diyâr-ı Rûmda şüyû u i'tibâr bulacak mezbûr bir mu'ammâ risâlesi diyüp sultân-ı merkûma sundukda kendi memâlikinde dahı bu fennün ehli mevcûd oldugına gâyetle mesrûr olup mezbûra üç yüz dâne sikke-i hasene ihsân itmişdür. Sonra kasaba-i Ruscukda Tuna kenârında bir zâviye binâ idüp bakıyye-i ömrini anda âhir itmişdi. Bu lugâz u mu'ammâlar anundur.

Şi'r-i û: Sevdügümden gayrı n'itdüm bilsem ol cânânuma
K'eylemez bir dem nazar bu dîde-i giryânuma

Taşlar rahm eyledi rahm eylemez ol seng-dil
Âh-ı âteşbârum içre sîne-i şu'le-i sûzânuma

Memi: Leb-i la'lün hayât-ı mürde-i cân
Meded öldüm demidür eyle dermân

Be-nâm Emrî: Ol lebi helvâyı gördüm kandil
Virdi ben miskine tekrâr acı dil

MU'ÎDÎ: Kasaba-ı Kalkandelendendür. Babası Mu'îdzâde dimekle meşhûr Sultân Bâyezîd Hân zemânında müderris imiş. Ol sebeble bu mahlası ihtiyâr itmişdür. Türkî dilde hamsesi vardur. Şâ'ir-i pür-gûydur. Nazmı âşıkâne vü sâde vü miyânedür. Bu gazelini mutribân nakş baglamagla vird-i zebân-ı halk-ı cihân olmışdur.

Gazel: Tâli'üm nahs oldugı çarh-ı sitemgerden midür
Başuma bunca belâ dilden mi dil-berden midür

Işk mıdur yâ gül midür bülbülleri nâlân iden
Nâlesi bezm ehlinün meyden mi sâgardan mıdur

Defter-i uşşâka yazmışsın rakîbi tutalum
Gel sen insâf eyle andan ol bu defterden midür

Ey Mu'îdî gice gündüz dinmeyüp kan aglamak
Kendi kendünden midür yohsa güzellerden midür

MU'ÎDÎ-İ DİGER: Germiyânîdür. Kasaba-ı Gedusda mütemekkindür. Necâtînün bir gazelini hûb tahmîs itmişdür ki budur.

Makta-i Âhir-i Muhammes:

Ey Mu'îdî yeter oldun bu hevâ yolına beg
Niçe bir el sözine ola cevâbun lebbeyk
Hakk 'inâyet ide bir gün diyesin tübtü ileyk
Ne Necâtî ne güzeller ne selâm u ne aleyk
Fârigüz eylemezüz kimseye tapu begler

Nesr: Ferâ'izi latîf nazmla terceme itmişdür. Kitâbının âhirinde cemâl-i nûrânî-ma'nâ sevâd-ı zulmânî-medâr ile mestûr oldugına dimişdür. İhtirâ-ı ma'nâya kâdir oldugı andan zâhirdür.

Mesnevî: Anberîn elfâz ile ma'nâ-yı pâk
Ebr içinde sanki mihr-i tâbnâk

Ya yatur bir mürde nûrânî velî
Ka'be örtüsiyle örtilmiş velî

Vârisinden ya anun bir yüzi mâh
Mâtem içün câmesin itmiş siyâh

Ya meger Şîrîne menzil oldı âb
Eyledi gîsûsını müşgîn nikâb

İtmege uşşâkı ya Mecnûn-mis̲âl
Hur ki oldı Leyliye bir kara şâl

Ya meger Yûsuf gibi sultân-ı dîn
Zulmetçede nihân oldı hemîn

Bu hayâlâtı ko kim fahr-ı cihân
Tutdı san gâr-ı Hırâ içre mekân

MU'ÎDÎ-İ SÂLİS: Nâmı Mehemmeddür. Merhûm Mu'îdzâdenün semere-i şecere-i vücûdîdur. Ecdâd-ı büzürgvârı diyâr-ı Mar'aşda Bektûtiyân dimekle iştihâr bulup mülûk-ı Zü'l-kâdiriyyeye sudûr olmagla meşhûrlardur. Mezbûr dahı hayli cevâhir-i fezâ'il ü irfâna mâlik tarîk-i tedrîse sâlikdür. Bu ebyât anundur.

Nûş iden dil-teşne cânâ cur’a-i la’l-i terün
Adın anmaz bir dahı âlemde âb-ı kevs̱erün

Almazum kuhl-ı celâyı çeşmüm aynuma
Tûtiyâ-i dîde-i a’yân iken hâk-ı derün

Görinen kûh-ı bâlâdur güzelüm baş degül
Reh-i ıklîm-i fenâdur kararan kaş degül

Bir gören kuhl-ı Mu’îdî hâk-ı pây-ı yâr ile
Göreyin olsun anun hâk-ı mezellet başına

MU’ÎNÎ: Mukaddemâ re’îs-i küttâb-ı Dîvânı ba’dehû tugrâ-nüvîs-i ahkâm-ı sultânı olmagla dermândelerün mu’îni ve bî-çârelerün ba’îs-i karâr u temkîni olan Muhyî Çelebidür. Mukaddemâ tarîk-i ilme zâhib ba’dehû dîvân-ı sultânîye kâtib olup Mehemmed Paşaya tezkireci olmagla i’tilâ-yı merâtib ve irtifâ-yı menâsıb itmişdür. Bu matla-ı meşhûr mezbûrundur.

Matla: Devâtâsâ benüm la’lün gamıyla bagrı hûn olmış
Kalem-mânend-i hayret yazısında ser-nigûn olmış

MU’ÎNÎ-İ DİGER: İstanbuldandur. Sâlik-i tarîk-i ma’ârif ü fezâ’il olup semt-i kazâya mâ’il ve silk-i kuzât-ı sütûde-sıfâta dâhil olmışdur. Bûstân-ı cânınun mâ mu’înî çokdur. Lâkin ashâb-ı devletden bir mu’înî yokdur. Bu eş’âr anun raşha-i kalem-i sihr-bârıdur.

Matla: Sırâtla bizi korkutma vâ’iz lutf-ı Hak çokdur
Geçenlerden işitdük biz ki anda korkulık yokdur

Zülfine degdügin illerde idüp efsâne
Saklıyamadı bu sırrı turracakdur şâne

Aceb mi aksâ hûn-âlûd olup her dem gözüm yaşı
Vefânı görmedi ömrüm gelince bu deme yaşı

MAKÂLÎ: Vilâyet-i Aydından Alaşehr dimekle ma'rûf şehrdendür. Merhûm Arabzâdenün mülâzımıdur. Sefîneye bile binüp Mısra gider iken bir mevc-i âzim sefîneyi dû-nîm idüp re'îsligini üzerinde olanlar ile getürüp Arabzâde anda garîk-i bahr-ı fenâ olmışdur. Mezbûr sâ'ir-i ehl-i sefîne ile selâmet üzre sâhil-i necâta çıkup halâs bulmışdur. Bu eş'âr anundur.

Şi'r: Sînemün dâgın görüp atar melâmet sengini
Gel gör ey şîrîn-dehen dâg ile taşun cengini

Görüp ruhsâr-ı yârı bâgda açıldılar güller
Gözinden nergisün uykusını uçurdı bülbüller

MAKÂLÎ-İ DİGER: Mukaddemâ mezkûr olan şâ'ir ile hem-hem-i kasaba hem-hem-i mahlasdur. Makâlî-mânend kasabü's-sükker-i pür-halâvet ve nazmı âb-ı hayâtâsâ ayn-ı letâfetdür. Tumturak-ı elfâzla gâyetle mukayyed kelâmı ibârât-ı belîga ile müşeyyeddür . Bu ebyât anun ibârâtındandur.

Şi'r: Kim ki sen nokta dehâna bula bir zerrece ayb
Dilerüm yog ide sultân-ı serâ-perde-i ayb

Dâmen-i himmet-dırâz ammâ taleb kûtâh-ı dest
Rütbe-i ikbâl-i âlî-pâye-i idbâr-ı pest

Sadefveş ger olmasa sad-pâre hâtır
Nisâr itmek olurdı sözde cevâhir

Ben ol şehbâz-ı hümâyûn-cenâhum

Muhakkar şikârumken nesr-i tâ’ir

Çün oldum giriftâr dâm-ı havâdis
Şikest itdi devrân perr ü bâlüm âhir

MOLLÂ ÇELEBİ: Nâmı Mehemmeddür. Üsvetü’l-vâ’izîn Bedrü’d-dîn Halîfenün ferzend-i dilbendidür. Tahsîl-i kemâl ve tekmîl-i efdâlle ser-bülend ve hasbe’l-’âde dânişmend olup Beha’ü’d-dînzâdeden mülâzım oldukdan sonra Dîvân-ı sa’âdet-i eyvân-ı sultânîde olan erbâb-ı kalem zümresine mülhak u munzamm olup zemân-ı yesîrde ol emr-i hatîrı kemâ-yenbagi ile getürüp akrân u emsâlinden ser-efrâz u keşîde-bâlâ vü mümtâz olmışdur. Nazm-ı âbdâra dahı iktidârı kemâldedür. Bu eş’âr anun reşha-i kalem-i sihr-nigârıdur.

Şi’r: Ger ölürsen vardugumdan kûyuna âzürde dil
Yâ şikest eyle ayagum ya kadim rencîde kıl

Maksûdum içün gayre tevessül kıldum
Dikkât ile dönüp sonra te’emmül kıldum

Gördüm ki cenâbunda senün cümlesi hîç
Ey bâr-ı Hudâ sana tevekkül kıldum

MİHRÎ: Ta’îfe-i zenândan nazm u şi’rden dem-i zenân olanlardandur. Zemânında sipihr-i melâhatun tâbende-mihrî olup şu’arâ vü zurefâ ile mihr ü mahabbet ve sohbet ü ülfet üzre iken kîse-i mahtûmınun mihrine dest-i icâbet irmemiş ve serâ-perde-i ismetine nâ-mahrem girmemişdür. Bu eş’âr-ı mihr-engîz ü mahabbet-âmîz anundur.

Eş’âr-ı û: Âteş-i gamda kebâb oldı ciger döne döne
Göklere çıkdı duhân ile şerer döne döne

Cân cânbâzını gör la'lüne irişmek içün
Rîsmân-ı ser-i zülfündür iner döne döne

İskender nâm bir cevân ile töhmet itdüklerinde dimişdür.

Nice İskenderi la'lüm zülâlî
Suya iletdi vü susız getürdi

Paşa Çelebi dirler bir kimesne nikâhlanmaga tâlib oldukda dimişlerdür.

Kıt'a: İşitdük istemiş Mihrî Paşa
Ana ol kendüzin râm eylesün mi

Niçe eyyâm sâ'im olmış iken
Eşek sikiyle bayrâm eylesün mi

MİRZÂ MAHDÛM: Nâm-ı şerîfi Mu'înü'd-dîn Eşrefdür. Sadef-i dûdmân-ı Seyyid Şerîf-i Cürcânîdür. Kerîmü't-tarafeyn şerîfü'l-ciheteyndür. Rivâyet olınur ki Şâh Tahmâs-ı pür-vesvâs kim Râfizîlerün galatından idi. Oglı Şâh İsmâ'îli kal'a-i Kahkahada mahbûs itdükde mezbûr Şâh İsmâ'îl

خوشتر زکتاب در جهان یاری نیست

diyü kitâblar mütâla'asın kendüye eglence idinür ve ecdâdınun hattıyle kendünün i'tikâd itdügi ba'zı meşâyih hattıyla kitâblara mütâla'a iderken görür ki Ebû Bekr راضی الله عنه Ömer راضی الله عنه yazılmış hâtırına halecân ider ki *eger mezheb-i rafz bâtıl olmasa bunlar böyle yazmıyalardı. Bana bir seniyü'l-mezheb ehl-i ilm getürün* diyü buyurur. Mezbûr Mirzâ Mahdûmı getürler. Bir niçe müddet musâhabet idüp mezheb-i ehl-i sünnete tamâm mertebe mahabbet itmesine sebeb ü illet olur. Şâh Tahmâs fevt olup Şâh İsmâ'îli yerine cülûs itdükde mezheb-i Rafizî bi'l-külliye ref itmege nasb-ı nefs idüp azîmet itmişken itmâmı müyesser olmayup takdîr-i

Ez-eş'âr-ı û: که در جانم افکند تش ندانم

زمن هم نهانست رازی که دارم

بطاعات صد ساله نتوان خریدن

زمن وقت مستی نیازی که دارم

چو داری هوس کشتن اشرف بشتاب

که خبر یا بدو از ذوق بمیرد ترسم

کز عاشقان کس جان بقربانم نکرد کفته

اشرفی در خاك و خون غلطیده قربان کیست

MÎRÎ: Kasaba-ı Ispartadandur. Nâmı Emru'llâhdur. *Ahlâk-ı Alâî*si mezkûr olan Kınalızâde Alî Çelebinün pederidür. Hakka ki şecere-i vücûd-ı şerîfinden vücûd bulan semerât-ı tayyibe ve fevâkih-i latîfe kendüye mahsûsdur. Kuzât-ı kasabâtun fezâ'il ü ma'ârifle be-nâmlarından ve şi'r ü inşâ ile meşhûr-ı mâ-lâ-

Gazel: Ãşıkların göricek dil-ber biler bıçagın
Ya'nî ki haste diller görsün başı yaragın

Zülfün hamını gördüm ruhsârun üzre sandum
Tıfl-ı Habeş pür itmiş gül-desteden kucagın

İmrenme görüp sürh pilâvın ümerânun
Hûn-ı cigerinün eseridür fukarânun

MÎRÎ-İ DİGER: Mahrûsa-i Burusada mütevellid olmışdur. Nâmı Yahyâdur. Pederi diyâr-ı Acemden bilâd-ı Rûm-ı izzet-i mersûma gelen eşrâfdan Kiçi Mîr dimekle şöhret-pezîr olmagın halk tahrîk idüp mezbûra Keşmirzâde dirler. Beyne'l-ahâlî ma'ârif ü fezâ'ille ma'rûf ve ahlâk-ı celâ'ille mevsûfdur. Sahna müderris oldukdan sonra Galataya ve Üsküdâra kâdî olup Hâlâ nakîbü'l-eşrâf-ı diyâr-ı Rûmdur. Fürsde kemâl-i mahâreti olup Hâce Attârun *Mihr (ü) Müşteri*sin beyt beyt bilâ-ziyâde ve'l-noksân terceme itmişdür. Gâyet hûb itmişdür. Bu ebyât ol kitâb-ı letâfet-simâtdandur.

Mesnevî: Düşmişdi yola sular mermer
Geçemezdi tayanmadan sarsar

Çarhveş dönmege iderdi hücûm
Olsa da yiri nokta-i mevhûm

Sıçrayup itse bilmege âheng
Sâyesini geçerdi bir ferseng

MEYLÎ: Şeyhü'l-islâm Ebû's-su'ûdü'l-İmâdî Hazretlerinün ferzend-i mihteridür. Şâm-ı şeref-encâmda bir müddet hâdim-i şer-i seyyidü'l-enâm olup ba'dehû Haleb-i Şehbâya müvellâ olup anda iken cenâb-ı Hazret-i Mevlâya teveccüh idüp Kubûrü's-sâlihinde defn olınmışdur. Himmetinün uluvvinden ve meşrebinün kemâl-i sumûndan lisân-ı Türkîde gazel dimege tenezzül itmeyüp Fârisî üstâdân-ı Acemân revişi üzre gazelleri vardur. Bu ebyât anundur.

ترا ای نوش لب کام دل و جان میتوان کفتن
بجان بخشی لبت را آب خیوان میتوان کفتن

به آیین وفابستی میاندا باخیالست این
چنان نازك خیالی کی توان بستن محالست این

ای در دلت باهل وفا جور و کین همه
چشمت بناز رهزن مردان دین همه

Bu matla'ına şu'arâ nazîreler dimişlerdür. Kınalızâde Alî Çelebinün matla'ı gâyetle hûb düşmişdür.

دین می برد ز خلق به آشوب و کین همه
خرسند هم نمیشود آن بدین همه

MEYLÎ EFENDİ: Rûmiline sadr-ı âlî-kadr olan Zekeriyyâ Efendidür. Ankara nâm kasabadandur ki kütüb-i tevârîhde Ma'mûriyye dimekle meşhûrdur. Ol zemânda kayâsırenün tahtı olup mülûk-ı Arabdan İmrü'l-kaysun babası katl olınup mülki alındukda Kayserden nusret talebi içün Ma'mûriyyeye gelüp fevt olup anda defn olınmışdur. Gelürken bu beytleri dimişdür.

E'ş-şi'r: صاحبى لما راى الدرب دونه
يكى

وايقن اناالاجفان بقيعا

فقلت له لاتبك عيناك انما
تحاول ملكا اوتموت فتقدرا

Mezbûr Zekeriyyâ Efendinün fezâ'il-i âliyyesi ve kemâlât-ı hükmiyesi hûrşîd-i tâbân gibi ayân olmagın muhtâc-ı beyân olmadı. Fezâ'ilinden fazla Fârisi vü Türkî eş'ârı vardur. Bunlar andandur.

Şi'r: La'lüne kand öykünürmiş kaddüne serv-i çemen
Dadı dâlı var mıdur bi'llâh ey şekker-şiken

Yoluma cân virene vaslum dirîg itmem dimiş
Ger bu ahdına vefâ eyler ise cânân işte ben

İtmedi hergiz dil-i sengîne Şîrîne eser
Başı taşa taşı başa urdı gerçi kûhken

Kûşe-i mey-hâneye küb düşdi yârân-ı safâ
Meyliyâsın şimdi böyle tevbekâr olmak neden

(Diger:) Genc-i hüsnine nice el ire ol mihrün
Ejdehâlardur anı bekler iki gîsûlar

Bu letâfetle görüp ârız-ı yârı Meylî
Gülşen içre sinecek yerler ararlar sular

MEYLÎ-İ DİGER: Mahrûsa-i Burusadandur. Bezzâzlardandur. Bu gazel misl-i sâ'ir gibi dâ'ire-i âfâkı dâ'irdür.

Murg-ı dil ey yüzi gül kûyuna varmag ister
Talebınur bâl u perî yog iken uçmag ister

Agladıgum bu ki her-dem benüm ol serv-i sehî
Reh-i ışkında gözüm yaşını ırmag ister

Virdügi rif'ata ey dil felegün aldanma
Bir lu'b ile ol gökden uçmag ister

MEYLÎ-İ DİGER: Amâ'ir-i selâtin kitâbetin sebeb-i ma'îşet idinüp zâbıt-ı mahsûlât-ı letâ'if-nüvîsinde müfredât-ı ma'ârifdür. Kelimâtı imzâ-yı ahâlî ile mümzâ vü makbûl ve ebyâtı veledi'l-e'âlî rütbe-i kabûle mevsûldur. Bu eş'âr anundur.

Matla-ı û: La'l-i yâre cân u dilden bende vü üftâdeyüz
Zâhid ayb eyleme zîrâ esîr-i bâdeyüz

Sûfînün kasdı bu kim meykedeyi ide harâb
Bu dahı yoksa imâret midür evkâf mıdur

(Diger:) Ne zulm u hîle vü reng ide bûstâna hazân
Hazâne cem'ine çıkdı şeh-i cihâna hazân

Dökildi berg-i dıraht âfet-i semâvîden
Fürû-nihâdasini arz ider zemâne hazân

Anunçün eyledi bâdı çemende defterdâr

Ki vâridât okuya şâh-ı mihr-i câna hazân

(Diger:) Subh-ı sâdık olur ol mihr-i dırahşân gelmez
Kara akşamlar olur ol meh-i tâbân gelmez

MEYLÎ-İ DİGER: Kayseriyyedendür. Nâmı Mustafadur. Şeyhü'l-islâm Ebû's-su'ûd Hazretlerinden mülâzım oldukdan sonra kazâ semtine âzim olup münkâlibü'l-ahvâl mütelevvinü'l-bâl olmagla Osmân Paşa ile Şirvâna varup bir rûzgâr defterdâr olup bir zemân mîr-livâ olup yine rücû idüp bir müddet kazâya rızâ virüp ba'dehû Kayseriyyede fetvâ ile müderris olup medresesin dâhil hükmine koyup mevleviyyet ile Kayseriyye kazâsına tâlib olmışdur. Tab'ı küşâde gıll u gışdan hâtırı sâde şi'ri beyne'l-ahâlî makbûl mertebe-i ihsâna mevsûldur. Latîf muhammesleri müseddesleri vardur. Bir müseddesün bendi budur.

Senün gibi ne bir gül geldi gülzâr-ı letâfetde
Benüm gibi ne bir bülbül gelür bâg-ı belâgatde

Bu matla dahı anundur.

Şi'r: Ey dil nezâketin gör mir'ât-ı pür-safânun
Aybın yüzine urdı a'dâ-yı bed-likânun

NÂMÎ: Evvel nâm Nâmî ve ism-i sâmîsi Mehemmeddür ki Nişâncı Mehemmed Paşa Hazretleridür. Peder-i büzürgvârları Pîr Ahmed Çelebidür ki Haleb-i Şehbâya mütevellî iken Cenâb-ı Hazret-i Mevlâya teveccüh itmişdür. Kendüleri erbâb-ı kalem semtine sâlik olup merâtib-i refî'aya şeyen-fe-şeyen yevmen-fe-yevmen mütesâ'id olup re'îsü'l-küttâb ba'dehû nişâncı ba'dehû mîr-livâ ba'dehû mîr-i mîrân ba'dehû vezâretle nişâncı olmışlardur. İnşâda fâ'ikü'l-emsâl oldugı gibi nazmda dahı mertebe-i kemâle vusûl bulmışdur. Bu eş'âr anundur.

Yakmayan dâg-ı gamı sîneye abdâl olmaz

Na’llar kesmese derd-i diline dâl olmaz

Asker-i hüsnine ol şeh zülfi serdâr eylemiş
Diller almış her birin bir târa ber-dâr eylemiş

At salup meydân-ı ışka katl içün uşşâkı
Kâkül-i müşkini kendüye kafadâr eylemiş

Künc-i gam oldı mukarrer bu dil-i nâ-şâda
Geldiler derd ü belâ ana mübârek bâde

NÂMÎ-İ DİGER: Âb u hevâsı mergûb şehr-i Üskübdendür. Benli Memi dimekle ma’rûfdur. Kendi şehrinde hüsn-i hâlle mevsûfdur. Bu ebyât anundur.

Şi’r-i û: Dem mi vardur gözlerüm yaşını ummân eylemez
Ol perî bana cog iş eyler hemân kan eylemez

Hâtem-i la’l u hatıyla aldı dil iklîmini
Leşker-i mûr ile fethi Süleymân eylemez

NÂMÎ-İ DİGER: Mahmiye-i Kostantiniyyedendür. Nâmı Mehemmeddür. Mukaddemâ mezkûr olan zâhirü’n-neseb zâhirü’l-haseb Seyyid Emîrekün ferzend-i siyâdetmendidür. Merhûm Mu’allimzâdeden mülâzım olup medâris-i şerîfede müdârese üzredür. Fünûn-ı ma’ârifde mâhir latîf nazma kâdirdür. Bu eş’âr anun güftârıdur.

Yâ Rabb getür başına rakîbün niçe belâ
Ammâ ki isterin depesi üstine ola

Çekdüm belâsını diyü umma vefâsını
Degme belâ ile o sana eylemez vefâ

Firkatde yeter sana gam-ı yâr nevâle
Gam yime dilâ irmez isek h*â*n-ı visâle

Bu tarz-ı Hasanla yine Selmân gibi Nâmî
Ahsenet gazel dimegi irgürdi kemâle

NÂMÎ-İ DİGER: Ümmü'd-dünyâ mahmiye-i Kostantiniyyedendür. Merhûm Fudeyl Efendi âsitânesine intisâb u intimâ ile ma'rûfdur. Ol gazel ki Bâkî Efendiye nisbet olınup niçe belâya ibtilâsına bâ'is olmışdur mezbûrundur ba'zı zurefâ mahlasını tebdîl idüp Nâmî iken Bâkî diyüp sem-i sultânîye îsâl itmek ile gazab-ı pâdişâhî tahrîk itmişdür. Ol gazel budur.

Gazel: Cihânun ni'metinden kendi âb u dânemüz yegdür
İlün kâşânesinden kûşe-i vîrânımuz yegdür

Gınâ sadrındaki magrûr u nâ-âsûde serverden
Fenâ bezminde h*â*b-âlûd olan mestânemüz yegdür

Hümâ-yı evc-i izzet gibi gayretsüzden ey Nâmî
Mahabbet şem'ine şehper yakan pervânemüz yegdür

(Diger:) Âyîneveş cemâlüne kılsam n'ola nazar
Gelmez efendi âşık-ı dîdârdan zarâr

NECÂTÎ*:* Ser-gazel-i dîvân-ı belâgat beytü'l-kasîde-i mecmu'a-i fesâhat şu'arâ-yı Rûmun pîşvâ vü re'îsi tevkî-i berâ'atun tugra-nüvîsi şâ'ir-i sihr-âferîn nâzım-ı adîmü'l-karîndür. Mahrûsa-i Edirnede vücûda gelüp Kastamonıda neşv ü nemâ bulmışdur. İsm-i sâmîsi Nûhdur. Tarz-ı gazelde cihânun ferîdi îrâd-ı darb-ı meselde devrânun vâhididür. Kınalızâde Alî Çelebi dimişdür.

Haşre dek her şâ'ir ü kâmil dise şi'r ü gazel
Gelmiye kimse Necâtî gibi mâhir fi'l-mesel

Ahvâli ale'l-icmâl bu minvâl üzredür ki tahsîl-i ma'ârif ü kemâlde tevânî vü ihmâl itmeyüp âftâb-ı âlemgîr gibi şi'r ü inşâ ile şöhret-pezîr oldukda eyyâm-ı şitâ vü şiddet-i sermâde Kastamonıdan Kostantiniyyeye gelüp Sultân Mehemmed Hâna bu *Kasîde-i Şitâ'iyyeyi* virüp mazhar-ı eltâf-ı bî-girânı olup

Oldı çünkim melah-ı berf hevâdan nâzil
Mezra-ı sebz-i tarabdan gönül umma hâsıl

Üştür-i mest gibi saçdı kefin yire sehâb
Bagladı kâfile-i işret ü şâdî mahmil

Ba'dehû mâh-ı ürd-i behişt irüp gülistân-ı cihân nümûdâr-ı bihişt oldukda bu kasîde-i bahâriyyeyi virüp tekrâr mazhar-ı ihsân-ı Hudâvendigâr olmışdı.

Handân ider cihânı yine fasl-ı nev-bahâr
Niteki cân-ı âşık-ı gamgîni vasl-ı yâr

Sultân-ı mezbûr icâbet-i da'vet-i mülk-i gafûr idüp ercemendi Sultân Bâyezîd Hân serîr-i saltanatda câygîr oldukda şâ'ir-i mezbûr bu kasîde diyüp anun dahı eltâf-ı aliyyesine mazhar olmışdur. Matla-ı kasîde budur.

Matla: Bir dün ki kılmış idi cemâline âftâb
Müşgîn gülâlesin gicenün anberîn nikâb

Sayyâd-ı çarh zâg-ı şebi kılmaga şikâr
Şekl-i hilâli kılmış idi çengel-i ukâb

Sultân-ı merkûm umûm inâyetinden mezbûrı ferzend-i sa'âdetmendi şehzâde felek-i bârgâh-ı Sultân Abdu'llâhı sancâga gönderdükde dîvân-ı celâlet-râtibine attâr-ı devvâr kâtib idüp bile göndermişdi. Şehzâde emr-i Rabbânî ile terk-i âlem-i fânî idicek bu mersiyeyi diyüp Dârü's-saltanatü'l-aliyyeye yüz urmış idi. Matla-ı kasîde budur.

Matla: Dilâ cerîde-i ülfetden adun eyle tîrâş
Kalender ol ki mücerredler ideler sabâş

Alur gözi ile bakma cihâna kim güneşün
Yüzine togrı bakanun gözinden akar yaşı

Rivâyet olınur ki şehzâde-i mezbûr hüsn ü melâhatde kâmil olmagla şâ'ir-i mezbûr cemâl-i bâ-kemâline rübûde-dil ve câm-ı müdâm mahabbeti ile mest-i lâ-yakıl olup şehzâde râz-ı derûnına vâkıf ve ter-nihânına ârif olıcak halvet serây-ı hassına da'vet ve câm-ı rahîk ü bâde-i âşık ile tertîb-i bezm ü sohbet ider. Mezbûr dahı bu gazel-i sihr-i nigârı bezm-i şâha nîsâr eylemişdür.

Matla-ı Gazel: Sünbül saçunla hâtırımuz âtır olmadı
Gül-ruhlarun bizümle iki gün bir olmadı

Tîg-i mahabbet ile kim oldı şehîd kim
Rûhü'l-kudüs cenâzesine hâzır olmadı

Dirler mihak şarâba harâbât erenleri
Şâd ol gönül ki altun adun bakır olmadı

Bayrâm ola vü gül açıla içmeyen kişi
Sabr idebile mi tutalum şâ'ir olmadı

Yakma cahîm-i hicre mü'ebbed Necâtîyi

Bî-çâre âşık oldı ise kâfir olmadı

Ba'dehû pâdişâh-ı merkûm ferzend-i sa'âdetmend-i digeri Şehzâde-i Sultân Mahmûdı sancâga gönderdükde mezbûrı nişâncı idüp bile göndermişdi. Hikmet-i İlâhiye ile şehzâde-i mezbûr dahı terk-i âlem-i gurûr idicek şâ'ir-i mezkûr âmâl-i câh u celâlden ferâgat ve ayda bin akçe müşâhere ile kanâ'at itmişdür. Şehzâde-i merkûma dahı mersiye dimişdür. Matla'ı budur.

Matla: Dünyâ evi meşakkat u renc ü anâ imiş
Sahn-ı safâ didükleri mâtem-serây imiş

Sene tokuz yüz on dörtde kendünün dahı çengâl-i çîr-i ecelden necâtî müyesser olmayuptu'me-i neheng-i gûr olmışdur.Sun'î fevtine *Gitdün Necâtî âh* târîh dimişdür. Ebyât u eş'ârı ke'ş-şems fi'l-işrâk meşhûr-ı âfâk olmagla bu evrâkda îrâd olınmaga hâcet olınmadı.

NECMÎ: Mahrûsa-i Burusadan tâli olup tarîk-i ilme dâhil ve Sa'dî Efendinün hidmet-i aliyesine vâsıl olup mülâzemet ile merâmına nâ'il olmışken âmânî-i dünyeviyye kizzal zâ'il oldugına ilm-i yakîni hâsıl olmagla sevâb-ı ecili hazz-ı âcil üzre tercîh idüp civâr-ı Hazret-i Ebî Eyyûb-ı Ensârîde medrese-i Kâsım Paşayı ber-vech-i tekâ'üd alup kanâ'at itmişdi. İlm-i hey'et ve tencîm ü ma'rifet-i zîc ü takvîmde yed-i tûlâsı olmagla mahlas-ı mezbûrı ihtiyâr itmişdi. İlm-i tevârih ve ahbâr u esmârda dahı küllî istihzârı olmagla iştihârı var idi. Bu eş'âr anundur.

Bulmasam tâk-ı mukarnes künbed-i mînâ yeter
Olmasa ferş-i münakkaş dâmen-i sahra yeter

Dil ki bir kassâbun oldı keşte-i pür-yâresi
Zülfi çengâlinde kaldı asılı her pâresi

Niçe bir kan yudalum la'l-i güher pâşından
Niçe bir güc çekelüm yây gibi kaşından

NAHÎFÎ: Hamîdîdür. Nâmı Mehemmeddür. Kınalızâde Alî Çelebiden mülâzemete nâ'il olup silk-i kuzât-ı kasabâta dâhil olmışdur. Şi'r ü inşâda ve fenn-i mu'ammâda yed-i tûlâsı vardur. Bu eş'âr anundur.

Revâ mıdur seni hammâmda kuca bî-bâk
Yüzüne kir getürür bir gün ey perî dellâk

Arz-ı kamet itmeyince dil alınmaz gördi yâr
Sonradan kamet getürdi ol nigâr-ı şîvekâr

Sensüz ey ruhları gül lebları mey
Kamış işkencesidür âşıka ney

Seyr idelden ol melâhat kânınun gencinesin
Gonce çâk itdi kabâsın lâle yakdı sînesin

NESÎMÎ: Nevâhî-i Bagdâd-ı Dârü's-selâmdan Nesîm nâm nâhiyedendür.Sâdât-ı amîmü'l-berekât şer-i mezbûrdandur. Nâmı Seyyid İmâdü'd-dîndür. Fenâ nesîmî dimâg-ı cânına vezân olmagla tarîk-i fânî-i cihân olup etrâf-ı diyârı geşt ü güzâr iderek Sultân Murâd Hân-ı mâzî devrinde diyâr-ı Rûma gelmiş kelimât-ı fenâ-âmîzinden halk bûy-ı fenâ almışdur. Âhir Haleb-i Şehbâda cezebât-ı İlâhiyyeye maglûb olmagla meslûbü'l-ihtiyâr olup

عشق پوشیده چند باشم جند
عاشقم عاشقم ببانك بلند

diyü ehl-i zâhirden esrârı vâcib olan esrârdan ketm itmege iktidârı olmamagla tâsî-i bâmdan düşüp başına münkirler üşüşüp ulemâ-yı şerî'at başına düşüp katline fetvâ

virüp Mansûrvâr ber-dâr olup keşte-i şemşîr şer'-i şerîf olmışdur. Hâlet-i cezbede dimişdür.

Eş'âr-ı û: Deryâ-yı muhît cûşa geldi
Kevn ile mekân hurûşa geldi

Sırr-ı ezel oldı âşikâra
Âşık niçe eylesün müdâra

Kâfir görince zülf ü ruhun didi ey nigâr
امنت بالذى خلق الليل والنهار

Delîl-i subh-ı sa'âdet Mehemmed-i Arabî
Çerâg-ı Şâm-ı kıyâmet Mehemmed-i Arabî

NİŞÂNÎ: Karamanîdür. Hulâsâ edvâr-ı Hazret-i Mollâ Hünkâr evlâdındandur. Mukaddemâ tarîk-i ilmde müderris-i zü-fünûn olmışken Ebü'l-fütûhât Sultân Mehemmed Hâna tugrâ-nüvîs nâm-ı hümâyûn olup ba'dehû şerîf-i pâye-i vezâret olmışdur. Zemânında inşâ ile hayli şöhret bulup nazm-ı eş'ârda dahı kâdir ammâ şi'ri nâdirdür. Bu matla anundur.

Tali'de devlet olmasa hidmet ne fâ'ide
Hakkdan inâyet olmasa ta'ât ne fâ'ide

Kınalızâde Hasan Çelebi nazîre dimişdür. Lâkin hûb dimişdür.

Şi'r: Öldüm gam-ı firâk ile vuslat ne fâ'ide
Şol haste kim helâk ola şerbet ne fâ'ide

Kurbân olup irem dir idüm ıyd-ı vaslına
İrgürmedi o günlere firkat ne fâ'ide

Uşşâka nevbet ile vefâ eyleyem dimiş
Degmez bu ben belâkeşe nevbet ne fâ'ide

Hoş tâc-ı devlet idi gubâr-ı derün velî
Yokdur benüm başumda o devlet ne fâ'ide

Tîg-i cefâ ile hüsni eyleme helâk
Sonra çekersin ana nedâmet ne fâ'ide

NİŞÂNÎ-İ DİGER: Tosya nâm kasabadandur. Celâlzâde Mustafa Çelebidür ki Koca Nişâncı dimekle şöhret-i dünyâdur. *Râkımü's-sütûr-ı mezbûrun kendünden istimâ itdüm ki Sultân Selîm Hân-ı kadîm vüzerâdan mahfî etrâfa ba'zı ahkâm u avâmir göndermelü oldukda bana yazdururdı. Ba'zı umûrda muhâlefet şeklin gösterüp münâsib olan böyle eylemekdür pâdişâhum dir idüm. Bir iki def'a ıbrâkvâr-ı âd idüp izhâr-ı gazab iderdi. Ben makarr olup sa'âdetlü pâdişâhum fermân senündür. Ammâ sa'âdetlü sâhib-i kırâna münâsib olan budur didigüm gibi münbasit olup imdi öyle yaz dir idi. Sonra Maktûl İbrâhîm Paşa harem-i pâdişâhîden def'aten vezîr-i a'zamlıga çıkdukda küttâbdan bir gâyetle ehl-i vukûf kimesne isteyüp hakîri getürüp tezkireci idindi. Kendünün ahvâli âleme vukûfı yok şikâyetci ise izdihâm ider. Mâ-beynimüzde tenhâda ittifâk olınmışdur ki eger şerîka müte'allik nesne ise benüm işâretümle kâzî'askere sala eger mâl-i pâdişâhîye müte'allik ise defterdâra göndere eger kendüye vezârete müte'allık ise ben devât u kaleme yapuşurum. Ol dahı hükm yazılsun diyü buyururdı. Ba'dehû merâtib-i âliyeye i'tilâ ve manâsıb-ı sâmiyeye irtikâ idüp* re'îsü'l-küttâb ba'de merre ba'de merre-i tugrâ-nüvîs-i âsitân-ı âsmân-ı kıbâb olmışdur. Sultân Selîm-i Hân-ı Sânînün evâ'il-i saltanatında âlem-i ukbâya intikâl idüp â<u>s</u>ârından gayrı nişânı kalmamışdur. Beyne'l-enâm inşâ ile şöhret-i tâmmı vardur. Lâkin inşâsı tumturak-ı elfâzdur âmiyânedür üstâdâne degüldür. Bu eş'âr anundur.

Şi'r: Ey cebîni mahv iden mâh-ı münîrün pertevin
Rûşen eyle mihr-i ruhsârunla gel gönlüm evin

(Diger:) Bahâr irdi safâ kesb idicek demdür çemenlerde
Husûsa salına yanunca serv-i sîm-tenlerde
Firâkunla Nişânî bendenün hâli mükedderdür
Visâlün va'de itmişdün be-hey âfet geçenlerde

NASÛHÎ: Mahrûsa-i Edirnedendür. Mukaddemâ attâr iken cem-i edviye-i akâkîr itmekle tabâbet hâtırında câygîr olup bahr-ı beyâtınun eks̱erinde hatâ ahyânen isâbet itmekle Calinus-ı zemân Eflâtun-ı devrân geçinürdi. Mevlânâ Ahî Çelebiden bir husûsda isti'ânet idüp gıybet-i zuhûr itdükde dimişdür.

Beyt: Derde dermân ide sanurdum Ahî
Onulursa hakîm imiş o dahı

Ahî Çelebi cevâbında dimişdür.

Beyt: Her kim içdi Nasûhî şerbeti
Sahte tevbe-i nasûh itdi

Nesr: Bu matla dahı mezbûrundur.

Matla: Mülk-i dil sensüz yıkıldı vîrân oldı gel
İntihâ-yı firkat u pâyân-ı hicrân oldı gel

NİZÂMÎ: Diyâr-ı Karamandandur. Efâzıldan birisinün ferzend-i dilbendidür. Bir cevân-ı mâh-rû-yı müşgîn-bû-yı çeşm-i devrân nazîrin görmemiş iken dîde-i erâzilden âyîne-i cemâli dûr belki kendi sâyesinden dahı nüfûr idi. Nazm-ı eş'ârda dahı şîrînkâr kasâ'idi muhkem-i üstüvâr gazeliyâtı yek-dest ü hem-vâr fusehâ-yı Rûmun şâ'ir-i belâgat-nizâmı fusehâ-yı zemânun nazm-ı letâfet-intizâmıdur. Ebü'l-fütûhât-ı Sultân Mehemmed Hân mezbûrun cemâl-i bâ-kemâlini ve kemâl-i bî-misâlini istimâ idüp musahabet içün da'vet itmişdi. Yolda gelürken da'vet-i zü'l-

celâle icâbet idüp esnâ-yı seferde diyâr-ı ukbâya güzer eyledi. Bu eş'âr ol nâzım-ı belâgat-şi'ârun güftârıdur.

Matla: Ey gönül murgı ne rahm umarsın ol sayyâddan
Kim safâsı var anun dâmında key feryâddan
Çünki takdîründür iş ahterden efgân eyleme
Hükm-i sultândur siyâset aglama cellâddan

(Diger:) Nigârâ sensüz olan dem ne demdür
Dem-i derd ü gam u vakt ne demdür

Ayak basmış ki kanum döke dil-ber
Bi-hamdi'llâh hele demdür kademdür

Nizâmî nazmunı agzıyla hatem it
Ki cümle nesnenün sonı ademdür

(Diger:) Hattun ol pîrûzedür kim la'l-i nâb üstindedür
Leblerün ol la'l kim dürr-i hoş-âb üstindedür

Ey Nizâmî vaslla şâd olma vü hicrâne melûl
Kâ'inatun hâli çünkim inkılâb üstindedür

(Diger:) Kullarunı bî-güneh öldürmek ise âdetün
Bu Nizâmî bendenün sucı ne sultânum benüm

Hâtırun bülbül ü gül sohbetin eylerse heves
Subhdem gülşene gel bir ben ü bir sen gidelüm

NAZMÎ: Mehemmed Beg. Dârü'l-meymene şehr-i Edirnedendür. Merhûm Sultân Süleymân Hânun bendezâdelerinden zümre-i sipâh-ı zafer-penâhdandur. Şu'arâ-yı

zemân birbirinün gazellerini tetebbu idüp didükleri cem idüp kendi dahı nazîre diyüp sultân-ı merkûma sunmışdur. Ve bî-nokta ve pür-nokta ebyâtıyla ve kalb-i müstevî beytler dimekle şöhret bulmışdur. Lâkin nazmı âmiyâne ve şi'ri miyânedür. Bu şi'r anundur.

Gazel: Dehânun bûsesin kılmak temennâ
Bir olmaz fikrdür yok yire cânâ

Niçe bir tola ay vâ ile kûyun
Yazukdur ehl-i ışkun âhın alma

Tavâf-ı Ka'be-i kûyun safâsın
Bulur mı hacca varsa sûfî farzâ

Letâfet birle zâtun gerçi cevher
Velî kalbün nigârâ seng-i hara

Sataşdum Nazmiyâ bir özge derde
Devâsın bulmadum âlemde derdâ

NA'ÎMÎ: Ümmü'l-büldân mahrûsa-i İstanbuldandur. Büyük Alî Paşa vezâretinde re'îsü'l-küttâb-ı Dîvânî muharrer-i vakâyi-i sultânî olmışdur. Lâkin keyfden geçmeyüp belki kendünden geçmekle çok zemân geçmeyüp dünyâdan geçmişdür. Bu gazel anundur.

Gazel: Cânâ dime visâlüme irmek muhâldür
Kim hele Hakk müyesser ide ihtimâldür

Meclisde bûsun aldı haramlıg eyledi
Hûn-ı kadeh n'ola bana virsem helâldür

Şâhâ murâdı şi’r degüldür Na’îmânun
Belki garaz Cenâbuna bir arz-ı hâldür

NİKÂBÎ: İznikîdür. Kuzât-ı kasabâtdandur. Kâdî-ı Keşân iken reh-zenân-ı merdüm-i keşân elinden şerbet-i şehâdeti ceşân olmışdur. Bu matla anundur.

Matla: Hâk-ı pâye-i yâr içün turmaz yeler bâd-ı seher
Kendüyi göstermez ammâ sürmeyi gözden siler

NAKŞÎ: Nâmı Ahmeddür. Dârü’s-saltanat Kostantiniyyedendür. Nakkâşlıkda Mânî-i Sânî olup engüşt-nümâ-yı cihân ve Nakşbendlikde müşârün-ileyhi bi’l-benân iken san’at-ı tencîm ve terakkîsini kemâle irişdürmekle câmi-i şerîf-i Süleymânîde muvakkıt olup cemî’-i evkâtını tahsîl-i kemâlâta sarf itmişdi. Bu ebyât anundur.

Matla: Çâk itme sînen ey dil o gül-izâra karşu
Açılmak olmaz igen evvel bahâra karşu

Ol zemânda şu’arâ nezâ’ir dimişler idi râkımü’l-hurûf dimişdüm Hasan Çelebi.

Kanlar yudar dil-i zâr ol gül-’izâra karşu
Mâ’il olur şarâba herkes bahâra karşu

Gönüller murgı konmakdan egilmiş
Nihâl-i tâzedür ol iki ebrû

Toyar mı hançerine teşne gönlüm
Kişi suyı çog içer olsa sayru

NİGÂRÎ: Galatadandur. Nakkâş Haydâr dimekle ma’rûfdur. San’at-ı tasvîrde bir üstâd-ı Bihzâd-dest idi ki nakş-bend-i hayâl yazdugı tims̲âlde vâlih ü âşüfte hâl olup

barmagın ısırırdı ve aklâm-ı bedî'ü'l-irtisâmından peydâ olan nakş yazup ve behâsından nakkâşân-ı Çîn sûret-i dîvâr gibi mebhût u hayrân olur kalur idi.

Nazm: Yazaydı nakş-ı yârı fi'l-mes̱el ger
Gören dirdi ana rûh-ı musavver

Nesr: Galatalı olmagla re'îslik semtine sâlik olup re'îsân-ı ummân içinde kâmil korsân olmışdı. Bu cümle ile sefîne-i eş'âr-ı âbdâr elinden düşmeyüp deryâ-yı zehhâr tab'ından der-kenâr itdügi her dürr-i şâhvâr sezâvâr-ı tâc-ı ser-tâcdâr olurdı. Bu sebeb ile Sultân Selîm Hân-ı Sânîye musahib ü nedîm ve câm-ı mey gibi dâhil-i bezm-i hâss-ı meserret-resîmi olmışdı. Bu eş'âr anun resm-i kalem-i sihr-nigârıdur.

La'l-i lebüm ısırdı diyü girme kanuma
Hîç ola mı efendi kıyâm kendi cânuma

Velehû: Servden bâlâ-ter olmış kamet-i dilber bugün
Nâ-resîden dahı bir açılmadun gonceydi dün

Lezzetine la'lünün benzetdügiyçün dâdını
Başın ezdük sükkerün alduk lebün dâdını

NİGÂHÎ: Vilâyet-i Aydından ıyân olmış bir kâbil-i cevân idi. Tarîk-i ilmde sâbit kadem olmayup kalem-i kitâbet semtine yapışup anda dahı pâydâr olmayup terk-i cümle-i kâr u bâr eyleyüp cânib-i ademe kadem basmışdur. Bu eş'âr anundur.

Nazm-ı û: Dersin okurken kapar nâ-geh kitâbın nâzdan
Şîve-i bâbın ezber eyler var ise açmazdan

Bî-amel cennete girmez diyü gavgalar ider
Gûyıyâ aldı gibi cenneti zâhid amele

Cümle uşşâkun eşigünde biter gerçi işi
İşimüz bitdi bizüm eşigüne vara gele

NÛRÎ: Kasaba-ı Aksarâydandur. Nâmı Nuru'llâhdur ve Atau'llâh Efendiden mülâzemete nâ'il olup ve kırk akçe medreseye vâsıl oldukdan sonra tarîk-i kazâya dâhil olmışdı. Sübha-ı Câmî bahrında *Seb'a-i Seyyâre* nâm bir kitâbı vardur. Kitâbı mahbûba teşbîh idüp dimişdür.

Zîver-i hüsn ile mahbûb-mis̱âl
Ehl-i dil bulsa ider arz-ı cemâl

Gerçi kim câmesi Rûm üslûbı
Revişi tarz-ı Acem mahbûbı

Hilye vü sîretine Cem-i fuhûl
Getürür niçe hadîs ma'kûl

NÛHÎ: Rûmilinde kasaba-ı Priştinedendür. Sultân Süleymân Hânun ferzend-i ekberi Şehzâde Sultân Mehemmed sancâga çıkdukda kâtib-i sırrı olup bile gitmişdi. Şehzâde-i âlî-şân civâr-ı Rahmana intikâl itdükde gelüp yine âsitânede kâtib-i dîvân olmışdı. Berş ü afyon ile hâli bir mikdâr diger-gûn olmış idi. Şâ'ir-i zû-fünûn olurdı. Bu şi'r anundur.

Şi'r-i û: Saf dil gibi gelüp meclis-i zindâna safâ
Agzı suyın akıdur görilüp cânâna safâ

Suya konmış güle benzer deheni dil-dârun
İçmege su viricek agzına rindâne safâ

NEV'Î EFENDİ: Kasaba-ı Malkaradandur. Nâm-ı sâmisi Yahyâdur. Cenâb-ı mülhemu's-savâbdan يا يحيا خذالكتاب hitâbını gûş-ı cânla istimâ idüp kemâl-i iltiyâ ile iktisâb-ı ulûm-ı mütenevvi'a semtine sâlik ve nisâb-ı fezâ'ile bâligan-mâ-balag mâlik olup benî nev'i miyânında nev'î şahsına münhasır bir kâmil ü mâhir olup tarîk-i ilmde Ahîzâde Mehemmed Çelebiden mülâzım olup medâris-i âliyeye müdârese idüp Sahna vâsıl oldukda Sultân Murâd Hân Hazretlerinün evlâd-ı emcâdına hâcelik hidmetine me'mûr olup birkaç yıl ol hidmete müştagil olup sonra pâdişâh-ı mezbûr civâr-ı rahmete mülk-i gafûrda âsûde olup Sultân Mehemmed Hân câlis-i serîr-i saltanat-nasîr olup sâ'ir-i şehzâdeler on sekiz şehzâde peder-i büzürgvârlar ile şerbet-i reybü'l-menûnı bile içüp ve ber-dâr-ı fenâdan bile göçüp mecmû'ı bir kubbe altında medfûn olduklarında mezbûr Nev'î Efendi yüz akçe ile tekâ'üd ihtiyâr itmişdür. *Ulûm-ı İsnâ Aşere* nâm kitâbı ve niçe dahı manzûm u mensûr kitâb u resâ'ili oldugından mâ-adâ nazm-ı pâkla yegâne-i devrân ve şöhre-i zemîn ü zemândur. Dikkât-i ma'nâ ile letâfet-i edâya şir ü şekker gibi imtizâc virdügi asla beyâna muhtâc degüldür. Zurefâ elinde bir sefîne yokdur illâ anun cevâhir-i kelimâtı ile meşhûndur ve bülegâ elinde bir mecmû'a bulınmaz illâ anun nefâ'is-i ebyâtıyla mahzûndur. Müretteb ü mükemmel dîvânı vardur. Ve sagîr ü kebîr miyânında şöhret-pezîr âsârı-ı bî-girânı vardur. Bu kelimât-ı belâgat-simât anlarundur.

Ol sanem reftâr ile bir serv-i bâlâdur gider
Yanıma üftâdeler düşmiş temâşâdur gider

Eylemek seng-i mezârı başuma bâr-ı girân
Âşıka küşte-i yâr oldugı yetmez mi nişân

Ne kara kullıgun olsa efendi baş üzre
Kalem-misâl dilersen beni kitâbete kes

Dökindi nakd-ı eşküm gözlerüm agardı pîr oldı
Cevânum bana rahm itmez mi pîr oldum fakîr oldum

NEHÂRÎ: Şehr-i şöhret-âyîn kasaba-i Prizrîndendür. Bir müddet tahsîl-i kemâle iştigal idüp ma'ârifi istikmâl itdükden sonra kasaba-i mezbûrda fârigü'l-bâl olmagla muntazamü'l-hâl olmışdur. Bu eş'âr mezbûrun güftârıdur.

Ebyât-ı û: Sorma nedür dehân u miyânunla hâlimüz
Çün yok netîce hîçe geçer kîl ü kâlimüz

Bâr-ı girân iken bize bir kılca cânımuz
Taglarca gam yükine ola mı mecâlimüz

Bugün serv-i ser-efrâzum salar ise üstüme sâye
Yarın rûz-ı kıyâmetde ne minnet zıll-ı tûbâya

Bu gazeli gâyet ile meşhûr olmışdur.

Bî-vefâ hân oldugından bana ne
Şâh-ı devrân oldugından bana ne

Mûrveş pâ-mâl diyü mihnetüm
İl Süleymân oldugından bana ne

Ben gedâ-yı şehr olıcak bir âciz
Mısra sultân oldugından bana ne

NİHÂLÎ: Mahrûsa-i Burusadandur. Mü'eyyedzâdeden mülâzım olup ekâbir ü a'yân hicv itmekde ihtiyâr-ı gâni elinde olmamagla tarîk-i ilmde çok felâket çeküp ba'de'l-lüteyyâ ve'l-letî ve altı yüz elli akçe ile Galata kâdîsı olup ol esnâda Sultân Selîm Hân-ı mâzî İshak Çelebiye ve Köse Bozanı ve mezbûrı musahâbet içün südde-i felek-iktidârına da'vet ü ihzâr idüp meclis-i âlîlerine dâhil olduklarında tâ'ife-i hussâddan ba'zı ehl-i fesâd mezbûrlara *pâdişâhımuz şetâretden hazz ider ne denlü şetâret idebilürsenüz idün* dimekle mezbûrlar meclis-i pâdişâhîde edebden

hâric kelimât-ı hezl-âmîz idüp biribirine itdükleri hicviyâtı okumagla sâhib-kırân-ı nâzik dil munkâbız u münfâ'il olup *biz bunları musâhib sanduk bunlar bî-nevâlar imiş* diyü mezbûrları birer cüz'i ihsânla yerlerine göndermişdür. Ba'de-zemân bir zemân ma'zûl fakr u felâket ile mahzûn u melûl olıcak Sultân Süleymân Hâna niyâz- mendâne bu kıt'ayı sunmışdur.

Kime kimden şikâyet eyleyeyin
Ser-güzeştüm hikâyet eyleyeyin

Ehl-i ilmün fakîrine şimdi
Kimse dimez ri'âyet eyleyeyin

Gâh tedrîs ü geh kazâ diyü ben
Nice zillet denâ'et eyleyeyin

Bana bir tevliyet inâyet kıl
Vakfa sa'y u kifâyet eyleyeyin

Murâd u merâmından sû'âl olındukda ayda bin akçe sâliyâne ile kanâ'at itmişdi. El-uhdeti ale'r-râvî rivâyet olınur ki merhum-ı merkûm âhir-i ömrine varınca câm-ı sahbâyı elden komayup yaz u kış dimeyüp rindânla bezm ü sohbetden bir ân bir sâ'at hâli olmayup âhir maraz-ı nakrîse mübtelâ olup hareketden kalıcak Uzun Çârşûda bir dükkân idinüp âyende vü revendeyi temâşâ itmekle gönlin eglendürürdi. Ekser-i eş'ârı hezl-gûnedür. Semend-i tab'ı ol semtde mün'atıf ve vâdî-i cüdde munsarif olmamışdur. Bu eş'âr anundur.

Hammâma girdi nâz ile bir sîm-ten güzel
Şu şöyle diyecek yiri yok cümleten güzel

Soyındı çıkdı gonce gibi sebz ü câmeden
Bir sûseni futayla o gül-pîrehen güzel

Kucamaz güzel kocaldı dimiş sen Nihâlîye
İgen güzelsin ey iki gözüm igen güzel

NİHÂLÎ: Vekîl Sinân dimekle ma'rûf olan kâdînun ferzendidür. Nâmı Mehemmeddür. Lutfî Begzâde Mekke-i müşerrefeye kâdî oldukda dânişmendi olup bile gitmişdür. Celâlü'd-dîn-i Ekber Mekke fukarâsına Celâlî nâm floriler in'âm eyledükde bir kasîde göndermişdür. Matla'ı budur.

حريفان نظر برجلالى تو دارند
مراد جمال ترا كشته مظهر

چه حرم جمالست ما احسن الله
چه معظم جلاليست الله اكبر

Mevlânâ-yı merkûm ile mezbûrun mâ-beynlerinde ba'zı kudûret sebebiyle hâtır-ı rencîde ve dil-i remîde olup Mevlânâ Kâdî Hüseynün zeyline teşebbüs eyleyüp anlardan mülâzım olup diyâr-ı Rûma gelüp ba'zı medâris-i şerîfeye müderris olup müdârese üzre olmışdur. Bu eş'âr anundur.

Bir atdı nakşumı Kays ile sûretâ üstâd
Velî zemîne düşürdi anı zemâne beni

Nihâlî rişte gibi bu keseler n'ola kaddün
Hele sorarlar ol nahl-i erguvâna beni

Lâf-ı mihrin o mehün urma gönül mâ'il isen
Dilüne alma gam-ı ışkı eger âkıl isen

NİHÂNÎ: Kul aslındandur. Merhûm Hâcı Hasanzâdeden mülâzım ve medresesine müderris olup ba'dehû Mustafa Paşa medresesinde iken erbâb-ı takvâ ile ins ü sulehâyla celîs olup terk-i hidmet-i tedrîs idüp âzim-i tavâf-ı Beytu'llâhü'l-harâm ve

ziyâret-i ravza-i Seyyidü'l-enâm aleyhi's-selâm idüp o emâkin-i müteberrikede bî-havf u bîm

Mısrâ: İtdi cânını Nihânî teslîm

Fî sene tokuz yüz yirmi beş. Bu reddü'l-acz ale's-sadr gazel-i meşhûr anundur.

Tâ kim göreli tal'atunı ey yüzi kamrâ
Irmak gibi çeşmümden akar şâm u seher mâ

Em virdi leb-i la'lüne derdine didi merg
Germ olma igen bendeni öldürmege yârâ

Ârâ-yı cihândur yüzün ey dil-ber-i cânkeş
Şekk itme ki sensin bana tâc-ı ser dârâ

Arad'senün gibi gönlüm bulmadı berş ruh
Hoş hûr-ı kadd ü verd-i hadd ü zülf ü kaşı yâ

Ay yüzlülerün medhi içün şi'rüni sen ay
Yâ nûn u elif ü hâ ile nûn-ı kalbi kıl inşâ

Ve bu gazel-i meşhûr dahı ana isnâd olınur.

Lâleler çıkdı kızıl tâc ile şâhîler gibi
Çekdi sûsen hançerin sünnî sipâhîler gibi

Râfizîdür lâle tâcın bâde vir yâ Rabb diyü
Yâsemenler Hakka yüz tutmış İlâhîler gibi

Ey Nihânî çâr-yârı sev Mehemmed ışkına
Bâyezîdî-meşreb ol olma tebâhîlar gibi

NİHÂNÎ: Dârü'l-meymene mahmiye-i Edirnedendür. Nâmı Turak Çelebidür. Sultân Selîm Hân-ı Sânî Magnisada şehzâde iken mısr-ı Kâhirede mîr-i mîrân olan Dukakinzâde mezbûrı tuhaf u hedâyâ ile şehzâde-i merkûma irsâl itmişdi. Vusûl buldukda nazar-ı kabûl ile manzûr olup meclis-i hâslarına duhûle yol virilüp âsitâne-i sa'âdetlerinde kalup gitdükçe iltifâtı ziyâde olup Şehzâde Sultân Bâyezîd Tahmas-ı menhûs ilinde mahbûs oldukda merkûm Şehzâde Sultân Selîm-i mezbûr Turak Çelebiyi elçilik ile göndermişdi. Varup Tahmas ile niçe musahâbet idüp Tahmas hayrân kalup *Rûmdan böyle kimesne zuhûr ider mi imiş* dimişdür. Ba'dehû çeşm-i zemâneden ayne'l-kemâl irişüp ba'zı erbâb-ı şikâk ittifâk ile Sultân-ı âfâkı Sultân Süleymân Hâna nifâk idüp iftirâ vü ihtilâf ile mezbûrı tetebbu kahr-ı sultânî ile mertebe-i şehâdete irişdürdiler. Fî sene tokuz yüz yetmiş Ulvî

Eyleye Hak ana cinânı Turak

mısrâ'ını târîh dimişdür. Mezbûr şehîd olmazdan mukaddemce bu gazeli dimişdür. Kendüye hasb-i hâl olmışdur.

Cân oldı şehâ şâhid-i maksûdına vâsıl
Sultân-ı gam-ı ışkuna dil olalı menzil

Katlüme delîl olsa n'ola gamzene zülfün
Meşhûrdur e'd-dâlü ale'l-hayrı kefâ'il

Zulmetde kalurdum şeb-i hicrânda Nihânî
Âhum şereri olmasa ger bana meşâ'il

NİYÂZÎ: Bedî'ü'l-üslûb kasaba-ı Üskübdendür. Ekseriyâ murabba'lar diyüp ve ehl-i mûsîkî olmagla latîf makamlarda baglayup mecâlis ü mahâfilde anun murabba'ları okınmagla meşhûr-ı âfâk olmışdur. Merhûm Ayas Paşa meclisinde bir murabba'ı okındukda gâyet hazz eyleyüp sipâh zümresine ilhâk itmişdür.

Âl ile benüm gönlüm alan yârün elinden

murabba'ı anundur ve bu murabba dahı anundur.

Hevâ-yı ışk dil-berden kesilmez
Belâ vü derd (ü) mihnetden çekilmez
Niçe pend iderüm insâfa gelmez
Yanılmaz bu delü gönlüm yanılmaz

Yine bir yâre meftûn olmak ister
Gam-ı hicr ile mahzûn olmak ister
Düşüp taglara Mecnûn olmak ister
Yanılmaz bu delü gönlüm yanılmaz

Bu gazel dahı mezbûrundur.

Gûşe-i gamda hayâl-i yârdur eglencemüz
Bülbül-i ışkuz dilâ gülzârda eglencemüz
Cennet-i firdevs içün zâhid bugün gam çekmezüz
İki âlemde hemân dîdârdur eglencemüz

Künc-i firkatde Niyâzî gâh gamdur gâh elem
Gâh vasf-ı yâr ile eş'ârdur eglencemüz

NİYÂZÎ-İ DİGER: Rûmili kâzî'askeri ba'dehû müftî olan Şeyhî Efendinün ferzend-i dilbendidür. Hilâl-i vücûdı matla-ı fazl u kemâlden bu vech ile tulû itmesi

bedr-i kâmil olıcagına dâldur. Nîgû-hasâ'il matbû'ü'ş-şemâ'il cevân-ı sâhib-i irfândur. Bu eş'âr-ı âbdâr anun güftâr-ı letâfet-şi'ârıdur.

Matla: O meh dün hâtır-ı âşıkı lutf itdi ele aldı
Dil-i mahzûnumı anmadugına hâtırum kaldı

Bihâr-ı eşküme gark eyledüm deryâ-yı cûşânı
Göze yendürdün ey dil hâsılı bahr-ı firâvânı

Mümkin mi ana mîve-i vaslun ola nasîb
Bâg-ı visâlde tama-ı hâm ider rakîb

.

NEYLÎ: Lutfî Begzâdelerün küçügidür. *Büyük birâder Meylî mahlas ihtiyâr biz Neylî ihtiyâr itdük* dirler. Sahn müderrisi iken İzmir kâdîsı olmışdur. Fezâ'ili bî-şümâr oldugından mâ-adâ eş'âr-ı âbdârı vardur. Bu beytler anun güftârıdur.

Şi'r-i û: İşiginde aglasam yârün gelür bana rakîb
Hâlüme itler güler bir hâle vardum ben garîb

Dâglar kim sûziş-i ışkunla yandum sîneye
Dilde ışkun genci var mühr urdum ol gencîneye

Olmaga bûy-ı sünbülüne emîn
Dostum eylemiş şimâl yemîn

Vasluna ivdügüm ba'îd midür
Vehmüm oldur ki mevtüme ola yakın

VÂLİHÎ: Latîfü'l-üslûb kasaba-ı Üskübdendür. Nâmı Ahmeddür. Ahîzâde Mehemmed Çelebiden mülâzım olup tarîk-i kazâya âzim olmışdur. Kuzât-ı kasabât mâ-beyninde kenâr-ı alî-i alem fazl u irfânla müsellemdür. Kelimât-ı dil-küşâ ve ebyât-ı cân-fezâ ile meşhûr-ı dünyâ olan bülegâ-yı şu'arâdandur. Müretteb dîvân sâhibidür. Bu ebyât anundur.

Nazm: Alâka eylemek zât-ı Hudâdan gayra zâ'iddür
Cemâl-i lâ-yezâle âşıkum Allah şâhiddür

Âkıbet çarhına tokınmaz ise seyl-i sirişk
Âsiyâbı felegün varsun öginsün yürisün

Nice tercîh ideyin Yûsufı cânânumdan
Düşde gördüm bu gice agmadı mîzânumdan

Gark-ı seylâb-ı belâ bir âşık-ı gam-dîdedür
Semtden hâric degül Mecnûn koya vâdîdedür

Sâdedür mir'âta teşbîh eylemek ruhsârunı
La'l-i şîrînüne sen bûse dimek hâyîdedür

VÂLİHÎ-İ DİGER: Dârü'n-nasr mahmiye-i Edirnedendür. Kurdzâde dimekle ma'rûfdur. Fezâ'il ü ma'ârifle ârâste kemâlâtla pîrâste tab-ı vakkâr ve zihn-i nakkâda mâlik iken *Baş egmezüz edâniye dünyâ-yı dûn içün* diyüp tarîk-i menâsıb-ı ilmiyeye sâlik olmayup va'z u nasihat semtine zâhib olmışdur. Hakkâ ki vâ'iz ü nâsihlerün be-nâmı ve ol tâ'ife-i kirâmun metîn ü mâ-lâ-kelâmı olmışdur. Rivâyet olınur ki unfuvân-ı cevânîde bir cevânun vâlihi ve sahrâ-yı mahabbetinün te'ihi olur. *İttifâken bir gün câmi'de kürsi üzerinde va'z u nasîhat ider iken cevân-ı mezkûr bir gâyet menfûr rakîble gelüp kürsi ayagında otururlar. Vâ'iz Efendi bunları gördükde aklı perâkende ve kelimâtı perîşân olur. Sabr u tahammüle kûşiş ider. Rakîb kanda ise bed-hûylıgı komaz cevânla hakîkaten musâhabet ü*

muhâvereye başlar. Vâ'iz Efendi bunı göricek sabr u karârı kalmayup bî-ihtiyâr kendüyi kürsiden aşagı atup bir büyük Engürüs bıçag ile rakîbün üzerine hücûm ider. Rakîb karâra kâdir olmayup firâr idüp Vâ'iz Efendi ardınca biraz kovalayup irişemeyüp yine gelür va'zına meşgûl olur. Fenn-i şi'rde dahı yed-i tûlâsı ve kadem-i râsihi ve kelimât-ı rasîni ve ebyât-ı şâmihi vardur. Bu ebyât anundur.

Eş'âr-ı û: Marîz-ı ışk kim dermân bana sen şâha kalmışdur
Yetiş kim derd-i hicrünle işüm Allaha kalmışdur

Nây-ı ecvef es̱er-i illet efgânumdur
Serv-i nâkıs reviş lebün hırâ âmânumdur

Kanlar saçılup penbesine dâgımun ey gül
Bu kâse-i ser tobtoludur saçma karanfil

Erbâb-ı devletden Mustafa nâm kimesne râkımü'l-hurûfa bir mihr beyti teklîf eyledi. İttifâken mezbûra dahı teklîf eylemiş irtesi günine bu beyti diyüp iletdüm.

Beyt: Hâk-ı râh zümre-i ehl-i vefâ
Bende-i âl-i Mehemmed Mustafa

Hikmet-i İlâhî mezbûr dahı be-ibârete bu beyti ayniyle diyüp götürdi.

VÂLÎ: Kasaba-ı Yenibâzârdandur. Nâmı Ahmeddür. Henüz sinn-i şebâbda iken tahsîl ü iktisâb-ı ma'ârifde şitâb üzre olup vâlî-i iklîm-i irfân ve mâlik-i memâlik-i ilm ü ittikân olmışdur. Bu ebyât anundur.

Gazel: İrmek durur o kameti bâlâya niyyetüm
Üftâdeyüm velî ki bülend oldı himmetüm

Varur yanınca salınur ol serv-i hoş hırâm

Agyâr-ı nâ-bekâr dilâ aldı âfetüm

Bahr-ı hünerde dürr-i girân-mâyeyüm bugün
Vâlî aceb mi bilmez ise kimse kıymetüm

Bulınmasa mı leb-i cânân içün arak
Iyş eylen ehl-i diller ile keyfe mâ ittifak

Ne fitne eyler ara yerde çeşm-i fettânı
Bıçak bıçaga olur gamzesiyle müjgânı

VÜCÛDÎ: Mahrûsa-i Edirnedendür. Tarîk-i ilmde mülâzım ba'dehû ba'zı kasabâta hâkim olmışken diyâr-ı ademe âzim olmışdur. Bu matla anundur.

Nûş-ı şarâb-ı nâb ile gitmez belâ-yı dil
Derd ehline olur leb-i dil-ber devâ-yı dil

VÜCÛDÎ-İ DİGER: Diyâr-ı Karamanda kasaba-ı Larendedendür. Nâmı Mehemmeddür. Şeyhü'l-islâm Ebû's-su'ûddan mülâzım ve ba'zı medârisde müderris olmışken Şâm-ı şeref-encâmda kırk bin akçe ze'âmet alup tarîk-i ilmden ferâgat itmişdür. *Hayâl-ı Yâr* adlu bir kitâbı vardur. Bu ebyât andandur.

Mesnevî: Yine ol Hâlık-ı zemîn ü zemân
Kıldı bâg-ı cihânı haşre nişân

Olup âvâz-ı ra'd nefha-ı sûr
Çıkdı yerden çemen çü ehl-i kubûr

Katre-i beyzâvâr şebnemden
Niçe tûtî gibi çıkdı çemen

Yayılup cism-i bâga âb-ı revân
Mürde iken irişdi gülşene cân

Gülşenün oldı bir hayâtına dâl
Cümleten hep çiçek çıkardı nihâl

VAHYÎ: Kasaba-ı Manastırdandur. Hâverînün hemşîrezâdesidür. Anun mihr-i terbiyeti ile şebnem gibi gazeli menzil-i hâk iken zerde-i eflâk olmışdur. Kesriyye kâdîsı iken sene tokuz yüz elli sekizde sâkin-i magâk olmışdur. Bu ebyât anundur.

Şi'r-i û: Çarh-ı ser-gerdân geçer sana meh-i tâbân ile
Mâ-hasal şimdi tokuz kişi yürür bir cân ile

Derd ile pîr-i çarhun çün kameti dü-tâdur
Destinde dûd-ı âhum gûyâ ki bir asâdur

VEZNÎ: Kasaba-ı İznikdendür. Keyfe maglûb olup yedüni berş ü afyonun veznî kıyâsdan hâric olmagla dâ'ire-i insâniyetden hâric olmış idi. Lâkin kelimâtı semtden hâric degüldür. Belki tâmü'l-vezn ve kâmilü'l-ayârdur. Bu eş'âr anundur.

Cilâ vir çeşm-i cânâ hâk-i pây-ı dil-rübâ ile
Sakın kehhâller gözün boyarlar tûtiyâ ile

Gam-ı zülfün çekeyin her ne kadar müşkil ise
Ölümümdür bana gösterme hattun ile serâb

Gösterse n'ola halka benân ile beni yâr
Aşüftesiyüm bir niçe zemândur ki ben anun

VEZNÎ: Kasaba-ı Manastırdandur. Nâmı Abdü'l-kerîmdür. Kınalızâde Alî Çelebiden mülâzım olup Kesriyyede niyâbet iderken fevt olmışdur. Bu eş'âr anundur.

Dil-hânesini yıkdı çün ol yâr-ı cefâen
Yapdum der ü dîvâr-ı gamı ana binâen

Kaddine göre dikün câmesini cânânun
Ol boyı serve dik â'lâsı gerek kemhânun

Avrete meftûn olan Mecnûn u Ferhâdı gider
Vezniyâ n'eylersin anup bir iki zen-pâreyi

VİSÂLÎ: Kasaba-ı Nigdedendür. Dânişmend-i nâmdar ehl-i fazl-ı şöhret olmagla Haseki medresisinde ba'zı mahâdime mu'îd olmışdur. Nazm-ı eş'âra dahı iktidârı vardur. Bu eş'âr anundur.

Tîg-i sitemle yaşumı gel eyle kana gark
Uşşâk içinde bendene lâzım degül mi fark

Didiler yâr gelür hüzni gider şâm u seher
Bekledüm yolları ammâ ne gelür var ne gider

VUSLATÎ: Tâ'ife-i sûfiyeye makam olan Sofya nâm şehrdendür. Tarîk-i ilmün felâket-dîde vü elem-keşîdesi olup şâhid-i merâmına vuslatı ba'de'l-lüteyyâ ve'l-letî müyesser olmışdur. Bu matla anundur.

Dilâ peykân-ı hicrinden yürek kim garn-ı hûn olmış
Dehân-ı goncesi fikrine varup ser-nigûn olmış

VASFÎ: Müşâhedesi pîrûz olan şehr-i Sirozdandur. Merhûm Mesîhî ile hem-dem ü hem-nefes olmagla kemâlât u ma'ârife dest-res bulmışdur. Vasfî hâric-i hayta-i imkân ferîd-i zemân vahîd-i devrân şâ'ir-i fasîhü'l-beyândur. Niçe zemân şehr-i mezbûrda vâlî-i umûr-ı cumhûr olmışdur. Bu ebyât anundur.

Ne kadar tîr ki irür cânuma cânânumdan
Cânib-i kûyuna revzenler açar cânumden

Yâremün kanlu yaşı dinmedi bir dem Vasfî
Girye ögrendi gelür dîde-i giryânumdan

(Diger:) Yâ Rabb n'olaydı âlem içinde dil olmasa
Bârî olur ise her güzele mâ'il olmasa

Dil sabr iderdi vaslun ümîdiyle hicrüne
Ömrüm gibi ecel dahı müsta'cil olmasa

(Diger:) Aks-i ruhsârun senün bu dîde-i hûnâbda
Gûyıyâ berg-i gül-i terdür şarâb-ı nâbda

Kendünün aksin görüp su içre kaddün sandı serv
Kaldı ol hayretde yıllardur kenâr-ı âbda

VASFÎ: Kınalızâde Abdu'r-rahîm Efendinün ferzend-i dilbendidür. Nâmı Mustafadur. Avân-ı hadâset-i sinni ve unfuvân-ı cevânı ma'ârif ü kemâlâtun tahsîl ü tekmîline dil ü cânla meşgûl ve inân-ı himmetin savb-ı kesb-i fezâ'ile masrûf kılup Zekeriyyâ Efendiden mülâzemete nâ'il ve semt-i kazâya mâ'il olmışdur. Hüsn-i hatla lutf-ı nazmda yed-i tûlâsı ve kadem-i râsihi vardur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Küşte-i hançer-i hûnrîzün idersin seveni

Ey gönül bâg-ı letâfet seven ölsün mi seni
Sînede râz-ı gamun var idügin bilmezsin
Niçe çâk itmeyeyin hançer-i hicrünle teni

Sahn-ı gülzâr n'ola dil-keş olur ise Vasfî
Ki giyüpdür bugün egnine libâs çemen

Leb-i la'l-i güher-bârun senün cândan ibâretdür
Nihâl-i kametün Hakka kıyâmetden alâmetdür

VUSÛLÎ: Mollâ Çelebidür ki Sultân Selîm Hân-ı Sânî âsitânesine intisâb idüp cülûs-ı hümâyûnda Magnisa kazâsından Burusa ba'dehû İstanbul kazâsı virilüp ba'dehû kâzî'asker olmışlardur. Üç def'a İstanbula hâkim vâli olmışdur. Nazmda ve inşâda kudreti meretebe-i kemâle vâsıl olmışdur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Gazel: Kılca boynumda benüm yokdur iler
Yâr tîgin bilebilsem ne biler

Nâr-ı hicrünle yanup gitdi yürek
Hançerün sînede cânâ ne diler

Reh-i firkatde Vusûlî her dem
Ra'd-ı âhumla felekler inler

VUSÛLÎ: Rûmilinde Yahyâlı ocagından ümerâ içre âlem gibi ser-âmed olan Emîr Mümecced Mehemmed Begdür. Perçem-i tûg-ı şecâ'atı şânezede-i dîn ü devlet ve turra-i müşgîn-i râ'yeti meşşâta feth ü nusret oldugından mâ-adâ kişver-i fesâhatun mîr-i mîrânı ve memâlik-i belâgatun server-i sultânı olup müretteb dîvânı vardur. Bu ebyât anundur.

Eş'âr-ı û: Eger dâmânuna irmezse destüm künc-i hasretde

Elüm yakanda ey serv-i ser-efrâzum kıyâmetde

Bahr-ı hüsn içre n'ola ey dür-i yek-dâne bana
Ger sadef dâye olup lülü olur ise lâlâ

Tutalum miske tartılmış efendüm Yûsuf-ı Mısrî
Velî bin hâna virmezdi seni kardaş kardaşa

VEYSÎ: Vilâyet-i Aydında kasaba-ı Alaşehrdendür. Nâmı Veysdür. Mukaddemâ zikr olınan Makâlînün hemşîrezâdesidür. Mollâ Çelebiden mülâzımdur. Henüz nev-sinn ü nev-sâl iken ilm ü irfânı ber-kemâldür. Ale't-tevâlî bu hâl üzre sâbit ü ber-karâr olursa şâ'ir-i nâmdâr ve üstâd-ı bâ-iştihâr olması gün gibi âşikârdur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Nâmene bakmadugına ol nigâr-ı bî-vefâ
Ey dil-i gam-dîde benden bir kulac kâgıd sana

Murg-ı dil pervâz iderken her gözi şehbâz ile
Düşmedi gitdi konışmak sen hümâ pervâz ile

Halka çeşmümi sayyâd-ı ezel ideli dâm
Hûblarda seni tutdı gözüm ey lebün harâm

HÂTİFÎ: Kasaba-ı Nigdedendür. Lutf-ârâ ve hüsn-i makâlî derece-i kemâle vâsıl ve fenn-i belâgatda bâligan-mâ-belag merâmına nâ'ildür. Bu gazel-i âbdâr anun lüle-i kaleminden cârîdür.

Meger ol la'l-i şekker hâke tûtî dil uzatmışdur
Urup dest-i kazâ agzını yüzini kanatmışdur

Görelden dâglar ile sînemün zeyn oldugın cânâ

O şeb evrâk-ı gül sahn-ı gülistânı tonatmışdur

Şeb-i târik-i gamda öykünürmiş rişte eşküne
Şehâbun Hâtifî çarh-ı felek ipin uzatmışdur

HÂŞİMÎ: Hâk-i abîrâsâ olan şehr-i Burusadandur. Evlâd-ı emcâd-ı Nebî Hâşimdendür. Mukaddemâ sarrâc iken ol hırfetden ferâgat ve tahsîl-i ma'rifete himmet itmekle az müddetde tekmîl-i fazîlet idüp fünûn-ı ma'ârifde üstâd-ı mâhir nâzım-ı şâ'ir olmışdur. Bu ebyât ol zât-ı siyâdet-simâtundur.

Ebyât-ı û: Geçerken câm-ı mey sundum gelüp nûş itdi ol âfet
Gelince böyle gelse âdemün ayagına devlet

Cem-i asr u Süleymân-ı zemân olsan bu dünyâda
Ecel câmın sunup devrân virür âhirine bâde

Ma'şûk âşıka bir olur sûz-ı ışk-ı pâk
Bir od degül mi şem ile pervâneyi yakan

Eşki uşşâka o şâh eylese tan mı ragbet
Câhda evvel olan buldı terakkî kat kat

HİCRÎ: Mahrûsa-i Burusadandur. İki def'a Burusaya andan sonra Edirneye andan Dârü's-saltanaya kâdî olan Kara Çelebidür. Babası Kâdî Hüsâm dimekle ma'rûf u be-nâmdur. Kemâl Paşazâdeden mülâzım olup merâtib-i aliyyeye pâye pâye nâ'il ü sâ'im olmışdur. İstanbulda hâkim iken bisât-ı hükûmeti كطى السجل للكتب tayy olmışdur. Makbûl-ı âlem ü nazm-ı müsellemi vardur. Bu eş'âr anundur.

Gazel: Ruhun gülzârını ömrüm görince
Yakasını çeküp çâk itdi gonce

Baş egmezsin sanemden gayrıya dil
Dögerlerse efendi tıb diyince

Hatâ itdüm hatun gelmiş didümse
Miyânun gibi boynum kıldan ince

Gel öldür hicreti kurtar belâdan
Du'âlar eylesün sana ölince

Velehû: Gerçi her meh-rûya dil virmekde mâhirdür gönül
Sen sanemden gayrıya baş egse kâfirdür gönül

Velehû: Dir imiş sen zülf ü ruhsârına ömrüm devletüm
Olsun ey dil devletün pâyında ömrün dırâz

HÜDÂYÎ: Mecma-ı erbâb-ı irfân Dârü'l-âmân Kostantiniyyedendür. Nâmı Mustafadur. Metâlib-i dünyeviyeye tâlib olmayup arzû-yı merâtib itmeyüp Haseki câmi'inde mü'ezzin ü mu'arrif olmagla kanâ'at üzre ma'îşet itmişdür. Zümre-i ulemâdan degül iken selikası nazm-ı eş'âra bir veche düşmişdi ki her beyti altun kalemle yazılsa revâ ve her gazelini fusehâ vü bülegâ kâgıd-zer gibi başları üzre yer itseler sezâdur. İhtirâ-ı mezâya kâdir hüsn-i edâda üstâd-ı mâhir şâ'ir-i sâhirdür. Müretteb ü mükemmel dîvân sâhibidür. Bu ebyât anundur.

Eş'âr-ı û: Ümîdüm bu vefâdan ola kalbünde eser peydâ
Hudâ kâdirdür eyler seng-i hârâdan güher peydâ

Çıkup cân gitdi yâr ile Hüdâyî kaldı zâr ile
Ne cândan bir eser zâhir ne cânândan haber peydâ

(Diger:) Misâl-i Ka'be eyâ nûr-ı dîde-i uşşâk

Gören cemalüni müştâk görmeyen müştâk

Geçdi Mecnûn ışkdan geçmez dil-i mestânemüz
Ellerün uslandı uslanmaz bizüm divânemüz

(Diger:) Belâlarun dil-i uşşâk-ı dil-figâra gerek
Belî inâyet-i Rahmet günâhkâra gerek

Cemâlüni niçe yüzden görem diyen diller
Şikeste âyîneler gibi pâre pâre gerek

Sipihri gör ki çeker sînesine bir mâhı
Hemân felekde benüm tâli ü sitâre gerek

HÜDÂYÎ-İ DİGER: Merhûm Ahîzâde Efendinün dilbend-i kihteridür. Nâmı Hüseyndür. Eyyâm-ı şebâb ve hengâm-ı cevânîde ol kadar fezâ'il iktisâb itmişdür ki kalem ile tahrîri ve lisânla takrîri mümkin olmaz bir âdet mahâdim-i pür-mekârim tarîk-i ilmde mülâzım oldukdan sonra tarîk-i tedrîse âzim olmışdur. Kelimât-ı sencîde vü ebyât-ı pesendîdesi vardur. Bu ebyât anlardandur.

Şi'r-i û: Şâyed vefâ ide diyü ol yâr-ı pür-cefâ
Sabr eyler idüm eylese ömrüm eger vefâ

Göklere irdi figânum dahı rahm itmez o mâh
Yerde kalmaz ehl-i derdün itdügi feryâd vâh

Lutf u ihsânı ne mikdâr ideyin dirsün şehâ
Katı çog ummaz dil-i bî-çâre mikdârın bilür

HELÂKÎ: Vilâyet-i Karamandandur. Tarîk-i ilme sülûk idüp vâsıl-ı mertebe-i isti'dâd olmışken terk-i her-murâd idüp imâm-ı mescid-i Yârhisar olup niçe rûzgâr

ol hâl üzre ber-karâr olmışdur. Evâ'il-i hâlinde tekye-i ışkun âbdâl-ı sîne-çâkı olmagla Helâkî mahlasın ihtiyâr idüp dimişdür.

Ser-i kûy-ı Vefânun Sîne-çâkı
Güzellerün ölümlüsü Helâkî

Nesr: Hayli Fârisîdân u ehl-i irfân olmagla mehâdimden çok kimesne mezbûrdan *Gülistân u Bûtsân* okumışdur. Sene tokuz yüz seksende evrâkın dürüp diyâr-ı ademe ruhın götürmişdür. Bu ebyât anundur.

Ebyât-ı û: Tabîb-i cûdâ idüp fakr u fâkadan zârı
Didüm ne çâre didi kim şarâb-ı Dinârı

Mey içenler o meh-likâ ile
Mest ola yıllar ile ay ile

Yine gösterdi âlemi sâkî
Bize câm-ı cihân-nümâ ile

Kadd-i bâlâsın istedüm yüz kez
Hak nasîb itdi bin belâ ile

Leb-i meygûn var iken anma hatt-ı âşikârı
Gül gibi bâde tururken n'idelüm esrârı

HİLÂLÎ: Mecma'ül-fühûl mahmiye-i İstanbuldandur. Ehl-i hırfet ve ashâb-ı san'atdan iken ma'rifetden dem-zenân olmagla muktezâ-yı kâbiliyyeti ile az müddetde hilâl misâl müşârün-ileyhi bi'l-benân olmışdı. Çeşm-i nahîfi hilâl gibi bârîk ü zâ'if olmagla mahlas-ı mezbûrı ihtiyâr itmişdür. Sipihr-i belâgatun tâbında hilâlî ve âsmân-ı fesâhatun bedr-i tâbân-ı bâ-kemâlidür. Mükemmel dîvânı ve bî-hadd ebyât-ı belâgat-ünvânı vardur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Eş'ar-ı û: Şikest olsa surâhî câm-ı meclis ber-karâr olmaz
Meseldür sâkiyâ baş gitse ayak pâydâr olmaz

Gurûr-ı hüsn ile dil-ber ki nâza yüz tutdı
Belâ-yı ışk ile âşık niyâza yüz tutdı

Hazer kıl ey gül-i ra'nâ niyâz-ı bülbülden
Hezâr dest ile ol bî-niyâza yüz tutdı

(Diger:) Feth-i bâb ola müyesser diyü vasl-ı yârdan
Halkaveş kaldı gözüm gitmezdür dil-dârdan

HÜMÂMÎ: Kasaba-ı İznikdendür. Sultân Murâd Hân devrinde Şeyhî ve Ahmedî ile mu'âsır birbiri ile mu'ârız u münâzırlardur. Acem Hümâmîsinün *Hüner-nâme*sin terceme itmişdür. Avâm mâ-beyninde meşhûr olan Manzûm-nâmeler mezbûrundur nitekim.

Nazm: Elâ ey serv-i kadd-i lâle peyker
Mübârek tâli' ü ferhunde ahter

Yanagı gonce-i bâg-ı letâfet
Îzârı verd-i gülzâr-ı tarâvet

Yedi iklîm-i hüsnün şehr-yârı
Tokuz meydân çarhun şeh-süvârı

Selâmı çün nesîm-i sünbül ü gül
Selâmı çün nevâ-yı sâz-ı bülbül

HEVÂYÎ: Mustafa. Âb u hevâsı cennetâsâ olan mahrûsa-i Burusadandur. Abdül-mü'min Câmi'inde hatib-i edîb ve fezâ'il ü ma'ârifden bâ-nasîbdür. *Gülistân* ve *Bûstân*ı latîf şerh idüp sâ'ir-i şerâhini cerh itmişdür. Hevâ mahabbet ma'nâsına olmagla bu mahlası ihtiyâr itmişdür. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Gazel: Niçe bir lâlezârı gözleyelüm
Gülşen-i hüsn-i yârı gözleyelüm

Misk ü anberde yok devâ ışka
Sünbül-i zülf-i yârı gözleyelüm

Dili her dil-rübâya virmeyelüm
Dil-ber-i şîvekârı gözleyelüm

Gelse nâ-geh miyân-ı bezme rakîb
Yâr ile bir kenârı gözleyelüm

Hasret-i âb-ı ineb geçdi Hevâyî câna
Çâre ne bâde içün biz de geçenden geçelüm

YETÎM: Kubbetü'l-islâm-ı Dârü's-saltana-ı Kostantiniyyedendür. Pederi Turnacıbaşı olmagla kendi yeniçeri iken ankâ-yı Kaf-ı celâl Şeyh Cemâl Efendinün çengâl-i cezbesine rübûde olup on beş yıl kemâl-i irâdetle hidmet idüp şeyh-i mezkûr civâr-ı mülk-i gufûrda âsûde olup Südlüce nâm makâmda makbûr oldukda mezbûr dahı ol arada mu'tekif-i künc-i inzivâ idüp ba'dehû Seydî Alî Çelebi mezbûr tutınmayla sefer-i deryâya iledüp şedâ'id-i deryâyı müşâhede itdükde bu kıt'ayı dimişdür.

Kıt'a: Suyı bardakda dimişler gemiyi kâgıdda
Bizden evvel bu cihân seyrin iden ehl-i vukûf

Âlem-i beri koyup bahr hevâsında yelen
Bû Alî ise anun aklına idrâkine yûf

Ehl-i ıyâl olmagla fakrdan sû-ı hâle mübtelâ olmagla bir manzûm risâle diyüp Sultân Süleymân Hâna sunup silâhdâr bölügine geçmişdi. Bu ebyât ol risâledendür.

Mesnevî: Bâ-husûs ol şeh-i cihân-dârun
Bahr u ber pâdişâhı hünkârun

Âb u ecdâdı hidmetinde peder
Turnacıbaşı idi per-i şehper

İki sultân-ı Rûma hem-bende
Olmış idüm yigirmi yıl ben de

Binüp inmegde hây u hûyda idüm
İşve-i devlete rübûde idüm

Ba'dehû Van seferine varmamagla ulûfesi kesilüp yine makâm-ı fakr u fenâya ve derd ü anâya düşmişdi. Müte'ayyinân-ı şu'arâ-yı Rûmdan nazîri nâdir şâ'ir-i sâhirdür. Bu eş'âr anundur.

Işkun yolında gussa vü gam bana zâd olup
Gitdüm adem vilâyetine nâ-murâd olup

Garibu'llâh gubârum aranup bulınmaya
Demler ola ki istenirüz dilde yâd olup

Rakîb öldügine yâr itdi zâri

Ölüsi şîvenine degse bâri

Kapudan Piyâle Paşa kendüye bir câriye-i hasenâ ve beş bin akçe atâ idüp gazavâtını nazm itmek teklîf itmiş idi. Tamâm olmadı Paşanun ömri encâma irişmekle nâ-tamâm kaldı. Evveli budur.

Cünbüş idüp lücce-i deryâ-yı ışk
Eyledi mürgâbını gûy-ı ışk

Bâgda vü râgda ırmaglar
Kûyuna yüz sürmek içün çaglar

YAHYÂ: Arnavud vilâyetindendür. Devşirme Acemî oglanıdur. Yeniçeri ve yayabaşı oldukdan sonra tevliyet semtine sülûk idüp sonra Rûmilinde yigirmi bin akçe ze'âmetle kanâ'at itmişdür. Şu'arâ-yı zemânun ve bülegâ-yı devrânun mâ-bihi'l-iftihârıdur. Türkî hamse sâhibidür. Edâsı dil-i erbâb-ı safâ gibi sâfî vü pâk ve ma'nâsı derûn-ı asfiyâ gibi tâbnâkdur. Kasîdeleri bî-bedel musanna' ü muhayyeldür. Sultân Süleymân Hân Elkâs ile Acem seferin itdükde bu kasîdeyi sunmışdur.

Çekelüm gün gibi ak sancâk ile şarka çeri
Kara topraga kuralum surh-seri

……………..
Geçelüm taht-ı Süleymânlar ile Üsküdârı

Hayâliye mu'âraza-ı tarîk ile dimişdür bu ebyâtı

Bana olaydı Hayâlîye olan ragbetler
Hak bilür sihr-i helâl eyler idüm şi'r-i teri

Ben şecâ'at kılıcıyum ol ışıklar teberi

Ben savaş içre çeriyüm o hemân cerde ceri

Latîf muhammes ü müseddesleri vardur. Bu müseddes anundur.

Niçe bir mâcerâmuz dostâna dâstân olsun
Mekânum ayn-ı âlemden nihân-ender-nihân olsun
Kilâb-ı kûyuna cism-i za'îfüm armagân olsun
Ne kûyun âh ile tolsun ne kapunda figân olsun
Beni öldür vücûdumdan ne nâm (u) ne nişân olsun

Gazelleri bî-bedel hem-vâr (u) muhayyeldür. Bu ebyât anundur.

Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa
Ne cihân olsa ne cân olsa ne cânân olsa

Kâşkî sevdügümi sevse kamu halk-ı cihân
Sözimüz cümle hemân kıssa-i cânân olsa

Eyler fakîri va'de-i vaslun ne hâl ise
Cândur umar efendi ne denlü muhâl ise

Derbân-ı pâdişâh idüp ol serv kameti
Devrân yine kapuya getürdi kıyâmeti

Subh-ı sâdık gibi ey gâfil agardı sakalun
Haberün yok seni penbeyle bogazlar ecelün

Bîmârum ey ecel bu gice bekle yanum al
Rûz-ı firak-ı dil-beri gösterme cânum al

Sultân Süleymân Hân câmi'ine gâyet târîh dimişdür.

Câmi'-i bâlâ te'âlu'llâh aceb âlî binâ

Bu beytden on vech üzre târîh çıkdugına kendi nazmla şerh itmişdür. Beytün iki mısrâ birer târîhdür. Beytün noktalı harfi bir târîh noktasuz harfleri bir târîhdür. Evvelki mısrâ'un noktalı hurûfı ikinci mısrâ'un noktasuz hurûfı bir târîh dahidür. Evvelki mısra'un noktasuz hurûfı ikinci mısrâ'un noktalı hurûfı bir târîh dahidür. Evvelki mısrâ'un noktalı hurûfını tasnîf idicek bir dahı noktasuz hurûfını tasnîf eylesek bir dahı ikinci mısra'un dahı kezâlik bu veche on vech olur dimişdür. Bundan sonra dimişdür ki

Âferînler ola kim Yahyâ dilinden bir dahı
Beyt târîhe nazîr ola bu bir beyt-i du'â
Tal'atun gün gibi mes'ûd ide Allahü'l-vürûd
Ola dâ'im devletün pâyende ey merd-i atâ

Bu beyt dahı zikr olınan on vech üzre târîhdür. Bundan musanna târîh hiç bir târîhde dinilmemişdür.

YAHYÂ ÇELEBİ EFENDİ: Zekeriyyâ Efendinün ferzend-i sa'âdetmendidür. Halebe ma'ârif u kemâlât ve külliyât u cüzi'yyât-ı ulûm ve fünûn-ı mu'teberâtda ihrâz-ı kasabat itmişdür. Âvâze-i eşhârı âftâbı-ı pür-envâr gibi rûşen ü âşikârdur. Makbûl eş'ârı mergûb güftârı vardur. Bu ebyât ol mahdûm-ı nâmdârundur.

Sürersin dâ'im ey dil pây-ı yâre çehre-i zerdün
Dimez mi ol tabîb-i cân u dil sana nedür derdün

Perîşân-ı hazân olmaz gül-i ra'nâları solmaz
Ne bâgun nahlidür âyâ nihâl-i nâz-ı perverdün

Bâr-ı gamun ham eyledi kaddüm ölem gibi
Âhir adem yolına şehâ togrulam gibi

Çekmedün bî-çâre dil âlemde bir gam kalmadı
Hâsılı bu âlem-i fânîde âlem kalmadı

YAKÎNÎ: Dârü'n-nasr Edirnedendür. Şehr-i mezbûrun ehl-i cihâtındandur ve ehl-i cihâtun erbâb-ı ma'ârif ü kemâlâtındandur. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Ol perînün de nedür hassiyetin bilsem ayân
Oturur güldür turur serv ü yürür rûh-ı revân

Âşık oldum yine bir dil-ber-i tersâ gördüm
Leb-i cân-bahşı demin mu'ciz-i Îsâ gördüm

Tâb-ı mülden ten-i sîmîni arakrîz olmış
Dürr ü gevherle müzeyyen büt-i ra'nâ gördüm

YAKÎNÎ: İmâd Sinân nâm kâdînun oglı Bozanzâdenün hemşîrezâdesidür. Kuzât-ı kasabâtdan olup vilâyet-i Cezâ'ir-i Arabda kâdî iken kazâ-yı baht itmişdür. Hadâset-i sinn ü sâlde tahsîl-i ma'ârif ü kemâl itmişdür. Eger bir mikdar ömrden behredâr olaydı gerçekden pür-iştihâr-ı nâmdâr olurdı. Bu eş'âr anun güftârıdur.

Az mıdur yohsa bahâ-yı leb-i la'lün çok mı
Be-hey âfet biricik söyle agzun yok mı

Gördüm ol Yûsufı gül-i pîreheni vâkı'ada
Uyanup eyledügüm nâleyi ta'bîr idemem

Yine verd-i ruhına bir lebi cân perverden
Sad hezâr âh ile ey bülbül-i dil cân virdün

Bezm-i mihnetde Yakînî bes idi efgânum
Bir yana sen de çü ney-i nâle kılup n'eylerdün

YÛSUF: Menba'ı şu'arâ-yı nâmdâr Yenice-i Vardârdandur. Hayretînün birâderidür. Hankâh-ı mahabbetün âbdâl-ı bî-bâkı Sîneçâkıdur. Tarîk-i ilmde me'âl mülâhaza idemeyüp

Cümle evrâkum derüp dürdüm bu ilmün defterin
Şimdi nakş u harfi yok bir hoş kitâbum var benüm

diyüp Mısrda Şeyh İbrâhîm-i Gülşenî Hazretlerine irâdet ü teslîm getürüp âsitâne-i aliyelerinde niçe müddet mukîm olmışdur. Mesnevîdân sâhib-i irfân ma'ârif-i sûfîyeye cân u dille tâlib letâ'if ü nevâdirde birâderine gâlib idi. Eş'ârı sûznâk ma'nâsı rasîn ve edâsı pâkdur. Sene tokuz yüz elli üçde civâr-ı mülk-i gaffârda âsûde olup Südlüce nâm makâmda medfûn olmışdur. Bu birkaç ebyât ol şâ'ir-i sütûde-sıfâtundur.

Biz tâc-ı rübâ-yı ser-i şâhân-ı cihânuz
Biz hâk-ı kef-i pây-ı gedâyân-ı zemânuz

Biz dinlemezüz gulguleni bülbül-i bâgun
Biz nagme serâyân-ı gülistân-ı cinânuz

Âfâkı bütün tutmış iken nâlemüz ey dil
Biz turfe durur kim yine bî-nâm u nişânuz

Bî-nâm u nişânuz ne aceb kavs-i kazâdan
Her tîr-i belâ kim atılur ana nişânuz

Erbâb-ı mahabbet bizi Yûsuf bilür ammâ
Erbâb-ı hased gözine ey dost sinânuz

Ehl-i derd olmayan anlar mı safâsın elemün
Bana sor lezzetini ben bilürüm derd ü gamun

بحمدالله که بر رغم زمانه
بپیان آمد این شیرین فسانه